BABITS MIHÁLY LEVELEZÉSE 1914–1916

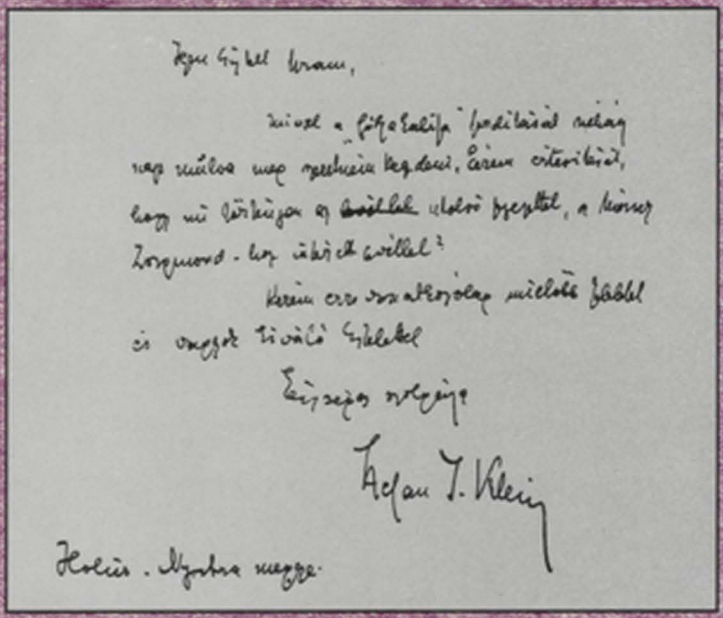

BABITS MIHÁLY LEVELEZÉSE

1914–1916

BABITS MIHÁLY MŰVEINEK KRITIKAI KIADÁSA
LEVELEZÉS
Szerkeszti: SIPOS LAJOS

Babits Mihály levelezése 1890–1906. Sajtó alá rendezte Zsoldos Sándor. Bp., Historia Litteraria Alapítvány – Korona Kiadó, 1998.

Babits Mihály levelezése 1907–1909. Sajtó alá rendezte Szőke Mária. Bp., Akadémiai Kiadó, 2005.

Babits Mihály levelezése 1909–1911. Sajtó alá rendezte Sáli Erika, Tóth Máté. Bp., Akadémiai Kiadó, 2005.

Babits Mihály levelezése 1911–1912. Sajtó alá rendezte Sáli Erika. Bp., Magyar Könyvklub, 2003.

Babits Mihály levelezése 1912–1914. Sajtó alá rendezte Pethes Nóra, Vilcsek Andrea. Bp., Akadémiai Kiadó, 2007.

Babits Mihály levelezése 1914–1916. Sajtó alá rendezte Fodor Tünde, Topolay Ágnes. Bp., Argumentum Kiadó, 2008.

Babits Mihály levelezése 1916–1918. Sajtó alá rendezte Tóth Máté. Bp., Argumentum Kiadó, megj. előtt.

Babits Mihály levelezése 1918–1919. Sajtó alá rendezte Sipos Lajos. Bp., Argumentum Kiadó, megj. előtt.

Babits Mihály levelezése 1919–1920. Sajtó alá rendezte Pienták Attila. Bp., Argumentum Kiadó, megj. előtt.

BABITS MIHÁLY LEVELEZÉSE

1914–1916

Sajtó alá rendezte

FODOR TÜNDE, TOPOLAY ÁGNES

Argumentum

Készült az ELTE BTK Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszékén.

Lektorálta
TÓTH MÁTÉ

Borító- és kötésterv
BANGA FERENC

A védőborító előoldalán hasonmásban
Stefan I. Klein Babitsnak írt (1776. számú) levele látható.

A könyv elkészítését és megjelenését támogatta
az MTA Támogatott Kutatóhelyek Igazgatósága,
az Országos Tudományos Kutatási Alap (témaszám: OTKA K 61947)
és a Nemzeti Kulturális Alap.

Nemzeti Kulturális Alap

ISBN 978-963-446-536-2

© Babits Mihály jogörököse, 2008
© Fodor Tünde, Topolay Ágnes, 2008

Minden jog fenntartva

A kiadásért felel Láng József, az Argumentum Kiadó igazgatója
Tördelte: Nagy Erika
Nyomta az Argumentum Kiadó nyomdaüzeme

LEVELEK
1914–1916

1541. KOSZTOLÁNYI Dezső – BABITSNAK

[Budapest, 1914. szept. közepe]

Kedves barátom,

kerestelek. Látni akartalak. Mikor találkozhatnék veled, akár itt akár nálunk?

Jőjj el hozzánk (I Fehérvári út 15/a. V 12.) és írj nekem.

Ölel

Kosztolányi Dezső

1542. KELEMEN Ilona – BABITSNAK

[Szekszárd, 1914. szept. 28.]

Holnapi névünnepedhez szeretetteljes üdvözletet küldünk a legjobb egészséget, jó kedvet, s a mi ezt támogatja jó híreket békésebb időket kívánunk mindnyájan Isten éltessen sokáig!

csokol
a nenne
Bimbis
Pista
Anna néni
Stanci tántid
Ká<...> László

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
főgymn. Tanár Urnak

Budapest
X. Szaboky utca

1543. A NYUGAT – BABITSNAK

[Budapest, 1914. okt. 3. előtt]
Hétfő

Mélyen tisztelt Uram, főszerkesztő Urunk megbízásából kérem, legyen kegyes a mellékelt füzetben lévő Conan Doyle-novellát a Nyugat 16.-án megjelenő számának lefordítani. Hogy a kéziratért s a füzetért – mely nem a Nyugaté mikor küldhetek, legyen szíves e levél átadójának megüzenni.

Kiváló tisztelettel

a Nyugat kiadó hivatala
Havas Irén

1544. A NYUGAT – BABITSNAK

[Budapest, 1914. okt. 3. előtt]

Mélyen tisztelt Uram, Ignotus úr megbízásából kérjük, legyen szíves fordításának már meglevő részét küldöncünknek átadni. s megüzenni vele, mikor küldhetünk folytatásáért. Hogy e novella a következő számban megjelenhessen, a lap megjelentetését keddre halasztottuk.

Kiváló tisztelettel

A Nyugat kiadóhivatala.

1545. A NYUGAT – BABITSNAK

[Budapest, 1914. okt. 3. előtt]

Igen tisztelt Uram, Ignotus és Fenyő urak kérik, szíveskedjen holnap este színház után a Liszt Ferenc – kávéházba elfáradni; igen örülnének ha ott találkozhatnának Önnel.

Kiváló tisztelettel
Nyugat
Irodalmi és Kritikai félhavi szemle

Havas Irén

1546. A NYUGAT – BABITSNAK

[Budapest, 1914. okt. 3.]

conan doyle forditas targytalan mert megjelent magyar figyeloeben kerjuk f⟨i⟩uzetet vissz = nyugat

[Címzés:]
babits
szaboky utcza budapest

1547. PÁL Erzsébet – BABITSNAK

[Budapest, 1916. okt. 9.]
9. Okt 914. Bpest

Mélyen tisztelt Mester

Levelem vételénél miután ismeretlen kézírású, félek hogy mindjárt az aláírást keresi. És mivel hogy az egy idegen neve, és asszonyé bizalmatlanságot kelt lelkében. Ha nem tévednék fájna, mert nem mint asszony keresem fel soraimmal. Hazátlanul idegen országban sok éven át küzdöttem, és a sok szenvedés, <...> amit végeredményként azokból mint értéket mentettem meg, adták meg lelkemnek azt az otthont, amelyet oly nagyon nélkülöztem és amelyet senki többet el nem vehet. Ezen egyetlen „otthonom" mellett maradt azonban egy ki nem töltött gondolatjel és ez vágy volt ide-haza! Ritkán akadt kezembe magyar lap vagy könyv de mégis el el tévedt hozzám néha egy új ember munkája – versek elbeszélések. Az eszemmel büszkén láttam <...> nagy vagy szép munkáit, éreztem az értékeket. Igen, de a szívemben nem volt visszhang, valami mindig fájt mindegyiknél. A legmagasabb hiányt éreztem mindég! Mert czéljai útjaik <...> ethikai. Nem vagyok <...> nincs az az emberi szenvedés <...> ne keresne megértést. DE a nagy emberektől elvárom, náluk keresem az Ideák világának a tisztaságát. Aránylag későn jutottak hozzám a maga versei Mester. Nem leszek banális, hogy szépségükről beszéljek. – De úgy vágytam, hogy egyszer még mondhassam hogy én megérzem a lelke tisztaságát, amelyből gyöngyeit merítette. Ugye megbocsájtja levelemet, ugye nem veszi zokon? Most jöttem haza e szomorú napokban és ki tudja hogy mit hoz a közeljövő szegény vagyok <...> . Írnom kellett. Oly nehéz a szívem. Utamban oly magányos vagyok! Nem tudok semmit sem magáról mester, czimét hogy kérdeztem mondták, hogy Tanár ezt

sem tudtam. Azt sem kérdem író e vagy <...> nem, azt, családos ember e vagy nem? Létezésének örülök. Ha megbocsájtja levelemet mondja meg ezt <...>, hibás leszek beszélni csak akkor szeretnék szemtől szembe állni magával, ha oly szomorú lennék hogy, hogy folytassam egy tiszta lelkű ember kézszorításáért kellene esedeznem. Akkor ugy sem értene félre.

Az Isten áldja meg
Szívből köszönti egy ismeretlen.

Pál Erzsébet

Lipot körút 30. Gergő Panzió

1548. KISS Hermin – BABITSNAK

[Jászberény, 1914. okt. 10.]
Jászberény 914. X/10.

Uram!

Kérem szíves türelmét és kérem hallgasson meg. Olvassa át levelemet és cselekedjen érzése szerint!

Én nem akarom semmiféleképen befolyásolni csak bizonyos dolgokat el akarok mondani önnek, melyek önnel kapcsolatosak.

Nagy érzésekről van szó, melyek azonban a papíroson igen laposan és naívan hatnak, de nem áll módomban jobb eszköz. A csukott borítékban barátnőm levelét küldöm, ma kaptam tőle, mikor e levelet átolvastam egyszerre az az elhatározás támadt benne, hogy ezt önnek elküldöm. Részemről nagy merészség ez szinte merénylet barátnőm ellen és még is megteszem, mert hiszem közelebb fogja önöket hozni egymáshoz, mit szívből óhajtok.

Akarja ön! barátnőmet közelebbről megismerni! Teljes meggyőződésből mondom, nagy veszteség lesz önre ha elmegy

mellette, mert kedvesebb melegebb lelkű lánnyal, kiben annyi megértés és szeretet van hiszem még nem találkozott. A szerelem nékünk nagyoknak a játékszerünk, hidje el olyan jól esik játszani. Kérem ha Erzsók levele önnek kedves tartsa meg, ha nem kérem küldje nekem vissza.

Isten önnel minden jót

Kiss Hermin

1549. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra és mások – BABITSNAK

[Szekszárd, 1914. okt. 15.]

Igen, igen fájlalom hogy reánk nem gondolsz, szüretre is haza jöhettél volna, csak ma kezdhettük, mert esett. miért nem írsz hisz annyit gondolok reád, de te nem törődsz velünk, félek hogy megbetegszel hisz tudod hogy vigyázni kell egészségedre, gondolsz e a jó és többszöri táplálkozásra, hisz annyit aggódom és te még sem írsz, mikor oly sok közölni valód lehetne a mi nekem oly nagy öröm volna. írj mielőbb hát megint sürgönyöznöm kell?

nyugtasd már meg szerető Anyádat.

Én már nagyon haragszom rád mert nem írsz

Angyal.

Jobb erkölcsöket!

Imre Gizi Lali

Ne félj se az oroszoktól se a kolerától: a szekszárdi vörösbór mindegyiket ellátja.

Üdv. P. (index)

A legrosszabb szőllősgazda a ki még szüretre sem jön haza isszuk a borát esszük a szőllőt mind nélküle

csokol a nenne

[Címzés]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tanár
Budapest
X. Szabóky u. 54. sz.

1550. A NYUGAT – BABITSNAK

[Budapest, 1914. okt.]

-verset es strandmagazint kerjnek mieloebb = nyugat

[Címzés:]
romai10
babits szaboky utza 54.

1551. BABITS – BABITS Angyalnak és BABITS Istvánnak

[Budapest, 1914. okt. vége]

[Hiányzik]

1552. BABITS Angyal és BABITS István – BABITSNAK

[Szekszárd, 1914. okt. vége]

A királyos és vöröskeresztes lev. lapokat megkaptuk, na<...>-gyon örülünk, ha írsz ezért kérlek tedd meg minél gyakrabban.

Dragits most is többször ellátogat hozzánk, ma is itt volt igen érdeklődik érted és mondogatja hogy ki ne fáraszd magad, ne kapj nagyobb munkába. Anyika kérdi hogy mit csinálsz a sok pénzzel? el ne veszítsd!

A takarékból nem vettük ki a pénzünket, mert több ismerőst megkérdeztünk erre nézve, de nem tanácsolták.

Most remélem kipótoltam az eddigi hallgatást mindannyiunk helyett és bízom benne, hogy ha ilyen hosszu levelet nem is írsz, de annál gyakrabban fogsz hírt adni magadról, amit már várunk is mindannyian.

Csókol

Angyal.

Ami az itteni háborús híreket illeti, mindenki örül a mi és a németek győzelmes előrenyomulásának, bár ma (Vas.) az a hír jött, hogy az alsó Drina mentén visszavonultunk. Itt iszonyú rémhírek keringenek a roppant veszteségeinkről. Félnek Olaszország ellenséges állásfoglalásától is. Bárcsak kitörne a török-orosz háború az rajtunk sokat segítene. Az erős Dardanelláknak Anglia nem árthat, de Törökország a Transkaukazusban fényesen működhetnék. Hát még ha Románia és Bulgária is szerepet várnának maguknak! Az orosz visszavonulás különös színben tűnik fel előttem: most érzik aztán a sűrű vasutak hiánya.

Pista

1553. BABITS Angyal és BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1914. nov. 5.]

Kedves Misi!

A te rossz levélírásod már minket is hallgatásra szoktat. Hogy most írok ennek az az oka mert aggódunk sorozásod miatt. Mikor lesz? hol lesz? és vajjon milyen eredménnyel? Mit gondolsz Pistára mikor kerül a sor? Bizony írhatnál már egyszer bővebben is. Vajjon Pesten sem remélik a háboru gyorsabb befejezését? Írj már egyszer, mert ez szörnyűség ahogy te hallgatsz.

Megtehetnéd hogy tudakozódj illetékes helyeken Sanyiért, mert itt a legborzasztóbb hírek keringenek róla. Sanyi az 1. honvédezred 1. zászlóaljának 1. századában szolgált mint zászlós. Nézz utánna kérlek. Az előtt az 5. században volt, de ezt mint ő maga írta megsemmisítették s így került az első századba. Okt. 6.-ka óta sem Anna néni sem felesége nem kaptak hírt róla s az itt szálló hírek szerint 11.-én srappel roncsolta széjjel.

Láttad-e már Imrééket, s tudod-e hogy otthon vannak. Ma Imre nap van, meggratuláld Bimbist, de ne késs vele, mert vasárnap ismét haza jön.

Most én fejezem be Angyus levelét, hisz tudod már hogy én hosszabb időre elmegyek hazulról, sajnálom hogy nem láthatlak de hisz te avval ugy sem törődsz. Bizony sokat írhatnék de hát téged ez vajmi kevéssé sem érdekel, csokolunk ezerszer,

csokol szeretettel

Anyád

Szeretném tudni hogy vigyázol e egészségedre?, gondolsz e arra hogy mit mondott az orvos? táplálkozol e eléggé? fürödsz e langyosan s mint az orvos előírta? szabad levegőn vagy-e eleget?

1554. A LITERARISCHES INSTITUT KOSMOS – BABITSNAK

[Bécs, 1914. nov. 7.]
Wien 7. November 1914.

Wohlgeboren
Herrn Babics Mihály,

Budapest.

Wir bestätigen den Empfang Ihres gesch. Schreibens vom 6.ds.Mts. und sind mit dem Inhalte desselben einverstanden. Das vereinbarte Honorar von K. 100. – werden wir Ihnen nach Empfang des Gedichtes überweisen. Wir bitten Si- uns gleichzeitig mit der Uebersendung des Gedichtes zu bestätigen, dass Sie uns die volle und unbeschränkte Ausübung des Urheberrechtes an diesem Gedichte übertragen.

Hochachtungsvoll
Dr. Klein
Literarisches Institut Kosmos
Gesellschaft m. B. H.

1555. SZINI Gyula – BABITSNAK

[Budapest, 1914. nov. 17.]

Kedves jó kollégám,

egy ügyben, amely önt érdekli, szeretném egy félóráját igénybe venni a legközelebbi napok valamelyikén. Nagy örömömre szolgálna, hogy valamelyik este 9–10 közt a Pesti Napló szerkesztőségében (Vilmos császár út 55) fölkeresne vagy ha ez nem lehetséges, telefonon (20–10) a fenti időben értesítene, hogy hol találkozhatnánk

Szeretetteljes üdvözlettel

Szini Gyula

Budapest 1914 november 17.

1556. A MÁRCIUSI KÖR SZERVEZŐBIZOTTSÁGA – BABITSNAK

[Budapest, 1914. nov. 19.]

Mélyen Tisztelt Tanár Ur!

A Márciusi Kör nevében bátorkodunk igen tisztelt Tanár urat felkérni, hogy Körünket egy előadásával megtisztelni sziveskedjék.

Kérésünk megismétlésére és igen tisztelt Tanár ur szíves válaszának átvételére folyó hó 21.-én délelőtt küldöttségünk fogja tiszteletét tenni igen tisztelt Tanár urnál a gimnáziumban.

Mély tisztelettel

Somogyi Sándor
Főtitkár

Illés [Béla]
elnök

1557. A LITERARISCHES INSTITUT KOSMOS – BABITSNAK

[Bécs, 1914. nov. 25.]
Wien 25. November 1914.

Wohlgeboren
Herrn Babits Mihály, Gymnasialprofessor,
Budapest.

Sehr geehrter Herr!

Wir empfingen Ihr Gedichtmanuskript und haben dazu Folgendes zu bemerken:

1) Nach den Informationen, die uns gegeben werden und die wir mangels Kenntnis der ungarischen Sprache nicht kon⟨statieren⟩trolieren können, haben Sie zwei Verse des Vaterunser überhaupt einzufügen übersehen. Den Text derselben finden Sie auf der Beilage. Es sind dies jene Verse, die im Deutscen lauten:

Und vergib uns unsere Schuld
Als auch wir vergeben unseren Schuldigern.

Das müsste unbedingt noch hineinkommen.

2) Nach Ihrem Manuskript hätte der protestantische Text 42 Zeilen, der katholische 43. Im deutschen Gedicht hat der protestantische Text 40, der katholische 38 Zeilen. Durch die Einfügung der zwei fehlenden Verse und die jedenfalls dazu kommenden Zwischenzeilen, wird der Umfang ja noch vergrössert werden. Es ist uns dies deshalb nicht angenehm, weil ein allzu grosser Umfang des Gedichtes bei dem Zweck, den wir damit verfolgen, zur Konseqeunz haben wird, dass der Druck kleiner wird, dass der Druck kleiner wird, wiel nur ein bestimmter Raum zur Verfügung steht. Aber immerhin müssten wir uns

in dieser Beziehung fügen, wenn Sie eine Kürzung nicht für zulässig halten.

Dagegen müssen wir bitten den katholischen Text entweder um eine Zeile zu kürzen, oder um eine Zeile zu erweitern. Der Satz wird nämlich zwiespaltig erfolgen und es ist deshalb notwendig, dass das Gedicht eine gerade Anzahl von Zeilen hat.

Wir bitten Sie diese Aenderungen möglichst rasch vorzunehmen. Obwohl wir ennehmen, dass Sie eine Abschrift des Manuskripts haben, übersenden wir Ihnen doch in der Beilage eine von uns angefertige.

Hochachtungsvoll
Literarisches Institut Kosmos
Gesellschaft m. b. H.

1558. MÓRICZ Zsigmond – BABITSNAK

[Budapest, 1914. nov. 25.]
Bp 1914 nov 25

Kedves Mihályom,

épen most törtem a fejem, h értesítselek, h hozzánk gyere be ma este <hozzánk> lesz itt vagy két fiu.

Verseid gyönyörűek, különösen az Ünnep, de a Falusi kép is. Nagyon szép! Irjál kívánom szívből sok ilyet és jó egészséget

ölel barátod

Mó[ricz]

1559. IGNOTUS – BABITSNAK

[Budapest, 1914. nov. 26.]

lekötelez<e>nél ha figyelőt vagy cikket k<z>üldenél szombatig.

i g n o t u s. –

[Címzés:]
b a b i t s.
B u d a p e s t e n
szabóky utcza 54. –

1560. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra és BABITS István – BABITSNAK

[1914. nov. 26. körül]

Kedves Misi!

Mindenekelőtt ismét egy évvel meghosszabbítom mindennemű jókívánságaimat, azonban azzal az egy toldalékkal, hogy vigyázz magadra ebben a háborús időben, és ne nagyon iparkodjál beválni katonának.

Itthon nem tudnak mit gondolni felőled, eddig már bizonyára megvolt a te soroztatási szemléd is. Hát miért nem írsz róla valamit; tán gondolhatnád, hogy minket is érdekel valamennyire a dolog. Úgy látom, abban nem lehet biztosan hitekedni, hogy a tanárok, nagy hiány folytán, nem válnak be. Szekszárdról eddig már két tanár vált be. Az itteniek közül /Kaposváron/ még púpos, tüdővészes és általános gyengeségben és vékonyságban sínylő egyéneket is bevettek. Hát csak vigyázz magadra, és írj.

A küldött fénykép nem igen nyerte meg a családi tetszést,

eléggé rosszul nézel ki rajta. Az volt az általános benyomás, hogy kissé kihúzhattad volna magadat és a hajadat is elsimíthattad volna. – Ellenben a mellékelt térképblokk általános feltűnést keltett, és a legszűkebb körben igaz örömet. Most már csak a törökök és a szerbek háborújáról nincs bővebb térképem.

Ami a harctéri helyzetet illeti, jobb arról nem is emlékezni. Teljes bizalmunk herceg Hindenburgban, ő a mi mentsvárunk.

Nem tudom, mikor kell felmennem az egyetemre. Kramolin Gyuszi egy hónapja fenn lévén, azt állítja, hogy az alábbiakat nem tartják meg Karácsony előtt. Légy szíves nézess utána Aladárral, és e fontos dolgot írjátok mielőbb meg. Alinak már nem merek írni, a múltkor azt írta, sok a dolga, és jobb is lesz, ha nem sokat fecsegünk levélben, majd szemtől- szembe. Különben Neki is üdvözletemet!

Testvéri és hazafias aggodalommal öcséd.

Születésed napján érted imádkoztam, a jó Isten segítségeért, hogy a saját jóvoltodon működhess, hogy egészséged helyreállításán törekedj; féltelek hogy nem iparkodsz idegességed lekűzdésén mert ehhez erős akarat szükséges, jó és rendszeres táplálkozás, szabad levegő sok, kérlek írj már sokat, szeretnék neked egy jó téli öltözéket rendelni, ha ez a beleegyezéseddel találkozna, írj erről is meg a sorozásról főkép,

csokol szeretettel Anyád.

1561. AZ ÚJ NEMZEDÉK – BABITSNAK

[Budapest, 1914. dec. 2.]
Bp. dec. 2,
V., Csáky u. 49

Igen Tisztelt Uram,

személyesen szerettem volna fölkeresni Önt, de sajnos, nem tudok hozzájutni. Szíves elnézésével így kérem meg, küldjön az Új nemzedék karácsonyi számába egy szép verset s szerezzen ezzel örömet nekünk és olvasóinknak. Nem gondolok én éppen valami háborus aktualitásra, de persze, ha ilyen volna, az se lenne baj. Márkus László a Nemzedék nevében alkalmilag személyesen is tolmácsolni fogja ezt a kérést igaz nagyrabecsülésem és rokonérzésem kifejezésével együtt, a mit itt se mulasztok el hangoztatni.

Kiváló tisztelettel

kézséges hive
Ṃiḷọtay István

1562. IGNOTUS – BABITSNAK

[Budapest, 1914. dec.10.]

Karácsonyi számból írásod ki nem maradhat, küldj sürgősen –

Ignotus

[Címzés:]
Babits
Szaboky utca 54

1563. MUSKÁT BÉLA KÖNYVNYOMDÁJA – BABITSNAK

[Budapest, 1914. dec. 10.]
Budapest, 1914. dez. 10.

Sajnálattal értesítem Önt, hogy tekintettel a háborús időket, nem áll módomban verses-kötetét a megbeszélt papíron kinyomtatni. –

Szíveskedjék megbeszélésre befáradni. –

Mély tisztelettel:

Muskát Béla

[Címzés:]
Babits Mihály tanár úr
Uj-pest,

1564. A LITERARISCHES INSTITUT KOSMOS – BABITSNAK

[Bécs, 1914. dec. 14.]
Wien, den 14. Dezember 1914

Wohlgeboren Herrn Babits Mihály, Budapest

Wir empfingen heute ein Schrieben von Ihnen und teilen Ihnen mit, dass wir Ihnen unter Einem durch die ungarische Postparkassa den Betrag von K. 100. – überweisen. Wir bitten um Bestätigung des Empfanges. Die Korrekturen werden wir Ihnen einsenden, sobald das Gedicht in Druck kommt.

Hochachtungsvoll

Literarisches Institut Kosmos
Gesellschaft m. b. H.

[Címzés:]
Herrn Babits Mihály,
Gymnasialprofessor,
Budapest X
Szaboky utcza 54

1565. BABITS – BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1914. dec. 17. előtt]

[Hiányzik]

1566. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra és BABITS István – BABITSNAK

[Szekszárd, 1914. dec. 17. előtt]

Édes Misim!

Írod hogy e hó 17 én kerülsz sorozásra, már a sok aggodalom közt mindig azon gondolkodom mit is lehetne érted tennem hisz a legutóbb küldött arcképeden is oly rosszul nézesz ki és csak a nyári nagy bajaidra gondolva félek hogy ismét megbetegszel, azért arra gondoltam hogy mielőbb el kell ismét menned Ranschburg professzor urhoz és el mondod hogy nem sikerült a nyárra tanácsolt üdülésed, bizonyára megmondja hogy alkalmatlan vagy a katonai szolgálatra hisz ha egyéb bajod nem is volna de tagjaid vékonysága sem alkalmas a fegyver hordásra, azért édes Misim tégy meg azonnal mindent a mi

egészségedet helyre állíthatja, Ranschburg talán adhat neked egy kis írást a mi bizonyítja alkalmatlanságodat és hogy most is orvosi kezelés alatt állsz, kérlek menj el hozzája és pedig ne halaszd mert meglehet hogy egyszerre nem is találod vagy nem fogad mindenkor írj azután nekem mindjárt hogy tudjak rólad, Pista is kéret írd meg azonnal a mire kért a levelező kártyán mert fél hogy elkésik az indeksz aláírással.

Írd meg kérlek mire már a minap is kértelek hogy Andrénál rendeljek e téli ruhát milyent, legalább mire haza jösz a probálásig kész lehetne és karácsonyra magadra is veheted, szeretném ha minél előbb haza jöhetnél ezt az igazgató urral meg is csinálhatnátok hisz nagyon szükséged volna egy kissé összeszedni magad ide haza. Angyal iskolája is bezárult mert most már minden iskola tele van sebesülttel, különben is 4500 katonaság van városunkban Kassárol, és barakkákat építenek részükre a vásártéren, szomoru világ van nálunk és igen nagy a drágaság csokollak ezerszer csokol szeretettel Anyád.

Kedves Misi! Kérlek, siessetek megtudni, lesz-e Karácsony előtt aláíratás! Már csak egy hét van addig, és még Miskolcról megkell hozatnom a vasuti jegyemet, ami 4-5 napba belekerül. Talán még magad is benézhetnél a <u>központi</u> egyetemre, ha Aladárral nem találkoznál. Igen fontos tehát, hogy minél előbb, <u>rögtön írjatok.</u> Az indexem ott van Nálad? ha nincs úgy Aladár, ha úgyis kimegy hozzád, vigye el magával. Reménylem, hogy az egyeztetés szerencsésen sikerült. Persze erről sem írtatok egy szót sem. Ezt is írjátok meg. Kérlek <u>gyorsan</u> intézzétek el a kérkezősködést és levélírást, mert már minden óra drága.

Üdvözlettel Pista.

Kiss Pistát ma viszik a harctérre!

1567. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1914. dec. 17. előtt]

Édes Misim! Tegnap írtam neked levelet de ugy emlékezem hogy a 10dik kerületet elfeledtem a borítékról félek hogy nem kaphattad, ma ismét azért írok hogy valahogy lehetne rólad édes fiam gondoskodni, mert közeledk a 17dike és én teli vagyok aggodással, ha te megtennéd hogy Ranschburg Urnak irásos igazolványát megmutathatnád ott a sorozó bizottságnak miszerint orvosi gyógykezelés alatt vagy, de meg Ignotusnak is szólhatnál hisz ő befolyásos ember és ugy is szeretne érted mindig valamit tehetni, hisz a legjobban bebizonyíthatja hogy magyarságunk érdekében te többet buzgolkodhatsz mint a mennyit tehetnél a harctéren, édes anyádnak eme gondoskodását <a> haza sem fogja zokon vehetni hisz én tudhatom legjobban hogy a fiam többet érhet és tehet ott a hol most van <mint> és hol eddig működött mint a muszkával szemben, azért édes Misim tedd meg nekem a miért tegnap is írtam és a miért ma is kérlek, el is mentem volna tégedet megnézni és azért várva vártam az arcképes igazolványt a mit azonban sajnos csak uj évre élvezhetek, de meg írj kérlek azonnal, mert Pista is izgul az indeksze miatt, írj bizon és tégy valamit, hisz édes anyád nyugalma is valami volna ha ugyan Pistát is nem félteném annyira, írj kérlek mikor jöhetsz haza, írj csokollak szeretettel Anyád

1568. BABITS – KOMJÁTHY Aladárnak

[Budapest, 1914. dec. 17.]

Kedves fiam, elválásunk után rögtön írok, hogy el ne feledd Szabó Tivadartól csütörtökön megkérdezni a címét, mert hátha Pisti váratlanul betoppan, és akkor kétségbe lesz esve, hogy hol találja meg őt. Tudod, az öreg milyen skrupulózus gyerek. Egyébként most írok neki is, expressz, megnyugtassam. – Érezd magad jól és ne nagyon eröltesd meg a tanulással magad. – Vasárnapi viszontlátásra.

Mihály bátyád

[Címzés:]
Tek.
Komjáthy Aladár
egyetemi hallgató urnak
Ujpest
Tavasz u. 10.

1569. BABITS – BABITS Istvánnak

[Budapest, 1914. dec. 17.]

[Hiányzik]

1570. FÜST Milán – BABITSNAK

[Budapest, 1914. dec. 19.]

Kedves, igen tisztelt Uram,

Ne vegye rossz néven, csak azért írok, nehogy egész megfeledkezzék rólam: ha nincs már szüksége a Boldogtalanok kéziratára, legyen szíves, küldje el egy tanítványával Mester-utca 56 szám alá /Kereskedelmi iskola/.

Szívességét előre köszöni
híve:

Füst Milán

Bpest, 1914, dec. 19.

1571. BABITS – FÜST Milánnak

[1914. dec. 19. után]

Igen tisztelt Kedves Uram, nem is tudom mily szavakkal kérjem bocsánatát. Oly könyelmű voltam, hogy elutazásom előtt nem gondoskodtam kéziratáról, és leveleit csak most, hazatérésem után kaptam meg. Mellékelve küldöm vissza a drámát, melyhez őszintén és melegen gratulálok. Kitűnő naturalisztikus rajz van benne, főleg Huber és az anyja valósággal élnek. Az egész sivár hangulata ellenére is, vagy épen azzal megkapó olvasmány. Szeretnék Önnek élőszóval többet mondani róla, remélem lesz alkalmam.

Még egyszer bocsánat
Régi őszinte tisztelője

Babits Mihály

[Címzés:]
nagyságos
Füst Milán
Író urnak
Budapest
VII. Dohány u. 63. III./17.

1572. BABITS István – BABITSNAK

[Szekszárd, 1914. dec. 21.]

Kedves bátyám!

Itthon is, Pesten is nagyon szeretnék, ha Lici veled Szekszárdra jönne az ünnepekre. Ma kaptunk azonban levelet Bimbis bácsitól, melyben azt írja, hogy Lici szívesen jönne, de Misi (a pártfogója) feléjük se néz – pedig úgy tudják, hogy 17-én sorozták is őt – és különben is úgy tudják, hogy Szekszárd felé rossz a közlekedés. Így hát menj el azonnal Bimbis bácsiékhoz, <és> beszéljétek meg az ügyet, és nyugtasd meg őket az utazás felől. Egyuttal írjátok meg, hogy mikor érkeztek, mert ki akarunk menni elibétek. Reménylem, a sorozás eredményét tüstént tudatod.

Expressz leveled csak pénteken reggel érkezett, s így már nem is mehettem volna fel az aláíratásokra. De azt hiszem, nem felejtetted el indexemet odaadni a szíves ismeretlennek, hogy elintéztesse a dolgot. Különben hálás köszönet az ügyemről való gondoskodásáért! Üdvözöllek Aladárral együtt, kinek készül a levél. – Pista

Írj minél előbb!!!

1914/dec./21./hétfő

[Címzés:]
Ngs.
Babits Mihály
főgimn. tanár
Budapest
X. Szabóky utca 54.

1573. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Budapest, 1914. dec. 25.]

Kedves Mihály bátyám!

Boldog karácsonyi ünnepeket kívánok kedves mindnyájatoknak; mulassatok olyan jól amennyire a szívetek rávisz

Az orvoshoz csak az ünnepek után kerülök el, így ha levelet nem kapsz tőlem pár napig – ne haragudj.

Kézcsók azoknak akiket illet neked Pistivel együtt meleg üdvözlet

Aladár

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály úrnak
főgimn. tanár
Szekszárd
László-utca

1574. BABITS – MÓRICZ Zsigmondnak

[Budapest, 1914. körül]

Kedves Zsiga

Tudom hogy színházban vagytok és azért merek ily későn zörgetni e levéllel: amely tüntetés és hangsúlyozás akar lenni, hogy lásd, mennyire óhajtom a holnapi találkozást és kirándulást.

A nagyságos asszonyt kérjük nagyon szépen, hogy ha lehet jöjjön ki.

Okvetlen várlak!!
Kézcsókomat jelentve és a viszontlátásig

Mihály

1575. BABITS – MÓRICZ Zsigmondnak

[Budapest, 1914. körül]

Kedves Barátom, az történt velem, hogy betegen ébredtem, olyan nagy meghüléssel hogy egész nap az ágyban maradtam és nem mehetek ki este sem hazulról.

Végtelen sajnálom hogy este nem találkozhatunk.

Kérlek jelentsd a Nagyságos Asszonynak kézcsókomat. Szívből üdvözöl

Babits Mihály

1576. TISZAY Andor – BABITSNAK

[Budapest, 1915. jan. 1.]

Boldog új évet kíván hálásan tisztelő tanítványa 1915.1/1 B.pest

Tiszay Andor IV.b.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
főgimnáziumi Tanár úrnak
Budapest
X. Szabóky utcza 54 szám

1577. BABITS István – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. jan. 4.]

Kedves Misi! Reméljük szerencsésen érkeztél meg, és bízunk abban, hogy csak feledékenységből nem küldted el a lapot. Hogy esett meg a Dalmával való utazás és hazaérkezés? Hogy állnak ügyeid és végre hogy-mint van Aladár? Szeretném, ha találkoznánk. A közeli viszontlátás gondolatával üdvözlöm.

Egy fontos dologra is kérlek, amelyet semmi esetre sem szabad elfelejtened. Megegyeztem Czimmerrel; elvégzem helyette aláíratásait, ő meg engem beírat. Így hát kérlek, <u>küldd el azonnal</u> az indexemet, hogy néki átadhassam. (Azt hiszem, Szabó Tivadarnak minden sikerült, de aligha csinálta meg a félévvégi egyeztetést, amit a quaesturában rögtön elintéznek. Ezt alighanem Czimmer is el tudja intézni még.)

Kérésemet megújítva, előleges köszönettel üdvözöllek.

1915. január 4-én, hétfőn

U.i. Ha csütörtökig nem kapok feleletet, úgy kénytelen leszek ismét zaklatni téged, mert az ügy nem tűr halasztást, már Czimmer érdekében sem. Kérlek hát a lehető leg sürgősebben felelj!

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tanár urnak
Budapest
X. Szabóky u. 54.

1578. SZILASI Vilmos – BABITSNAK

[Budapest, 1915. jan. 6.]

Kedves Mihályom,

nagyon köszönöm kedves megemlékezésed; holnap, csütörtökön délben 1 óra tájban benézek a Bandihoz, ha nem találnálak ott V2 3 és 3 között a Bódóba. Ha egyik helyt sem lehetnél, kérlek értesíts, mikor és hol találkozhatunk.

Szeretettel barátod
Vilmos

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
tanár úrnak
Budapest
X. Szabóky-u. 54.

1579. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. jan. 8.]

Édes Misim, mert a mióta elmentél is sokat gondolok reád és arra hogy te nemzet őrnek készülsz, és minél többet gondolok erre annál inkább aggódásba ejt, én a te édes anyád tudom legjobban hogy ez nem neked való hisz annyira áthülhetsz ebben az évadban és időjárásban hogy a legveszedelmesebb betegséget szerezhetsz, azért édes fiam ne menj készakarva neki a bajnak, bizon fájlalom hogy a levelező kártyának az egész oldalát üresen küldted haza, írj Pistának mert nagyon nyugtalanítja a saját dolga, és írj nekem is édes Misim és nyugtass meg a te dolgodra vonatkozólag. ha Pista jön tőled ugye elküldöd a „Miatyánkot". A napokban a Pesti Naplóban olvastuk egy tárca cikkedet a mit Róza nénéd volt szíves felküldeni,voltál e Imrééknél? írhatnál nekem egyet mást Valiékról is, láttad e már a kis Gedeont?

Csókollak édes Misim és írj minél előbb szerető
anyádnak

Angyusnak hétfőn kezdődik az iskolája a zsidó iskolában.

Szekszárd jan 8. 1915.

1580. SZILASI Móricné – BABITSNAK

[Budapest, 1915. jan. 15.]

Mélyen tisztelt tanár Úr!

Annak örömére, hogy Vili fiam pont 26 évvel előtt megszületett, nagyon kérem jöjjön el hétfő január 18-ikán este vacsorára.

Nagy örömmel várjuk.

Melegen köszönti tisztelő igaz híve

Szilasi Móriczné.

1915 jan. 15.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
fógimn. tan. úrnak
Budapest
X. Szabóky-u. 54.

1581. GÖNCZI Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1915. jan. 16.]

Budapest. 1915. január 16.

Igen tisztelt tanár Úr!

Mint volt tanítványa és mint műveinek hű olvasója bátorkodom Önhöz fordulni egy kis magyarázatért, előre is bocsánatot kérve e tolakodásért.

Még augusztusban történt, hogy nagy utánajárások után végre sikerült megszereznem és elolvasnom a tanár Úr „Gólyakalifa” c. regényét, mely a „Nyugat” kiadásában jelent meg.

A mű annyira megnyerte tetszésemet, hogy azóta többeknek ajánlottam figyelmes olvasásra, így többek között egy mindenki által igazán műveltnek ismert hölgy-ismerősömnek is, ki elolvasván a munkát tetszésének adott kifejezést, azonban kijelentette, hogy vajjon magyarázatát tudnám adni annak, hogy a mű szerzője miért adta regényének a „Gólyakalifa” címet, és vajjon mit jelent ez a szó a költő szerint: „Gólyakalifa”? Én ugyan megmagyaráztam félig-meddig magából a regényből, hiszen a szerző meg is említi ezt a thémát, de aztán (kérem) annyira belezavarodtam a fejtegetésbe, hogy most már magam előtt sem áll tisztában a mű vonatkozása a címmel.

Nagyon kérném tehát a Tanár Urat, lenne szíves nékem felvilágosítást adni, hiszen annak idején megígérték a tanár Urak, ha valami felől kételyeink lesznek, szívesen segítenek s adnak felvilágosítást.

Röviden összefoglalván tehát óhajomat, kérem szíves elintézését előre is köszönve az alkalmatlankodásomért a volt tanárom elnézését kérem.

Gönczi Pál
joghallgató

1582. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Újpest, 1915. jan. 22.]

Kedves Mihály bátyám!

A megbeszélt találkozóra nem mehetek el mert fáj a torkom és ajánlatosabbnak tartom, ha holnap még a szobában maradok.

1915. jan. 22.

Üdv
K.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tan. urnak
Budapest
X. Szabóky-u. 54.

1583. ISMERETLEN – BABITSNAK

[Hatvan, 1915. jan. 29.]

Igen tisztelt Uram!

Tudom, hogy ez a levél nem lepi meg Önt; bizonyára hozzá van szokva, hogy olvasói rajongói levelekkel halmozzák el. Azonban nagyon kérem, ne magyarázza ezeket a sorokat ilyen értelemben. Bár nagy érdeklődéssel olvastam minden művét, mégsem molesztáltam volna Önt tetszésem nyilvánításával. Csak hosszas habozás után határoztam el magam erre a lépésre. Szeretnék tisztán látni egy dologban, mely már régen nyugtalanít. Nagyon kérem Önt – segítsen nekem. Csak egy kérdést szeretnék Önhöz intézni: vajjon a „Gólyakalifa" témája a való életből van-e véve, megtörtént-e, vagy sem?

Kérem, ne vessen meg, hogy a mai időkben egy – most talán mellékes – kérdéssel foglalkozom, de a sok rettentő gondolat elől a könyvekhez menekültem – s most Tábory Elemér sorsa nem enged vissza a való életbe. –

Ne haragudjon, igen tisztelt Uram, hogy idejét eddig is igénybe vettem, de okát kellett adnom – Önnek bizonyára igen furcsának tetsző – kérésemnek.

Nagyon, nagyon kérem, ne hagyja válasz nélkül soraimat! Előre is köszönöm jóságát.

Etta.

U.i.
Ha méltat válaszra, nagyon szépen kérem egy ismerős címére küldeni: Szemere Sándorné,
Hatvan, Erzsébet-tér.
a feladó megjelölésével

1584. SCHÖPFLIN Aladár – BABITSNAK

[Budapest, 1915. febr. 3.]
Budapest, 1915 II/3

Kedves Barátom,

Szükségem volna ama Conan Doyle novella eredetijére, melyet neked kellett volna lefordítanod a Nyugat számára az ősszel. (Arról a remekműről van szó, amelyben tengeralatti hajók elpusztítják az angol hajókat). Ha megvan még neked az eredeti angol szöveg, kérlek, add át e sorok vivőjének; ha nem volna meg, légy szíves <egy> cédulára feljegyezni, hol jelent meg.

Remélem, nem vagy rosszul s nem lett a tegnapi hátfájásodból semmi baj?

Szeretettel üdvözöl igaz barátod

Schöpflin Aladár

1585. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. febr. 5.]
Szeksz. 1915. febr. 5.-en

Kedves Misi!

Ma egy régi barátnőmtől Tarnay Ilonkától Makóról kaptam levelet. Ebben arra kér hogy szerezzek neki tőled egy két verset

amit ő Makón a háborús délutánokon előad<...>hatna. Szeretné ha a versek aktualisak lennének.

Ezért írok Neked, talán van készletben <o>ily<a>en versed, talán amit Újpesten adtál elő Ilonka ugy látszik a makóiaknak kedvenc szavalónője, gyakran szerepel és mint írja nagyon szeretne Tőled szavalni valamit.

Már most én kérlek Téged arra, ha van ilyen aktuális versed küld el azt nekem, hogy én továbbíthassam. Ha csak egy példányban van meg a másolással ne vesződj én itthon lemásolom, s a másolatot küldöm el Ilonkának. Részemr<e>ől igen szívesen megtenném ezt neki mert nagyon kedves barátnőm volt.

De most ne haragudj ezért a levelemért, hanem ha |:van:| megfelelő dolgod tedd be egy kuvertba és küld el nekem mindjárt, ha pedig nincs akkor írd meg ezt egy kártyán, mert várok rá, hogy én is hamarosan írhassak Ilonkának. Részemről igen szívesen megtenném ezt neki mert nagyon kedves barátnőm volt.

Pisti nagyon kér ne feledkezzetek meg az ő egyeztetéséről és érdeklődjetek hogy mikor kell vizsgáznia s kapnak-e valami kedvezményt akiknek be kell vonulniuk, mert azt mondja hogy a gimnázisták éretségi bizonyítványt a tanítóképzősök oklevelet kapnak, tehát az egyetemieknek is dukál valami. Pisti azt mondja hogy már áprilisban be kell vonulniuk. Vajjon lehet-e még a nyárig békéről ábrándozni?

Irj erről, képzelheted hogy féltjük Pistát. Aladárnak hallom most nem kell sorozásra menni. Felelj amire kértelek.

Csokolunk mindannyian és köszönjük hogy Pistát szívesen láttad.

Angyus.

Pistának holnap kell jelentkezni a városházán.
Anyi kéri küld el néki a „Miatyánkot”, tudod már karácsonykor is kért erre.

Szilasi tud-e valamit, hova volna jó folyamodni/ ha ugyan lehet foly.

1586. SZAKÁCS Andor – BABITSNAK

[Budapest, 1915. febr. 10.]
Budapest, 1915. febr. 10

Igen tisztelt Uram,

nagyon szeretnék Önnel egy délután, valami kávéházban találkozni; I. ? 5–6–7 közt legjobban ráérnék. Talán, ha ez az idő önnek konveniál, valamelyik nap telefonon fölhívhatna (94–94) és a találkát közelebbről megbeszélhetnénk.

Barátságos hajlandóságát kéri igaz nagyrabecsüléssel
kész szolgája

Szakács Andor

1587. BÉKÁSSY Elemérné – BABITSNAK

[Budapest, 1915. febr.10.]
915. II. 10 Bpest,
I. Somlói ut 29.

Kedves Babits!

Egyszer már betörtünk a magányába egy irodalmi ügyben, mely a háború kátyújában egyelőre megfeneklett s most ki szeretnénk hívni néhány órára abból a magányból egy gellérthegyi kis ház családi körébe s néhány régi ismerőse közé.

A történet eleje ez. Van nekem egy kedves öcsém Békássy Feri cambridgei tanuló, aki most indul a harctérre. A háború előtt egyik legjobb angol revue a Poetry and Drama közölte cikkét a legújabb kor magyar költészetéről. (A cikk a gyors hazatérés miatt a cambridgei holmi között maradt.) Ebben a cikkben volt néhány szép Babits és Ady fordítás is.

Természetesen a fiunak régi vágya, hogy megismerhesse.

Vasárnap 14 én 5 órai teára Nagy Sándorék, Krieschék, Madzsarék s néhány kiegészítő és összekötő kedves emberünk lesz nálunk.

A legnagyobb részük – ugy tudom – régi ismerőse. Ez adta a merész ideát: hátha megkérném, nagyon szépen megkérném hogy eljöjjön. A gödöllőieknek 8 órára el kell menniök, de mert viszont van aki csak később jöhet valószínűleg együtt maradunk még azután is egy kis buffet segítsége mellett.

Én olyan nagyra tartom sokat várok az összetartozó fajta emberek gondolatainak vagy akár csak fluidumainak kicserélődésétől.

Tehát várjuk kérjük óhajtjuk ebbe az egyszerű meleg körbe. Addig is szívből köszönti

igaz híve

Békássy Elemérné

1588. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. febr. 11.]

Kedves Misi!

A múlt héten írtam Neked egy levelet, amire választ várok. Ha esetleg nem kaptad meg levelemet <megírom>megírom még egyszer hogy egy alkalmi verset kértem abban, háborus délutánon való elszavalásra. Talán van neked ilyen készen, ha igen légy szíves küld el nekem, ha pedig nincs írd meg hogy ne várjak rá. Bizony már egyszer írhatnál Te is nekünk levelet. – Pisti is nagyon kér hogy az egyeztetést végezzétek el, már hamar lejár az ideje. Jó<t> lenne ha őt is megnyugtatnád pár sorban e felől. Itthon meg vagyunk jól. Pisti még nem tudja mikor lesz a sorozása.

Írj kérlek Misi mindjárt van-e <...>olyan versed vagy nincs? s ha van küld el, ha nincs azt is írd meg. Levelemben bővebben megírtam mért kérem. Kérlek felelj mindjárt

Angyalnak

II/11.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur.
Budapest.
X. Szabóky u. 54.

1589. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. febr. 19.]

Édes Misim!

Ismét oly rég nem tudunk rólad semit hogy bizon nagyon nem szép tőled hogy ennyire nem törődsz édes anyáddal, Angyus írt neked levelet is kártyát is, és szépen megkért a feleletért is, de hát szokásod szerint te ránk sem hederítsz, pedig nem akarlak oly rossz szívűnek hinni hogy egészen elfeledj bennünket, hisz tudod mennyit gondolok reád, Pista is megkért téged is, Aladárt is hogy az indekszét ellásd hogy baja ne legyen miatta, de te avval sem törődsz és őt sem értesíted egy betűvel sem, hát testvéries dolog ez? mit gondoljunk rólad, nincs neked olyan elfoglaltságod hogy édes anyádnak nem juttathatnál némelykor egy egy levelet.

Imréékhez sem mégysz hogy legalább ő említhetne meg Ilonához írt leveleiben, – most már Pistáért nagy az aggodal-

munk, hisz már jelentkeznie kellett és azt sem tudjuk miről kellene gondoskodnunk az ő érdekében, nincs a ki tanácsolhatna? /Szilassi?/

Hogy az egészséged mint bírja a telet arról sem tudok semmit pedig sokszor gondolok reád ha nem e hűtőd magad agyon és vigyázasz e egészségedre, hát a ruháiddal hogy jössz ki? bizon szeretnélek már ismét látni de a husvét még oly messze van.

Szeretnék Pécsre menni oly rég voltam már édes jó apikátok sírjánál, de Miska bácsi mindig azt írja hogy betegeskedik és így restellek nekie alkalmatlankodni.

Nálunk nagyon megváltozott minden, rendkívüli a drágaság és még nem is kapni, nincs hus vaj tej, minden kevés, annyi a fogyasztás a sok katonaság miatt, egyszóval ajánlatos a takarékosság mindenben, a takarék is jóval kevesebb osztalékot adott részvényeinkre, most meg az a baj is ért bennünket hogy nem kapni rézgálicot a permetezéshez, mert ezt is lefoglalta a hadvezetőség, pedig akkor kivesz a szöllőnk ha nem permetezünk.

Azt is tudod édes Misim mennyire szerettem volna tőled azt a „Miatyánkot", és meg is ígérted nekem hogy megküldöd, és még mindig nem kaptam, – restellem és fáj nekem nagyon hogy a fiam olyan kevéssé vesz figyelembe. Jól esett volna ha Angyus kérelmét teljesíthetted volna, talán nem kaptad levelét?

Csokolunk mindannyian csokol szerető anyád

febr 19. 1915.

1590. BABITS – BABITS Angyalnak

[Budapest, 1915. febr. 19.]

[Hiányzik]

1591. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. febr. 20.]
Sz. 1915. febr. 20.

Kedves Misi!

Ma kaptam meg expressedet köszönöm szépen és kérlek ha megtalálod a prológot küld el azonnal címemre. Ugye megteszed? Bizony jó hogy Pistiről kérdezősködsz. A febr. 18.-iki ujságban sok minden volt az 1895 és 96-ban születettekre, de nem értjük teljesen s nem tudjuk előnyös lenne-e neki is már április elején önként bevonulni. Itt senkink sincs aki felvilágosítást adhatna Pistit naponta küldjük hogy próbáljon a városházán érdeklődni, de ez nem tetszik neki.

Ha a be<g>vonulásra kerül a sor legvalószínűbb hogy gyalogosnak kell lennie, pedig mint mondják ez a legborzasztóbb. A tüzérségnél vagy a trénnél jobb dolguk van. Mi hajlandók volnánk lovat is venni neki ha evvel jobbá tennénk a helyzetét. De a tüzérséghez rém nehéz bejutni, a trénhez is s még a módját sem tudjuk hogy kihez forduljunk s mit kell tennünk e miatt. Anyi tegnap írt <m>Miska bácsinak, én azonban nem bízom benne hogy ő tudna valamit Pistiért tenni. Pisti maga legjobb szeretne a honvédezredhez jutni, de ezt sem tudjuk hogy érhetnénk el. (Itt azt mondja magyarul teheti a tiszti vizsgát.)

Én azon volnék hogy a legvédettebb helyre tehetnénk de hogyan? Kérlek Misi |:te:| mégis beszélsz emberekkel, s talán befolyásosakkal is, <próbál> érdeklődj tehát és amit csak lehet tégy meg azért hogy Pisti jól elhelyezhessük. Hátha sikerül így megvédelmeznünk a gyereket nagy bajoktól.

A sorozásuk napja még nincs kitűzve. Pistinek most nagyon rosszak a szemei, ma készül Hercegh dr.-hoz megvizsgáltatni. Persze ez nem menti meg őt a katonaságtól a mai háborús időben.

Nagyon kérünk Misi érdeklődj első sorban azért hogy hol lenne Pistinek legvédettebb helyzete és hogy juthatna oda? Azután meg mindent meg kell tennünk hogy azt elérhesse. Ugye gondolsz erre és írsz nekünk mindjárt amint megtudsz valamit, azt hiszem nincs már vesztegetni való időnk. Csak tudnánk valamit tenni érte! Ignotus vagy Szilasy tán tud tanácsot adni.

Csókolunk mindannyian és várjuk leveledet és a prológot.

Angyus

1592. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. febr. 28.]
Sz. 1915.febr. 28.

Kedves Misi!

Nagyon köszönöm a prológot már el is küldtem Ilonkának, persze előbb lemásoltam.

Pisti márc. 17.-én kerül sorozásra. Ha beválik mindenki azt tanácsolja hogy most állja ki az egy évi önkéntességet. Ha fegyvernemet akar választani még sorozás előtt be kell adni erre nézve egy folyamodványt, és önként bevonulni teI:hát előbb:| mintsem behívnák őket.

Ugy mondják hogy trén vagy tüzér csak az lehet, aki már sorozáson egy dinótcetlit tud felmutatni, amit valami katonai parancsnok állított ki arról hogy az illető annál a tüzérségnél vagy trénnél felvehető. Ilyent szerezni mi nem tudunk, nincs hozzá összeköttetésünk.

Megjegyzem ezeket a feltételeket én csak így hallottam másoktól, különösen az utóbbit. Pozitív nem tudom hogy így van-e.

Miska bácsi azt írta Anyi levelére, hogy ha beválik Pista

lesz belőle egyéves önkéntes baka, s legjobb ha a saját ezredéhez vagyis Fehérvárra megy.

Engem csak az izgat hogy a gyalogosok vannak leginkább kitéve a veszedelemnek.

Már most hogy mi lesz Pistával én nem tudom, ő abban van hogy baka lesz s ha lehet honvédezredhez tetteti magát. Ha tudnál jobbat és elérhetőt számára, akkor írj róla hogy mit tegyünk érte. Mert ha a bakaságnál maradunk, akkor nem kell sem előre folyamodni, sem előbb önként beállni.

A héten megnézte Dragics Pisti szemét és azt mondta menjen el Pesten egy specialistához. Nagyon rövid látónak találta s most a tanulástól folytonos köthártya gyulladása is van.

A „Miatyánk”ra számítunk és várjuk.

Ma írt Buday Laci Pistinek, érdeklődik a sorozásáért.

Írj! csókolunk mindannyian. Pisti köszöni ügyeinek elintézését.

Angyal

Aladár ne felejtse kivenni az indexet! Borzasztó sok tanulni valóm van; biztosan megbukom. (De hát csaknem 2 hónapot elvettek az időnkből.)

1593. FRIDRICH András – BABITSNAK

[Budapest, 1915. márc. 21.]

Kedves Misel!

Behívtak katonának, a honvédelmi minisztériumba osztottak be. Itt vagyok már néhány hete. Rég készülök, hogy meglátogassalak, de hivatalos elfoglaltságom miatt (d.e. 1/2 9 déli megszakítással esti 7 óráig) nem igen jutottam hozzá. Ez úton proponálok tehát – ha elfoglaltságod engedi – egy randevút.

Esetleg valamely este Newyork kávéházban (most) szerdát kivéve. Budán lakom, címem a túloldalon

Soraidat várja
barátod
Fridrich

915. III. 21.

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
fögimn. tanár úrnak
Budapest
Tisztviselőtelepi főgimnázium

[Feladó:]
Fridrich András szkv. hadnagy
Bpest, honv. minisztérium. I. o.

1594. FLEISCHL Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1915. ápr. 4.]
Budapest le 1915. 4. 4.

Kedves barátom uram,

a Szilasi barátunk által Önnek megemlített verses tankönyv ügyét igen szeretném Önnel és Montag Irma úrhölggyel, kitől a gondolat származik, megbeszélni. Montagnéhoz legjobban csütörtökön 4 óra után mehetnénk el, mi ha Önnek megfelel, négykor találkozhatnánk az egyik Oktogon környéki kávéházban.

Nagyon kérem tehát, hogy legyen oly szíves, engem holnap szerdán hivatalomban telefonon felhívni (11–24, 11–25, 11–26)

Igen fogok örülni Önt ez alkalommal is újra láthatni.

Igaz őszinte híve

Dr. Fleischl Pál

1595. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Balatonfüred, 1915. ápr. 6.]

Kedves jó Mihály bátyám

Csodaszép időbe érkeztünk, maga a levegő is, fény is gyógyfürdő. Dolgozni fogok most nagyon, a tanulnivalók unalmát enyhíti talán a szép környék, tó, tavasz, föld, stb. Szeretettel öleli Aladárral együtt

Mózsi öccse

[Címzés]
Ngs.
Babits Mihály
író úrnak
Budapest
X. Szabóky u. 52.

1596. KOVÁCS Dávidné – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. ápr. 8.]
Szekszárd, 1915. IV. 8.

Kedves Misi!

Engedje meg, hogy egy szívességre kérjem
A helybeli Vörös Kereszt javára akarunk rendezni (a nőegylet) egy háborús délutánt f.hó 19.én vagy 20.án.

Nagyon kérem, engedje meg, hogy azt a Prologját, amelyet Újpesten elszavaltak egy ilyen féle célú hangversenyen, mi is elszavaltathassuk. Arra is merem kérni, hogy saját maga adja elő, mert hallom, hogy annyira el van foglalva, hogy még az ünnepekre sem jöhetnek le, mi meg hétköznap vagyunk kénytelenek tartani, mert a mozi az egyetlen alkalmas helyiségünk ilyen célra, s ott a hétfő és kedd kivételével előadások vannak. S arra is nagyon kérném, eszközölje rajta azt a csekély változtatást, hogy ne ez a szó legyen benne, hogy „ez este”, de ez alkalommal, vagy e napon. – Továbbá, hogy a hegedűsnél ne legyen a „gyermek” szó.

Már ugyan meg eshetik, hogy ez maradhat, hogy egy gyermek művészi hegedűjátékában fogunk gyönyörködhetni egy itteni törvényszéki jegyző fia játszik igen szépen de ő is Pesten van s nem biztos, hogy eljöhet-e akkorra.

Laci gyakran ír és Maga után mindig érdekkel kérdezősködik. Ő egészen jól érzi magát. Adja Isten, hogy mindvégig úgy legyen és épségben kerüljön haza -

Ugy-e megbocsájt alkalmatlanságomért és teljesíti kérésemet? Kérem szépen, küldje express a válaszát, mert olyan bizonytalan a postajárás. Én is úgy küldeném e levelet, de oda későn este érkezik a posta és nem akarom zavarni.

Sok szíves üdvözletet küld

Kovács Dávidné

1597. BRÓ Károly – BABITSNAK

[1915. ápr. 14.]

A harctéren is gondol az ő szeretett volt tanárjára Bró Károly, Szeidl Jenő és <...>

[Címzés:]
Nsg Babits Mihály úrnak
gimnáziumi tanár
Budapest
IX. Tisztviselőtelepi állami főgimnázium

1598. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Balatonfüred, 1915. ápr. 15.]

Kedves Mihály bátyám,

egyhangú foglalkozásom között gondolok azokra a sokkal érdekesebb és kedvesebb dolgokra, amit csinálhatnék és, amiket Mihály bátyám szeretettel és szigorúan elolvasgatna.

Szeretettel öleli vicefia

Mózsi

[Címzés]
Ngs.
Babits Mihály
urnak
X. Szabóky u. 52.

1599. BABITS – KOVÁCS Lászlónak

[Budapest, 1915. ápr. 24. előtt]

[Hiányzik]

1600. KOVÁCS László – BABITSNAK

[1915. ápr. 24.]

Kedves Mihály! Az írás azelőtt sem volt természeted s így nem számítottam rá, hogy soraiddal fel fogsz keresni. De hát most olvasom, hogy egy otthoni estélyen egy gyönyörű kis lányka prológodat szavalta s innen valahogy eszembe jutott, hogy neked mindig vannak olyan hulladék-füzeteid, amiket innen-onnan kapsz, vagy már olvastál és nem kell. Kérlek tegyél borítékba kettőt- hármat. Ha éppen egy dupla Nyugat példányod is lenne, hát az pláne végtelen öröm! – Nekem őrült szerencsém van a háborúban eddig, de olyan különösen, hogy már arra muszáj gondolnom, hogy a sors valami blomgolyónál is sokkal rosszabbat tartogat számomra. Gyönyörű erdei stellungjaink vannak. Óraszám heverek a napon és olvasok, ami csak a kezembe akad, sőt egy regényt is írok, amikor „Kopfschutz”-okat nem kell csinálni. Néha csöndes estéken igen csinos golyózások esnek, s pazar tűzijátékok gyönyörködtetik a szemet. Az egész bizonyos, hogy neked ilyen nyugalmas helyzeted az íráshoz nincs, mint itt nekem. Mindőtöket mélyen üdvözöl.

K Laci

[Címzés:]
Babits Mihály
főgimn. tanár

Budapest
Tisztviselő-telep
Főgimnázium
Ungarn

[Feladó:]
dr. Kovács László
Fldpest 11–15
19 II. Feldb.

1601. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. ápr. 27.]

Kedves Misim!

Ismét oly rég nem írtál hogy a kik a harctéren vannak is több hírt adnak magukról, el nem képzelhetem hogy élhetsz abban a tudatban hogy édes anyádat sem érdekelheti sorsod, holott egyébre sem gondolhatok mint hogy várom tudósításod a mi még sem érkezik, hogy mely rosszul esik nekem az ilyentén nem törődömség tőled, és te hallgatsz, szeretnélek látni és veled beszélgetni, de ha meglepnélek, az sem lenne neked kellemes, meg én is már nehézkes vagyok az utazásra, még is arra kell gondolnom hogy Pistát szeretném Pozsonyba kísérni, ahol magam sem voltam még, szeretném ha te elmehetnél vele, a mit talán nagyobb eredménnyel megtehetnél nálamnál, és engem is igen igen megnyugtatna, talán most még ugy rendezhetnéd dolgaid hogy május 15én vele utazhatnál, hisz annyira sajnáljuk őt.

De hát mit is csinálsz mindig és mennyi idő mulva jössz haza hisz oly régen nem láttalak mi a terved nyárra? hogy vagy egészségeddel ez volna legérdekesebb nekem mert gyak-

ran aggódom miattad, nagy e elfoglaltságod? Olyan sokat szeretnék rólad tudni és ép ezen óhajtásom marad mindig kielégíthetetlenül. Angyalka is már kifáradt pedig még egész két hó van hátra, én is érzem a fáradságot pedig nálunk a nyárra nem lesz cseléd oly munkás szűke van már most is.

Írj kérlek mielőbb, igen sokat foglalkoztat most Pista sorsa, bár elmehetnél vele, tedd meg kérlek.

Gyönyörködtem valahára én is a „miatyánkban Ilona megrendelte, mi csak a „Magyarország hirdetésében olvashattuk a legapróbb betűvel. Szeretném ha el nem feledned hogy B. Kálmánt meglátogasd, restellném ha megint e nélkül múlna el iskola éved.

Ma napsugaras meleg időnk van, szeretném tudni élvezheted e a jó levegőt, hogy vagy ruháiddal nem e szorulsz meg? írj már egyszer mindenről, hát Aladárnak sikerült kimenekülni, tudom örül az édes anyja.

Ilona talán Pestre megy, úgy látszik nehezen szánja reá magát, én meg nagyon szeretnék Pécsre menni, hisz mát három éve nem voltam édes atyád sírjánál.

Csokollak ezerszer, csokolunk mindannyian

csokol szerető Anyád

Szekszárd kedden április 27 – 1915.

1602. MIHÓ Ernő – BABITSNAK

[Cegléd, 1915. ápr. 30.]
Czegléd l915 Ápril. 30.

Mélyen tisztelt Tanár Úr!

Kérésemre vonatkozólag még mindig nélkülözöm szíves válaszát.

Kérem legyen kegyes kérésemnek helyt adni, mert a napok-

ban ki óhajtanám adni M. T. Tanár úr Fiatal katona czímű versére írt dalomat, melyet most Szombaton mútatok be. Midőn szíves válaszát várom, maradok mély tisztelettel

Mihó Ernő

Méltóztassék felőlem kérdezősködni D. Ugró Gyula volt újpesti polgármester Úrtól, hogy szíves bizalmára érdemes vagyok.

1603. PÁL Mózes – BABITSNAK

[Budapest, 1915. máj. 6.]

Édes jó Miskám!

Móricz Zsigmond telefonált ide az iskolába és általam tudatja veled, hogy ma nem mehet az operába.

Igaz szeretettel
Pál Mózsi

Bpest 1915. május 6.

1604. BABITS István – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. máj. 8.]

Kedves Misi!

Neked írok az indexem ügyében; Aladárnak azért nem, mert említetted, hogy el fognak hurcolkodni, s tán ez meg is történt. Ez esetben tudassátok új címét. Mult hó 20.-táján már írtam Aladárnak; semmi válasz, – s igy nem tudom kézhez kapta-e lapomat. Bár hiszem, hogy sikeresen elintézte ügyeimet, mégis kérlek, kérdezd meg tőle, mint áll a dolog. Most bajos dolog

volna már fölutaznom de úgy gondolom, az indexhez mellékelt igazolványra alá fogják írni. Az utólagos egyeztetést se felejtsétek el! Ha minden készen van, tartsd magadnál az indexet, de zárd el és vigyázz reá! 14.-én utazom Kaposvárra; önkéntesi és Pozsonyba való kérvényemre semmi feleletet sem kaptam s így még nem biztos, lehetek-e honvéd, plane juthatok-e Pozsonyba. Ilyen gyorsan intézik ügyeinket Katonáéknál! Ez az előszele e furcsa világnak, hol türelem és kitartás a fő. Gyors választ kérek!

Szívélyes üdvözlettel Pista

Most kaptam sürgős behívást Kaposvárra az önkéntesi sorozásra a honvédkiegészítőtől (alighanem hát jó uton van az ügyem) hétfőn reggel utazom. Írjatok gyorsan!

[Címzés:]
Ngs.
Babits Mihály
főg. tanár urnak
Budapest
X. Szabóky utca 54.

1605. BABITS István – BABITSNAK

[Kaposvár, 1915. máj. 18.]
Kaposvár, 915. V/18

Kedves Misi!

Bizonyára csodálkozol, hogy Kaposvárról írok Neked. Hát ennek furcsa magyarázata van. T.i. minden úgy volt, hogy Pozsonyba kerülök, de sajnos egy rossz véletlen eset foly-

tán nem így történt. Az önkéntesi sorozáson a honvédségnél ugyanis kidobtak a szemem miatt. Az volt a baj, hogy az orvos kérdésére „Van-e valami testi hibája?” én egészen ártatlanul elmondtam szemem gyöngeségét s ez volt a szamárság. Később 14-én újra megjelentem Kaposban és Sey Oszkár főszolgabíró úrral (aki távoli rokonunk) mindent elkövettünk hogy bevegyenek honvédnek; de hiába minden könyörgésnek nem lehet segíteni a dolgon, mert szerintök önbevallásom értben gyenge a szemem. Pedig menyi önkéntes szemüveggel jár! Hát ez buta dolog volt, és rendkívül sajnálom, hogy óhajom nem teljesült; a honvédséghez átmenni meg nagy nehézséggel jár. A kidobással én népfelkelő lettem volna, de ennek hátrányai folytán Sey főszolgabíró ur szíves közbenjárására jelentkeztem sorozásra a közösöknél, akiknél be is váltam „ohne Gebrechen”. Csak az a legnagyobb baj, hogy kiképző őrmesterünk nagyon szigorú; és a napokban az egész 44. gy.ezred Reichenbergbe utazik; ide Csehországba tettek át bennünket több más ezreddel; a Dunán túlra pedig cseheket hoznak. Igen kellemetlen ily messze és idegen világba kerülni.

Nagyon aggódom az indexem miatt; nem írok felőle semmit. Sürgősen lássa el Aladár az aláíratást és az utólagos egyeztetést, mert már alig van rá idő, és ha ez nem lesz végrehajtva iszonyú kellemetlenségekbe jutok. Kérlek Benneteket intézkedjetek rögtön. Az indexet Magadnál tarthatod, de jól elzárva. Aztán tüstént írjatok erről haza, mert otthon tudják csak címemet, ami különben a napokban Reichenberg névvé változik. Nekem elég rosszul megy itt, reménylem ti a régi kényelmes civilnek maradhattok.

ölel Pista

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály

főgimn. tanár Ur
Budapest.
X. Szabóky u. 54. sz.

1606. HENDEL Ödön – BABITSNAK

[Újpest, 1915. május. 23.]

Kedves Barátom! Szörnyű csalódást hozott reánk e nap, de két vége van a botnak. Hiszem, hogy ezt hamar megtudják olaszaink. Isten büntesse meg Olaszországot. Amint végzek az iskolával, vagyis a jövő hét elején, felkereslek.

Szeretettel ölellek. Újpest, 1915. V. 23. Ödön

[Címzés]
Ngs. Babits Mihály úr
Főgimn. Tanár
X. Budapest X.
Szabóky utca 54.

1607. SCHÖPFLIN Aladár – BABITSNAK

[Budapest, 1915. máj. 26. után]

Kedves Barátom,

tőled elválva tegnap a Dunaparton Hatvanyval találkoztam, a kivel, kérésére, abban állapodtam meg, hogy ő holnap, pénteken délután a kis fiával eljön mihozzánk s ekkor téged is odahívlak. Kérlek tehát légy szíves ugy 5 és 6 közt engem meglátogatni I. Uri-utcza 40 II. a. nyaralómban.

A Centrálba ma aligha mehetek
Ölel barátod

Schöpflin Aladár

1608. HOFFMANN Edit – BABITSNAK

[Budapest, 1915. jún. 26.]

Igen tisztelt Tanár Úr, –

még egyszer nagyon köszönöm kedves figyelmét. Bocsásson meg, hogy ezt d.e. csak nagy sietve és oly csúnya külső formában tettem. Mi tegnap, – amint <vo> azt valószínűleg Horváth H. már elmondta, – még egy harmadik látogatást is tettünk Önnél.

Ma reggel megnéztem, mit tud Szendrei – Szentiványi az Ön Borosáról.

„Boros Ferenc, festő. A XIX. század első felében Szekszárdon élt. 1846-ban Szitovszky János akkori pécsi püspök megbízásából kifestette a szászvári (Baranya m.) plébánia-templom szentélyét. A templomban ma is látható tőle a Szentháromság, Mária koronáztatása, és a szentély boltíveinek négy sarkában a négy evangélista képe."

Ezt a néhány adatot Ács Lipót gyűjtötte össze Boros Nepomuk Jánosról szóló cikkében. (Művészet 1912. 230. 1.)

A Borsos név nekem azért volt ismerős, mert évekkel ezelőtt Ács Lipót, aki régebben szekszárdi tanár volt, említette nekem ezt a cikkét.

Tehát ha nem is Borsostól valók a képek, mégis érdekesek, mint Borosnak, egy eddig majdnem ismeretlen magyar festőnek egyetlen szignált képei. (Borsos József csak 1822-ben született, ezt tegnap pontosan nem tudtam) és így nem is jöhetne semmi módon sem szóba.

Kedvességét még egyszer köszönve a közeli viszontlátás reményében

sokszor üdvözli

Hoffmann Edith

1915. jun. 26.

1609. HORVÁT Henrik – BABITSNAK

[Budapest, 1915. jún. 26.]

Caro Maestro!

½ 3 |:6 perckor:| <kor> érkeztem a Bodóba, – de hát idő máma nem volt megállapítva így mindegyikünk [?] van. Bizonyos pech lebegi körül utóbbi időben e Bodóbeli találkozásokat. – Tegnap még egyszer visszamentünk Önhöz, de már nem volt otthon: Hofmann kisasszony t. i. ottfelejtette a réticule-jét. Fel is írta a címét, hogy kérjem meg Önt ha ma találkoznánk hogy jutassa el hozzá a táskát. E cím sajnos most nincs nálam, csak a Reichard kisasszonyét tudom: Rottenbiller u. 10. III. Kérem gondoljon a Tormay kritikára – én már jeleztem ő méltóságának és ő mondhatom nagyon örült azért is örülne nagyon neki, mondá, mert ez egy elégtétel is lenne számára a Lesznai nem szép eljárásáért (aki t. i. hónapokig tudta ezt a kritikát és végül azt mondta, hogy most a háború miatt nem lehet hozni) Szerezze meg tehát Tormaynak ezt az örömet, nekem is örömet szerezne vele, sőt szívességet tenne, amit én alkalom adtán elragadtatással, sőt kéjgyönyörrel viszonoznék

A rivederci
Amigo Horvát
Veneziano vou, veneto?

1610. BABITS István – BABITSNAK

[Reichenberg, 1915. jún. 28.]

Kedves bátyám!

Bocsáss meg, hogy csak ily sokára írok újólag; de sajnos igazán nem jut ki az időmből, kivált mióta Reichenbergben tartózkodunk. Nincsen megengedve a kinnlakás; 4 órakor felzavarnak 1/2 6-tól 11-ig rukkolás, délután ismét 3/4 2-től 5-ig majd Vorschule (elméleti piszmogás) 1/2 6 tól 7 ig. Reggel és délben fegyver és ruha, gomb. stb vizitálás. Az ember igazán alig szakíthat időt az étkezésre. Ó hát más vlmi szellemi foglalkozásra? Mily tévhitben ringattam én magamat, mikor vizsga után megkönnyebbülten sóhajtottam fel azt gondolva, hogy bőven lesz időm németül, sőt franciául is tanulni. Folytonosan mindenféle vizsgálattal rángatnak bennünket, és ez különösen engem bosszant, aki sosem szerettem ily aprólékos, dolgokkal törődni. Hja itt Katonáéknál minden csupán külsőség és szőrszálhasogatás. Semmi jót ne várj, szidhatnak, de meg nem dicsérnek. A protekcionizmus kiállhatatlan. Stb. De jobb nem beszélni ezekről; én iparkodom, amint bírok, de pártfogóm nincs, reménységem sem sok. De hagyjuk e szomorú személyi ügyeket.

Annál inkább örvendek a háború folyásában beállott sikeres fordulatnak. Aladártól kaptam egy örömtelt, büszkeségtől duzzadó levelet diadalmas harcainkról. A napokban neki is fogok válaszolni. – Azt hiszem a világháború a mi javunkra fog eldőlni.

Kedves Misi! írj címemre. K I. Ersatz, Feiwill. Abteilung. Hidd meg nagyon szívesen vennék néhány vigasztaló szót.

Ölel öcséd

Pista

Reichenberg 915. VI/28

[Címzés:]
Tek.
Babits Mihály
tanár urnak
Budapest
X. Szabóky utca 54.

1611. BABITS – BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1915. jún. 30. előtt]

[Hiányzik]

1612. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. jún. 30.]
Sz. 1915. jun. 30. este.

Kedves Misi!

Tegnap kaptuk leveledet és sajnáljuk hogy Te sem érzed jól magad. Anyi sejtette ezt, s már egyre emlegette már, mert aggódott érted s tán ezért szeretett volna annyira látni már. De igazad van hogy az idegességnek nem jót tennének azok az izgalmak amik szegény Anna néni betegségéből várhatók. Anyira is igen rosszul hat ez a dolog <a>és különben sem jól érzi magát mint nyáron rendesen. Anna néni csak egyformán van, enni alig tud s ezért nagyon gyöngül, szegény már a múlt héten utolsó kenetet is kapott. Gizi itt van de Jenő nincs, azt mondják az is annyira ideges hogy Gizi rém félti minden izgatottságtól. Feri bácsiék azonban idenéznek minden nap s így emiatt nem kell hazajönnöd.

Anyi szeretne elmenni hozzád, mint mondja kiápolni téged mostani idegességedből, de hát ő is beteg. Pár napja már operáción gondolkozunk, de persze erre nehezen szánja rá magát és sok is ennyi minden egy nyárra. Most megint nagyon aggódunk Pistiért hogy auguszt. l-ig tart az önkéntesi kiképzésük aztán megnyílik a tiszti iskola. De ők 130-an vannak ott önkéntesek s így nehezen jut mindannyi tisztképzőbe. Pedig ez nagyon jó lenne mert evvel is tellik az idő s nem jutna oly hamar veszedelembe. Tisztképzőbe Reichenbergtől vasúton 1/2 órányira Gablonzra mennének. De mivel a tisztiképzés még nem bizonyos s előre nem is lehet megtudni, még júliusban kellene őt meglátogatni pár napra legalább. Én is szeretnék elmenni, kérlek tehát beszéljük meg valahogy a dolgot, ne késsünk el vele. Pihend ki most kicsit magad, aztán menjünk. Csodálom hogy Pistitől nem kaptál levelet mert írta már rég hogy neked is ír, ép így Nenne sem kapott tőle pedig Anna és Róza néniékI:nek:| már régen írt, ezért gondolom hogy elvesztek azok a levelek. – Legutolsó levelében nagyon hív hogy látogassuk meg őt, mert gyönyörű az idő és az építkezés is igen szép.

Ugye Misi írsz róla hogy mikor mehetnénk hogy én is ugy készülhessek. Persze jobb lett volna ezt szóval megbeszélni, eddig <a>erre számítottam. Ugye júliusban elmegyünk okvetlen? Ne hagyjuk a hónap legvégére. Sok mindent kellene még Pistának mondani s ellátni őt egyel-mással, amit így hazulról nem lehet elintézni. Tehát írd meg nekem hogy mikor jöhetsz. Csókolunk Anyival együtt.

Angyus.

1613. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. júl. 6.]

Kedves Misi! Anyika aggódik érted hogy vajjon hogy vagy? voltál-e Ranschburgnál? Pihensz-e eleget? A múlt héten Anyi is 4 napig feküdt, most egy kicsit jobban van. Ő is nagyon szeretné, ha elmennénk Pistához. De ezt még e hónapban kellene megtenni, mert csak augusztusig biztos a sorsuk, aztán kérdés jut-e tisztképzőbe. Ezért szeretném ha megírnád hamarosan hogy mikor mehetünk és hogyan legyen az indulás én menjek érted Pestre? vagy haza jössz előbb Te? s innen induljunk? Pistitől ma kaptunk egy kártyát, írja hogy most készülnek az altiszti vizsgára s az elméletivel csak megbirkózna de a komándálás „kutya pedánt dolog". Írt-e már Neked? Tegnap nálunk volt Kovács Laci s igen érdeklődött érted. – Most írok Pistinek is s megkérdezem tőle, neki mikor volna legjobb menetelünk. Mindenesetre ugy kellene mennünk hogy egy vasárnapot ott tölthessünk mert csak ilyenkor szabad egészen. Tehát csak állapítsd meg hogy mikor induljunk, én készletben vagyok. Mennyi időt szánsz az egész kirándulásra? – Anna néni egyforma gyengén van. Jenő ma elutazott Ceglédre, mert pár napra itthon volt. Csókolunk. Írj és csinálj uti programot.

Angyus.

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
fógimn. tanár Ur.
Budapesten
X. Szabóky u. 54 sz.

1614. BABITS István – BABITSNAK

[Reichenberg, 1915. júl. 18.]
Reichenberg, den 18. ten. Juli 1915.

Kedves Misi!

Várom napról-napra leveledet, amit megígértél, Aladáréval együtt, de mindhiába. Pedig mily nagy örömet okoz, ha baráttól, rokontól hírt kapok! Én több ízben is írtam Neked, csodálom, hogy – mint Angyus írta – nem kaptad meg. Alinak is többször írtam.

Kedves bátyám! Jertek már Angyussal Rg-be, kitűnő nyaraló lenne és közel Dresda, Lipcse és – Berlin. No meg Itáliába tán csak nem készülsz? Jertek mielőbb, most itt az alkalom, meghosszabbították egyelőre kiképzésünket, de ha tisztibe megyünk, aligha nem más városba esetleg a közeli Gablonz faluba kerülünk.

Csókol sz. öcséd.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
gimn. tanár urnak
Budapest.
X. Szabóky utca. 54.

1615. REICHARD Piroska – BABITSNAK

[Diósgyőr, 1915. júl. 20.]
1915. VII. 20.

Üdvözlet Vasországból Álomországba!

Reichard Piroska

1616. ISMERETLEN – BABITSNAK

[Miskolc, 1915. júl. 22.]
Miskolc, 1915. VII. 22.

„Dante” fordítója,

gondolom nem szereti az aláírás nélküli leveleket. Magam sem. Nem is írnám, ha „eszmém”-től meg tudnék szabadulni. Sokáig vártam, nem múlt el.

Nem tudom milyen a „Pokol” fordítója: fiatal-e, vagy idős; nemes külsejű-e vagy közönséges; lovagias, szerény-e vagy goromba és hencegő? Nem is érdekel és nem is fog érdekelni. – Polgári foglalkozásán kívül csak azt tudom, hogy az összes „Ujak” közül egyetlen, aki nem nyomorítja gyönyörű nyelvünket, akinek költeményein is érzik valami a pusztai harangszóból, a búzakévék illatából, a mezők kakukfüvéből. És olaszból fordít, mint Arany János, mint az egyetlen igazi genie: Csokonai.

Költő, az igazi Nagyok várományosa! Régi nemzeti, pogánykori eposzunk töredékei egy cserkesz herceg utján megtalálták. Rettegek a többi olvasó-közönség nevében is a feldolgozásáért. Az Istenért, siessen, szedje maga össze, bővítse és dolgozza fel! Ne engedje, hogy valami negyedrész-magyaros [rím]kovács tegye rá a kezét. Nehéz munka lesz, hálátlan fáradtság talán, de gondoljon azokra is, akik imádják szegény, fájdalmas, egy ideig szép, de most csúnyára kendőzött költészetünket. Mossa le róla ezt a sok festéket, szépségtapaszt, vezessen vissza egy bátor kéz az eposzhoz!

Most újból itt az ideje! Kísértse meg, mi várunk. – Oly szép volna egy ujabb, eposzi kort érnünk! Ha idős Ön, adjon a Teremtő ifjú-éveket, ha fiatal sok-sok türelmet, nyugalmat, boldog harmóniát munkáihoz.

Lehet, hogy most szeret, bosszankodik és találgat Dante fordítója. Nem baj, most már nyugodt leszek, mert azt hiszem, jogom van nemzeti költészetünkért nevetségessé lenni is.

Bocsásson meg, ha hangulatát elrontottam, de tekintse, hogy csak egy egyszerű, régimódi vidéki lány vagyok, aki büszke, hogy magyarul beszél – Várunk és milyen örömmel fogunk várni sokáig elrejtezett „szépéposzunkra”.

1617. ZSOLT Béla – BABITSNAK

[Sambor, 1915. jul. 27.]
915 július 27.

Ebből az ó-lengyel városból, ahol egy megmagyarázhatatlan, inkább csodálnivaló, mint kedves – könnyelműség kering az uccákon, Csajkovszkij melódiákkal a fülemben, és a kalandornőkként öltözött lengyel „grófnők” után bámészkodva – no meg útban az éjszaki harctér felé sok gyönyörűséggel és fájdalommal emlékezem vissza Önre, mindenért, amit közvetlenül és közvetve nekem jelentett.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
úrnak
Budapest
IX. Szabóky ucca 47.

1618. BABITS Angyal, BABITS Mihály és BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITS Istvánnak

[Prága, 1915. júl. 28.]

Kedves Pisti! Szerencsésen és már d.e. 10 órára Prágában értünk. Ez igazán szép város. Ma szerdán esőre ébredtünk, délután ½ 2-kor indulunk Bécsbe, s talán Pénteken hajón Pestre.

Délelőtt tegnap a Hradzsint néztük meg, mely külön áll egy hegyen; d.u. a várost jártuk be.

Mihály

Csókolunk. Írj haza esetleg Pestre is egy lapot.

Angyal

Csókol szeretető Anyád is.

[Címzés:]
Babits István
44. Reg. I. Ersatz
Einj. Freiw. Abteilung
Reichenberg
Stefan Gasse

1619. KELEMEN Imre – BABITS Mihálynak

[Budapest, 1915. júl. 29.]
Bpest 1915 VII/29

Kedves Misi!

Vártam értesítésteket, de úgy látszik jól mulattok. Én ma csütörtökön haza megyek s vasárnap este jövök vissza.

Csókol benneteket

Bimbis

Ha ráérsz hétfőn estefelé jöjjél!

Tekintetes
Babits Mihály
Főgimn.tanár urnak
X. Tisztviselőtelep
Szabóky utca 54.

1620. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. aug. 4.]

Kedves Misi! Szerencsésen megérkeztünk. Tegnap tulestünk a temetésen, ma pedig a rekviemen. Alig hogy ide értünk Pistitől sürgöny jött, hogy augusztus <elsején> másodikán mennek Gabloncba tisztiiskolába.

Ma itt volt Kovács Laci igen érdeklődött érted, azt hitte hogy velünk Te is hazajöttél. Pápéné is ma volt nálam. Ő mondja hogy Reichenbergi lev. lapom vétele után mindjárt elment Vigandhoz, mert az is Bezerédyék megbízottja. Vigand mondta hogy 2 jelölt van egyik Aladár ki írásban másik személyesen jelentkezett Vigandnál. Most B.-ék azt akarták hogy Vigand mindkettőt vigye hozzájuk s ők választanak, de Vigand ezt furcsának találta s így a napokban ő fog Pestre menni és dönteni ez ügyben. Pápéné szerint a nevelőnek igen nehéz dolga lesz s ő ugy tudja hogy egész isk. évre szükséges. A fiu most júniusban itt Szekszárdon sikerrel vizsgázott a V. gimn.-ből. – Anyi aggódik érted s mióta itthon vagyunk

ismét nem jól érzi magát. Jó<l> lenne ha írnál csak egy lapon is hogy létedről. Csókol

Angyal.

írj kérlek édes anyádnak nagyon aggódom miattad, hogy vagy? csókollak H Gizinak és Stanci néninek írj mert ők iparkodnak elutazni.

[Címzés:]
Tek.
Babits Mihály
főgimn. tanár
Urnak.
Budapest.
X. Szabóky u. 54. sz.

1621. FENYŐ Miksa – BABITSNAK

[Budapest, 1915. aug. 4.]

Kedves jó uram,

úgy határoztunk, hogy regénye közlését mielőbb (a Barta regény félretételével) megkezdjük. Gondolom, hogy kedden bejön és szóval megbeszéljük a dolgot, mivelhogy azonban nem találkoztunk, így írásban kérem meg, hogy a regényből mielőbb minél nagyobb részletet juttasson el hozzánk. A B. F. czikke igaz, szép volt.

Szíves kézszorítással
igaz híve

Fenyő M

1915 aug 4.

1622. KAPU Jenőné HALÁSZ Gizella – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. aug. első hete]

Felejthetetlen, szeretett édes Anyám elhunyta feletti szives részvétet az egész család nevében hálásan köszöni

Szekszárd, 1915 augusztus hó

KAPUNÉ HALÁSZ GIZELLA.

Midőn kedves, meleg hangú részvétleveledért köszönetet mondok úgy Stancika, mint jó magam nevében, – nagyon kérünk Téged Misikém, hogy rokoni szeretetedben tarts meg bennünket a jövőben is! Drága Elhunytamnak a leghőbb kívánsága az volt, hogy mi unokatestvérek szeressük egymást!

Szeretettel csókolunk Stanci tanti és Gizi

1623. BABITS – BABITS Angyalnak

[Budapest, 1915. aug. 14. előtt]

[Hiányzik]

1624. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. aug. 14.]

Kedves Misi! Örültünk levelednek Aladár miatt beszéltem Pápénéval, de a napokban ismét elmegyek hozzá mert magam is kí-

váncsi vagyok hogy dölt el a dolog. Hazajövetelünk óta én írtam Neked már egy lapot, vajjon megkaptad-e? A napokban Valitól is kaptunk levelet Anna néni halála alkalmából s azt is í<t>rja hogy Te elég jól érzed magad. Bimbis megjön Ilona napra (most szerda 18-ike) nagyon örülnénk ha vele jönnél. Pistiről már írtam hogy Gablonzban van tiszti iskolában, legutóbb azt panaszolta hogy a hangja nem jó a komándáláshoz s szörnyen aggodalmaskodik hogy nem dobják-e ki emiatt. Az is a baja hogy most katonai menázsit kell enni, ezért tegnapelőtt ismét csomagot küldtünk neki. Stánci néni s Gizi már hurcolkodnak s alighanem hétfőn már el is utaznak. Már nemsokára letellik a vakáció ezért ha dolgaid és egészséged engedik jöjj haza Bimbissel. Csókolunk mindannyian. Jöjj vagy írj mert várunk.

Angyal.

1915. aug 14 szombat.

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur.
Budapest.
X. Szabóky u. 54.

1625. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. aug. 22.]

Maradj bpesten =

Anyád.

[Címzés:]
Babits Mihály Budapest romai 10 szaboky utca 54

1626. BABITS István – BABITSNAK

[Gablonz, 1915. aug. 22.]

Kedves bátyám!

Mint látod, Gablonznak is oly gyönyörű fekvése van, mint Reichenbergnek; és maga a város is csak oly csinos, mint a legtöbb osztrák város, csupa emeletes régi és uj <há> emeletes palotákkal. A gablonzi üveg világhírű. Ez a fő iparága a 25.000 lak. <vá> németnyelvű városnak.

K. M. írj rögtön magadról mit dolgozol; Aladárnak tartozom, de hova címezzek?

Itt a tisztiiskolában jó dolgom van, csak sokat kell tanulni és rettegni a kidobástól.

Felelj, mert különben azt hiszem nem kapod meg lapjaimat.

Gablonz am 22-ten- Aug. 1915.

Címem: Inf. Reg. 44 – Gablonz a/Neisse, Schützenhaus. Reserveoff. eh.

[Címzés:]
Wolgeboren Herrn Professor
Michael Babits
Budapest.
Szabóky Str. N°. 54.

1627. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Budapest, 1915. aug. 24.]

Kedves Misi!

Szerencsésen ide értem, de később mint Erzsi a paktáskával s így arra kérlek adj néki nevemben 1 frt- ot.

Geyger Edit említette hogy Valival szeretnék megnézni a Pasa réti lövészárkot s Elzának holnap kedve lenne, írtam Valinak is róla, talán együtt kijönnétek s itt Elzáéknál találkoznánk. Ez esetben 6 óráig várunk rátok holnap szerdán, ha nem jöttök csütörtökön Imrééknél ahogy megbeszéltük találkozunk. Csókol.

Angyal.

Bp. 1915 aug. 24. kedd d.u.

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur.
Budapest
X. Szabóky u. 54.

1628. BABITS – SZILASI Vilmosnak

[Budapest, 1915. aug. 25.]

K. B. Elfelejtettem említeni neked, ami pedig célom volt, azt a kérésemet hogy tartsd nyilván az Aladárnak szánt állás ügyét: most már itt a szeptember és nagyon aktuális: nehogy elfeledjük mind a ketten, s emiatt elveszítse. – Ha nagyon

sürgős, értesítsd róla vagy őt, vagy engem (jobb ha őt.). – A szombati viszontlátásig

Ölel
Mihály

[Címzés]
Nagys.
Dr.Szilasi Vilmos
fg. tanár urnák
Budapest
Rökk Szilárd u. 17. IV

1629. BABITS István – BABITSNAK

[Gablonz, 1915. szept. 3.]
Gablonz a/N 1915. IX. 3.
Schützenhaus.

Kedves bátyám!

Már jó régen írtam Néked, de mégis Gablonzból már két lapot is menesztettem Hozzád. Míg Te egyetlen lappal sem tiszteltél meg, csupán Angyussal együtt pár üdv. szót. Arra kérlek most, néznél utána, be lehetne-e íratni most engem a 3. évre és ha igen, tényleg előnyös volna-e <ez> számomra. A 39.-esek azt mondják, hogy őket mind beíratták Debrecenben, (debreceni ezred). Valóban előnyös lenne rám nézve ha katonaságom alatt is „hallgató” lehetnék, mert úgy jövő szept-ben már letehetném a 3. alapvizsgát is. Igen kérlek becsülettel nézzetek a dolog után, tán tudakozódnál vmelyik ösmerős |: v. quaesturában: I jogtanárnál. Csak a terminust át ne lépjétek, s idejében intézkedjetek. Ali beadja a tandíjmentességi kérvényemet is;

fél-ben mindenesetre elengedik. Hatósági szeg. biz. kérjetek hazulról. De akkor gyorsan!

Találkoztam Gáspárral, de csak rövid ideig lehettünk együtt, mert Gabloncba jöttem. De itt egy 39. fiúval barátkoztam nagyon meg, ki Aladárt is ismeri: Nikodemusz Antal (fizikus-math) bölcsész, Alinak üdvözletét küldi, és én is. Most már fogok Alinak írni, mert a legnehezebb részen túlestünk és egy-két |: hét:| alatt végzünk.

Rögtön felelj lapomra! Nagyon fontos!

Írd meg kérlek e pár szó jelentését is: apolinaris; echauffiroz, vivisectio, hakatista, plesur-ground. –

Csókol Pista

[Címzés:]
Ngs.
Babits Mihály
tanár urnak
Budapest
X. Szabóky utca 54.

1630. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. szept. 5.]

Babits Angyalka
Szekszárd.

K. M. Köszönettel küldöm a fenti összeget. Egyúttal nagyon köszönöm velem való fáradozásaidat addig is míg levelet írhatok. Most igen sok a dolgom, mert megváltozott az iskolai beosztásom. Ma volt a [?] s gimnáziumban fogunk tanítani. Bizony jó lenne ha Göncyhez hozzá jutnál. Itt az egész tantestület kíváncsian várja az ügy elintézését. – Reméljük hogy a kályha csinálás haza hajt s így nem sokára láthatunk.– Pisti

legutóbb tegnap írt egy kirándulásról hol leánytársaságban voltak. Ma írok Valinak is a bucsuzás helyett.

Csókolunk mindannyian

Angyus.

Szekszárd, 1915. szept 5.

1631. HITEL Dénes – BABITSNAK

[Arad, 1915. szept. 5.]

Mélyen tisztelt Uram!

Engedje meg, hogy a Nyugat legutóbbi számában megjelent regényének egy téves részletét kiigazítsam, illetőleg ez irányban felvilágosítással szolgáljak. Hiszem alkalmatlanságomat annál is inkább menthetőnek és indokoltnak, mert mint a Hitel, illetőleg Hitl (és nem Hüttl) család egyenes leszármazottja tartozom őseim iránt annyi kegyelettel, hogy nevüknek a múltban való téves szerepeltetését kikorrigáljam.

A tévedés könnyű. A család nem volt olyan híres, hogy a harmadik generáció megőrizze emlékét, (bár Erzsébetfalva régi lakói jól ismerik a családot és annak történetét még most is, amint arról magam is több ízben meggyőződtem); a név pedig – elismerem – olyan, mint amiken még nem száradt meg a keresztvíz. Ám a valóság a következő: A német eredetű Hitel, illetőleg Hitl Márton – nagyapám – nem bankügyvéd volt, hanem gróf Sina jószágkormányzója. Később, mikor vagyona meggyarapodott, földbirtokot vett Pest mellett és önállóan gazdálkodott. Mikor pedig látta, hogy Budapest egyre növekedő lakossága a periféria felé erősen gravitál, a birtokát parcellázta és így megvetette az alapját a mai Erzsébetfalvának, melyet ugyan Hitelfalvának akartak elnevezni hálából az adományo-

kért, különösen pedig a telekért, melyeket nagyapám köszségháza, templom, iskolák, utak stb. céljaira adományozott, azonban ő ezt ellenezte és az ő indítványára nevezték el a falut aztán Erzsébetfalvának. így aztán a főutcát nevezték el róla, míg a többi utcák nagy részét a család többi tagjáról pl. Izabella utca, János utca stb. Megjegyzem, hogy most már a főutcáról is lekerült a neve s azt Kossuth Lajos utcának hívják, míg róla most egy mellékutca van elnevezve.

Még csak annyit, hogy a Hitl névből magyarosítás nélkül, egyszerű használat folytán let Hitel, amint az a magyar vidéken idegen hangzású nevekkel gyakorta előfordul

Az öreg neve tehát nem valami homályos üzlet folytán került a főutca tábláira, hanem mert ő vetette meg alapját <a> Erzsébetfalvának nagykiterjedésű birtoka parcellázása által, miről – sajnos – már csak a térképek vannak a család birtokában.

Alkalmatlankodásomért elnézést kérve, fogadja mélyen tisztelt író Úr nagyrabecsülésem őszinte kifejezését és vagyok tisztelője

Arad. 1915. szept. 5.

Hitel Dénes

Az Arad- csanádi gazdasági takarékptr.

Tisztviselője.

1632. SZÉKELY Ferenc – BABITSNAK

[Budapest, 1915. szept. 6.]

Igen tisztelt Uram,

véletlenül hosszabb ideig nem voltam az „Asztoriá”ban és így csak most értesülök, hogy Ön volt az, akinek a kalapját, – akaratlanul – eltulajdonítottam. Bocsánatot kérve itt küldöm vissza. Tisztelettel híve/

Székely Ferenc
m. kir. udvari tanácsos
a Belvárosi Takarékpénztár r. t. elnöke

1633. KERÉKJÁRTÓ Béla – BABITSNAK

[Újpest, 1915. szept. 13.]
915. szeptember 13-án

Mélyen tisztelt Tanár Úr!

Nagy kéréssel fordulok Tanár Úrhoz: ha meg tudná szerezni Komjáthy Győző címét (természetesen fáradság nélkül), úgy szíveskedjék azt nekem elküldeni. Illetve első sorban azt kérem Tanár Úrtól, hogy szíveskedjék megszerezni, a címet, ha az nem jár fáradsággal.

Mindjobban érzem ugyanis, hogy szükségem volna arra a Komjáthy-verskötetre. S ez a mód, ajánlani tetszett, oly elegánsnak tetszik, ha jobban megfontolom. írok majd neki egy „kedves" levelet, melyben felsorolom neki édesatyjának nagyságát s méltán s – meg tetszik látni – meghatom vele kellőképen. Ha siker kíséri ezt az eljárást, így ezért is Tanár Úrnak leszek hálás, valamint azért is, hogy jelen kérésem, ezen soraimat sem veszi zokon. (Ezt így remélem)

Szívességét előre is hálásan köszönöm.

Tanár Urnak
kiváló tisztelője
Kerékjártó Béla
főgimn. tanuló

1634. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. szept. 20. előtt]

Kedves Misi!

Tulajdonképen Wigand az oka hogy én most ilyen hirtelen írok Neked. Ő ugyanis Aladárt szeretné Kunfyék számára megszerezni nevelőnek.

Ezért ma nekem írt egy levelet amiben arra kért hogy sürgönyileg tudjam meg hogy Aladár vállalná-e nevelőséget Kunfyéknál és írjam meg neked hogy itt nagyszerű helye lenne mert Kunfyék az ő szavai szerint kitűnő emberek. Egy kis fiuk van itt az I. gimnáziumra kellene magánúton előkészíteni. Eszes és jó fiú s a szülők szívesen vennék ha már esetleg márciusban levizsgázhatna. Kunfyék az év nagy részét Pesten töltik s így Aladár bejárhatna az egyetemre is. Ezek a Kunfyék Tolnán laknak vagyonos zsidók, Kunfy a szekszárdi milliomos Wolfnak a <...> veje. De Wigand igen dicséri őket s engem igen kért jól tájékoztassalak róluk.

Én megírtam Wigandnak hogy levelet írok emiatt Neked de a felszólítást a nevelőségre csak végezze el ő. Már most kíváncsi vagyok rá hogy sürgönyzött-e Neked, mert úgy látszik hirtelen akarja a dolgot elintézni. Azt is írja Wigand hogy Kunfyné most szeptember 20. táján Budapestre megy s 25.-ig a „Hungária” szállóban fog lakni s ha Aladár hajlandó a nevelősködést elvállalni akkor őt ez idő alatt oda hivatná hogy beszélhessen vele.

Tehát vedd tudomásul a dolgokat s jó lenne ha felelnél is nekem hogy Wigand előtt igazolhassam hogy én írtam neked e miatt, most ugyanis a gimnáziumban van a mi iskolánk is s így gyakran találkozom az öreggel. Az én áthelyezési ügyem még mindig függőben van, bár most van egy kis reménységem az ittmaradásra, mert két kollégám szabadságot kért s most hogy itt

hagyjanak elvállaltam a rajz tanítást s így vagyok felterjesztve a minisztériumba, majd meglátjuk mit szólnak ott hozzá.

Pisti jelentette hogy kapott egy csillagot és 19.-én bevégződik a tiszti iskola s ekkor visszaviszik őket Reichenbergbe. – Anyi mostanában megint gyengébben érzi magát.

Anyi azt izeni hogy nem szép tőled hogy ekkora közönyt tanusítassz az ő hogy léte iránt és hírt sem adsz magadról, bizony meg is jöhetnél még az ősz folyamán.

Csókolunk. írj!
Angyal.

1635. BABITS István – BABITSNAK

[Röchlitz, 1915. szept. 23.]
Röchlitz, 1915. IX. 23.

Kedves bátyám!

A tiszti vizsgát szerencsésen letettem, illetőleg mivel vizsgáról – nagy egységes vizsgáról itt szó sem volt, <a>: az iskolát jól elvégeztem. Tehát nyitva áll már az út a kadettségre és a tartalékos tiszti állás elnyerésére. Tudom ennek Te is csak örülsz, hogy nem buktam el mint annyi más. Most még két-három hónapig, esetleg még tovább maradunk itthon, aztán fel a harctérre! Csak az a baj, hogy éppen a szigorú fagyos tél kellős közepére érkezünk fel.

De arra az esetre, ha vmi katasztrófa nem ér el, nem szeretném, hogy civil pályám megszakadjon. Azért kérlek írass be Ali által az 5. félévre. Tandíjmentességet bizonnyal kapok, azért is kérd el hazulról a városi tanács által láttamozott szegénységi bizonyítványt s azt adasd be, Aladárral. Úgy is lehet, hogy a tandíjat csak utólag kell lefizetni. Mindenesetre Ali óvatosan, de rögtön járjon el ügyeimben és főleg ügyeljen a tan-

tárgyak felvételénél: olyat ne írjon be az indexbe, amit már egyszer felvettem. Rögtön írjatok a beíratásról!

Címem: Röchlitz bei/ Reichenberg. Restaurant Post. Postplatz. 173.

[Címzés:]
Wohlg.
Herrn
Gimn. Professor
Michael Babits
Budapest.
<III. Sz>X. Szabóky ut. 54.

1636. KELEMEN József – BABITSNAK

[Pécs, 1915. szept.]

Kedves Misi Öcsém!

Édes jó anyád levele vétele után nyomban jártam Pisti öcséd beíratásának dr. Késmárky igazgatónál, aki személyes jó ismerősöm, de bizony mégis elkéstem. Pár héttel előbb néhány hadifoglyot, elhallgatásával ennek az állapotnak, csakugyan beírtak az itteni jogakadémián, de hamarosan leleállították a felvételnek ezt a szabadelvű kezelését – felsőbb helyről. – Különben Késmárky azt mondta, hogy aligha nyerne vele, mert a hadifogságba került hallgatóknak minden valószínűség szerint elengedik a semestereket és vizsgára bocsájtják őket. Fő érdeke volna tehát szegény Pistinek, ha tanulhatna addig is, amíg hazakerül.

Az indexet édesanyádhoz küldtem azzal, hogy tegyen kísérletet B. Dezső útján a kecskeméti jogakadémián.

Nagyon örvendek, hogy ez az eset alkalmat adott legalább az írásodat látnom annyi <év> sok esztendő után.

Rokoni szeretettel ölel
Józsi bátyád

1637. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. szept. 29. előtt]

Kedves Misim

nevednapján is sokat gondolok reád fájó érzéssel hogy oly ritkán hallatsz magadról és hogy oly kevés, semi közölni valód velem, legnagyobb örömöt okozott volna ha haza jösz, ha Pistit haza eresztenék akkor ugye meg tehetnéd?, a jó Isten segítségét és őrködését kéri szerető Anyád

Angyus is minden jót kíván.

[Címzés:]
Tek.
Babits Mihály főgimnáziumi
Tanár Úr
Budapest
X Szabóky utca 54.

1638. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[1912–1915. szept. 29.]

Kedves Mihály bátyám!
Névnapodon rád gondolunk.

Aladár

Szívélyesen üdvözli Mariska

Minden jót kíván
mély tisztelője

Komjáthy Gyuláné

Boldog névnapot kíván
mély tisztelettel

Komjáthy László

Szórakozottságomban először saját magamnak akartam címezni.
<...>

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tan. úrnak
Budapest X.
Szabóky utca 54

1639. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. okt. 5.]

Kedves Misi! Ma Pistától Röchlitzből hallottunk rólad, neki írta Aladár hogy nagyon dolgozol s megint idegesebb vagy. Látod milyen kerülő utakon kell nekünk rólad valamit megtudni, s bizony Anyinak ez sokszor rosszul is esik s most is azt [üze]ni hogy a névnapi gratulációt megszokás köszönni. Hát legalább ilyenkor adnál hírt magadról. Azt nem tudom megkaptad-e azt a 40 k.-át mit megjöveteled után köszönet mellett címedre megküldtem. Hát az akkor csináltatott ruha bevált-e? meg vagy-e vele elégedve? Pistiről talán tudod már hogy letette a tiszti vizsgát s most káplár Röchlitzben Reichenberg mellett. Lehet hogy

haza engedik tán 10-14 napra s nagyon szeretnénk ha az idő alatt Te is hazajönnél legalább 1-2 napra, majd megírom ha már tudom hogy Pista mikor jöhet, vagy talán be is néz hozzád Pesten. Aladárnak már 1 hete küldtem ajánlott levélben egy hatósági bizonyítványt s kértem hogy Pistit írassa be az egyetemre, vajjon sikerült-e a dolog? Élj kicsit kényelmesebben s ne akarj annyit dolgozni, hanem inkább hizla<d>ld egy kicsit magad, és gyere meg ha Pisti itthon lesz. Csókol szeretettel Angyal.

Mindenesetre írj mert én ezt már ki nem állom, kaptad e kártyám?

csókol szeretettel és vár Anyád.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur.
Budapest
X. Szabóky utca 54. sz.

1640. SZILASI Vilmos – BABITSNAK

[Budapest, 1915. okt. 12. előtt]

Kedves Mihályom, – hétfőn kirándulást tervezek a Dobogókőre. Esetleg neked és Aladárnak is volna kedve jönni. Családomból Mária és Boriska jönnek, azonkívül Márta is, s így különösen fontos lenne jelenlétetek. Talán holnap délelőtt folyamán kijövök a válaszért. A viszontlátásig mélyen üdvözöl barátod

Vili

1641. SZILASI Vilmos – BABITSNAK

[Budapest, 1915. okt. 12.]
Budapest, 1915. X. 12.

Kedves Mihály,-

Verő Márta tisztelettel kér, hogy gyere szerdán este 8-kor az Omnia moziba. Én megyek, s ha te hajlandó vagy jönni 7 óra tájban találkozhatnánk a Bodóban. Mindenesetre beszólok a Bandlba.

A viszontlátásig ölel

Vili

U.i. V. M. vidékre készül, s így akar tőled elbúcsúzni.

1642. BABITS István – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. okt. 12.]

Kedves bátyám!

Tán csodálkozol, hogy jelen soraimat magyar lapon, Szekszárdról írom. T.i. két heti szabadságot kaptam, mely okt. 24.-én jár le. Tegnap éjjel Bimbis bácsiéknál aludtam, u.i. nem tudhattam talállak-e téged biztosan odahaza, mert 7 óra körül érkeztem Pestre. Hétfőn, tegnap délben toppantunk be a hazai házba B. bácsival együtt. Minthogy úgy tudom, Te készülődsz haza, tán nem fog különösebb nehézségeket okozni, ha most vitorlázol Szekszárdra, hogy találkozhassunk. Felelj rögtön és ne sokat habozz!

Szeretettel vár:

öcséd.

[Címzés:]
Ngs
Babits Mihály
tanár Urnak.
Budapest
X. Szabóky utca 54.

1643. BABITS Sándor – BABITSNAK

[Habarovszk, 1915. okt. 13.]

Lieber Misi!

Man transferiert uns nach eine andere Station, in die Nahe des Baykal Sees. Unsere Reise wird ungefähr eine Woche dauern. Ich füchle mich nach den Umständen wohl. Ich war immer gesund. Ich habe auch Dir öftens geschrieben. Von suhause habe ich nur wenig und kurze Nachrichten bekommen. Ich hoffe, dass es Pista auch gut geht. Meine neue Adresse werde ich meine frau sofort telegrafieren. Es umarmt Dich am herzlichstens dein

Sanyi

[Címzés:]
Hochwohlg. Herrn
Babits Mihály
Professor
Budapest
X. Tisztviselőtelep főgimnázium.
Ungarn

1644. GYULAI Ágost – BABITSNAK

[Budapest, 1915. okt. 19.]

Igen tisztelt Uram,

Már a most dúló világháború legelején elhatároztam, hogy a vezetésem alatt álló paedagogiumi magyar irodalmi szemináriumban tudományos céllal összeállítom a háború magyar költészetének teljes gyűjteményét. Kitartással, hallgatóimnak szorgalmas munkájával s számos más tényező szíves közreműködésével sikerült gyűjteményünket majdnem teljessé téve, eddig mintegy 8500 költeményt egybehoznom, melyek rendezve, tudományos használatra készen állnak s érdekes és tanulságos betekintést engednek e nagy napok egyik legérdekesebb jelenségébe: megláthatjuk benne, miképen érvényesül ez óriási események hatása a nemzet lelkében, miképen ihlették meg e napok a magyar költészetet, melynek századokon át legnemesebb tradíciói közé tartozott, hogy hű kifejezője volt a nemzeti érzelemvilágnak.

Az események megindulásának évfordulójához jutva, összefoglalni óhajtanám, s szélesebb körben is ismeretessé tenni irodalmunk ez ágának eredményeit és tanulságait, hogy – a német irodalomban eddig megjelent több mint félszáz antologia mellett – a magyar háborús költészet legszebb termékei, szűkös s nehéz irodalmi viszonyaink között, legalább egy-két antologiában s ezek révén később iskolai olvasókönyvekben a nagyobb nyilvánosság előtt s az egész magyarságnál elterjedjenek.

Mikor a gyűjtemény tudományos célú teljességére törekedve az említett nagyszámú költeményt egybehordtam, távol állott tőlem azt hinni, hogy e rengeteg költemény mind meg fogja ütni a magasabb irodalmi mértéket s midőn később az anthologiák megszerkesztését tervbe vettem, eleve meg voltam győződve, hogy azokban egy-két száz versnél több aligha foglalhat helyet.

Óhajtandónak vélem, hogy ezekben a nagy kritikai munkával készült anthologiákban Ön is képviselve legyen.

Ez okból arra kérem Önt, kegyeskedjék ez ide mellékelt levél szíves aláírásával beleegyezését adni, hogy megjelent háborús tárgyú költeményei közül azokat, melyeknek címét és forrását ahonnan merítem, alant közlöm, az említett célra díjtalanul fölhasználhassam s a magyar háborús költészet legszebb termékeiből szerkesztendő, e költészet áttekintését adó anthológiába fölvehessem.

Bizalommal reménylem, hogy Ön, igen tisztelt Uram, a gyűjtemény tudományos céljaira való tekintettel kérésem elől nem fog elzárkózni.

Szíves beleegyező levelét kegyeskedjék címemre megküldeni.

Budapest, 1915. okt. 19.

Hazafias üdvözlettel

dr. Gyulai Ágost
paedagogiumi tanár
Budapest, I. ker. Lógodi utca 9

A kért költemény címei:
Fiatal katona (Nyugat, 1914. okt. 16.)

1645. HENDEL Ödön – BABITSNAK

[Újpest, 1915. okt. 24.]

Kedves Barátom!

Gyönyörűséggel olvastam regényed legujabb részét, Kerboltnak és Ilonának a régi Újpest hátterére vetített pompás lélekrajzát.

XII. Leo pápa a Quo Vadis elolvasása után bevétette a Via

Appián szerénykedő Quo Vadis templomocskának kőcímerét és megajándékozta vele Sienkiewiczet.

Szeretnélek én is valami újpesti ereklyével megajándékozni Téged a Kártyavárért. Ha Ujpest városi hierarchiájában a pápai rangot töltenem be, elküldeném Neked a városházunk ormán ékeskedő Roland szobrot. Lévén az, ami vagyok, nem adhatok mást, mint bérházunk kapualjának lakójegyzékét, melyet regényedben megörökítettél. Fogadd szívesen.

Ráadásul egy jókívánságot küldök.

Adják a múzsák, hogy hasonló gondolat ne lepje meg a „30 asszony" valamelyikét, nehogy önmagát Neked felajánlva tanulmányokat nyujtson <...> az 50 éves asszonyoknak a világirodalomban most esedékes regényéhez.

Szeretettel ölellek

Ödön

Ujpest 1915 X. 24.

1646. HALÁSZ Gyula – BABITSNAK

[Kelet-Galícia, 1915. okt. 27.]
Keletgalícia, 1915. okt. 27.

Kedves jó Uram és Iróm,

apám utján oly sűrűn szállítom a híreket a magam sorsáról nyugat és a Nyugat felé, hogy ez a lev. lap már valóban semmi ujat nem mondhat. Jól esik mégis elmondanom, mennyi szeretettel, mennyi együttérzéssel emlékezem arra a nemes baráti és írói Körre, amelyhez engem a |:rokon:| világszemléletnek és művészi hajlandóságnak erős Kötelékei fűznek. Oly erős ez a Kapocs, amilyen csak képzelhető író és olvasója között. – Most egy ideig pihenni hagytam a Nyugat táb. posta

rovatát, de máris bejelentem a közelgő veszedelmet: nemsokára folytatom békés háborús följegyzéseimet. Gyönyörű volt; amit B.F.-ről irt a Ny. aug. l.-i számában!

A viszontlátásra, talán Karácsonykor.

Halász Gyula

[Címzés]
Babits Mihály Urnák
Szabóky u.54.
Budapest. <IV>X.
<Lónyay u. 18.>
<A Nyugat
Szerkesztőségében>

1647. BABITS István – BABITSNAK

[Röchlitz, 1915. okt. 28.]

Kedves bátyám!

Szerencsésen megérkeztem, hosszu utazás után megtértem ősi Cselákországba, és már újra vezetem a Zugomat. Képzeld itt avval fogadtak, hogy még két napig maradhattam volna! Tán már tudod, hogy visszafelé is Bimbis bácsinál aludtam; hozzád nem mertem menni, mert féltem, hátha nem talállak este otthon.

Nem tudtam előre, hogy kénytelen leszek Pesten megállni kissé, különben elhoztam volna tanári a tanári könyvtáratokból való Csehov féle könyvet, melyet Angyus vitt haza szeptemberben. Ezen kívül Szekszárdon van Kosztolányi Anthologiá-ja és a Tunnel. Írd meg, vajon tényleg nálad leledzik-e Wells: „A marslakók” stb. Elveszését nagyon sajnálnám.

Aztán légy szíves írd meg a köv. szók jelentését is: barett,

deplasszíroz, échiquier, hakatista, interieur (– festményekre mondják, de mily értelemben: belső? –), intrusus, forda és kacarászik (mindkettő magyar szó) kraniologi, szomatologia, Leibnitz tana? (monadologia), muliné, pőzs (magyar tájszó, l. Kelemen Béla Jó Magyarság!), karbid, catachrisis, szofta (vmi török); kuruc és labanc ethymologiai magyarázata; shoping; courtage; poor rates; sportulas.

Aladárral nagyon szerettem volna találkozni; a napokban írok néki egy hosszú levelet. Kérlek azonnal értesítsetek soroztatástok eredményéről. Tehát nov. 3. után várok levelet Tőled! Már több lapomra nem feleltél!

okt. 28

Itt már esett a hó, és rendesen fagy éjjelente.

Címem:
Röchlitz bei Reichenberg
Postplatz N°. 173. Restaurant Post.

[Címzés:]
Wohlgeb.
Herrn Professor
Michael Babits
Budapest
X. Szabóky u. 54.

1648. BABITS – SZILASI Vilmosnak

[Budapest, 1915 ősze]

Kedves Vili

Nagyon fontos ügyben szeretnék kérdezni tőled egyetmást mint katonaügyi szakértőtől. A dolog sürgős. Bejöhetsz a Bodóba? Ha nem, írd meg, hol találkozhatunk még ma. Ha nem vagy otthon, én este 1/2 7-től 8-ig a Centrálban leszek.

Üdvözöl az otthoniaknak is kézcsók, üdvözletét jelentve

Mihály

[Címzés:]
Nagys.
Szilasi Vilmos
tanár urnak
Budapest
Rökk Szilárd u.
17. IV. em.

1649. BABITS – A BUDAPESTI HÍRLAP SZERKESZTŐSÉGÉNEK

[1915. nov. első hete]

Mélyen tisztelt Szerkesztő Ur!

Kérnem kell a következő soroknak b. lapjában való szives közzétételére:

A Budapesti Hírlapban Dunántúli név alatt ellenem intézett támadásokra nem akartam reflektálni, de mivel Dunántúli ujabb levelében tanári működésemnek sőt tanárkollegáimnak hazafias-

ságát is kétségbe vonni látszik, kötelezve érzem magam annak kijelentésére, hogy bár mindenkinek joga van megjelent verseimet tetszése és tehetsége szerint magyarázni, senkinek jogát sem ismerhetem el arra, hogy ártatlan verssorok rosszindulatú kommentálásából tanári ténykedésem megrágalmazása vagy éppen az egész magyar tanárság meggyanusitására terjeszkedjen ki.

Kiváló tisztelettel

1650. BABITS István – BABITSNAK

[Röchlitz, 1915. nov. 9.]

Kedves bátyám!

Nagyon szépen köszönöm a küldött ötven Koronát; igazán teljesen meglepetésre jött. És tényleg köpeny számlájára megy; bár nem fogok varratni vadonatúj köpenyt, (az legalább 130 K.) de adjusztáltatok egy jobbképű kincstári kabátot. Sajnálom, hogy |:az:| esetleg nagy vesződséggel szerzett pénzt így megvonod magadtól. Hisz pénzhez jutni vajmi nehéz e drága világban. Tán befejezted a regényt? – Azt sosem tudom, mit dolgozol, arról nem szerettek (Alival együtt) írni. Alinak nemrég ment innen egy terjedelmes levél; csak Veled együtt mihamar felelnétek soraimra. Épp' a legutóbb írtam haza hogy Misi már megint nem válaszol leveleimre. Az utalványon ígért levélnek mindeddig színét sem láttuk, tán mindjárt a fabrikalásnál csütörtököt mondott!? No, de reménylem, nemsokára mégis kaphatok Tőletek híreket (– persze a kérdésekre is pontos választ kérek).

Még nem soroztak Téged és Aladárt. Reménylem azonnal értesíteni fogtok az eredményről. Különben nem tudni, eljuttok-e még a háborúba. Mit tartasz felőle, meddig húzódhatik még. A legutóbbi levelemben Alinak kifejtettem róla a gondolataimat.

Írj vmit róla annál is inkább, mert itt senkivel sem folytathatok diszkussziót. Elég jó dolgunk van, csak így is maradhatna!

Alival együtt üdv. hálás öcséd

Pista

Röchlitz. 1915. XI. 9.

1651. BABITS – BABITS Angyalnak

[Budapest, 1915. nov. 10. előtt]

[Hiányzik]

1652. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. nov. 10.]

Kedves Misi!

Nagyon örültünk soraidnak. Tudom Pistinek is örömet szereztél. Elmenetele óta csak kétszer adott hírt magáról.

Sokat gondolunk Rád s bizony örültünk volna ha megjöhetsz a két napra. Anyikának komoly szándéka hogy fölmegy hozzád, de persze még kérdés, hogy mikor jut odáig, azonban hála Isten már egészséges.

Aladárt sorozták-e már és milyen eredménnyel. Nagyon örültünk hogy te kimenekültél. Csókolunk sokszor Angyus.

Nagyon örültem soraidnak, bár oly rövidek, pedig már oly sok mindent szeretnék rólad tudni, írj az Isten áldjon meg, és vigyázz egészségedre, jobban táplálkozz és ne dolgozz éjszaka,

pihenj többet, a mint lehet és az idő is engedi el megyek hozzád rendet csinálni addig is írj, csókol szerető Anyád

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tanár Urnak.
Budapest.
X. Szabóky utca 54.sz.

1653. LENDVAI István – BABITSNAK

[Budapest, 1915. nov. 11.]

Kedves Tanár Úr,

engedje meg, hogy tüntetően így szólítsam, és e rossz papíron, nem éppen volumnis formában őszinte, büszke szimpátiámról biztosítsam Önt Rákosiék aljas hajszája láttán. Az, amit Ön ettől a megvadult, szégyentelen bandától kapott, a szokott fizetség itt tehetségért és a nálukénál mélyebb, szentebb magyarságért, e züllött akadémikusok tövise nélkül senki sem lehet poeta laureatus. Önnek ez még hátra volt.

Nem tudom, mennyire értékeli Ön az efféle megnyilvánulásokat, de én úgy érzem, hogy ilyenkor minden becsületes embernek kötelessége jelt adni hovatartozásáról: ez mentsen ki, ha zavartam.

Üdvözli

igaz híve,
Lendvai István

Budapest, 1915. nov. 11.

1654. IGNOTUS – BABITSNAK

[Budapest, 1915. nov. körül]

Kedves Barátom, nem volna kedved hozzászólni a Dunántúli-ügyhöz? Ha igen, kegyeskedjél értesíteni mikor s mennyi kéziratra számíthatok.

Ölel szeretettel

Ignotus

1655. BABITS István – BABITSNAK

[Reichenberg, 1915. nov. 24.]
Reichenberg, den 24. nov. 1915

Kedves bátyám!

Mindenek előtt sok szerencsét kívánok a határnapra, mely számodra egy új év beköszöntét jelenti. Örültem, hogy kimenekültél az orosz hadjáratból hát Ali be vált-e? Olvastam a Budapesti Hírlapban a hazaárulással vádoló cikkeket; vajon ki az a „Dunántúli”? A pénzt rögtön megköszöntem, csodálom, hogy sosem kapod meg soraimat. Írjatok már egyszer Alival levelet is, bár lehet h. leveletek elveszett a postán, mint ez az én és Anyiék leveleivel is többször megtörtént. Csak írjatok sokat a pesti életről, magatokról s én is honorálom.

Üdv.

Pista

[Címzés:]
Wohlgeboren
Herrn Professor

Michael Babits
Budapesr
X. Szabóky utca 54.

1656. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. nov. 25.]

Születésnapodon áldjon meg a jó Isten fogyaszd egészséggel szívből ohajtjuk Szerető Anyád.

[Feladó:]
özv. Babits Mihályné
Szekszárd

1657. KERÉKJÁRTÓ Béla – BABITSNAK

[Újpest, 1915. dec. 2.]

Mélyen tisztelt Tanár Úr!

Bár nem tudom egész bizonyosan, vajjon csakugyan ma van-e a Tanár Úr születésnapja, mégis felhasználom ezt a jó alkalmat, hogy egyrészt legőszintébb jókívánságaimnak adjak kifejezést; ez a legfontosabb célja soraimnak. Másrészt pedig, hogy velök felkeressem Tanár Urat.

Ehhez képest először azt fejtem ki, mit is akarok kívánni; s ha most megint ömlengésbe esem, ezt épen az én túlságos jóindulatom és jót-akarásom miatt szíveskedjék megbocsátani. Hogy ezt a megbocsátást se vegyem túlságosan igénybe, csak

azt ismétlem – s ez azt hiszem, őszinte s eléggé jókívánság – hogy szeretném, hogy Tanár Úr mindazt elérje és megnyerje, amit saját maga magának kíván.

Ha esetleg nem épen ma (november 28-án) volna Tanár Úr születésnapja, bár úgy emlékszem a Révai Lexikon cikke alapján, azért mindezt épen olyan szívesen állítom s emlékezésem ez esetleges gyöngeségét ugyancsak szíveskedjék elnézni.

Számomra mindenképen kellemes alkalom volt, hogy Tanár Urat soraimmal felkeressem. Főképen azért, mert most szobában ülök, unatkozom s ilyenkor – ez a rossz szokásom megvan – másokat szoktam untatni, bár minden eféle célzatosság nélkül. Inkább lustaság, mely most a szobába zár, s nem az a csekély influenza, melyben valóban részem van. így ki sem mehetek az uccára s valóban nem tudom, vajjon kidobták-e Aladárt a katonaságtól. Mire e sorokat meg tetszik kapni, addigra mindenesetre meg fogom tudni ezt is s most csak azért kell, hogy ezt mégis leírjam, mert- bár kíváncsi épen nem szoktam lenni – most fúrja a kíváncsiság oldalam. Tanár Úr – persze – már tudja most is, mikor én még csak akarnám tudni. De hát ki nem mehetek s itt köröttem még könyvtengerek várnak rám, hogy elnyeljenek s én nyeljem el őket. Ha már megunom az unatkozást, ezek szórakoztatnak, meg, amire most is rászántam magam, a levélírás. Épen most írok különben Aladárnak is egy ugyanilyen terjedelmes levelet, pedig tudom, mi ezeknek a szórakozásoknak az ára. Drága valóban s drágább, mit amennyit látszólag megér. Mert Tanár Úr sem tagadhatja meg, hogy-bizony – épen elég unalmas volt levelem. Tudom jól én is s újra csak szíves elnézését kérve, megint csak jókívánságom ismétlem.

Tanár Úrnak
kiváló tisztelője

Kerékjártó Béla

Fg. VII. o. t.

1658. A MÁRCIUSI KÖR – BABITSNAK

[Budapest, 1915. dec. 5. után]

a magyar egyetemi ifjusag a dunantuli affer alkalmaval a marcius koerben rendezett nyugatos esten hatartalan lelkesedessel tuentett a meltatlanul megtamadott magyar modern irodalom mellett engedje meg hogy ez alkalomal szivuenk minden rokonszenvevel uedvoezoeljuek oent marcus [k]oer illes bela elnoek lukács kornel foetitkar

[Címzés:]
babits mihály urnak
<Lonyai utca 18>
Szabóky u 54

1659. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. dec. 9.]

Édes Misim hát miért nem adsz hírt hogylétedről és egyebekről, hisz már 2 hete annak hogy csomagot küldtünk, de te erre sem reagálsz, talán nem találtuk el küldeményünkkel azt a mit te szerettél volna, de hát kíváncsi volnék reá hogy ért oda megkaptad e?

írj de főkép azt hogy vagy hogy érzed magad? Pista is panaszolja hogy a mióta megkapta az általad küldött pénzt mit sem tud rolad, Angyal nagyon meg van hűlve, köhög mindig, félek hogy te is beteg vagy és nem közlöd velem, írj kérlek és talán megtehetnéd hogy előbb haza jöhetnél a karácsonyi vakácio előtt hogy itthon kissé pihenve helyre jöhetnél tedd meg ezt

édes fiam, nekem is jól esne, talán Pista is kap szabadságot, de szeretném ha mind eggyütt lehetnénk, írj kérlek mielőbb

Valliékat üdvözölve téged csokol szerető Anyád.

[Címzés:]
Tek.
Babits Mihály
főgim. Tanár Úr
Budapest
X. Szabóky utca 54.

1660. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. dec. 17.]

Édes Misim kérlek ha Pista indekszéről még nem volna másolat ugy másoltasd le azonnal és küld el nekem express de mindjárt mert nekem sürgősen szükségem van reá Pista nevelési pótléka miatt, írj kérlek de mindenesetre haza jöjj minél előbb mert már nagyon szeretnélek látni és veled beszélni. Az indeksz nálad van, nem rég Aladár beíratni akarta Pistát, remélem eltettétek, tehát azonnal teljesítsd kérésem mert igen fontos hogy folyamodásom mielőbb felterjesztessék, csokolunk csokol szerető Anyád.

nem rég kártyát írtam neked azelőtt pedig a múlt ho 27-én csomagot küldtünk neked hazaiból de még mindig nem tudjuk megkaptad e? most pedig arra kérlek hogy az én címemre mielőbb express elküldjed Pista indeksz másolatát.

[Címzés]
Tek.
Babits Mihály
főgimnáziumi tanár Urnak
Budapest
X. Szabóky utca 54.

1661. BABITS István – BABITSNAK

[Röchlitz, 1915. nov. 24. és dec. 22. között]

Kedves bátyám!

A karácsonyi ünnepekre és a közelgő újévre minden jót kívánok, főleg pedig azt, hogy mielőbb a rendes békés kerékvágásba kerüljünk. A nov. elején küldött pénzt háromszor is megköszöntem, de leveleimre egyszer sem feleltél (az otthoniak is panaszkodnak emiatt) sőt Bimbis bácsi egyik lapján kérded, hogy megkaptam-e a pénzt. A rossz postajárás az oka mindennek, bár nem hiszem hogy múltkori kérdéseimre – melyeket most megismételek – feleltél volna.

Barett; chambre; deplasszíroz; demission; forda (magyar szó); hekatista; interieur = belső, (milyen festményekre mondják?!); intruzus; karbid; kacarász (magyar szó); kraniologia; libretto; monadologia (mik az alapelvei?); muline; paroxismus; panganét; rezon; tender; prozodia = verstan?; pince-nez (milyen szemüveg?); szofta; szomatologia; strohmann; stimulus; poor rates =?; pedőrastia; paraplegia.

Igen szépen kérlek írd meg ezek jelentését, azonkívül írj véleményedről, a mai harctéri és politikai helyzetről. Aladárt még nem tudom, besorozták-e; már hazulról 4-5-ször kérdezősködtem felőle. Ma írok néki is Karácsonyra. Hát tudsz-e

vmi újságot? Mivel foglalkoztok? Én nemrég olvastam el Karenina Annát. Még Röchlitzen leszek egy ideig.

Kérlek felelj!!!

Inf. Korp. einj. Freiw.
Stephan Babits
Röchlitz bei Reichenberg.
Postplatz. 173.
Restaurant Post.

[Címzés:]
Babits Mihály
főgimnáziumi tanár Urnak
Budapest.
X. Szabóky u. 54. sz.

1662. BUDAY Dezső – BABITSNAK

[Kecskemét, 1915. dec. 21.]
Kecskemét, 15 dec 21

Kedves Mihály,

engedd meg, hogy gratuláljak abból az alkalomból, hogy nem lettél petőfista.

Rokoni szeretettel ölel

Dezső

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
úrnak

Budapest
X. Szabóky u 54

1663. ZSOLT Béla – BABITSNAK

[Hőlak, 1915. dec. 22.]

Mély tisztelettel.
Karácsony, 1915.
Zsolt Béla

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
urnak
Budapest
I. Szaboky utca 54.

1664. BABITS István – BABITSNAK

[Röchlitz, 1915. dec. 22.]
Rőchlitz, 1915. XII. 22.

Kedves Bátyám!

Fogsz csodálkozni, hogy egymásután több lapot kapsz tőlem; Ali kártyáját is hozzád címeztem, mert nem tudok róla semmit, a Tavasz utcában lakik-e még s a mi fő: be vált-e? Azt éppen nem írom, hogy nem szép ez a hosszú hallgatás tőletek, de reménylem, hogy az alábbiak tudomásulvételével rögtön siettek nekem válaszolni.

[...] tegnapi dec. 29. paranccsal, mi tisztiiskolát vég[zettek] valamennyien |:akik máj. 15-én rukkoltunk be:|) név szerint be

vagyunk osztva a 18. [...Mar] schba, amely Újév napján lesz marschbereit, és már [...] megy a harctérre. Váratlanul és teljesen készület [lenül ért ben]nünketez az eset. Bár úgy beszélik, hogy a kincs[tár ad] mindenféle jó téli ruhadarabot, mégis csak több idő kellene a ruhaalakításra és a sokféle szükséges beszerzésére. Anyikámékkal is tudattam a dolgot; mert pénz szűkében nem vagyok abban a helyzetben, hogy még 20 napig takargassam a valót és úgysem találom értelmét, hogy akkor egyszerre juttassam hozzájuk a kíméletlen hírt. Bimbis bácsiékkal tudasd kérlek soraimat. Mint altiszteket visznek minket harctérre, s bár avval hitegetnek hogy a Feldben kineveznek, mégis hiányzik a kadettnek járó 400 K. Azért hiszem, h. eléggé fel tudok pakolni, és akkor nem félek a téltől. Egyébként még búcsúlevél is megy. Címem a régi!

Testvéri szeretettel ölel és B. bácsiékat üdvözli szerető öcséd

Pista.

[Címzés:]
Tek. Babits Mihály
tanár urnak
Budapest.
X. Szabóky u. 54.
(vagy tisztviselőtelepi gimnázium.)

1665. JUHÁSZ Gyula – BABITSNAK

[Szeged, 1915. dec. 23.]

Kedves Barátom,

elfogult szívvel, igaz és nagy szeretettel, boldog (ó boldogság!) ünnepeket kívánok néked, a részben bajtársad és mindig barátod

Juhász Gyula

Szeged, Ipar u. 13. 1915 XII/23

[Címzés]
Tek.
Babits Mihály
főgimn. tanár Úrnak
Budapest
Szabóky u. 54
(Tisztviselőtelep)

1666. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1915. dec. 24. előtt]

Édes Misikém! Nem tudom vetted e előbbeni kártyámat a melyben kifejeztem mennyire szeretném ha haza jönnél és pedig a mennyire csak teheted több időre ez engem sok gondtól és aggodalomtól mentene meg. tedd meg édes Misikém és jöjj meg már a héten, hisz a vidékieknek dukál a több vakáció és neked meg nagy szükséged is van reá, azután olyan jó is lenne ha jönnél mert Pisti is először van távol hazulról ezen az ünnepen, nem jöhet szegény hát legalább te kárpotolj bennünket édes fiam, itthon pihenhetsz, mostanában nem jön hozzánk senki, mi sem megyünk sehová, jól befűttetem szobádat holnap már kezdjük a fűttést, tehát csak a lakásodon gondosan zárj el mindent, és jól felöltözz hogy meg ne hűlj, azért is jobb lesz előbb haza indulnod mert az utolsó napon már igen igen sok az utas, Valliékat csokolom sokszor, téged meg szeretettel vár anyád

Pista indekszét magaddal hozd!

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály főgimnaziumi tanár Urnak
Budapest
X. Szaboky utca 54.

1667. KOVÁCS László – BABITSNAK

[Bécs, 1915. dec. 24.]

Kedves Misi, a „Halottak [?] szigete” nem akar semmilyen vonatkozásban lenni azzal a körülménnyel hogy beosztottak a Merzbattek [?] Jan. legelső napjaiban megyünk. Hát Pistit mikor viszik? Olvastam a Bund-hírlap polémiáját, de hát rájuk se fillents a nyavalyásokra. Ha elevenen visszakerülünk majd nekünk is lesz egy pár szavunk ezekkel az alakokkal. Mit csinál a „Kis fiú?” Nem vitték el ... Feljöhetnétek pár napra Bécsbe. – Mi most együtt vacsorázunk és magyar vörösborral poharazunk.

Kovács Laci

Dieneséket és Aladárt üdv

[Címzés:] Nagys!
Babits Mihály főgimn. tanár Tisztviselő- telep Főgimnázium
Ungarn

1668. POLÁCSI János – BABITSNAK

[Pécs, 1915. dec. 25.]
1915. XII. 25

Nagyságos Uram!

Boldog karácsonyt és uj évet kíván, ki itt is Írisz koszorújából tépett virággal díszíti lelkét. A hómezők felett, a <....> csapataival eltöltött 17 hónap sem tudta feledtetni velem legkedvesebb költőmet.

Mély tisztelettel
Polácsi

[Címzés]
Tekintetes
Babits Mihály Úrnak
középiskolai tanár
Budapest
Szabóky utca 54
Tisztviselőtelep

1669. SZÚDY Elemér – BABITSNAK

[Budapest, 1915. dec. 26.]

Kedves Mihály!

Sokszor és mindig benső szeretettel gondol rád

igaz barátod

Szúdy Elemér

1915. XII/26.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály úrnak
író, főgimn. tanár
Budapest
Tisztviselőtelep

1670. BERTALAN Mária – BABITSNAK

[Nagybánya, 1915. dec. 26.]
Nagybánya, 915. XII. 26.

Ez idegen és talán értelmetlen írás megy mint karácsonyi üdvözlet amikor fájó és rossz változtatással gyűlölködés született a szeretet ünnepén. Az én kicsiny csillogó fám mellett ötlött e gondolat, ami sietősen íme tetté lett.

Hogy mit akar, – hiszen nem szorul dadogó szavak simogatására, kinek lelkében illatozó, pompás szóvilág él – de nekem kell megírni – mert hosszú és zavartalan órák örömeit, szépségét köszönöm meg így és most mikor az élet keserves és kegyetlen idejében még durvaságokat vegyítenek!

Üdvözlet és köszönet egy halk baráttól – messzi elvált, mert idegen, messzi ismeretlen, de barát. –

Bertalan Mária

Kaposvár, János u. 18.

1671. ZSOLT Béla – BABITSNAK

[1915. körül]

Mélyen tisztelt Uram,

Egy frontmögötti vasárnap délután bizonytalanságából írom ezeket a sorokat, az életemben semmi nincs a tábori élet „litterary" romantikájából s ha most testi biztonságom nincs is veszélyeztetve, a lelki életemet állandó inzultusok érik. Három katonaszonettjének jambusai zümmögnek a fülemben, s ha a „menj és szenvedj te is" igazságát nem tudom átérezni, annál inkább feszíti a könnymirigyeimet mindaz, amit ön a könyvesszobámban a réglátott nyomtatott betű drága közvetítésével elmondott – és talán többé nem fog elmondani. A fiatalkorom, gyermekes, éretlen szeszélyei sokszor humoros vágyai, gondjai, amelyeket kicsiny könyvemben minden rendszer és szorongás híjján, de tehetetlen őszinteséggel <raktam> egy mozaikba, az ön irodalmi és személyes hatásának viseli nyomát, én sohasem fogom elfelejteni azt a kőbányai estefélét, amikor az ön könyvesszobájában ültem és úgy éreztem magamat, mintha egy sötétes márványból faragott Dante-fej szólalt volna meg. Talán az életem legfantasztikusabb emléke ez a délután és most már megvalhatom, hogy inkább személyes, mint irodalmi reményeket fűztem hozzá. És mikor a sajátmagam intim értékeléséhez fogtam, mindig ennek a délutánnak az értékeléseiben kételkedtem.

Bocsásson meg, ha patetikus és szentimentális vagyok, de a helyzetem ma a legismertebb szentimentalizmus kiaknázására is alkalmas, sőt egyenesen szuggerálja az érzelgést. És most, amikor a hegyek és az ég színeiben réglátott angol és francia festők (congieire) színeire ismerek és Babits-versek és francia szonettek kísértenek, képtelen vagyok más lenni és másképen írni. –

Az életünk, dacára mozgalmasságának, elég nehézkes, sőt unalmas, és az embert igazában csak az eshetőségek mérlegelése izgatja. A „katonai” életmódunkról most nem írhatok, alkalmasabb körülmények között (minden) percem szolgálhat adalékul a mostani idők moráljának (ami szerintem mégiscsak a legérdekesebb) teljes ismeretéhez.

Nagyon sok tiszteletteljes üdvözlettel vagyok őszintén szerető tanítványa

Zsolt Béla

1672. TISZAY Andor – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jan. 1.]

Boldog új évet kívánnak hálásan tisztelő tanítványai:

Tiszay Andor és
Tiszay Béla

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
főgimnáziumi Tanár úrnak
Budapest
X. Szabóky utcza 54. szám

1673. BABITS és mások – KELEMEN Ilonának

[Budapest, 1916. jan. 1.]

A szilveszter esti együttlét alkalmából Rád gondoltunk és sajnáljuk, hogy nem vagy közöttünk. Miért nem jöttél el! Sokszor csókolunk

Gizi

BUÉKívánunk édes Ilonám csókolunk

Aurora Imre Misi

Sokat gondolunk a Körösztajira és kezeit csokolja

Lincike

[Címzés:]
Kelemen Ilona
Urhölgy Ő Nagyságának
Szekszárd
László utca 1272

1674. ALEXANDER Bernát – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jan. 2.]
1916 I./2

Kedves Kollega úr,

szívesen várok akár 14 napig is, ha ez a munkánk javára válik

Szíves üdvözlettel
és megköszönöm a jó hírt mint ujévi ajándékot vagyok igaz híve

Alexander Bernát

1675. BABITS István – BABITSNAK

[Röhlitz, 1916. jan. 3.]

Kedves bátyám!

úgy írta Angyus, hogy valószínűleg Anyikával együtt Pestre utaznak; így hát, nem tudván nincsenek-e máris ott, vagy hogy Anyika nem marad-e Nálad, megírom neked is, hogy értesülésem szerint Vízkereszt napján, jan. 6.-án indul a Marsch a Feldbe. Ha Pesten mennénk keresztül, azt okvetlen megsürgönyözném címedre. – Örültem, hogy Aladár nem vált be; vajjon mily alapon találták alkalmatlannak? A régi gyomorfájás? – A körülményekhez s az idő szűk voltához képest meglehetősen fel vagyok szerelve meleg ruhával. – Az ünnepek alatt nagyszerűen mulattunk és sokat táncoltunk.

Vártam volna Tőled és Alitól hosszú levelet, de már lemondtam róla. Mi van az egyetemmel? Most már biztosan veszítek egy félévet. – Anyinak kézcsók.

Ölel
Pista

jan. 3 este.

[Címzés:]
Babits Mihály
tanár Úrnak
Budapest.
X. Szabóky u. 54.
(ott nem léte esetén: Tisztviselőtelepi gimnázium)

1676. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. jan. eleje]

Édes Misikém! már négy napja itthon vagyunk mégis csak ma írok neked édes fiam, hisz meg nem állhatom hogy neked is meg ne köszönjem a miért annyit fáradoztál miattunk, de most oly sok mindent szeretnék rolad tudni édes fiam, hogy hogy vagy kialudtad e magad? mint vagy a munkáiddal? hát az otthoni étkezés és a leány mint válnak be? ugy szerettem volna többet tehetni nálad, de sajnos a pesti élet a sok ide oda járkálás nagyon kifáraszt már, miután Angyus haza ment akkor inkább tehettem volna nálad egyet mást édes Misim, így nem is vagyok megelégedve az ottani működhetésemmel és sok az aggodalmam a miatt hogy te elfeledkezel az evésedről és otthon is kellene mindig enni valót tartanod az üres teádhoz, erről gondolkodj édes Misim mert az fontos hogy a gyomrod ki legyen elégítve. A kávé főzőt ki tisztogatta e már a leány hát a tea főzőt ki mossa e rendesen? hát a kályhád mit csinál, Gizi néni megígérte hogy oda küldi a kályhát;- Pista 20áig még marad Röchlitzben.

1677. ISMERETLEN – BABITSNAK

[Nagyvárad, 1916. jan. 10.]

Kedves Költő Úr!

Oly furcsa s magam előtt is megfoghatatlan hogy Önnek írok. Nem tudom miért, de ha valami szomorúságom van mindig magára gondolok. Okvetlen hisztériásnak fog tartani s talán – igaza van.

Életemben három szép dolgot olvastam. Materlincktől a „Csönd” Wildetől „A Halászlegény és a lelke” és „Herceg! hátha megjön a tél is”. Azóta az én víg, kacagó életemben a Maga sorai olyan mély nyomot hagytak, hogy nagyon megijedtem tőle. Tudja Isten, miért, miért nem, valahogy a sorsomat összekötöttem azzal a verssel. Hiszen annyira összeillik az életemmel. S mikor – a verset először olvasva oda értem, Herceg! hátha megjön a tél is! – valami különös, delejes előérzet vett rajtam erőt. Nefelejts! Hát ha megjött a tél is? és vége lesz a kacagásnak, táncnak, szép ideáknak, <...>, terveknek, ambícióknak?

Herceg! Megjött a tél is. Vigyázzon Herceg, mert a tél nagyon szomorú, hirtelen vakít a fehérsége és lassan fagyasztja ki a szív melegét a fagya. Herceg! A télen, nem gondolunk vissza a tavaszi íriszekre, sem a nyári rozsra és az ősz piros leveleire. A tél megöl és betakar mindent. És hazugság hogy, csak alszik a természet, az meghalt az első dérrel, az első megfagyott harmattal. Mert az új tavasz már idegen lesz Herceg! és nem találja meg a tavaly nyilló kökörcsint és szarkalábat.

Édes herceg írója! Miért jósolta meg Maga nekem ábrándos életem nagy tragikumát költeményeivel? Ugye megbocsát, a szemrehányásért és elfogja hitetni velem hogy csak képzelődő, beteges lélek vagyok.

Ha tudná ki ír Magának! Istenem, nem tehetek róla, hogy írok mert úgy gondolom, hogy nem fog kinevetni érte.

Érti? Egyszer elolvastam a versét és valami úgy elkezdett fájni itt belül, s valahogy megéreztem hogy az én sorsomba ez a vers szerepet fog vinni. talán én akartam azt, hogy szomorúság legyen ezután az életem, hiszen anélkül tartalmatlan a boldogság, talán az a vers szuggerálta belém a csalódás <...>, nem tudom, hogy, mi történt csak egyet: Herceg! megjött a tél is.

És én az én szép aranyszőke hajamat lenyírnám tőből, ha

tudnám, hogy ez az én telem csalóka képzelet és nem az abszolút valóság.

Édes Herceg írója! Egyszer láttam csak Magát, el is felejtettem már hogy néz ki, de a szemét azt nem fogom sohse elfelejteni. Akkor még huncutul nevettek a szemeim és megütköztek a Maga szomorúságán és most, mikor Maga nevet az én kuszált soraimon és én sírok, jobban mint a gyászoló anyák, akiknek gyermekük veszett el Lemberg alatt.

Herceg, tudja milyen a tél? Húzza össze magán a kabátot, mert dermeszt a hidege. Az én kék szememet könny borítja, nem láthatja fagyosságában a csillogó szépséget, az én füleimben az éjszakák kínzó zokogása hangzik, nem hallhatja a fák muzsikáló zizegését, de Ön, Hercegem lássa a Télben is a szépet, a költőit és kívánom, hogy a csalódásban is egy újjá éledést lásson. – Ám én fiatal szűzi életemmel a csalódásban az örök Halált látom, és nem leszek az Ön „Csipkerózsikája" én elalszom anélkül, hogy az én Királyfim áttörné utánam a tövisekkel kirakott utat.

Tudja Herceg ki volt mi volt nekem az én Királyfim? Rendez<...>. a temetőben, alkonyi séták keskeny utakon, Május. Ibolyaszedés. Első esők és utolsó szerelem. – És még huszonkét éves sem vagyok. Szép vagyok, okos vagyok és nagyon szeretnek.

Herceg, ugye ha jön a Tél, meg kell halni minden virágnak? És a lány lelke virág: higgye el ez nem frázis, a legigazabb valóság.

Herceg! Önnel nem beszélhetek de írójának lecsókolnám a szemeit és megsimogatnám halkan a haját, ha mellettem volna. De mellettem nincs senki aki megérintsen s azt aki lelkembe látott, azt elvesztettem örökre.

Édes Herceg írója, kint az utcákon és bent a lelkemben tél van. S az úgy fáj nekem. Kívánom, hogy <...> Magának más mint tavasza ne legyen.

Ne haragudjon rám, hogy zavartam értelmetlen írásommal, de kellett írnom Magának.

Lássa én is csak az a sablonos gyönge nő vagyok mint a többi lány, de én úgy érzem, Maga nem fog ezért kinevetni engem. Talán mint genie meg is ért mit is akartam én tulajdonképpen.

Istenem, biztosan haragszik ezért a levélért, bocsásson meg nekem, hiszen úgy sem tudok személyesen bocsánatot kérni, nem is látom talán soha többet. Talán meg sem kapja ezt a levelet.

Valamit szeretnék kérni. Ha csak annyit írna egy lapra hirtelenül hogy a tél utáni tavasz éppen olyan, mint a múltévi, csak mi változunk meg, akkor titokban – senki sem tudná miért – virágot kötnék tavasszal csupa íriszből s kivinném a temetőbe annak a névtelen katona sírjára és imádkoznék, hogy a Hercegnek sosem kelljen telet átélni, csak virágfakasztó sugaras napokat.

Nefelejts

Nagyvárad, Kórház u. 29.

1678. A NYUGAT – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jan. 11.]

A kéziratot kérjük sürgősen =
= nyugat =

[Címzés:]
= babits tanar budapest =
= nepligeti gimnasium =

1679. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. jan. 11.]

Alig hogy itthon vagyunk Halász Gizi lepett meg bennünket a ki Pesten volt Jenővel a kit most már vég kép kidobtak katonáéktól, bizon édes Misim ugye sokat is költöttél miattunk a pesten időzésünk alatt csak iparkodj csakhamar haza jöhetni hogy vissza szolgálhassuk neked, de addig is írj sokat nekem csokollak szeretettel.

Szekszárd 11 én 1916.

1680. BABITS István – BABITSNAK

[Lvov, 1916. jan. 14.]

Kedves bátyám!

A Reichenberg-Königrätz-Olmütz Oderberg-Krakó-Jaroslaw-Przemysl Lemberg-Brody fővonalon haladva ma 14-én érkeztünk Lwowba és még ez este véget ér a vasuti utazás Brodynál. Onnan 40 km-es menet Kelet felé az ezred állomáshelyére. Mostanában nem voltak harcok; jól kiépített Stellungokban mulatnak a bakák. Az úton alig látszanak már a háború nyomai. Bezzeg lwowi állomás környékét alaposan megrongálták a gránátok. A városba sajnos nem mehettem be, mert a Bahnhoftól 20 perc a város villanyoson. Pedig azt mondják, hogy gyönyörű szép. Alit, Téged ölelő

szerető öcséd.

Absender: Einj. Freiw. Korp
Stefan Babits Inf. Rgt. N°. 44.
Marschkomp Feldpost 90.

[Címzés:]
Babits Mihály
tanár urnak
Budapest
X. ker. főgimnázium.
Tisztviselőtelep.

1681. SZILASI Móricné – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jan. 15.]

Rendelet,

mely szerint kedves tanár Úrnak édes kötelességévé lesz téve, hogy Szilasiék családi ünnepjén, mely f. hó 18-ikán este kezdődik, vacsorára meg jelenjen.

Hozzáfűzöm kérésemet és remélem ép oly örömmel jön kedves tanár úr, mint amilyen örömmel mi várjuk.

Sok meleg üdvözlettel

Szilasi Móriczné

1916 jan.15.

1682. SOLTÉSZ Juci – BABITSNAK

[Tiszafüred, 1916. jan.16.]

Tisztelt Uram,

őszintén gratulálok, hogy nem került be a Petöfi társaságba a vén hájfejűek közé.

Hive Soltész Juczi

1683. KOVÁCS László – BABITSNAK

[Bécs, 1916. jan. 18.]

Kedves Misi, abmarsch előtti bucsuvacsorán fájdalom, hogy nem jöttetek fel egy-két napra Bécsbe. Hallom, hogy Pista is a harctéren van. Milyen a <rangja>⟩ mit ír? Hát Aladár mit csinál? Mióta milliomos tanítványa van rá sem emlékszik az emberre. De Te azért írhatnál néha. Dieneséket, Aladárt és téged is melegen ölellek Laci

Ez az én <osztályom>⟩

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
főgimn. Tanár
Budapest
Tisztv. telep
Főgimnázium
Ungarn

1684. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK SZABAD ISKOLÁJA – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jan. 20.]
Budapest, 1916. jan. 20

Igen tisztelt Uram!

A Társadalomtudományok Szabad Iskolája igazgatóságának megbízásából igen kérem, szíveskedjék a Szabad Iskola második félévében Vörösmarty címmel 1-2 órás előadást tartani.

A Szabad Iskola második féléve előreláthatólag február 15-től március végéig tart. Nagyon kérjük megjelölni, hogy minő idő-

ben óhajtaná előadását megtartani? A mennyiben a kért tárgy nem felelne meg, úgy kérjük szíves megjelölését, minő tárgyból lenne hajlandó előadást tartani?

Kitűnő tisztelettel
Rónai Zoltán

1685. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. jan. 27. körül]

Édes Misim,

már három hete hogy tőled elváltunk, de azóta semit sem tudunk rólad, én már írtam neked, de te nem írtál nekem pedig én szeretnék rólad tudni egyet mást, míg te nem óhajtasz hazulról semi hírt, hogy írok neked csak azért történik mert szeretnék tudni hogylétedről és mindarról a minek rendbe hozása neked annyi aggodalmat okozott, t.i. házi ügyeid miben léte, hogy a kosztolással meg vagy e még? a takaritóné meg van e és megfelel e? Pista írta szegény hogy ismét tovább viszik Sitenszki Hajki orosz falucskából, talán még nem tudod hogy Broditól a harmadik állomáson kivaggonírozták őket és 2 és egy negyed orai menetelés után jutottak e nyomoruságos kis helyre a hol csak fa putrik vannak egy lyukkal a mi az ablakot helyettesíti de ők rekviráltak üveget és kaptak kályhát, építettek takarék tűzhelyet, és sok szalmával betömték az „uri lak” hiányosságait hogy a széltől hidegtől valahogy óvhassák magukat, szegény Pisti és most még is tovább masíroztatják őket, még nem tudják az olasz harctérre e vagy Besszarábiába, borzasztó még gondolatnak is ez a távolság! – hát még a veszedelem a melybe jutnak, csak a jó Isten őrizheti meg! Csemez nénitől ma kaptam levelet melyben irja Joska címét, ők

már jobban lettek elhelyezve Lembergben még kávéházban is voltak és szánkáztak is és uj barakkokba szállásolták őket Sitszoban, egy kis oroszországi helység Kremanec és Pocajev között, tehát közel Pistához és az ő tábori postája is 90, mint a mi Pistánké, bár csak találkozhatnának, esetleg segíthetnének egymáson ha baj éri őket, – Bizon szeretném tudni édes fiam hogy megszabadultál e már az Alekszander Bernátnak tett ígéret okozta munkádtól, hogy ez már nem izgat nekem is jól esne ezt tudhatni, nem e vállaltál ismét olyan munkákat a mi ilyen izgatottságot okozhat? mert bizon jó volna attól őrizkedned a mi annyira izgat és a mire egyéb kötelességeid ugy sem hagynak időt, írj kérlek hogy én is nyugodtabban gondolhatnék reád hogy ne kelljen annyit aggodnom, hát a kályhád mit csinál ez is bánt hogy még én ott voltam nem lehetett megcsinálni pedig egy kályhásnak ez 1/2 órai munka, szenet kaptál e már? kérlek ird meg meleg e a szoba voltál e azota Bimbisnél, hát Aladár mit csinál nevet e még nagyokat a dolgozatokon? mint vannak Paliék, a kis trónörökös ma holnap már segítségre sem szorul a sétánál, félek ha még hosszabb lesz levelem hogy nem érsz rá elolvasni még kevésbé megfelelni, azért befejezem és szeretettel ölellek

Pista megírta címét neked is ugye írtál neki, szegény panaszolja hogy semi szellemi táplálékok sincs, csak ne vinnék tovább szegényt!

Pisti címe: Stefan Babits einj. Freiw Korporal K.u.k. Inf. Rgt. № 44. 18./II. Marchcompagnie. Feldpost 90.

Írj Pistának!

1686. BUDAY László – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jan. 28.]
Bpest 16 I/28

Kedves Misi!

Valamelyik testvérem közvetítésével megkaptam az Írisz koszorujának második kiadását, kedves dedikációddal. Mikor ezt a szíves figyelmedet megköszönöm, egyuttal – ha már annyira a két ellenkező pólusán vagyunk a városnak, hogy utjaink még véletlenül sem akadnak össze – megírom, hogy nemcsak ezt a könyvedet olvastam igazi élvezettel, hanem minden közben megjelenő dolgodat is, s ha dicsérnek, ha támadnak, mindig érzem az összetartozásunkat, a mely nem pusztán a vérségi köteléken alapszik.

Pistát szeretném már a statisztikai hivatalban látni, csak épségben visszakerüljön.

Szeretettel ölel s ismételve köszöni kedves ajándékodat

szerető rokonod
B Laci

1687. DIENES Valéria – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jan. 31. előtt]

Kedves Mihály,

Dostler füzetét, melyet nekem küldöttél, odaadtam Kerényi Györgynek, s küldöm neked az ő beszámolóját. Nagyon szeretném már azt tudni, hogy egészséges vagy.

Szeretettel

Valéria

1688. MÓRICZ Zsigmondné HOLICS Janka – BABITSNAK

[Budapest, 1916. febr. 4.]

Kedves Babits, jöjjön el vasárnap délután Dienesékkel hozzánk, ha úgy tetszik.

Üdvözlik
Móriczék

Bp. 1916. II/4.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
úrnak
Bpest
X. Szabóky u. 54.

1689. KOVÁCS László – BABITSNAK

[1916. febr. 13.]

Kedves Misi!

Itt ülök egy őrült magas hegyen, amelyikre civilben semmi pénzért föl nem másztam volna. Az embereim most fúrnak, robbantanak egy kis kutyaólat, ma már benne aludtam. Éppen akkora, hogy megfordulhatok benne. Tekintve a februári éjszakákat, nem mondhatom, hogy melegem lett volna. De elég biztos még a tizenötösök ellen is s ez a fő. Mert itt kutya világ van ám kedves Mihály. Finom könyveket hoztam magammal, ha az embernek a füle dobja már megszokta ezt a gránátzsivajt, hát olvasni is lehet. De most nem érek rá, magam is ások, kalapálok, itt minden ember a saját sorsát csinálja. Különben igen jól érzem magam.

Szerető barátod
Laci

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
Budapest
Reviczky utca 7.
III. em.

1690. RITOÓK Emma – BABITSNAK

[Mátyásföld, 1916. febr. 16 előtt]

[...]és unalmából s nagyobb szabadságot adott a gondolatok kifejtésére.

Tehát egy philosophiai világnézetért való küzdelem benne a

fögondolat, mely az ethikai gyöngeség és megalkuvások miatt nem lelhet megvalósulásra. Azt hiszem hogy az érdekelné philosophiai szempontból is, és ez nagyon hozzájárult ahhoz, hogy merész tervemet ne dobjam el: kérem olvassa el a regényemet még kéziratban.

Tudom, hogy ez a kérés nem csekélység és épen ezért; nem találnám sem sértőnek, sem közönynek, ha bármi ok miatt nem tehetné meg. Előre tudom, hogy egy ilyen komoly regény, telve philozophiával, nem számíthat általános tetszésre, (még ha annyi szerelem van is benne, mint ebben) de nekem minden mástól függetlenül az a fontos, hogy a legjobbat adjam, a mire képes vagyok s egy szerintem örökérvényű gondolatnak művészi formát találjak. Ehhez kérem a segítségét – de azt is, hogy őszintén, udvariaskodástól mentesen mondja meg, ha kérésemet nem teljesítheti. Mégegyszer köszönöm azt az izgató s mégis oly finom élvezetet, a mit a Gólyakalifa olvasása adott. Őszinte híve

Ritoók Emma

1691. BABITS – RITOÓK Emmának

[Budapest, 1916. febr. 16. előtt]

[Hiányzik]

1692. RITOÓK Emma – BABITSNAK

[Mátyásföld, 1916. febr. 16.]
Mátyásföld febr. 16

Igen tisztelt Uram,

nagyon köszönöm a levelét. A kéziratot a jövő héten elküldöm, és egyáltalán nem siettetem az elolvasását, mivel sajnos, még fogalmam sincs róla, hol adhatom ki. Egy hónap vagy hat hét mulva, ha a válaszlevelével együtt megkaphatom, még mindig van idő, hogy ha kiadó akad, májusra megjelenhessen. De esetleg csak az ősszel kerülhet nyomdába. Úgy hogy semmiképen nem szükséges az időbeosztását megkötni e miatt. Nagyon hálás vagyok a szívességéért és előre is köszönöm. Őszinte híve

Ritoók Emma

1693. MOHOLY-NAGY László – BABITSNAK

[1916. febr. 17.]
febr. 17.

Mélyen tisztelt Tanár Úr,

Pár napja, hogy kinn vagyok s már melegség tölt el, ha haza Pestre gondolhatok, s ilyenkor az írás örvendeztet meg nagyon. Talán Tanár Úr sem fogja rossz néven venni, ha néha-néha fölkeresem soraimmal.

Dolgom különben elsőrangú, tiszjeink rendkívül kedves, intelligens emberek.

Most még kihozatok egypár könyvet s aztán egészen otthon leszek.

Nagy László

[Címzés:]
Nagyságos Babits Mihály
tanár úrnak
Budapest
Tisztviselő telepi főgimn.

1694. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK SZABAD ISKOLÁJA – BABITSNAK

[Budapest, 1916. febr. 21.]
Budapesten, 1916. II. 21.

IGEN TISZTELT URAM!

Van szerencsém értesíteni, hogy előzetes megállapodásunk értelmében Vörösmarty című előadását február 24. /csütörtök/ esti 7–9 tűztük ki programunkban.

Ennek szíves nyilvántartását kéri

kiváló tisztelettel

Dr. Rónai Zoltán
titkár

Csatolva 20 tisztelet-jegy
Babits Mihály Úrnak
Budapest

1695. BABITS – BUDAY Dezsőnek

[Budapest, 1916. febr. 26. előtt]

[Hiányzik]

1696. BUDAY Dezső – BABITSNAK

[Kecskemét, 1916. febr. 26.]
Kecskemét, 1916 febr 26

Kedves Misi,

mikor azt a tréfás gratulációt írtam nem gondoltam „jóleső emlékezésre”. Mert akkor komolyabban írtam volna. És hozzád méltóbban.

Soraid vétele után máig feküdtem. Engedd meg, hogy most tegyem jóvá hibámat és most igazán komoly szavakban fejezzem ki együttérzésemet veled és a meghurcolt igazsággal. Ugy is, mint élemedettebb nagybácsid, aki kicsiben (de magamra nézve jelentősen) magam is megjártam azokat a lépcsőket, ahol a „haza” ellen vétőket viszik a Kálváriára.

Szegény hazánk, mi lenne belőled, ha mind ilyen sűrű Kelemen-vérű fiaid volnának?

Én is megint elkövettem valamit. Már prés alatt van a gyümölcs és husvétra talán már ihatom is a keserű levét. De muszáj volt megírni.

Nagy örömet okoznál, ha egy kávéházi félórát (esetleg többet) szánnál nekem, ha Pesten leszek március 3, 4, 5 és 6. napjain. Pesti címem IV. Szép utca 5. III. 2. – az idővel Te rendelkezz. De csak úgy, ha nem esik terhedre.

Így esetleg s viszontlátásig ölel igaz szeretettel

Dezső

Emlékszel a Kurdi Lujza nénire? Most halt meg szerdán.

1697. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. márc. 1.]

Édes Misim

most érkezett Gizi váratlanul, sajnálom hogy nem jöttél velük, már naponkint várlak talán már haza jöhetnél a mint hallom lakásod is van már, gyere tehát mielőbb hogy helyre hozhasd magad kipihenve itthon, jöjj édes fiam és maradj addig míg en is veled megyek hurcolkodni. jöjj kérlek, Pista már veszedelemben, jól esne ha legalább téged láthatnálak, Pista panaszolta hogy se Te se Aladár nem írtok Neki, pedig mily jól esne szegénynek! írtam neked zárt levelező kártyát és hosszu levelet is de a tiéd a mit ígértél nem érkezett hozzám azért jöjj magad mielőbb!

szeretettel várunk
Anyád,
csókol Angyal.

szerdán délután 1 március

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
fő g. Tanár Ur
Budapest
X Szaboky utca 54.

1698. BABITS – BERTALAN Máriának

[Budapest, 1916. márc. 14. előtt]

[Hiányzik]

1699. BERTALAN Mária – BABITSNAK

[Nagybánya, 1916. márc. 14.]
Nagybánya, 1916. III. 14.

Hosszu utazás után vettem levelét itthonn: épen jött Valaki messziről s hirtelen el is ment; nemsokára én is indultam fel a gyönyörű Csorbatóhoz. – Beteg voltam: – ugy hittem nem írok; de aztán eszembe jutott kell tudja, hogy megkaptam levelét: köszönöm. – Nálunk gyönyörű tavasz van, illatos, virágos – olyan szép és jó itthonn – és nekem mégis el kell mennem, városba, hol a tavasz nemis tavasz. – Ugy hiszem, örömmel, elültek a viharok; tavaszi szél nyomait is elfujta; még több, még szebb szavak találódnak, sokunk gyönyörűségére, gondoljon is erre, hogy vannak! –

Bertalan Mária

1700. BABITS – AZ ATHENAEUMNAK

[Budapest, 1916. márc. 18. előtt]

[Hiányzik]

1701. AZ ATHENEAUM – BABITSNAK

[Budapest, 1916. márc. 18.]

Nagyságos

BABITS MIHÁLY úrnak

Budapest
X., Szabóky-utca 54.

hozzánk intézett szíves levelére válaszolva van szerencsénk közölni, hogy a Modern Könyvtárnak szánt Wilde-fordítások már ki vannak szedve és szándékunkban van ezt a füzetet folyó hó végén közrebocsátani. A legközelebbi napokban meg fogjuk küldeni a korrektúrát és kérni fogjuk, hogy azt lehetőleg mielőbb szíveskedjék hozzánk visszajuttatni.

A „Gólyakalifa” című b. regényének, továbbá a Shakespeare fordításnak kiadására ezuttal nem tartjuk az időt alkalmasnak. Úgy gondoljuk, hogy ha ezzel a két munkával a háború után jövünk piacra, úgy sokkal nagyobb sikerre számíthatunk. Hisszük, hogy Nagyságod osztozni fog ezen véleményünkben és helyeslően fogja tudomásul venni intézkedésünket.

Kiváló tisztelettel:
ATHENAEUM
IRODALMI ÉS NYOMDAI
RÉSZVÉNYTÁRSULAT

1702. UNDI Mariska – BABITSNAK

[Budapest, 1916. márc. 20.]
Bpest 1916 márcz 20.

Kedves Babits

Valiékat várom csütörtökön délután fél ötre a Nemzeti Szalonba, Erzsébet tér, ahol egypár tájképem s Vali arcképe mellett egy nagyméretű üvegablakom került kiállításra. Témája a Bíró Máté balladája, melyet a nyáron együtt is elolvastunk. Nem volna kedve velük jönni? Nem akarná meglátni e „nevezetes" műveket?

Igaz örömet okozna, ha megjelenne köztünk.

Meleg üdvözlettel
híve
Undi Márika

1703. BABITS – AZ ÉLETNEK

[Budapest, 1916. márc. 22. előtt]

[Hiányzik]

1704. AZ ÉLET – BABITSNAK

[Budapest, 1916. márc. 22.]
1916 III 22

Igen tisztelt Uram,

az „Élet" r. t. – hez intézett soraira van szerencsém a következőkben válaszolni:

Tanulmányainak az Élet Könyvei most készülő III. sorozatában való kiadása, őszinte sajnálatunkra, nem látszik lehetségesnek.

Méltóztatik tudomással bírni arról, hogy az „Élet Könyvei” nemcsak irodalmi, de bizonyos valláserkölcsi céloknak a szolgálatában is állanak.

Kétségtelen, hogy ezekkel a célokkal maguk a szóban forgó tanulmányok, amelyeknek kiadására nézve megállapodtunk, kollízióba semmiképpen sem jöhetnek.

Azonban rövid idővel azután, hogy a tanulmányok kiadására nézve megállapodtunk, méltóztatott a Nyugatban egy regényt közölni, mely bizonyos katholikus körökben igen nagy visszatetszést keltett, annyival is inkább, mert bizonyos erotikus dolgoknak ennyire nyílt tárgyalása a katholikus morális felfogással szinte diametrálisan ellenkezik.

A helyzetnek a mi szempontunkból való kényességét még csak fokozta a Galilei-körben tartott előadás.

Nem szeretném, ha álláspontunknak a nyílt feltárását félre méltóztatnék érteni. Ön, igen tisztelt Uram, igen természetesen semmiféleképpen se lehetett kötelezve megállapodásunk idején arra, hogy a jövőben milyen irodalmi műveket fog produkálni és hol fog előadást tartani; ily kikötés annyira abszurd lett volna, hogy valóban még csak nem is gondoltunk rá.

De viszont ha mi bizonyos morális tendencia szolgálatában létrehozunk egy irodalmi vállalatot, – lehetetlen ránk nézve e vállalatban oly szerző munkáját közölni, aki ugyanakkor másutt diametrálisan ellenkező álláspontot képvisel.

Mivel azonban a Tanulmányok semmiképpen sem kifogásolható, sőt nagybecsű művek: mi azokat valóban óhajtjuk kiadni, és keressük a formát és lehetőséget az „Élet Könyvei” c. sorozaton kívül, hogy ezt megtehessük, mihelyt a mai lehetetlen nyomdai és papír-viszonyok |:enyhülése:| ezt megkönnyíti.

Kérve, hogy e válaszomat méltóztassék szívesen tudomásul venni, vagyok

kiváló tisztelettel, kész
híve
Dr Szabó László
ez idő szerint:
Az Est regényszerkesztője
VII. Erzsébet körút 7.

1705. SZENTIRMAI Imre – BABITSNAK

[1916. márc. 23.]
Észak, 23. III. 916.

Előttünk hótenger, mérhetetlen sár az útakon, egy lélek sincs a falvakban, hátunkon mindenünk, mögöttünk farkasüvöltés, előttünk zárt parancs, de a vándorló ezredek tömegében a magyar szó, a magyar dal van mindenütt velünk.

Baráti szeretettel üdvözöl:
Imre.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
tanár urnak.
Budapest.
Tisztviselőtelepi főgimnázium

1706. BUDAY Dezső – BABITSNAK

[Kecskemét, 1916. márc. 30.]
Kecskemét, 1916 III/30

K.M., ha nem terhellek, tudasd egy levelezőlapon, hogy ki volt az a tanár, aki a Te és Ady verseit fordította? (Horváth Ignác, vagy más? És hol lakik?) Jövő héten megjelenik a regény, küldetek belőle; szeretném a véleményedet majd tudni róla.

Ölel
Dezső

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
tanár úrnak
Budapest
X. Szabóky u. 54.

1707. BABITS – BUDAY Dezsőnek

[Budapest, 1916. márc. 30. után]

Kedves Dedi

Az illető Horváth Henrik, a városi pedagógiai könyvtár tisztviselője; lakása: Losonczi utca 15. III. Kitűnő ember, Baudelaire-fordításai több kiadásban jelentek meg, és a német könyvpiacon nagy sikert arattak.

Könyvedet a legnagyobb érdeklődéssel várom.

Szeretettel ölel

Mihály

1708. BABITS – AZ ATHENAEUMNAK

[Budapest, 1916. márc. 29.]

[Hiányzik]

1709. AZ ATHENAEUM – BABITSNAK

[Budapest, 1916. ápr. 1.]
Budapest, 1916. április 1.

VII., Rákóczi út 54

Nagyságos
Dr. Babits Mihály urnak, Budapest
Szabóki u. 54

Válaszolva mult hó 29-ről kelt szíves levelére, mindenekelőtt arról értesítjük Nagyságodat, hogy Wilde-fordítások füzete már elkészült és a mai napon kerül könyvárusi forgalomba. A Shakespeare-fordítás kiadására most szintén komolyan gondolunk, annak nyomdai munkálatait valószínűleg rövidesen megkezdjük és ha csak lehet, még a tavasszal piacra hozzuk.

Ami a „Gólyakalifa" című b. regényét illeti, ezuttal is kérjük, szíveskedjék a mi helyes kiadói érzékünkre bízni a megjelenés időpontját, mert kölcsönös érdekünk, hogy azt olyankor hozzuk forgalomba, amikor leginkább számíthatunk a sikerre. Egyébiránt legyen szabad utalnunk arra a körülményre, hogy a Nagyságoddal kötött szerződésünkben határozottan nekünk van fenntartva a kiadás időpontjának megválasztása.

Igen kérjük, szíveskedjék megnyugodni abban, hogy mi

nemcsak a Shakespeare-fordítást, hanem b. regényét is okvetlenül ki akarjuk adni és kérjük szíves türelmét.

Kiváló tisztelettel:
Athenaeum

1710. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. ápr. 1.]
Szekszárd, 1916. áp<á>ril. 1.

Kedves Misi!

Már oly régen hallgatsz, annyira nem tudunk rólad semmit hogy igazán méltatlankodunk. Pisti is ezt írta egyik utolsó levelében: „a bátyám csak nem ír”. Anyika is daczára a Pisti miatti nagy aggodalmaknak most is sokszor mondogatja: „csak én tudnám hogy az a Misi mit csinál”!

Persze én is szeretnék többet tudni rólad, mint amennyit a „Pesti Hírlap” hétfői száma a Nyugat matinéjáról írt.

Bíztunk benne hogy majd csak haza ugrasz egy két napra, hiszen most nem kell iskolába járnod. Értjük mi azt |:hogy:| Téged Pesthez kötnek a dolgaid és most talán félsz a rossz hangulattól is amit itthon a Pisti miatti aggodalmak okoznak. De azért mégis nagyon jól esett volna ha haza nézel, vagy írsz legalább néha.

Nem sokára itt a husvét. Haza gyere okvetlen, mert tudom hogy rád fér megint a pihenés. Aztán jön a hurcolkodásod ideje. Ekkor Anyika segítséged akar lenni, tehát husvét után együtt mehetnétek fel Pestre.

Pisti levelei eddig, hála Istennek, elég rendesen érkeztek. Tegnap és ma nem kaptunk tőle, de tegnapelőtt kettő érkezett márc. 22. és 23.-ról keltezve. Gyakran, bőven és nyugottan ír

s kilátásba helyezte hogy ápril. 1.-én felváltják. A négy önkéntes közül akik az ő Zugjában vannak beosztva eddig 1 megsebesült s 1 megbetegedett vérhas és tüdőcsucshurutban. Evvel az utóbbi fiúval igen jóba volt Pisti s persze sajnálja távozását.

Írja hogy iszonyu sárban élnek s mint Feldwachkommandant fél éjszakákat kell sárral és vízzel telt árokban ácsorogniuk. A kosztjuk is igen silány és csekély s az általunk küldött csomagokat nem kapja meg. Igen elkeseríti az is hogy még most sem nevezték ki őket, már nem is bíznak benne.

Nem tudom emlékszel-e még, hogy karácsonykor panaszkodtam neked hogy iskolánknál a magánvizsgadíjak tárgyak szerint osztattak fel eddig, s én mi<...>vel az egész tornatanítás az enyém s így alig levén vizsgai tárgyam, dacára hogy reggeltől estig bent kell lennem a magánvizsgákon, alig kaptam valamit.

Felhoztam ezt egy gyűlésen s a testület annyira belátta, hogy Pap Gyuláné kivételével minden tagja megszavazta a vizsgadíjak egyenlő elosztását. Annyira hogy Kovácsné sem mert ellene │:szólni,:│ sőt ő is helyben hagyta. Pap Gyuláné azonban ellenvéleményt adott be a jegyzőkönyv mellé a mai napon.

Ma beszéltem a tanfelügyelőnkkel, az is az én javamra kívánja eldönteni a dolgot vagyis ő is az egyenlő elosztás híve. Azonban Kovácsné dacára, hogy nem szól ellene, még is ellene van s azt mondja hogy ő valamit fog még a jegyzőkönyv mellé írni.

Most nagyon kíváncsiak vagyunk a dolog eldöntésére. S ha nem az egyenlő felosztás győzne, akkor én igazán megtagadom a vizsgák:on: való folytonos részvételt, írásbeli munkát és felügyeletet stb. Dacára hogy Kovácsné azt állítja hogy erre azért köteles vagyok.

Mit gondolsz nem lehet ebből semmi baj ha tényleg megteszem?

Érdekes az, hogy Papné ellenvéleményét az Igazgató |:nő:|

olyankor olvastatta fel a tantestület előtt a mikor én nem voltam jelen.

Már most arra kérlek felelj erre a levelemre, azért is hogy halljunk rólad valamit, és azért is hogy írd meg mihez tartsam magam az említett iskolai ügyben.

Írd meg mikor várhatunk haza? és írj Pistinek többször. Csókol szerető testvéred

Angyus.

Írj már az Istenért hogy ne érezhessem annyira a szomorúságom, remélem nincs bajod és hazajössz nem sokára, csókol szerető

Anyád

1711. AZ ATHENAEUM – BABITSNAK

[Budapest, 1916. ápr. 6.]
Budapest, 1916. április 6.

VII., Rákóczi út 54

Nagyságos
Dr. Babits Mihály urnak, Budapest

Mielőtt nagyságodnak Shakespeare-fordítását kiszednők, szedésmintát készíttetünk, hogy alkalma legyen a felhasználandó betűfajokat, a szedéstükör nagyságát és a szedés beosztását megtekinteni. Ezt a mintát bátrak vagyunk ezennel idemellékelve megküldeni és nagyon kérjük, hogy arra nézve b. véleményét velünk megosztani szíveskedjék.

Kiváló tisztelettel:
Athenaeum

1712. BABITS István – BABITSNAK

[Keleti hadszíntér, 1916. ápr. 11.]
Keleti hadszíntér, 1916. IV. 11.

Kedves bátyám, sajnálom, de szemrehányásokkal kell kezdenem jelen levelemet. Immár három hónapja (éppen ma 3 hava füttyentett Reichenbergben a katona-vonat) hogy a harctéren töltöm az időt, de mindeddig ha egyszer írtál egy képeslapot a Népopera képével. Úgy hallom, január elseje óta még haza sem írtál. No de reménylem, ezután jobban megbecsülöd a harctéren sínylődő öcsédet s ha magad nem is, Aladárral okvetlen fogsz íratni, de ne csak a lehető legritkábban. Hisz van annyi írnivaló: ott vannak most B. Hollweg beszédének interpretációi. Mi a véleményetek a háború kimeneteléről? Igaz, kérlek vigyázz a hurcolkodásnál nagyon az indexemre; jól tudod, mily fontos, s írd meg: jó helyen tartod-e? Aztán új lakásod címe tudatásáról se feledkezz meg! Hogy vagytok, mivel foglalkoztok? Én már 2 hónapja a fronton vagyok, de szerencséről beszélhetek, mert eddig erre még egyik fél sem próbálkozott offenzívával.

Reménylem ezentúl többször gondoltok rám s rögtön feleltek.

Üdvözlettel
szer öcséd
Pista

Mért váltál meg tanárságodtól?
Megkaptad-e a B. bácsihoz címzett leveleimet. Tudasd Címzésedet!

Einj. Freiw. Babits
Inf. Rgt. N° 44. –XV. Feld-
kompagnie. I. Zug.
Feldpost 90.

[Címzés:]
Ngs.
Babits Mihály
író urnak
Budapest.
X. Szabóky u. 54.

1713. HÉCZEY Erzsébet – BABITSNAK

[Budapest, 1916. ápr. 11.]
Bpest. 1916. ápr. 11.

Kedves Babits tudom hogy nem fogad el meghívásokat, s mégis megpróbálom, hátha velem kivételt tesz. Volna több közös ismerősünk, így is próbálhatnám megismerni, de tudj Isten nem szeretnék tanukat az első találkozáshoz. Nem tudnám Magának azokat a konvencionális ostobaságokat mondani, amiket mások jelenlétében egy bemutatásnál mondunk.

Nem egy díszt kívánok szalonom számára,; nincs szalonom. Nem irodalmi kritikát kérek; nem vagyok író. – Se verset, se prózát sohasem írtam. – Tálentumtalanságom teljes tudatában, semmiféle művészetet nem birtoklok. Nem vagyok egy irodalmi hisztérika. Nem kívánok minden költőt személyesen ismerni. A kultúrám sem nagy. – Ami csekély van azonban, az teljesen latin. Nem szeretem a germánokat. Két évig Firenzében és nyolc évig Rómában laktam. Háboru után ujra vissza megyek Rómába, s így még hosszas barátsággal sem fogom terhelni. Van Walt Wittmann-nak egy verse, amely körülbelül ez: te idegen, aki itt velem szemben ülsz, miért ne beszélnél velem? és én miért ne beszélnék veled! Talán tudunk egymásnak olyant mondani, ami lelki épülésünkre szolgál.

Altro non serivo.

Talán sikerült megértetni magam. Talán megérti levelemből, hogy a költőkhöz írt hasonló levelektől megkülönböztetendő. Mindenesetre tartom elég gavallérnak arra, hogy látogatásával megtisztel, úgy kérem, jelezze mikor. Előre bejelentve, minden időben itthon talál. Con speranza! Con saluti affetnasi!

Héczey Erzsébet

Baross utca 10. I. em. 6.

1714. ZSOLT Béla – BABITSNAK

[Komárom, 1916. ápr. 18. előtt]

Mélyen tisztelt Uram,

egy komáromi bizottság meg bízásából felkerestem Önt lakásán hogy egy Komáromban tartandó felolvasó estélyen Móricz Zsigmond Úrral együtt való közreműködésre megkérjem. Mivelhogy azonban nem volt módom találkozhatni Önnel, ezúton kérem Önt, hogy tiszteletteljes kérdésemre lehetőleg levélileg választ adni kegyeskedjék.

Komáromi címem: Zsolt Béla, Komárom Igmándi út 6.

Mély tisztelettel
Zsolt Béla

1715. ZSOLT Béla – BABITSNAK

[Komárom, 1916. ápr. 18.]

Mélyen tisztelt Uram!

Bedrótozva a komáromi élet már-már tűrhetetlenné vált kalodájába, egy nagyszerű élmény ígéretével hatott rám új kötete megjelenésének híre. Diadalmas örömmel gondolok a kötet sikerére, ami a legimpozánsabb felelet lesz a „gerendatöréskor szálkakeresőknek". Engedje meg ebből az alkalomból, hogy szerény jókívánságaimmal felkeressem.

Felbátorítva multkori érdeklődésétől, magamról is beszámolok néhány szóval. Katonailag féligmeddig jól állok, egy repülő bizottság irodai szolgálatra osztott be egy itteni kórházhoz. Állapotom nem igen javult, bár szervi bántalmaim kissé engedtek. Legjobban úgy tudnám megállapítani a diagnozisomat, hogy az „élethez való indiszponáltság". Ez azonban úgy hiszem már nem belülről eredő dolog, inkább annak a következése hogy a kisváros és az egyformaság túlságosan rátérdel a mellemre. Egyszer már leterített két-vállra, de most már megindult bennem a talpraállás akarata. Ezt különben az írásaimon is érzem, illetve azon a lelki hangoltságon amelynek kíséretében a dolgaimat megcsinálom.

Ujabban – de teljesen függetlenül a világháborútól, amellyel szemben végletesen indifferens lettem, – történelemmel szeretek babrálni. Olvastam Hegelt, Carlylet, Machiavellit, mindent össze-vissza. Most olvastam Hegelnek Lassalle élete című munkáját, amely sokáig foglalkoztatott. Nem tudom micsoda valami beteges keresgélés pozitívumok után, szubjektív tévelygések ellensúlyozására, kívántatta meg velem ezeket a dolgokat. Egyáltalában nagyon szeretném mostanában a biztos egyensúlyt. –

Szeretnék visszatérni a multkor megemlített komáromi felolvasás ügyére, amelynek megvalósítása <néhány> ugyan – mint említeni méltoztatott – sok nehézségbe ütközik de a komáromi

„közönségnek” (bocsánat hogy ezt le merem írni) kedves ambíciója. Tiszteletteljesen kérem tehát hogy esetleges lehetőségekről értesíteni kegyeskedjék.

Szíves engedelmével legközelebb néhány verset és |:egy:| novellát fogok küldeni. Előre is bocsánatot kérek, hogy idejét illetéktelenül megrablom.

Ugyancsak bocsánatát kérem levelem félszeg hangjáért. nem tudom megtalálni a kellő tónust.

Komárom, 1916. április 18.

Mély tisztelettel
Zsolt Béla

Komárom 2
Selyemgyári kórház

1716. BABITS Sándor – BABITSNAK

[Berezovka, 1916. ápr. 27.]
27/IV. 916.

Lieber Misi!

Ich habe schon Dir einigemal aus der Kriegsgefangenschaft geschrieben; ich hoffe, dass Du mindestens einen von meinen Grussen aus dieser grossen Entfernung erhalten hast. Ich glaube, dass Du zu Hause und wohlauf bist. Sei so gut über Pista und auch über die Kiss Sohnen mir einige Zeilen zu schreiben, weil ich über Pista jetzt nichts weiss. Sollst Du die Güte (zu haben) mir mitzuteilen, ob unser neues Wechselrecht ins Leben getreten ist, und wann. Ich hoffe, dass es Euch allen gut geht. Ich denke sehr viel auch Dich u. möchte schon Euch sehr gern wiedersehen.

Mit herzlichsten Grüssen:
Alexander.

[Címzés:]
Nagys. Babits Mihály tanár Úrnak
Budapest
IX. Tisztviselőtelepi gimnázium

1717. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[1916. ápr. vége]

Kedves jó Mihály bátyám,

Már egy hete kissé beteg vagyok, tavaszi hülés, tavaszi láz, de már jobban vagyok, ki is megyek. Először féltem, hogy megint beteg leszek, de úgy látszik mégse lett belőle semmi – magasabb rendelkezésre – visszavonták a coccus csapatokat. Különben már eljöttem volna.

Kérem Mihály bátyám tessék egy lapon megírni, vagy Aladárral megíratni (ő fülét se mozdítja) hogy bevették-e a fiút a sorozáson vagy kidobták? Aladár gondolhatná, hogy mennyire érdekel engem a dolga – mégse jelentkezik.

Engem pénteken kidobtak, azóta egészen biztosan megvolt az ő sorozása is.

A Recitativ minden versét sokszor újra olvasom – olyan szépséges könyv ez és a mi könyvünk, egy nagy csapaté, aki még bizony szétszórva él.

Most nem írok semmit, csak nagyobb dolgokon töröm a fejem – azonkívül olvasok szakdolgokat, tanulok.

A viszontlátásig sok szeretettel vagyok régi vicefia

Mózsi

hétfő

1718. BABITS – HAVAS Irénnek

[1916. ápr. vége]

Kedves Kisasszony

Kérem ez írás átadójának a Recitatívból néhány példányt – számomra – átadni. Sürgősen óhajtanék szétküldeni néhány tiszteletpéldányt, amelyekkel valóban tartozom (többek között a Nyugat kisasszonyának is, akinek ezen s más írásaim ügyében annyiszor alkalmatlankodtam, s akinek sok szívességéért – legalább e csekély viszonzással – adósnak érzem magamat)

Kész híve
Babits Mihály

1719. GIESSWEIN Sándor – BABITSNAK

[Budapest, 1916. máj. 2.]

Igen tisztelt tanár Úr!

A minap hallottam – és pedig mesteri módon – szavaltatni azt a szép verset, amelyet ön a békéről írt. Engedje meg, hogy én, mint a M. Sz. Ker. Orsz. Békeegyesületének elnöke is ehhez a művéhez gratuláljak, és pedig nemcsak a benne rejlő költői lendületért, hanem a bátorságért is. Legyen szabad a mi Egyesületünk Közlönyét a M. Sz. Életet, melyet keresztkötés alatt küldök szíves figyelmébe ajánlanom. Szabad volna-e a következő számban a szép verset közölni?

Őszinte tisztelettel
készséges híve
Dr. Giesswein Sándor

Budapest 1916. máj. 2.

1720. BABITS – GIESSWEIN Sándornak

[Budapest, 1916. máj. 9. előtt]

[Hiányzik]

1721. GIESSWEIN Sándor – BABITSNAK

[Budapest, 1916. máj. 9.]

Igen tisztelt tanár Úr!

A M. G. K. O. Békeegyesülete tegnap tartott vál. ülésében tanár urat örömmel üdvözölte a belépett új tagok sorában. A közgyűlést (f. h. 18-án) előkészítő bizottság óhaja t. tanár urat a választmány tagjai közé felvenni, ha ezt elfogadni méltóztatik. Legyen szabad a b. levelében is tanusított meleg érdeklődése folytán két a kérdésre vonatkozó művecskémet tisztelettel felajánlanom.

Őszinte tisztelettel
készséges híve
Dr. Giesswein Sándor

Budapest 1916. máj. 9.

1722. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1916. máj. 9. után]

Csütörtökön lehetne kimennünk Józsiékhoz. Nagyon melegen hívtak téged egész napra azon délelőtt kimennénk esetleg sétálnánk velök s estefele haza. Mi esetleg Gidát is kivisszük, ott van hely elég játszani. Szeretném elhatározásodat tudni hogy

tekintetbe vegyük a kirándulásnál. Ha azonban függetlenül akarsz eljárni, íme címök: Pasaréti út 79 (Villanyos megálló: Szép Ilona onnan a kishídon át. Házmán uccán kell felmenni a Pasaréti útra s kissé balra) Telefon 32–28. Gyere ki, jól fogjuk magunk érezni!Ölel

Pali

1723. SZONTAGH Ákosné – BABITSNAK

[Budapest, 1916. máj. 13.]
Bpest 1916 május 13

Kedves Babits –, nagyon szépen kérem keressen föl engem a legközelebbi napokban, az én pesti időm már lejárt, 17én leköltözöm a pusztára és csak egy fél év mulva jövök vissza.

Elutazásom előtt nagyon nagyon szeretnék Önnel beszélni, a festő is várva várja a közös megbeszélés napját – én pedig óhajtanék biztosat tudni mielőtt elmegyek a tervezett oktató költemény sorsáról.

A telefonszámom 109–97, azt remélem hogy nem túlságosan terhelem Önt ha arra kérem, hogy telefonálja meg nekem, azt az időpontot amely alkalmas Önnek az eljövetelre –

A viszontlátásig szívesen üdvözli

Szontagh Ákosné

1724. BABITS – BABITS Istvánnak

[Budapest, 1916. máj. 17. előtt]

[Hiányzik]

1725. BABITS István – BABITSNAK

[Orosz hadszíntér, 1916. máj. 17.]
Orosz hadszíntér, 1916. máj. 17.

Kedves bátyám!

Magad is tudod, mennyire és mily sokat panaszkodtam Reád levélírásbani-hanyagságodért úgy az otthoniaknak, mint Bimbis bácsiéknak. Mióta fönn vagyok a harctéren, nem kaptam Tőled és Aladártól többet két lapnál. S ha írtok is többet, ami fő: sajnos egyet sem láttam ezek közzül. Tegnap végre, hál' Istennek, kaptam Tőled egy tábori lapot, melyet biztosan Anyika sugallmazására menesztettél a hosszú útnak, mert rajta van az ő keze-vonása is. Sietek rögtön felelni s biztosítlak róla hálás viszonzóra találsz, ha megkezded a velem való levelezést.

Tehát, elsősorban, köszönöm, hogy az indexre vigyáztál, s reménylem, továbbra is gondot viselsz rája.

Örömmel vettem tudomásul, hogy a számomra könyveket akarsz küldeni, de nem titkolhatom el egyes aggodalmaimat a szállítás körül: Először is kérlek, csak komoly könyvet végy, az én studiumaimból, amelyeket biztonság kedvéért le is írok: gazdaságtan, földrajz, statisztika, politika, történet és szociologia. Lehetőleg vékony könyvecskéket küldjetek; tán a Tudományos Zsebkönyvtár könyvei közül. Mert ha érdekes regény stb. féléket adnátok fel, azokat elcsípné utközben a trén. Azért tanácslom azt is, hogy a „Recitativ"-ot se küldd el, bármennyire is megörvendeztetnél is vele. Aztán most csomagot nem lehet a 90. póstaszámra feladni, azért egyenként erős borítékba bepakkolva kell elküldeni őket, De kérlek az expedialásról egyuttal rögtön értesítsetek engem, mert ha nem érkeznék meg két-három könyvecske, akkor egyet sem érdemes potyára küldeni tovább.

Az orosz harctérre most óriási csendesség borult; minden

mintha nyugodni vágyna a gyönyörű májusi időben. Az ember csak elnézi telve vággyal, sóvárgó szemmel azt a remekszép mezőt amely a két arcvonal között huzódik végig: olyan szép selymes, szűzies, lábbal nem taposott, hogy nem telik be nézésével a szem<ünk.> Mikor a napsugarak mosolyognak a megujhodott természetre, mikor a lágy tavaszi szellő simogatja az arcot enyhe fuvalmával, mikor fölvidul a Nagy Természet, csicsereg a pacsirta: akkor az ember szívén valami különös fájdalom vesz erőt, valami eddig nem érzett kínzó fájdalom; ilyenkor az ember lelke messze szárnyal dombon-halmon, ilyenkor otthon időz, otthon tévelyeg, az édes otthonra gondol folyton-folyvást. Nem nehéz megtalálni a nevét ennek a gyötrődésnek: ez a kérlelhetetlen hatalmas honvágy. Hej, bizony haza kerülünk-e még valaha a Halál végtelen birodalmából? Kínzó sejtelmekkel ez a kérdés űzi itt egyre az embert.

Írj kedves bátyám, vagy írj Aladárral; neki hosszú, tartalmas levelet akarok küldeni.

Ölel szerető öcséd.
Aladárt üdvözlöm.
Pista.

Ubfender: Babits I – Inf. Rgt. N° 44.
XV. Fkomp. I Zug. Fpost 90.

[Címzés:]
Ngs.
Babits Mihály
író urnak
Budapest
Reviczky utca 7. III. em.

1726. LANDERER Elza – BABITSNAK

[Budapest, 1916. máj. 21.]
Budapest, 1916. május 21.
I. Városmajor u. 19.

Kedves Misi!

Itt küldöm a kölcsön kapott Turgenyevet, – Szép volt! – élvezettel olvastam. Különösen az „Apák és fiúk” tetszettek de nem annyira Bazarovval, mint inkább Arkadijjal, meg az öreg Bazarovékkal szimpatizáltam, dacára, hogy ők a gyengébbek, de melegebben érzők és tudja nekünk nőknek mégis csak inkább az kell, mégis csak inkább az imponál, nem a Bazarovok hidegsége és mindent tagadása.

Elmúlt az egész hosszú tél anélkül, hogy Magát láthattuk volna, pedig hogy megígérte látogatását mikor Angyus ittlétekor az utolsó kedves délutánt töltöttük el együtt a kávéházba.

E héten készülünk Liciékhez s egyben meg is akarom őt vasárnap (28.) délutánra invitálni, ugyan is akkor itt lesz az egyik Partos lányka is nálunk. Édes Anyám egész téli gyengélkedése és az én nagy elfoglaltságom volt az ok, hogy mindaddig nem tudtuk Náluk tiszteletünket tenni. Igazán nagyon örülnénk, – ha Licivel tartana – szintén átjönne Budára, legalább egyszer Magát is láthatnánk!

Auróra néni meddig volt itt? Annyira örültünk volna ha felkeres bennünket is, de hiába vártuk.

A könyvet még egyszer köszöni és a viszontlátás reményében sokszor üdvözli:

Elza

1727. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. máj. 24.]

Kedves Misi!

Mióta Anyika megjött mindig Téged emleget. Vártuk hogy majd megírod a sorozásod eredményét. Anyika sokat aggodalmaskodik emiatt, ezért kérlek írj mindjárt neki. Azt talán már tudod hogy Anyi Sárbogárdon rossz vonatra szállt s így csak másnap hétfőn ért haza. Persze <jól>⟩ nagyon megviselte ez az út és mint Drágics mondja a sok lépcső járás s bizony elkezdődött megint a nyári betegeskedése. Pisti mai levelében is panaszkodik, hogy Te és Aladár se könyvet se a „Világ”ot nem külditek neki, pedig ugye megígérted Anyinak. Még az a jó hogy Bimbis küldött neki egy szám „Világ”ot. Most 23.-án 2 heti tartalékba mennek, de a címük azért ugyanaz.

Írj kérlek Anyinak!

Csókolunk
Angyal.

Szekszárd, 1916. máj. 24.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
Urnak.
Budapest.
IV. Reviczky utca 7. sz. III. e.

1728. BABITS – BÉKÁSSY Istvánnénak

[Budapest, 1916. máj. 26. előtt]

[Hiányzik]

1729. BÉKÁSSY Istvánné – BABITSNAK

[Sennye, 1916. máj. 26.]
'Sennye u.p. Rum. Vas vármegye
Május 26 án 1916.

Nagyságos Uram.

A mult hónapban volt szíves sorait, tanácsát, is meg akarom köszönni, meg azt is – ugy hiszem jól sejtek – hogy a Hungarian Review figyelmét felhívta fiam angol írásaira. Épen ezeket nem tudtam hogyan juttassam itt a nyilvánosságra, s ha a Reviewben nem is jelenhetnek meg mind mégis a jelen pillanatban ez igen jó megoldása a kérdésnek és nagyon hálás vagyok azért hogy ezt így lehetővé tette.

Azonkívül szeretnék felelni valamire ami a leveléből kihangzott. Mintha abban szemrehányást tenne magának – vagy gondolná hogy én érzek olyasmit – azért hogy Feriről nem irt másképen, többet, fentartás nélkül dicsérve, megnevezve őt – vagy ilyesmit, abban a bizonyos cikkben a Nyugatban.

Ezek a finom-érzésű ember skrupulusai, ahogy a céltudatos ember gondolata volt felhasználni ezt az egy veszteséget, melyből megmutatható volt hogy lehetett igen nagy veszteség is, illusztrálásául a jelen háborurendszer azon nagy bűnének és átkának a melyet a Romain-Rolland csoport lapjai Le Meurtre de l'Élite-nek neveznek.

De mikor, e célból, írt – a tollát a költő mély intuíciója ve-

zette, s ez a szeretet-élesztette intuíczió tudta mit csinál mikor épen így írt róla, s nem máskép.

Nem tudom ki fogom e fejezni tudni egészen amit itt gondolok, de bízom benne hogy a Recitatív mély gondolkodásu költője – s a Recitatív költője ki Ferit szereti – (milyen jó volt ezt kiérezni a leveléből!) mégis meg fogja érteni.

Ő géniuszának alkotásait nem adhatta a világnak ahogy adni kívánta. De maga a láng-lélek nem valami ami fejlődik az emberben, az meg van a maga egészében az ifjuban is, a gyermekben is. Ami fejlődik nő, az csak a közlő képessége, az hogy magát meg tudja mutatni másoknak. A láng maga, a génie itt volt közöttünk huszonkét évig. S ennek a képe itt maradt, mint valami kialudt fény emléke. Így emlékeznek rá akik ismerték, még azok is kik távol álltak attól hogy megérthessék, mennyivel inkább <az> megértői. Ahogy a gödöllői művész, Nagy Sándor kivel 1915 telén megismerkedett írt róla: „ – – egy reménysugár amit ő egy szép jövőből sejtetett velünk. Oly szép volt ez, oly kialakult egy jövő számára, annyira túl a lírán, szinte megdöbbentően, mint a legszebb óhaj amit a jövő számára azt hittük csak mi tudunk egyáltalán elképzelni ..... minden érdeklődésünk a jövő, de Feri még ezen túl is egy jövő-jövőt sejtetett.....”

És én úgy érzem – a fájdalomnak is van intuíciója – hogy ez a kép nem meddő emlék marad, egyesek lelkében – hanem hogy úgy fog élni, kialakulva valami symbolummá rege-emlékké, előrevetített képpé, a melynek fénye még nem világlik – hogy ha alkotásai nem, de a képe valahogyan bele fog jutni a<...>zoknak sor<...>ába a <...>kik, – őt idézem – „tömegeken és időkön keresztül nyujtsan|:ak:| egy másnak kezet, a századokon végig érjen a láncolat.” Itt keresem a szavakat, s nem találom. De azt tudom: hogy ha ez így lesz, úgy az az írás, mely őt spontán mély érzéstől vezetve mindjárt emblémának tette meg, fájdalom, virág hullás, de mégis egy nagy közös érzés

emblémájának – névtelenül, kissé titokzatosan, mégis annyi szeretettel hogy minden felkeltett figyelmet a meg nem nevezett felé fordított – az volt mintegy a mythos-szövevény első csillogó szála mely a képe köré fonódott, máris symbolummá avatta azt; ahogy azt kimondottabb dicséret soha sem tehette volna. Oh, én akkor mindjárt örültem ennek.

Lássa, ez a gondolat, sejtés vagy remény (– de nem ez utóbbi, mert hiszen ez nem valami kívánságom, inkább ugy érzem mint valami, suggestiót) ez vezet az írásai kiadásánál is és érezteti velem hogy nem az fontos tetszetősebb e irodalmilag vagy kevésbbé egyik vagy másik írás, hanem hogy mennyire tükrözi vissza őt. Vagy nem lehet ezt a két tulajdonságot szétválasztani, s leghelyesebb mindent, absolut mindent összeszedni?

Ezt tettem a fantáziák és gondolatokkal melyek, két kötetben a nyáron meg fognak jelenni, versek és próza a miket úgy találtam nagyrészt utólag, jegyzőkönyvek, fiókokban ruhák zsebében is, s csak egy részét ismertem. Örülök arra hogy ezeket olvasni fogja.

A multkor említett tanulmányokra csak sokkal később kerülhet a sor, de ha nagyon érdekli, a Browning essayt, az eredeti angol verzióját, elküldhetném. Ugyan belevettem a Reviewnek küldött jegyzékbe, de azt hiszem hosszú és komoly ahhoz hogy ott megjelenhessen.

Ellenben a „Hungarian poets since 1906” talán meg fog ott jelenhetni.

A „Recitativ” kötetét: tanulom ismerni. Bár szomorú – nélküle – ez, mégis a szép mindig öröm.

Őszinte tisztelettel üdvözli
Békássy Istvánné

1730. SOMOSSI Istvánné – BABITSNAK

[Budapest, 1916. máj. 31.]
1916, VI 31.

Igen tisztelt Uram!

Majdnem kislány korom óta ismerem Önt. Egyszer, öt, vagy hat év elött egy Nyugat mátinén felolvasást tartott: a „Pokol" fordításának egy részletét olvasta fel.

Az urammal, akkor még vőlegényemmel, együtt hallgattuk. Azóta minden versét, amely a Nyugatban megjelent, és külön köteteit megismertük. – És most hogyan mondjam meg póz és pátosz nélkül: mennyire szeretjük: mennyire az volt mindig igaz, édes vágyunk: megismerni Önt, vagy sokkal inkább: megismertetni, közel hozni magunkat?

Lekerültünk Nagyszebenbe, éppen akkortájt, mikor Ön már elkészült Fogarasról. A magunk megismertetésének legkönnyebb módja, az, hogy egyszerűen felkeressük Önt Fogarason, füstbe ment.

Egy esztendő óta újra Pesten vagyunk, azaz hogy vagyok, mert az uram katona s a harctéren szolgál.

Most egyedül vagyok, annyira egyedül, hogy az Istenen kívül nincs itthonn ismerőm. Poéta vagyok, de annyira szemérmes, hogy még az anyám sem tudja, hogy verselek.

Nagyon kérném valamire. Az uram nagyon szereti a verseimet. Hallani sem akar többé hallgatásról (s bár részemről csendes, titkolódzó, bús vágy volt ez mindig – s tán vágy maradt volna örökké) ő a versek megjelenését kívánja. Ő kívánja és, hogy lehet-e: ehhez az Ön vezetését kérem.

És mutatni is szeretnék valamit: 12 szép, lengyel művészkártyán apró, miniatűr betűkkel az Ön egy-egy versét küldte szegény férjem:

1.) Az életemet elhibáztam. 2) Palotai est. 3.) Husvét előtt.

4.) Játszottam a kezével. 5.) A költő életének pusztájáról. 6.) Augusztus. 7.) Miként szélcsöndben a hajó. 9.) Julius. 10.) Oly szomorú, hogy oly nehéz megélni ... és 11) Recitativ.

Ezeket küldte. És ezeket szeretném megmutatni Önnek: engedje ezt meg nekem... Hiszek a versei minden szavának s parányi aggodalmam sincs afelől, hogy megtagadja ezt a lehetőséget. – A Recitativ volt az a vers, mely – túl a Laodameián s minden versén, amelyet olvastam, leginkább megkapott, mert minden szava zene, mély és drága, borongós zene s ha Ön megírta a Recitatívot, mennyire, milyen sikongós és artikulátlanul szabadna panaszkodni nekem, megaláztató tökéletlenségemért, dadogásszerű szavaimért, melyek a lelkemet sosem tudják egészen megmutatni?!

Sok minden miatt irodába járok most: (Fomiére, biztosító intézet, Sas u. 10.) Ide kérem – és nagyon kérem – telefon, vagy levélbeli értesítését.

Nagy tisztelettel
ismeretlenül is híve
Somossi Istvánné.

1731. RITOÓK Emma – BABITSNAK

[Mátyásföld, 1916. jún. 5. előtt]

Igen tisztelt Uram,

küldöm a kéziratot. Az ötödik (utolsó) részt még szerettem volna előbb átdolgozni, egy kis simítás kell még rajta – de mivel valószínűleg nemsokára hosszabb időre elutazom, már nem érek rá. Így is teljesen befejezett a dolog – másrészt önnek annál több ideje marad, akkor átolvasni, mikor a legalkalmasabb, mert csak juniusban fogok hazajönni s csak akkor fogok hozzá a végső átdolgozáshoz, hogy alkalmam legyen az ön kritikáját is felhasználni.

Engedje meg, hogy megkérjem, ne adja oda senkinek a kéziratot; ez az egy példányom van s nincs pénzem géppel leíratni s talán más nem venné olyan komolyan, hogy vigyázzon reá. A visszaküldéshez teszek be csomagoláshoz való holmit, mert tudom, hogy ezt a legalkalmatlanabb összekeresgélni. Ha még visszajövetelem előtt megírja a véleményét, – a mire persze nagyon kíváncsi vagyok – a levelet a testvérem utánam küldi.

Hálás és
Őszinte híve
Ritoók Emma

1732. RITOÓK Emma – BABITSNAK

[Mátyásföld, 1916. jún. 5.]
Mátyásföld juni 5.
(Telephonszám: Mátyásföld 19.)

Igen tisztelt Uram,

most már szeretném a regényemen az utolsó átdolgozást elvégezni. Ha nem lett volna ideje átolvasni, még abban az esetben is kérem, hogy küldje vissza – bár ezt nagyon sajnálnám. Ha esetleg alkalmatlan lenne önnek írni a dologról, szívesen találkoznám személyesen, hogy a megjegyzéseit megtudjam esetleg Pesten egy kávéházban. Ha azonban ideje van megírni azokat, hálásan veszem.

Szívesen üdvözli
Ritoók Emma

1733. RÉDEY Tivadar – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jún. 5.]
Bp. 916. jun. 5.

Kedves barátom,

hálásan köszönöm jóságos figyelmedet, a kedves ajánlást külön is, őszinte melegséggel.

Az Élet-nek szánt ismertetést – kívánságod szerint – hozzád juttatom; keveset mondó, szűk szavúságánál meg az Élettel való megalkuvásánál fogva.

A Hofmannsthalokat is ide zárom. A Hét-nél azon kívül, melyet olvastál, még egy van kiszedve. A többiek közül ötöt ítélek késznek és elfogadhatónak. A magam mulatságára – meg a világháború fogyasztására – pepecseltem velük; akkor nem is gondoltam kiadásukra. Ha arra valóknak látod őket, juttasd el, kérlek, a Nyugathoz.

Szívből, baráti szeretettel ölel

R. T.

1734. AZ ATHENAEUM – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jún. 7.]
Budapest, 1916. junius 7.
VII., Rákóczi út 54

Nagyságos
Dr. Babits Mihály urnak, Budapest

Bátrak vagyunk szíves figyelmébe ajánlani nagyságodnak, hogy a „GÓLYAKALIFA” című b. regényét a Nyugat folyóirat leg-

utóbbi számában is 2 koronáért hirdeti. Miután mi a kötetet feltétlenül kiadjuk, sőt arra nézve is kijelentést tettünk, hogy még ez év folyamán piacra fogjuk hozni, igen kellemetlen ránk nézve, hogy a Nyugat folyóirat is hirdeti. Ez a körülmény alkalmas azt a látszatot kelteni, hogy a könyv már megjelent külön kiadásban, mértis arra kérjük nagyságodat szíveskedjék lehetőleg gondoskodni róla, hogy ez a hirdetés a Nyugat folyóiratban többé ne jelenjék meg.

Kiváló tisztelettel:

Athenaeum

1735. LENGYEL László – BABITSNAK

[1916. jún. 7.]
1916. VI. 7én

Uram, meg kell mondanom, bárha nyilván nem értünk egyet és bár bosszankodnék is érte: mindazt a tiszta, magas örömöt és gyönyörködő élvezést, amit a Recitatív belőlem kiváltott, finom, mély és meleg szépségével: agyonütötte, úgyszólván teljesen agyonütötte az a lélek nélkül való, gondolat híján szűkölködő, érthetetlenséget keresve kereső, százszorosan ostoba fecsegés, amivel Rozványi Vilmos című egyén a Nyugat IX/11 számának 639–643 oldalaik tele<...>. Felháborít ez a csupa léha, kongó, magyartalan szóáradat, ez a Kazinczyaskodó és <...>czieskedő szófarigcsálás, melynek annyi köze sincs az ön költészetéhez, mint, teszem, nekem az <...>nyégushoz. Kérem, tiltsa meg a Nyugatnak, hogy önt így inzultálja.

Meleg üdvözlettel híve
Lengyel László

1736. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. jún. 8.]

Kedves Misi!

Igazán szeretném eltalálni a módját annak hogy Téged megszólaltassalak. A sorozásodról még mindig nem írtál semmit. Pisti írta a harctérről hogy Bimbistől tudja hogy kórházba küldtek felülvizsgálatra. Vajjon ezen tulestél-e már és milyen eredménnyel? Hát Aladárt milyen eredménnyel sorozták? Pistiék frontja megélénkült, bizony nagyon aggódunk érte, ma 3.-iki kelettel kaptuk lapját. Pisti kér Téged, hogy tudakozódj nem-e kaphatna ő szabadságot a 3-ik jogi alapvizsga letétele miatt. Tedd meg kérlek érdeklődj ezért! A napokban Br. Schell volt nálunk kérte a Te címedet, mert Aladárt szeretné megszerezni fia mellé nevelőnek. Hiszem hogy ez kellemesebb dolog lenne Aladár számára mint a Bezerédyék lettek volna. Gondoskodj kérlek Pistáról, talán lehetne valami protekció folytán szabadságot szerezni neki a vizsga letételére. Aztán írj kérlek haza pár sort a Te hogylétedről is. Igaz a minisztérium elrendelte iskolánknál a magánvizsgadíjak egyenlő elosztását. Anyika beteges, ma is fekszik. Mi holnap kezdjük a magán vizsgákat. Csókol

Angyal.

édes fiam teljesen megfeledkeztél anyádról?

Szekszárd, 1916. junius 8.

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
Urnak.
Budapest
IV. Reviczky utca 7 sz. III. e.

1737. SCHELL József – BABITSNAK

[Katalin, 1916. jún. 8.]
Katalin, 1916. VI. 8.

Tisztelt Tanár Úr!

Engedje hogy ismeretlenül egy reám nézve igen fontos ügyben forduljak Tanár Úrhoz és kérjem segítségét ill. szíves közbenjárását!

Fiam neveléséről van ugyanis szó, ki mostanig lelkésznevelővel végezte a szekszárdi gymnasium hat osztályát jó sikerrel |:a 6évben összesen 7 jó osztályzatot kapott a többi jeles volt:|. Sajnos a Tisztelendő Úr idegbetegsége miatt nem folytathatja tovább fiam tanítását és helyette más nevelőt keresek. – Ngs. Wiegand igazgató úrhoz fordultam és ö említette nekem, hogy Tanár Úr tavaly ajánlott egy kiváló fiatal embert Komjáthy Aladárt nevelőnek Bezeredjhez, de a Kegyelmes Úr mást választott. Sietek tehát most azzal a kérdéssel nem-e lehetne ezt a fiatal bölcsészt még 2 évre fiamhoz nevelőnek megkapni és mi <...> feltétel mellett? –

Talán tudja Tanár Úr Szekszárdról, hogy súlyt fektetünk arra, hogy fiunk vallásos nevelésben részesüljön a szó nemes értelmében s így nem szeretnék valakit, ki semmit sem tart a vallásról sőt talán rosz <...>ezekkel csúfot űz belőle, de még kevésbé álszenteskedőt! De hiszen ezt pártfogoltjáról kizártnak tartom, mert hiszen különben nem ajánlotta volna oly melegen Tanár úr tavaly.

Fiam könnyű felfogású jó fiú, de szórakozott s bizony kicsit kell szorítani a tanulásra, de jó beosztással és modorral könnyen megy a dolog. – Természetesen inponáljon a nevelö neki a tanításkor, a szabad időben pedig legyen neki kedves pajtása. Még azt óhajtom megjegyezni hogy az egész évet itt falún töltjük, tehát szórakozást nem igen nyújthatunk. Az ál-

lást legkésőbb szeptember elején kellene elfoglalnia és persze ha megfelelne úgy 2 évre szeretném biztosítani, hogy a 8. osztályban ismét változás legyen. –

Kedves nővérétől tudtam meg Tanár Úr czímét és tőle talán már értesült kívánságomról. –

Szíves válaszát mielőbb kérve és előzékenységét előre is köszönve maradok

tisztelettel
Báró Schell József

1738. HOFFMANN Edit – BABITSNAK

[Budapest, 1916. jún. 10.]

Együtt vagyunk, olyanok is, kik a költőt festői otthonába felkeresték. A „Recitatív” édes hangjaira gondolva szívből üdvözöljük. Három nő, egy hímnem.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
tanár úrnak
Budapest
Tisztviselő telep
Állami Gimnázium

1739. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Balatonfüred, 1916. jún. 10.]

Kedves jó Mihály bátyám,

megint elrepültem Pestről, máról-holnapra határoztam el magam.

Szerettem volna még felszaladni, de már nem volt időm... Pihenek, fürdöm és erőt szedek a jövő doktori évhez.

Juhász Géza verses regényére kíváncsi vagyok, ha egy lapot ír nekem kedves Mihály bátyám kérem majd egy szóval írja meg, hogy tart-e róla valamit, fejlődött-e a fiu? Szegény jó fiu, szeretném, ha sikerülne neki az élete – csak ne kezdené olyan Olágábor módra. A napokban hosszabb levelet írok, Aladárnak is írtam.

Sok szeretettel és hálával maradok

régi vicefia
Mózsi

[Címzés:]
Ngys.
Babits Mihály
úrnak
Budapest, VIII.
Reviczky u. 7. III.

1740. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. jún. 17.]

Kedves Misi! Már igazán nem tudjuk elképzelni mért nem írsz, pedig ugyan szeretnénk tudni mi van veled. Szegény Kisséket

nagy csapás érte, Margitkájuk meghalt tüdővészben <...>, náluk voltam az utolsó éjszakán s reggel is mikor meghalt szegényke. Írj Ernő bácsinak részvétet, mert oly figyelmes volt, hogy mind a hármunknak külön küldött gyászjelentést. Pisti 11.-én írt, bizony féltjük nagyon. Írj az Isten áldjon meg, látod Anyinak nagyon rosszul esik hogy ennyire nem törődsz velünk, pedig most ilyen betegen mindent duplán érez. Nálunk most folynak a magán vizsgák. Feleltél-e Br. Schell levelére, felelj kérlek, mert már a múltkor elfogott az utcán e miatt. Mi van a katonaságoddal? Hát Aladár? Nem szándékszol haza jönni? Anyi vár pünkösdre. Csókolunk és várjuk soraidat

Angyus

Margitka utolsó óráiban Téged is emlegetett.
Szekszárd, 1916. jun. 17.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur.
Budapest
IV. Reviczky u. 7. sz. III. e.

1741. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Balatonfüred, 1916. jún. 20.]

Kedves Mihály bátyám

Bejelentem, hogy jól vagyok, semmit sem dolgozom, csak heverek, virágokat szedek egy ősi és nagy kertben (hercegprímás kertje). Aladártól nem kaptam semmit se pedig írtam neki.

Eddig három öreg, mokány magyar hódolt be a Recitatívonak-itt. Hogy van Mihály bátyám?

Sokszor, szeretettel öleli

Mózsi

[Címzés]
Ngs.
Babits Mihály
urnak
Budapest, VIII.
Reviczky u. 7. III

1742. BABITS István – BABITSNAK

[Orosz hadszíntér, 1916. jún. 28.]
1916. jun. 28.

Már magam is haragszom magamra, hogy ily soká nem írtam Neked. De viszont Ti is tudakozódhattatok volna irántam, tudva azt, menyire kritikus napokat érünk mostanában itt az orosz harctéren. Mellettünk is a 67.-eseknél is áttörték a ruszkik a frontot; minek következtében nekünk is föl kellett adni a régi első állásokat s pár km-nyire visszahuzódtunk. Az ezred igen heves támadásokat állt ki 18.-án amiről a 19.-iki Hőfer is dicsérettel számolt be. 18. ikán 7 órakor heves tüzelés ugrasztott fel bennünket álmainkból. Ez tartott délig, akkor egy órai szünet állott be de 1 órakor megkezdődött az igazi Trommelfeuer, amit másképp bajos jellemezni: egyszerűen borzasztó volt. Bár már másodízben állottam ki, minden pillanatban vártam a véget, mert szünet nélkül hulltak a gránátok, a Schwerék körénk. Három óra tájban feltűntek a muszkák 9 soros Sturmkolonnái, mikor csekély tüzérségünkkel kétségbeesett tüzeléssel megti-

zedeltük őket, meghátráltak. Éjszaka még egy izgalmas órában, rettenetes keresztűzbe véve minket, iparkodtak előrehatolni, de ez éjjeli támadásuk is dugába dőlt. Azóta erre csendben vannak, s most főleg Radziwiliovnál Bródy felé erőlködnek.

Hallottam hazulról, hogy Ali megkapta levelemet; Kérlek a kért könyveket menesszétek mielőbb! Aztán írjatok és ne feledkezzetek meg arról, aki távol küzd a honáért, melyet nem tudja, láthat-e még valaha viszont.

Feleljetek azonnal!!!
Számos üdvözlet!

Abs. Babits István einj.
Inf. Rgt N° 44. XV. Fkomp Fpost 90.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
főgimn. tanár urnak
Budapest
VIII. Reviczky u. 7 sz. III em.

1743. KOVÁCS László – BABITSNAK

[Trencsénteplic-fürdő, 1916. jún. után]

Kedves Misi, amilyen rossz időnk volt ezelőtt, olyan gyönyörű itt most minden. Tegnap egész d. u. meztelenül feküdtünk a hegyoldalban. Nincs véletlenül egy kis reumád, vagy efféle, eljöhetnél 1-2 hétre. Itt dolgozhatnál is, mert senki sem háborgatna. Minden tudománytól és irodalomtól mentes völgykatlan. Csak hébe-hóba tűnik néha a [?]

Mélyen üdvözöl Kovács Laci

Mi van Aladárral?
Strand Hotel 414

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály úr
Budapest
Reviczky utca 7.
III. em.

1744. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. júl. 3.]

Édes Misim

olyan nagyon soká érkezett leveled hogy méltán hihettem hogy sikerült elég hamar elfeledned azt a majd három heti küzdelmes eggyüttlétet, a minek különben igen örülök is, de még jobban annak hogy új lakásodban jól vagy, és lakóid is jól viselik magukat, valljon Fekete csakugyan rendbe tartja e ruháidat?, és az asszony tisztán tarja e a szobákat? ablakokat? hát a fehérneműd mosását vállalja e? ezt is oly drágán nem fizetheted mint eddig ha tüzelőt adsz neki, de azt hiszem jobb lesz a tüzelőt csak akkorra ígérni a míg fűttetsz, mert különben nem győznéd, de Gizivel mind ezt megizentem a kivel függönyt is küldtem az előszoba ajtóra, megkaptad |:ugye?:| leveled folytán vártam <vártam> hogy megírod mi van a katonasággal? Pista mai kártyája 2̣6̣ạ́ṛọ́ḷ van keltezve, mindenről ír szegény csak a helyzetökről nem, képzelheted mennyit gondolok reá és aggodom éjjel nappal, azért jól esne több érdeklődés a te részedről is édes fiam, ha többször írnál nekem magadról kö-

rülményeidről, ügyeidről és arról is hogy mikor jöhetsz haza is, igaz hogy itthon nincs cseléd és nehéz időket élünk, ezért is jól esne ha törődnél velünk, – Dragits azt mondja a szénsavas fürdőkhöz |:nem kell:| vízgyogyintézet, egy köruti fürdőben is meglehet készíttetni.

írj mielőbb sokat

csokol szerető Anyád

Editnek már írt Angyus Vali sorai folytán.

[Címzés:]
Tek.
Babits Mihály
főgimnáziumi tanár Ur
Budapest
Revicky utca 7. III. em.

1745. A VAKOKAT GYÁMOLÍTÓ ORSZÁGOS EGYESÜLET – BABITSNAK

[Budapest, 1916. júl. 15.]

Nagyságos
Babits Mihály úrnak
Budapest

Frommer Rudolfné úrnő, egyletünk és a vakok lelkes barátja a vakok részére Braille írásban 100 példányban magyar antológiát óhajtana nyomtatni és a vakoknak adományozni. Az antológiában Nagyságod következő költeményeit szándékozik felvenni:

Levelek Irisz koszorújából (II. kiad. Nyugat)
Itália
Zrínyi Velencében

Kérjük méltóztassék a költemények közléséhez a jogosultságot díjmentesen megadni és erről minket értesíteni, amiért szegény világtalanaink nevében előre is őszinte köszönetünket nyilvánítjuk.

Budapest, 1916. julius 15.

Kiváló tisztelettel:
udvari tanácsos
egyetemi tanár,
h. elnök

Gépelte:
Baum Ilona
vak gépírónő

1746. AZ ATHENAEUM – BABITSNAK

[Budapest, 1916. júl. 17.]
Budapest, 1916. julius 17.
VII., Rákóczi út 54

Nagyságos
Dr. Babits Mihály urnak, Budapest

Egy ízben bátorkodtunk már Nagyságodnak említést tenni arról, hogy a „Nyugat" folyóirat állandóan hirdeti a „Gólyakalifa" című b. regényét és akkor Nagyságod szíves volt megígérni, hogy ezen hirdetés beszüntetése iránt lépéseket fog tenni. Sajnos a Nyugat legutolsó számában a hirdetés ujból megjelent, amiből azt látjuk, hogy a Nyugat kiadóhivatal Nagyságodnak

erre vonatkozó közbenjárását nem veszi tekintetbe. Ez a körülmény bennünket a mü kiadásától joggal elkedvetlenít, mert nem hozhatunk ujdonság gyanánt egy regényt, melyet előzőleg hónapokon keresztül állandóan, mint rég kapható művet hirdetnek. Bátrak vagyunk tehát Nagyságodat ezuttal is felkérni, szíveskedjék befolyását latba vetni oly irányban, hogy a Gólyakalifát illető hirdetmény a Nyugatban többé ne jelenjék meg, mert mi, ha azt továbbra is hozzák, ugy a legnagyobb sajnálatunkra kénytelenek lennénk a könyv kiadásáról végleg lemondani. Ebben az esetben kérni fogjuk Nagyságodat arra, hogy a Gólyakalifa kiadására vonatkozó szerződést méltóztassék semmisnek venni és az arra kifejezett honoráriumot nekünk visszajuttatni.

Kiváló tisztelettel:
Athenaeum

1747. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Holics, 1916. júl. 18.]
Holics, július 18 án

Igen tisztelt Uram,

két évvel ezelőtt azon kérésemmel fordultam Önhöz, kegyeskedjék nekem abbéli engedélyét megadni, hogy elbeszéléseit, művet lefordíthassam. Ön akkor nekem meg is adta nekem a fordítási engedélyt, de közben kitört a háboru és a viszonyok ugy fordultak, hogy mindenképen csak háborus írásokat lehetett elhelyezni. Most, hogy a viszonyok ismét megváltoztak, sőt a magyar irodalom szempontjából meg is <...>, le szeretném fordítani prózai írásait és ezeket a müncheni Georg Müller-cégnél, ahol már néhány fordításom el van fogadva, elhelyezni. Első sorban a Gólyakalifa c. regényére gondolok,

mert a Kiadók szívesebben adnak ki regényt, de közben a novellákat is lefordítanám és elhelyezésüket megkísérelném. A fordítási engedély ellenében felajánlom Önnek az összes jövedelmek 50 százalékát.

Kérem mielőbbi feleletét és vagyok kiváló tisztelettel készséges szolgája

Stefan I. Klein

Jelenleg: Holics. Nyitra megye

1748. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Holics, 1916. júl. 18. után]

Igen tisztelt Uram,

a fordítási engedélyt nagyon köszönöm. Szeptember elején néhány hétre lemegyek Davos-ba és a Gólyakalifát ott akarom lefordítani. Ha mindjárt dolgozhatom, akkor a fordítással szeptember végéig, de ha egy ideig a munkától eltiltanak, akkor oktober végéig elkészülök. [?]ból egyenesen Pestre megyek és ott szíves engedelmével bátor leszek Önt felkeresni. –

Nagyon érdekel, <vajon folytat> folytatni fogja-e a Nyugat-ban megkezdett regényt. Amit belőle olvastam <...> nagyszabásu volt. A „Gólyakalifa” elhelyezése Georg Müller-nél majdnem biztos. A regény mindenben megfelel ezen kiadó követelményeinek, akinél már néhány könyvet el is helyeztem. Mihelyt <...>, közölni fogom Önnel címemet.

Kiváló tisztelettel
készséges szolgája
Stefan Klein

Holics. Nyitra megye.

1749. HALASI Lipót – BABITSNAK

[Nyitra, 1916. júl. 19.]
916 VII/19

Mélyen tisztelt Uram !

Tán emlékezni fog még a „Két nővér” cz. versének fordítójára. 1911-ben küldtem be s az év nov.7iki levelében azt írta „a fordítás nekem nagyon tetszett és mindenkinek, akinek megmutattam. Valóban művészi munkának tartom. Nem engedné Ön meg azt, hogy valamely német folyóirathoz pl. a Jung Ungarnhoz eljuttassam?”

Én 1911 nov. 9én feleltem, készséggel megengedve a közlést, de választ többé nem kaptam.

Ha fordításom megjelent – kérem a hely szíves közlését.

1915 év novembere óta katonáskodom. Ez évben sulyosan megbetegedtem. Négy hónapig kórházban feküdtem; legutóbb Trencsénteplitzen üdültem. Ott szereztem tudomást legujabb verseskötetéről. –

Most hazaérkezve első dolgom volt a kötetet megszerezni.

Többet ismertem már. A kötet átolvasásának első izgalmában lefordítottam a bevezető verset (Uj Könyvekre); Hiszek egy, Oly szomorú, hogy oly nehéz megélni....cz. verseit.

Azon reményben küldöm, hogy az eredetik poétájának tetszeni fognak.

Rendes foglalkozásomtól elesve sokáig irogattam s főleg fordítottam különösen magyarból németre, mert ugy érzem itt az ideje bemutatni lyránkat az érdeklődő Germániának.

Ezuttal én kérek engedélyt ezek megjelentetéséhez.

A jövő héten Budapesten leszek – örömmel felkeresném, ha a találkozás lehetőségét közli.

Kiváló tisztelettel
híve
Dr. Halasi Lipót

1750. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. júl. 20.]

Kedves Misi! Már megint nagyon régen nem adsz életjelt magadról. Bimbis írt annyit hogy kidobtak a katonaságtól. Örültünk neki nagyon. Pistitől tegnap kaptunk 3 levelet: 10, 12, és 13.-iki keltezéssel. Hála Isten rendesen jönnek híradásai, dacára hogy júniusban nagy veszedelmekben volt. Vajjon írte erről nektek is? – Én most megint úgy vagyok mint tavaly ilyenkor: Neményi az idén már 2 tanerőt akar áthelyezni iskolánktól. Anyika most is betegeskedik mint nyáron rendesen. Bimbis írta hogy még nem feledted el egészen, hogy vakáció van és itthon várnak, tehát kíváncsiak vagyunk hogy mikor jut ez igazán eszedbe? Megírd ha jössz! és különben is adj hírt magadról mielőbb!!! – Csókol

Angyus.

Édes Misim!Ha jössz mindenesetre jó előre megírd mert nálunk olyan nehéz az élelmiszerekhez hozzá jutni hogy idő kell hozzá, de hát már olyan sok mindent szeretnék rólad tudni, remélem a könyves szekrényed már rendben van ugye? írj, szerető

Anyád

Szekszárd, 1916. július 20.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
Urnak.
Budapest.
IV. Reviczky utca 7. sz. III. e.

1751. BABITS – BABITS Istvánnak

[Budapest, 1916. júl. 24. előtt]

[Hiányzik]

1752. SZABÓ Ervin – BABITSNAK

[Sárszentágota, 1916. júl. 24.]
Sárszentágota (Fehér m.) 1919 jul. 24

Kedves Tanár ur,

itt vagyok ujra. Elszánta-e magát? Ha – amit remélek – igen: indulhatnánk hétfőn vagy kedden (a hajótól függ.) Kérem értesítsen ide, ahol a pusztai élet örömeit élvezem az utolsó napig.

Szíves üdvözlettel, mit legyen szíves a kedves Társaság többi tagjának is közvetíteni,

őszinte híve
Szabó Ervin

1753. BABITS István – BABITSNAK

[Orosz hadszíntér, 1916. júl. 24.]
1916. jul. 24.

Kedves bátyám Mihály!

Nagyon köszönöm, hogy magadnak egy számomra való hosszú levél megírásával oly fáradságot okoztál; bizony én is jól tudom, hogy neked robot az írás és valósággal áldozatszámba megy, azért most utólag szemrehányásokat teszek magamnak, hogy valaha is panaszkodtam hallgatásodért. De hidd el, hogy

azok a panaszos hangok, melyekkel téged illettelek, természetszerűleg a harctéren küzdő katona és az otthon gondtalan élők viszonyából folynak és a hazájától távol sínylődő harcos lélektanához tartoznak. Kíséreld csak meg magad beleélni a mi helyzetünkbe, úgy rövid elmélkedés után csakhamar rá fogsz jutni, mik is lehetnek ennek a Halál országában megszületett pszichologiának az alapvonásai. A sors felett való keserűség; a másokéra való irigység; lemondás-beletörődés; az életnek, mint a létező legfőbb jónak fölismerése; egyszer lesujtó gondolatok, másszor vérmes remények táplálása. A háború pusztításai, borzalmai közepette mindenki humanus és szocialista gondolkozásúvá válik, viszont az életért való folytonos aggódásokban belátnom kell azt, hogy nekem az egész világon mindenekelőtt első az „én" személyem. Így fordul itt is szembe az egoizmus az altruizmussal; – általában a harctéren küzdő katona lelke az ellentétek és ellentmondások végtelen viaskodó, izzó kohója.

No, de hagyjuk ezeket a szentimentális dolgokat, melyek csak vágyak és álmok, hiu remények s a józan ember számára mit sem érnek. Itt a távolban nem csoda, ha azt hittem, hogy már kiestem a ti világotokból és nem is törődtök velem. De ne legyetek ezért megsértődve! Mindezt hallgatásotokból merítettem és most, ha alaposan el-elgondolkodom felette, be kell látnom, hogy az lehetetlen, hogy oly sok idő alatt néha-néha mégis ne jutottam volna eszetekbe, lehetetlen, hogy olykor-olykor ne óhajtottátok volna a viszontlátást. Ezt bizonyítja az a szerencsétlen levelezőlap is, ami több mint egy hónapig Aladár zsebében hánykolódott.

Nagyon kedves és szép cselekedet volt részedről, hogy bár hazajövetelem nagyon is illuzórikus, egypár régi és érdekes statisztikai könyvet szereztél a számomra, és Ali által több könyvecskét küldtél a harctérre. Sajnos, az előbbieket, nem tudom, élvezhetem-e valaha, – a Stampfel füzeteket pedig mindez ideig

még nem kaptam meg s alig hiszem, hogy kézbesítsék még valaha. Tudósítsatok róla kérlek, vajon Aladár tényleg postára adta a könyvküldeményeket, s ha igen, mikor volt az? Alinak tegnap írtam már pár sort, megérkezett-e? Nagyon sajnálnám azt is, ha az ő mindenesetre érdekes levele velük együtt elveszett volna. Különben a ti levelezéstekben megvan az a közös hiba, hogy a datumot mindig elfelejtitek kiírni és sosem értesíttetek arról, hogy megkapjátok-e az én leveleimet és lapjaimat. Bimbis bácsival állandó levelezésben vagyok, s a „Világ" vasárnapi számait megszokta nekem küldeni, tegnap pedig jött egy kis Tud. Zsebkönyvtári könyv tőle: Hickmann földrajzi és statisztikai tabellák.

Igaz, köszönöm a tágas új lakásba való meghívást és ha valamikor az egyetemre ismét visszakerülhetek, nem is fogom visszautasítani.

Legjobban örülök annak, hogy végre kidobtak a katonaságtól! Én jól tudom, hogy egy intelligens, munkás embernek mily rossz a léha katona-élet és mily kellemetlen, lealázó pillanatokban van része a kiképzésnél. Aztán a nagy strapa éppen nem volna jó a te szívneurozisodnak. Anyika így írta, de te szívbajról számoltál be, és most aggódom miattad, mert akit manapság nem vesznek be katonának, annak már igazán nagyobb betegségének kell lenni. Nyugtass meg kérlek, efelől mielőbb, és írd le milyen kórházi vizsgálaton mentél át, meg mily kúrát rendelt az orvos és mégysz-e haza?

Örülök, hogy a Recitatív általában tetszik és elég jól fogy. Egy régebbi levelemben írtam, hogy a Világban róla egy nagyon elismerő bírálatot olvastam Bálint Lajostól. Ezt a kritikát kivágtam a lapból és eltettem. Lassanként csak megérkezik a többi bírálat is, a legutóbb láttam, hogy a legutóbbi Nyugatban írt róla Ady Endre. Itt jut eszembe, hogy a Huszadik Század junius-julius száma hozza az egész középeurópai vitát; kérlek szerezd be ezt is a számomra! Egyébként tudasd azt is, hogy jelenleg mivel foglalkozol.

A mi frontszakaszunkon most csend van és én rengeteget olvasok, főleg ujságot. Kérlek szépen legközelebb légy szíves a következő szavak jelentését velem közölni, mert amelyek tudását leginkább nélkülözöm. Ezek: transparens, kókler, strohmann, alluziv, requisitum, platform, transcendentális, restringal, myopusz, ampelologia, troika, pantomim, embléma, entresol, empire, stimulans, kabala, kobold, doornik, idioszinkrézia, contremine, szkrisszora, szikanéria, drill, kolleria, fauseur, palliativa, croupier, skarabeus, diaspora, risorgimento, katalektikus álom, Freud gyógymódja.

Nagyon de nagyon nagy örömet szereznél nekem ha felelnél mihamar levelemre és kérdéseimre.

Maradok szerető testvéröcséd
Pista

1754. SZABÓ Ervin – BABITSNAK

[Budapest, 1916. júl. 24. után]

Kedves Barátom,

Most értesít Pali az elhalasztásról. Én nekem muszáj ma mennem, tehát Pali is jön <...> jöjjön tehát biztosan.

Ma indulunk. 2^{15} kor a Nyugatiról

üdv
<...>

1755. BABITS – KISS Ernőnek

[Budapest, 1916. júl. 25. előtt]

[Hiányzik]

1756. KISS Ernő – BABITSNAK

[Balatonvilágos, 1916. július 25.]

Kedves Miskám!

Hálásan köszönöm mindnyájunk nevében meleg hangu részvétnyilatkozatodat és kérlek, tarts meg bennünket továbbra is rokoni érzelmeinkben

Szerető bátyád
Kiss Ernő

Balatonvilágos 916. júl. 25

1757. A ZOMBOR és VIDÉKE – BABITSNAK

[Zombor, 1916. júl. 28.]
Zombor, 1916. VII/28.

Nagyrabecsült tanár úr!

Igaz tisztelettel van szerencsénk arra felkérni, hogy részünkre: RECITATÍV c. a közelmúltban megjelent verseskötetét recenziós példányként nagybecsű autogrammjával ellátva megküldeni kegyeskedjék.

Bár jól tudjuk, hogy az újabb magyar irodalom egyik legkitűnőbb művelőjének nincs szüksége recenzióra, mégis bátorkodunk megemlíteni, hogy igen szívesen fogunk a műről recenziót közölni.

Kérelmünket szíves figyelmébe ajánlva, vagyunk

kitűnő tisztelettel

„A ZOMBOR és VIDÉKE”
szerkesztősége

1758. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1916. júl. után]

Kedves Mihály,

Schopenhauer mellé add ide Arsén Lupin-t is. Üdv.

Ölel
Pali

1759. HENDEL Ödön – BABITSNAK

[Fenyőháza, 1916. aug. 2.]

Kedves Barátom!

Végre itt vagyok a liptai túró, a tutajok, a kompok, a dobre ránók földjén vagyis a szép Tótországban. Képzeld harmadnapja ujság se volt a kezembe, könyv se, belekóstoltam a nirvánába.

Szeretettel ölellek.
Ödön

Fenyőháza, Fátra szálló 1916 VIII.2.

[Címzés]
Ngs. Babits Mihály Úrnak
Főgimnáziumi Tanár
VIII. Budapest VIII.
Reviczky utca 7 sz.
II. em.

1760. HOFER Jenő Miklós – BABITSNAK

[Szeged, 1916. aug. 5.]

Mélyen tisztelt Tanár Úr!

Azon szíves sorokkal, melyekkel Rátkay barátom verseit méltatni tetszett igen szépen köszönöm és bocsánatot kérek, hogy oly sietve kértem a kritikát de barátom bevonult és még előzőleg szerettem volna közölni vele mélyen tisztelt Tanát Úr nagyrabecsült véleményét.

Nagyon szépen köszönöm, hogy foglalkozni tetszett barátom verseivel és hiszem, hogy nem volt eredménytelen az a bírálat, melyet adni tetszett, mert Rátkay akar és tud is tökéletesedni, legalább én úgy hiszem hisz tele van az az ember a szépnek a jónak imádatával és rajongója minden finomságnak. Belátjuk: nagy hibája verselésének a forma negligálása, de magyarázatul, mentségül szolgáljon az, hogy versein úgyszólván semmit sem csiszolt addig, csak úgy vetette papírra gondolatait, amint azok megszülettek az ihlet pillanatában.

Közöltem barátommal a nagyra becsült bírálatot és ő, mert velem együtt őszinte híve, tisztelője mélyen tisztelt Tanát úr költészetének, át fogja csiszolni verseit és igyekezni fog fejlettebb formába önteni gondolatait. És már mostan kérem, hogy a jövőben se tessék tőlünk megtagadni a jóindulatot.

Jelenleg Szegeden időzöm s ide-oda utazással kissé megkésett levelem, de kérem, ne tessék hibául róni fel ezt a látszólagos hanyagságot.

Őszinte üdvözlését és mély tiszteletét jelenti

Hofer Miklós
jogszigorló

Szeged 1916. aug. 5.

1761. KELEMEN Imréné – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. aug. 10.]

Kedves Misi! Kérni szeretnélek valamire, t.i. babának a német nyelvben kell magát gyakorolnia a kezdődő iskola-évre, és most naponta kell erre időt fordítanunk. Nagy segítségünkre volna egy könyvecske amely Nálad van Ilonka és Auróra szerint te elvitted Pestre, köszönettel ujra visszaszolgáltatjuk Neked, csak erre a vakációi pár hétre igen jó hasznát vennők, tehát igen kérlek add át Imrének majd ő elküldi nekünk, írtam is már erről Őneki, de ha esetleg nem talált volna otthon, azért írom meg Neked is külön.

Egy tenyérnyi nagyságú kemény kötésű könyvecske, majdnem az egész könyv <u>német–francia párbeszédből áll.</u> Bizony az összeállító nevét nem tudom, de hiszem hogy rájössz melyik az.

Mikor jössz haza? (A családbeli hölgyek, Angyal és a baba igen szeretnének Veled vacsora után sétálni! de <u>azért csak akkor jöjj, amikor jólesik!</u>

Úgye kérlek a könyvecskét mielőbb átadod Imrének?

916 VIII/10

Üdvözöl szeretettel: Gizi nénéd

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály tanár Úrnak
Budapest
VIII. Reviczky utca 7. sz. III. em.

1762. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Tiszalúc, 1916. aug. 12.]

Kedves Mihályom!

Kívánom, hogy olyan nyugalmas életed legyen mint nekem. Máskor többet.

Üdvözöl barátod,
Aladár

Címem: Grósz Jenő úrnál Tiszalúcz, Sarkad-puszta

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály Urnak
Budapest
Reviczky utca 7

1763. ALEXANDER Bernát – BABITSNAK

[Marienbad, 1916. aug. 15.]
Marienbad 1916. aug.15

Kedves Kollega Ur,

Azonnal intézkedem, hogy az Athenaeum küldjön Kegyednek 400 Koronát. Nem tudom ugyanis, mennyi a kézirat, (talán már ki van szedve) és nem tudom, (nincs nálam a szerződés) mennyi honoráriumot kötöttünk ki. De mához vagy holnaphoz egy hétre Bpesten leszek és akkor közvetlenül elintézhetünk mindent. Az a 400 K. tehát csak à conto!

Szíves üdvözlettel
igaz híve
Alexander Bernát

1764. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. aug. 15.]

Kedves Misi!

Pistiről 2-ika óta semmit sem tudunk s az bizonyos hogy Zalosce körül volt tehát a legnagyobb harcokban. Egy szekszárdi társa 5.-én megsebesült, egy másik ugyancsak 5.-én fogságba jutott és Pistiről egyáltalán semmi hír. Ma írtunk a századparancsnokának és több társának is hogy tudósítsanak róla és most borzasztón félünk a választól. Bizony jól esne ha már egyszer Te is törődnél velünk. Anyi beteg és velem együtt kétségbeesett. Nem tudunk mit tenni ebben a borzasztó bizonytalanságban. Nézz utánna kérlek Pesten a tudakozódó irodába és írj haza.

Angyus.

Szekszárd, 1916. aug. 15.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
Urnak
Budapest.
<IV. Dembinszky>
IV: Reviczky utca 7. sz. III.

1765. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Tiszalúc, 1916. aug. 18.]

Kedves Mihályom!

Ne „haragudj” első lapom rövidségéért de akkor még helyzetem olyannyira új volt, hogy nem tudtam egy hosszabbat össze-

szerkeszteni. Nekem itt jó telik az időm, kocsizunk, fürdünk, sőt tanulok is ámbár nem lehet annyit amennyit én szeretnék. Hát te mit csinálsz Pesten: <...>mi fölött nyugtalankodsz, mi bánt? Mert én a te életedet ilyenféle úgynevezett izgalmak nélkül el sem tudom képzelni. Elmentél a <D>dunai utra? Vagy iniciativa hiányában az is elmaradt

Kérlek ha nem esik nehezedre egy rövid levelező lapot küldj nekem és írj Pistiről is.

Szeretettel ölel:
Aladár

Címem: Grósz Jenő úrnak
Tiszalúcz, Sarkad-puszta

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
író úrnak
Budapest
VII. Reviczky-utca 7.

1766. BABITS és SZILASI Vilmos – KOMJÁTHY Aladárnak

[Balaton, 1916. nyár]

[Hiányzik]

1767. BABITS – KOMJÁTHY Aladárnak

[Budapest, 1916. aug. 10. után]

Kedves fiam, két lapodat kaptam, melyekből ugyan nem sokat tudtam meg rólad és környezetedről: mégis válaszolok egy levéllel futtában, remélve hogy ez motívumot ad neked hogy te is lényegesebbet írj. –

Azt kérded mi aggaszt? Bizony elég okom van aggodalomra. Pistitől e hónapban még nincs egy szó hír sem – tudod hogy mily jó levélíró volt azelőtt, Zalosce körül azóta naponként véres harcok voltak. A Szilasi hivatalos borítékjában elküldött könyvek visszaérkeztek avval a megjegyzéssel hogy az illető postaszám teljesen megszűnt és címzett holléte ismeretlen. Társai közül ketten sebesülve érkeztek haza; nagy szörnyűségekről beszélnek, de nem tudják hogy Pistivel mi van. – Egy harmadikról tegnap jött tudósítás: „Vermutlich in russischen Gefangenschaft." – Ugy látszik, az egész csapattal nagy bajok vannak. –

Képzelheted, édes anyám mennyire kétségbe van esve. Én magam is aggódom és azt hiszem a legjobb esetben is fogságba került. Szilasi megígérte hogy tudakozódik: ő azt hiszi hogyha elesett volna már tudnók. Ő is azt hiszi hogy elfogták. –

Szilasival 4 napot töltöttünk a Balaton mellett. Egész nap usztunk és eveztünk és ugy leégtünk, hogy mindaketten lázt kaptunk és égési sebeket. Egyébként nagyon szép volt. – Küldtünk neked egy képeslapot – nem kaptad meg?

Ma akartam Szekszárdra menni de holnapra váratlanul egy katonai idézést kaptam. Sokat molesztálnak engem. De azt hiszem, ennek tévedésnek kell lenni. –

Az állásom ügyében most tettem az első lépéseket. Talán lehet remélni hogy némi sikerrel fognak ezek járni. Szerények az igényeim: nem fényes állást csak megélhetést keresek.

Amint látod, gond van elég: nem dolgozhatom nyugodtan. A Tett-kritikát befejeztem és át is adtam a Nyugatnak. Lehet hogy a napokban ennek egy példányát elküldöm neked. Azt remélem tetszeni fog.

Épen tegnap érdeklődtem az iskolák megkezdése iránt, s Gaal Mózsitól azt az érdeklődést nyertem hogy Budapesten semmi esetre sem halasztják el hanem megkezdődnek rendes időben. – Gaalék még mindég a Balatonnál vannak s Mózsi csak napokra rándult fel.

Dienesék szept. elejére várják a Nr.2-őt.

Hát most már remélem te is többet írsz magadról: kik ott a környezeted, milyen emberek, milyen a kis fiu, milyen a vidék? Mért nem tanulhatsz eleget? Nagyon elfoglalnak? Nem kérem hogy sokat irj, tudom magamról mily nehéz az néha: de magadról irj, ne csak engem kérdezz. –

Én szombaton a Dobogókőre rándulok, Jászi Oszkárral és Szabó Ervinnel. Hétfőn vagy kedden haza, néhány napra. De ez ne zsenírozzon az írásban, csak irj azonnal és címezd leveledet akár pesti címemre, <akár> Szekszárdra (László u. 12 f 2.), hol keddet, szerdát bizonnyal otthon töltöm: de lehet hogy nem sokkal több napot. (azért ha később írsz, Pestre inkább címezd.)–

Bizony, kedves Aladárom, nélkülözlek téged is, s remélem hogy viruló egészségben foglak nemsokára viszontlátni.

Hív szeretettel ölel
Mihályod.

1768. BABITS István – BABITSNAK

[Darnicza, 1916. aug. 18.]
Darnicza/ bei Kiew, Am 18-ten Aug. 1916.

Liebe Bruder!

Ich bin am 5-ten August unverwundet in Gefangenschaft geraten. Ich fühle mich wohl. Jetzt bin ich unter Transponierung nach Moszkva.

Auf glückliches Wiedersehen küß' dich dein liebender

Stefan

1769. ALEXANDER Bernát – BABITSNAK

[Tátrafüred, 1916. aug. 20.]

Igen tisztelt Kollega!

4-5 nap mulva Bpesten leszek, nagyon kérem, ha lehet addig befejezni a tanulmányt, de mindenesetre értesíteni engem.

Igaz hive
Alexszander Bernát

[Címzés:]
Nagys.
Dr Babits Mihály
profeszor urnak
Budapest.
X Szabóky utca 54.

1770. BABITS – BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1916. aug. 21.]

Kedves anyám! Sietve írok pár szót. Az állásom ügyében való lépések miatt még néhány napig itt maradok: most érkeztek haza az emberek a nyaralásaikból. – Pisti utáni tudakozódást a Vörös Kereszt még nem veszi fel, mert az idő, mely óta nincs hír felőle, még nagyon csekély. Szilasy mondja hogy öccsétől egyszer öt hétig semmit sem kaptak. – Pistinak általam küldött könyvek visszaérkeztek avval, hogy a 90es pósta felbomlott: írjam meg az új póstaszámát. Kérdezősködtem a felbomlás oka felől: úgy látszik, az illető csapat nagy része foglyul esett. Ha Pisti is fogoly, akkor még jó darabig nem is lehet róla hír. Ha elesett volna a hó elején, már rég tudnók. – Mindenki azt mondja hogy ily csekély időnyi némaság nagyon gyakori és nem ok aggodalomra. –

A viszontlátásig kezeidet csókolja

Szerető fiad
Mihály

Aug. 21

[Címzés:]
Nagyságos
özv. Babits Mihályné
úrnő
Szekszárd
László u. 1272.

1771. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. aug. 24.]

Kedves Misi!

Tegnap kaptuk lapodat, pedig már minden nap vártuk érkezésed. Ugyancsak tegnap kaptam egy levelet Pisti egyik társától, ki leírja hogy 5.-én Troscianecnél az orosz iszonyu üldözés közben üldözőbe vette őket, ő futással megmenekült, de Pisti, ki már előbb is alig bírta a futást elmaradt tőlük s azóta nem tudnak róla. Ezt a levelet ma elküldtem Bimbis czímére, mert az ő tudakozódását <...> felvette a Vöröskereszt.

Írd meg érkezésed:

Csókolunk.
Angyus

Szeksz. 1916. aug. 24.

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur
Budapest
IV. Reviczky utca 7. sz. III. e.

1772. HENDEL Ödön – BABITSNAK

[Újpest, 1916. aug. 24.]

Kedves Barátom!

Úgy látszik Gyuri elhasználta retusírozó festékeimet, kénytelen vagyok tehát javítatlanul küldeni a fényképedet, de hisz a célnak így is megfelel. Ölellek

Ödön

1916 VIII. 24. este.

1773. SCHÖPFLIN Aladár – BABITSNAK

[Budapest, 1916. aug. 30.]
Budapest, 1916 aug. 30

Kedves Barátom, czikked korrekturáját már nem bírták utánad küldeni, elkéstem volna vele. Így hát utólagos jóváhagyásod reményében elolvastam én, tőlem telhető gonddal, a kézirattal < > összehasonlítva. Remélem, nem lesz benne sok nagyon bosszantó sajtóhiba. A czikk, azt hiszem, nagyon érdekes, s hogy pontosan fedi az én véleményemet, azt tudod.

Szeretettel ölel igaz barátod
Schöpflin Aladár

[Címzés:]
Nagyságos Babits Mihály tanár Urnak
Szegzárd

1774. Ifj. GAÁL Mózes – BABITSNAK

[Badacsonyszöllőhegy, 1916. aug. 30.]

Kedves Mihály bátyám, nem tudom ujságot mondok-e vagy nem – Gyuszi barátom írt Brusilovval szemköztről – együtt volt Babits Pistával és azt izeni hogy Pista = egyik ellentámadásunk alkalmával kifáradva lemaradt és orosz fogságba került =

Valószínűleg nem mondok vele ujságot, legfeljebb megerősítést eltűnéséről.

Különben most sok téves hír kering – Papiról is hírt kaptam aug. 15–20 körül, hogy súlyos sebesülten Nagyváradon van – 24. keltezéssel kapok ma tőle lapot, hogy – Mi vagyunk új út Lemberg felé és álljuk Brusilov tömegeit –

Remélem a legjobbat Pista dolgában, többi pajtásaim is tűzbe vannak mind mind – Béla hadnagy az oláhok előtt, Papi és a többi az oroszok előtt.

A vakáció vége ismét forró és megrázó mint volt mindkét augusztus vége. Hogy van kedves Mihály bátyám? Szeptember végére jövök haza. Most küldök a Nyugatnak egy novellát – A fiatal doktor úr –

Sok szeretettel öleli

öccse és vicefia
Mózsi

Badacsonyszöllőhegy aug. 30
Frisch villa

1775. A GALILEI-KÖR – BABITSNAK

[Budapest, 1916. aug. 31.]
Budapest, 1916. VIII. 31

Mélyen tisztelt Tanár Ur!

Engedje meg, hogy nagy tisztelettel emlékeztessük szept. 6.-án tartandó előadására és kérjük, hogy 3/4 8 órára nálunk megjelenni szíveskedjék.

Hálás köszönettel

fried

1776. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Holics, 1916. szept. előtt]

Igen tisztelt Uram,

Mivel a „Gólyakalifa" fordítását néhány nap múlva meg szeretném kezdeni, kérem értesítését, hogy mi történjen az <levéllel> utolsó fejezettel, a Móricz Zsigmond-hoz intézett levéllel?

Kérem erre vonatkozólag mielőbb feleletet és vagyok kiváló tisztelettel

Készséges szolgája
Stefan J. Klein

Holics. Nyitra megye.

1777. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Tiszalúc, 1916. szept. 5.]

miskolcon vasutnal talalkozunk

aladár

[Címzés:]
babits mihaly bp
reviczky utcza 7.

1778. BABITS – SZILASI Vilmosnak

[Poprád Felka, 1916. szept. 11.]

Holnap, hétfőn utazom Pestre. Felkereslek.

Üdvözöl
Mihály

[Címzés:]
Dr Szilasi Vilmos
tanár urnak
Budapest
Rökk Szilárd u. 17.
IV.

1779. BABITS – HENDEL Ödönnek

[Poprád Felka, 1916. szept. 11.]

A Tátrából üdvözöl hálás barátod

Babits Mihály

[Címzés:]
Nagys.

Hendel Ödön
főgimn. tanár úrnak
Újpest
Vasut utca 9.

1780. BABITS – OSVÁT Ernőnek

[Budapest, 1916. szept. 16. előtt]

Kérem a mellékelt vers feltétlen közzétételét a Rusznák cikkével ugyanazon számban! És ha lehet kérek korrekturát is, ha nem lehet már, gondos korrigálást.

Kiváló tisztelettel

Babits Mihály

1781. KAPU Jenő és KAPU Jenőné HALÁSZ Gizella – BABITSNAK

[Miskolc, 19l6. szept. 23.]

Kedves névnapodon szeretettel üdvözlünk és minden jót kívánunk.

Gizi és Jenő

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
főgym. Tanár Úrnak
Budapest
Tisztviselő telep
Szabóky u. 41.

1782. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. szept. 24.]

Kedves Misi!

Szerencsésen, késés nélkül haza érkeztem és most nagyon köszönöm a szíves vendéglátásodat. Holnapután kedden kezdődik a szüret s nagyon örülnék ha haza jönnél. Valószínű hogy egész héten szüretelünk sőt ahogy Bimbis mondja talán még a jövő hétre is áthuzódik. Tehát gyere meg minél előbb hogy még részed legyen benne. Anyi nagyon várja a te dolgod elintézesét s kér hogy amint bizonyosat tudsz adj hírt róla.

Csókolunk sokszor mindannyian

Angyus

Szekszárd, 1916. szept. 24.

A mosdón egy pergament papírban hagytam a fogpasztámat, ne dobjátok el tegyétek be egy fiókba.

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
főgimn. tanár Urnak.
Budapest.
VIII. Reviczky u. 7. III. e.

1783. SZENTIRMAI Imre – BABITSNAK

[Budapest, 1916. szept. 26.]
1916. IX. 26.

Kedves Michel,

nyolchónapnyi számkivetettség után végre itthon, itthon vagyok. A ruhát, sőt még a cipőt is le szabad vetni, van ágy, van kés és villa és fehér tányér és van erdők sűrűje, Deckingok homálya helyett nyílt, szabad, ragyogó napsugár. – Hoztam magammal sok följegyzést, ami talán majd Téged is érdekel. A gondolkodót is, a poétát is.

Szívesen üdv. És ölel btod:

Szentirmai Imre

Látogatásidő: hétfő, szerda, péntek 1–3.

[Címzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
tanár úrnak
Budapest
X. Tisztviselőtelepi állami
főgimnázium

[Feladó:]
Dr. Szentirmai Imre
Radetzky kórház III. 150.
Pálffy tér Budapest

1784. KOMJÁTHY Aladár – BABITSNAK

[Újpest, 1916. szept. 29.]

Kedves Mihályom

Névnapodra mindannyian minden jót kívánunk.

A Komjáthy család nevében:

Aladár

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
úrnak
Budapest
Reviczky – u 7.

1785. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. okt. 11.]

Kedves Misi!

Tegnap 2 lev. lap érkezett Pistitől ugyanazon tartalommal. Egyiket itt küldöm, amint látod megírja rajt a címét és pénzt kér.

Anyi bement mindjárt az itteni Takaréktárba és <ho> a Hitelbankba is, de mindenütt azt mondták, hogy ő nekik nincs összeköttetésük avval a Stockholmi Hilfscommitével, aminek a közvetítésével kéri Pisti a pénzt föladatni.

Ezért Téged kérünk meg intézd el ezt a pénzfeladást. Pisti egyelőre 50 Rubelt kér. Ezért jelen levelemmel együtt 150 K.-t is küldök címedre, azt hiszem ha ezt beváltatod kikerül belőle az 50 Rubel. Pisti az ide mellékelt lev. lapon részletes utasítást

ad a pénz küldésére s úgy látszik nagyon bízik benne hogy aszerint meg is fogja kapni.

Kérünk szépen intézd el ezt lehetőleg mindjárt, hogy szegény Pisti mielőbb pénzhez juthasson.

Azt tudom hogy Budapesten a „Keresztény Ifjúsági Egyesület" (Főherceg Sándor utca 28.) elválal pénzküldéseket az orosz hadifoglyaink számára, és hiszem hogy a nagyobb bankok is. Szilasy talán segítségedre lesz.

Gizi néni mondta hogy találkozott veled s azt mondtad neki, hogy talán haza jössz. Tehát örömmel várunk.

Írjatok Pistinek Te is, Aladár is, had' örüljön szegény.

Aztán kérlek szépen írd meg hogy sikerült a pénzküldés elintézése.

Csókolunk sokszor
Angyal.

Kérlek Pisti mellékelt lev. lapját megőrizd és alkalomadtán küld vissza, vagy hozdd vissza haza.

1786. JUHÁSZ Géza – BABITSNAK

[Litvánia, 1916. okt. 11.]

Drága Mester,

bocsásson meg, ha újból kopogtatok az ajtaján. Ugyanolyan szorongással teszem, mint a tavasszal, mikor istentelen terjedelmű verses regénnyel zavartam meg nyugalmát s nemcsak attól félek, hogy talán már nem is emlékszik rám, hanem attól is, nem fogja-e rögtön a megszólítást ellenszenvesnek találni? De mit csináljak? Nagyrabecsült, mélyentisztelt Kedves, Szeretett és minden létező jelzőváltozata a „Mester" „Tanár Ur" vagy tudom is én miféle címmel, valahogy nem megy nekem.

Ez se hangzik jól, tán affektás, tán bizalmaskodó az Ön szemében... ez a „Drága Mester”, de nem tehetek róla; a Drága szó nekem valamennyi többinél drágább és Mester? Igazán nem tagadhatom, hogy sokáig jártam Önhöz iskolába.

Brr! ez rettentő ez a bevezetés! De a tört ablakon süvít a szél, buta vihar van odakünn, lehet hogy az zavar.

Ha még emlékszik rám, az is eszébe fog jutni talán, amit akkor mondott: „Szeretném látni a kisebb verseit.” Én akkor megígértem, hogy ha lesz valami, küldök. Aztán sokáig nem volt semmi. S tán ha lett volna, se küldtem volna, sokáig. Persze, akkor én nagyon el voltam keseredve. Belehecceltem magam, hogy megírjam azt a szegény történetet, aztán ráépítettem mindent, jövőt, szerelmet, mindent, mindent, az Író szép pózával akartam kijönni a harctérre... s aztán mi lett? Az nagyon keserű orvosság volt akkor. De most sokkal őszintébben, most egész őszintén, sőt hálával kell megköszönnöm. Tán nem azért, mintha teljesen és föltétlenül igaznak tartanám ma az Ön kritikáját (ennyit igazán sok volna kívánnom magamtól)... de azóta beláttam, micsoda kellemetlen mellékízt adott volna a nevemnek hosszu időre, ha oly jól sikerült volna megírnom, hogy elbírta volna a nyomdafestéket. A jóslat már is bevált: szégyellem magam, hogy olyan naivul bíztam benne. – Főleg nem is az fájt. Hanem hogy még reményt se tudtam vele ébreszteni, hogy talán, majd egyszer...

És a legerősebb ütés az volt, amit a generációnkról mondott. A husz évesekről, akik már elmúltak husz évesek... és nem jönnek. Erről szerettem volna már akkor beszélni. Mester, Ön tanár volt, látta azt a nemzedéket, amelyet a huszadik év közepén talált a háború. De hol? Ugy-e, Budapesten látta, ahol mások az emberek, minden, minden szinte egészen más, mint a vidéken... pedig Budapest legnagyobb embereit, – irodalomban legalább – még mindig a vidék adja.

Nálunk, Debrecenben és mindenütt az országban (hisz ren-

geteg vidékről tömérdek embert ismertem meg a háború alatt) ez a generáció vítta meg, juttatta diadalra azt a szellemi harcot, amit a Nyugat akart, de nem bírt győzelmesen megvívni.

Istenem, már hetedik gimnazista voltam, mikor a Nyugat könyvtár kis Ady-füzete <...> révén vak és fanatikus „modern" lettem. Aztán mi hódítottuk meg az anti-Adysta (ez volt a neve a konzervativeknek!) fölügyelő tanárunkat, ugy, hogy még azon évben a Szabad Iskolában tartott előadást az uj írókról... Micsoda boldog, termékeny idő volt az. És nem csak a mi iskolánkban, ahol akkor feltűnően sok tehetséges fiu volt együtt (Dienes Barna pl.)... széllyel az országban, több, kevesebb sikerrel ez a generáció próbálta diadalra juttatni az „igaz ügyet" s hogy nálunk, a kollégiumban sikerült új fejlődési korszakot nyitnunk az önképző kör életében, azt a télen magam is láttam egy kis ünnepélyükön, ahol ó, mon Dieu, Baudelaireről tartott fölolvasást egy kis hatodik gimnazista.

Mester, nem hiszem, hogy untatná Önt ez. A saját generációjuk engedte elhangzani a pusztába az Önök igazait, most jönnek a fiatalok, akik igenis, át fogják venni a zászlót.

A fiatalok... az epigonok – gondolja Ön szánalommal.

De nem, de nem. Kik a fiatalok? Azok az ifju, huzottszájú pestiek, akik csinosan utánarezegvén a Mesterek énekeit, boldogan jöttek – s jönnek tán ma is Önökhöz a kis játékaikkal? Akiket elvakított az Önök közelléte s uj utat nem látnak többé sehol?

Vagy azok az igaziak, akik, Debrecenben és Ku<...>tyabogason még arannyal álmodták epikusra gyermekálmaikat, s mikor egy évig rajongó szerelmesei voltak a Nyugatnak, már arra gondoltak, milyen lesz az az Ideál, amit ők fognak teremteni? A huszévesek!

Akik nem ugy képzelték a jövőt, hogy ezután negyedfeles jambusokban írunk Ü<...>re szimbolizmusokat, hanem egy uj, de már az Önökén épült irodalommal igazolják az ország előtt

a „dekadenseket” (Tyű milyen megvetéssel lehet még ma ezt a szót kimondani!)

Aztán jött a Háboru. Aztán fuccs lett, mindennek. <...> Persze csak látszólag; – de a tény minden esetre az volt, hogy a huszévesek nem jelentkeztek. De hogyan is? Ó, mennyire szét szórt bennünket a vihar! A „Tett”ről az Ön szeptemberi cikkében hallottam először. Most <...>olvasom. Azt is betiltották. A Nyugat, csak a Nyugat segíthetne rajtunk, amely sokkal jobb lehetne, ugy, érzem mint amilyen... Mester, hát nincs igazuk a huszéveseknek, s akik már elmultak huszévesek, mikor akadémikussá kövülve látják együtt azokat, kiknek neve az országban még most is forradalmat jelent?

<...>, szabadvers, mit tudom én mi, igaza van Önnek, veszedelmes bolondság. Szerettem volna még arról írni, milyennek képzelem <u>én</u> a jövő irodalmat s talán, ha érdemesnek találná Ön egy szegény, tudatlan hadnagy fecsegéseit a válaszára, majd máskor írnék arról is.

Még egyszer bocsánat, hogy zavarom. De a cikkéből egy kis szemrehányás csendül ki azok ellen, akik meghallgatták a kritikát „és nem jöttek többet”. Épen szeptember elsején volt, hogy nehány verset küldtem be a Nyugatnak. Talán megkapták s talán akad köztük valami... E mellett az öntudatlan felelet mellett egy később olvasott szemrehányásra, fogadjon most tőlem szívesen néhány verset s sok üdvözletemet

Juhász Géza

Litvánia 9l6. okt. 11.

1787. BABITS – KLEIN, Stefan I.-nek

[Budapest, 1916. okt. 13. előtt]

[Hiányzik]

1788. KLEIN, Stefan I. – BABITSNAK

[Davos-Platz, 1916. okt. 13.]
Davos-Platz, 1916. oktober 13án

Igen tisztelt Uram,

a húsznapi vesztegzár miatt, amit egy kis tiroli faluban kellett eltöltenem, csak tegnap érkeztem ide, ahol már napok óta várt levele. –

Mivel elutazásom alatt feladott könyveim mai napig sem érkeztek ide, a munka egyenlőre megakadt, de remélem, hogy a dolgaim rövidesen ide érkeznek. –

Úgy látom, hogy direkte kiadóhivatalok útján küldött lapok és folyóiratok 5-6 napon belül érkeznek meg. Talán jó lenne, ha Ön intézkedne, hogy a „Nyugat" kiadóhivatala küldje el címemre a „Nyugat" azon számát, mely a regényt tartalmazza. – Lehet, hogy a határon könyveket nem engednek át, és biztonság kedvéért tanácsos, a regényt a kiadóhivatal útján elküldeni. –

Hogy meddig maradok Svájcban, az attól függ <mikor> hogy mennyi idő<be> alatt múlik el a tüdőbajom.

A regény <befejez> levélbefejezését az ön kívánsága szerint fogom lefordítani.

Remélem, hogy a regény hamarosan fog megjelenni; nagy sikere felől teljesen biztos vagyok.

Mégegyszer kérem, kegyeskedjen intézkedni, hogy a regényt

a Nyugat kiadóhivatala címemre elküldje és maradok őszinte tisztelettel

készséges szolgája
Stefan Klein

Davos – Platz
Waldszanatorium
Schweiz; Kanton

1789. A TÁRSADALOMTUDOMÁNYOK SZABAD ISKOLÁJA – BABITSNAK

[Budapest, 1916. okt. 13.]

Igen tisztelt Uram!

A Társadalomtudományok Szabad Iskolája igazgatóságának megbízásából igen kérem, szíveskedjék a Szabad Iskola első félévében A modern magyar dráma címmel 2 órás előadást tartani.

A Szabad Iskola első féléve előreláthatólag november elejétől december közepéig tart. Nagyon kérjük megjelölni, hogy minő időben óhajtaná előadását megtartani. Amennyiben a kért tárgy nem felelne meg, ugy kérjük szíves megjelölését, minő tárgyról lenne hajlandó előadást tartani.

Kitűnő tisztelettel
A Társadalomtudományok Szabad Iskolája

1790. BABITS – OSVÁT Ernőnek

[Budapest, 1916. okt. 16. előtt]

Kedves Barátom,

Itt mellékelem három műfordítás korrekturáját – de egyúttal arra kérlek, hogy ezt a három verset ilyen összeválogatásban semmi esetre sem add külön. – Inkább (legjobb lenne) egyelőre semmit, s a jövő számig együtt megbeszélnénk hogy mit.

E három vers külön nem reprezentál semmit. Köztük az egyik (a Rosetti-féle) most átolvasva, mint költemény nem is tetszik nekem. – Ha nehézséget okozna az egész közlemény elhagyása, akkor inkább ehelyett csatold hozzá valamelyikét azoknak, melyeket magam is legjobb daraboknak tartok, ilyen a Baudelaire-féle Vízesés, s főleg a Verlaine-féle A Clymene. –

<...> Tudom hogy szempontod az angol versek válogatása volt: de akkor is, mért hagytad el Wordsworthot mely kétségkívül jobb vers mint a Rossettié? – Bocsáss meg, tudom hogy neked okoztam alkalmatlanságot, s hogy Te nem tekinthettél a válogatásnál az én szempontjaimra. Ha csak a költők nevét nézzük, jelentős a Te választotta névsor, de fordítónak más szempontok is fontosak.

Kérek abban az esetben, ha valami mégis jő, az egészről új korrekturát.

Szívből üdvözöl
Babits Mihály

1791. AZ ATHENAEUM – BABITSNAK

[Budapest, 1916. okt. 18.]
Budapest, 1916. október 18.

Babits Mihály
tanár úrnak

Örömmel tapasztaljuk, hogy Nagyságod közbenjárása óta a Nyugat kiadóhivatala nem hirdeti többé a Gólyakalifát és így most már mi hozzá akarunk fogni a regény nyomtatásához, hogy azt ígéretünkhöz képest még ezen év folyamán piacra hozzuk. Még az eddigi hirdetéseknél is kellemetlenebbül érintene azonban bennünket, ha b. regényének az Athenaeum kiadásában való megjelenése után hirdetné a Nyugat kiadóhivatala annak az ő lapjukban megjelent kiadását, esetleg még a mienknél olcsóbban is. Mielőtt tehát a mű nyomásához hozzá fognánk biztosítékot kérünk Nagyságodtól arranézve, hogy ez az eset nem fog előfordulni. Arra kérjük tehát Nagyságodat, szíveskedjék a Nyugat részéről számunkra írásbeli nyilatkozatot kérni arranézve, hogy a Gólyakalifát sem a lapjukban, sem másféle úton hirdetni nem fogják és egyáltalában a náluk esetleg megmaradt lappéldányokból összeállítva, azt könyvpiacra nem bocsátják. Mi csakis ezen írásbeli nyilatkozat alapján adhatjuk ki a regényt, mert természetesen nem azzal a gondolattal szerződtünk Nagyságoddal b. regényének kiadására, hogy a megjelenés után annak egy más formában megjelent kiadásával kell konkurálnunk. Ha Nagyságod ezen írásbeli biztosítékot nekünk megszerezni nem tudná, úgy kénytelenek volnánk a mű kiadásáról lemondani és Nagyságodtól eddigi költségeink megtérítését kérni.

Jelen soraink szíves mielőbbi elintézését kérve, vagyunk

Kiváló tisztelettel
Athenaeum
Irodalmi és nyomdai
Részvénytársulat

1792. BABITS – AZ ÚJ IDŐKNEK

[Budapest, 1916. okt. 19.]

[Hiányzik]

1793. AZ ÚJ IDŐK – BABITSNAK

[Budapest, 1916. okt. 20.]

Igen tisztelt uram!

Folyó hó 19-iki szíves levele folytán kérem, legyen szíves engem a holnapi nap folyamán, vagy hétfőn irodámban meglátogatni.

Szíves üdvözlettel
Wolfner József

Bp. 1916. okt. 20.

1794. BABITS Angyal – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. okt. 20.]

Kedves Misi!

Még 11.-én írtam Neked egy expressz ajánlott levelet s evvel együtt feladtam címedre 150 K-át. Kértelek a levélben hogy Pisti számára adj fel 50 rubelt a „Russisches Hilfscommiteé" Stockholm, Hotel Continental közvetítésével úgy ahogyan ő azt a levelemben mellékelt lev. lapon kéri. Azóta egy szót sem feleltél kérésemre. Pedig arra is kértelek hogy írd meg ha sikerült a pénz feladása. Most már nyugtalanít a dolog, hogyha Te nem tudtad elexpediálni a pénzt, szegény gyerek milyen soká nélkülözi azt. Felelj kérlek legalább pár sort, mert ha még mindig nem ment el a pénz, akkor másfelé probálkozom meg a feladásával. Pistitől már 4 lap érkezett amiben sürgősen kéri a pénzt s ennek már innen onnan 2 hete lesz s mi még azt sem tudjuk hogy elment-e a pénz számára vagy nem. Írj kérlek, de rögtön, mert már igazán izgat bennünket ez a dolog és őszintén szólva azért azért(!) fordultam hozzád, mert Te magad mondtad, hogy ez Te biztosabban el tudod intézni mint mi, és azért is mert a szekszárdi banknak evvel a Stockholmi „Russisches Hilfscommitéval" nincs összeköttetése. Mégegyszer nagyon kérlek felelj azonnal!

Csókolunk
Angyal

Szekszárd, 1916. okt. 20.

[Címzés:]
Tekintetes
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur
Budapest.
IV. Reviczky utca 7. sz. III. e.

1795. ISMERETLEN – BABITSNAK

[Budapest, 1916. okt. 23.]
Budapest, 1916 október 23-án

Kedves Misi!

Már multkor emlitettem előtted Ferenczy: Csokonai életrajzát! Ha megtudnád valahol szerezni elolvasás végett, igen hálás lennék! Ugyanis nov. 3-ra nekünk be kell róla számolni, s igy jó lenne, ha valahogy mielőbb eljuttatnád! Előre is köszöni üdvözöl

Babus

[Cimzés:]
Nagyságos
Babits Mihály
tanár úrnak
Budapest
Reviczky utcza 7. III/15 sz.

1796. KASSÁK Lajos – BABITSNAK

[Budapest, 1916. nov. 1. után]

Nagyságos Uram!

A mai póstával megküldtük b. cimére uj lapunkat, a MA-t. Kérjük, hogy a közölt irodalmi és képzőművészeti anyag mellett sziveskedjék propogandánkat (!) is figyelenbe (!) venni.

Szabad és szép céljaink megvalósításához a művészek segítségét kérjük; azokét, akik előttünk járnak, akik ismerik a kezdet és ujatakarás roppant nehézségeit. Felkérjük tehát: vegye jóakaró pártfogásába törekvéseinket, s sziveskedjék a lapunkat alapítók sorába lépni.

Nem nagyhangu beigérésekkel indokoljuk kérelmünk: tiszta céljainkra és eddigi munkásságunkra hivatkozunk csak!

Szives jóindulatát előre is köszönve

maradunk tisztelői
Kassák
a MA kiadóbizottsága

1797. BABITS Sándor – BABITSNAK

[Berezovka, 1916. nov. 4.]
4/XI. 916.

Lieber Michael! Pista als Einj. freiw ist seit am 1.-ten d. M. hier in Beresowka mit den freiwilligen zusammen in der Manschaftenlager. Er ist gesund. Er wurde am 5. Aug. gefangen genommen. Ich werde mit Ihm zusammen kommen. Er schrieb schon mir. Er hat Geld, ich schickte Ihm. Ich werde für Ihn besorgnen, bis dahin ich kann. Er sagt, man hat Ihn zum Kadett Aspirant am 3. ten Aug. befördert. Sei Du u. Bimbis so gut u. frage nach, wann man Ihn zum Kad. Asp. befördert hat u. dieses Ihm u. mir vielmal zu schreiben, dass ich Ihn, wenn es anders nicht gehen wird, auf diesem Weg ins Offizierslager zu bringen hoffe. Vielleicht könntes Ihr durch das Ministerium, oder durch eine Roten-Kreuz-Comission (Ihm) rechtfertigen. Seine Adresse, wie draussen u. Barack N^{r} . Mit herzlichen Grüsse:

Alexander.

[Címzés]
ВЕНГРІЯ
Ungarn.

Hochwolg.
Michael v. Babits Professor
Budapest
IX. Tisztviselő-telep. Gimnázium.

[Feladó:]
Dr. Alexander v. Babits
fähnrich

1798. BABITS István – BABITSNAK

[Berezovka, 1916. nov. 6.]
1916. november 6.

Lieber Bruder!

Wir haben Orenburg verlassen und sich nach einer 20 tätig Reise glücklich hier angelangt. Berezovka liegt in der Nähe der Bajkealsee in einem Schönem Tal. Zu meiner größte Freude hab' ich erfahren daß mein Cousin Alexander Babits auch in hierigen Lager ist, leider hab' isch Ihn nicht sprechen können, weil die Offiziere streng abgesondert sind. Höffentlich wird sich doch eine Gelegenheit bieten. Sendet vorläufig weder Geld noch Packete, weil wir vielleicht nict dauerend hier bleiben. Die nach orenburg adressierte Sendungen werden uns nachgeschickt. Mit warmen Winterkleidern sind wir gut versehen von dem rote Kreuz, er daßwir den hierigen strengen Winter nicht früchten müssen. Ich bin Gott-lob gesund, und hoffe von Euchdasselbe.

Es küßt Euch dein liebender Bruder

Stefan

1799. HERCZEG Ferenc – BABITSNAK

[Budapest, 1916. nov. 8.]
Bpest, 1916. nov. 8.

Igen tisztelt Uram,

illetékes helyen ismételten kilátásba helyezték nekem, hogy az első tanári szék amely Budapesten üres, az Öné lesz. Hajtom és sürgetem az ügyet, mivel azonban a hivatalos gépezet maximális sebességét ismerem, arra kell Önt kérnem, legyen türelmes. Sokáig nem késhet az elintézés. B. főigazgató úrnak nem írtam, őszintén szólva, nem tudok neki mit írni.

Szívesen köszöntő tisztelő híve

Herczeg Ferenc

Bpest, 1916. nov. 8.

1800. BABITS István – BABITSNAK

[Berezovka, 1916. nov. 13.]
Beresovka, 1916. november 13.

Lieber Bruder! <Onkel>

Vor einem Monate haben wir Orenburg verlassen, und in neuem Lager halten wir uns seit zwei Wochen auf. Beresovka liegt in Nähe der Bajkalsee in einem wunderschőnem Tal, aber der Winter ist ziemlich streng. Wir haben jedoch da nicht zu fürchten, nachdem wir durch dem rotem Kreuz mit allerleien Winterkleidern reichlich versehen worden sind. Infolge des glücklichen Zufalls habe ich hier meinen Cousin Alexander getroffen; er wird die Güte haben mich bis dahin zu unterstützen, bis mein Geld ankommen wird. Schade, dass der Verkehr mit den

Offizieren hier sehr umstandlich ist. Icht bitte sehr, nachzuschauen, ob ich im August befördert wurde. Im Bejahungsfalle bitte mich davon durch eine amtliche Urkunde oder durch die Commission des roten Kreuzes verstandigen. Bitte alles mögliches zu veranlassen, damit meine Lage in der Gefongenschaft milder werde. Und ich bitte von zu Hause in jedem Monate 20 Rubel /in russischem Gelde/ schicken. Mit vielen Grüsse und Küsse

dein liebender Bruder
Stefan

[Címzés:]
Wgb. Herrn
Babits Mihály
Budapest
VII. Anna ut 11 sz. II/.18.

1801. GÁBOR Andor – BABITSNAK

[Budapest, 1916. nov. 16. után]

Kedves jó Babitsom,

e megszólítás kevésbbé-merev-voltát bocsássa meg, de mi régi ismerősök vagyunk – ha emlékszik rá? – az Egyetemről – s én már esztendők óta sajnálom, hogy e számomra értékes ismeretséget nem volt módomban még felújítani.

A Nyugatba írt kritikáját akarom megköszönni, mert Ön az első, s egyszersmind talán az utolsó is, aki a Miréio fordítással komolyan foglalkozik s ami nekem, akiben az elvágott filológus mindhalálomig dolgozni fog, végtelenül jól esik: minden sorából kitűnik nemcsak az, hogy mennyire ért a dologhoz, hanem az is, hogy e hozzáértését nem restelli munkámra pazarolni.

Ön tudja, mit jelent az, ha az író látja, hogy nemcsak írnak róla, hanem figyelemmel el is olvasták, amit sokkal nehezebb elérnie, mint egy esetleges dicsérő kritikát. Azt is örömmel láttam, hogy Ön észrevette, hogy ma mennyivel jobban tudnám a feladatot megoldani, s a munka második része sikerültebb az elsőnél. Ez azért van így, mert a második részhez hozzányúltam sok-helyütt mert – épen a boszorkány-részletnél és a Szentek elbeszélésénél legjobban – míg az első részt csak lenyomattam úgy, ahogy volt annak idején. Munka közben vettem észre magam is, hogy most jobbat tudnék, a népies hangot is meg tudnám ütni, formailag is kedvesebbet nyújthatnék – azonban a szedés megvolt már (bizony, sokszor ilyen kis technikai kérdéseken fordul meg) s nehogy a kiadó áldozatkészségét még jobban megerőltessem, nem bántottam a már kiszedett énekeket.

Egyebekről sok mindent tudnék, vagy tudnánk megbeszélni, ami előbbre vinné, azt hiszem, a most csaknem kizárólag Ön által művelt fordító-művészetet, de a téma olyan sok-ágú, hogy megtárgyalására csak a személyes érintkezés adhatna elég időt.

Nem lehetne-e egyszer szerencsém nálam?

Üdvözli szeretettel és köszönettel régi híve

Gábor Andor

VII. Abonyi ucca 25, I. 1.

1802. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. nov. 17. előtt]

Édes Misim !

Igazán minden nap vártam írásodat is de meg téged is édes fiam, miért nem jöttél kissé haza, még mielőtt ismét elkezdenéd

a régi munkát, annyit gondoltam reád és ugy szerettem volna veled beszélni a te ügyeidről hogy most miután az egészségem kezd helyre jönni, majd elutaztam Imréékkel a kik ma egy hete távoztak, és a kiket most már nagyon is nélkülözünk így esténkint, a mikor már mindig vártuk őket a szöllőből.

Bizon sajnálom hogy nem jöttél, az itthonni jó szöllő, a szép ősz, a jó piros borunk mind kecsegtethetett volna és annyira óhajtottalak édes fiam, hisz most Pisti sincs, szegényt oly messze tudni ugy fáj a szívem érte, írja is legutóbbi kártyáján a mit okt. 4-én írt hogy nagyon nagy a honvágya. Most itt küldöm ezen kártyáját ebből megtudod hogy kölcsön pénzt kapott, küldök a mai postával pénzt is édes Misim, kérlek expedikáld mielőbb, Pista itt megírja hogy mi módon, sajnos a legutóbbi kártyáján már arrol értesít hogy Orenburgból tovább viszik őket és hogy már nem küldhetünk neki semmit, hisz ő maga sem tudhatja szegény hova jut, bizon aggódom nagyon hogy a küldött pénz sem juthat a kezeihez, kérdezősködj hogy mások megkapják e a Stockholm felé küldött pénzt?

De hát édes Misim rólad szeretnék már valamit tudni, írj magadról de csakhamar mert Isten bizon nem bírom tűréssel ezt a sok hallgatásod, hogy vagy mit csinálsz és jól tudsz e lakni most már e rémítő drágaságban, gyere haza kissé ha még teheted, főzök néhányszor jókat hogy jobban nézhess ki majd meglátod jobban is fogod érezni magad, – hogy eladtuk a borunkat azt elmondja neked Bimbis és pedig nagy árért, tegnap meg is ijedtem, mert megnéztem a pincében és a harmadik hordóról lepattant az abroncs, de ma már megorvosoltatott. Kérlek édes Misim írj ha elláttad Pista pénzét, bár én tehettem volna, de az itteni bankok a Pistitől jegyzett címre nem vállalják, azért kérlek láss utána.

csokol szerető Anyád

Kérlek Pista kártyáit őrizd meg hogy én visszakaphassam. Megjegyezd ám hogy kölcsön adott pénz ez a mit te a svéd vörös

köröszt hadi foglyok segéj bizottságához Stockholmba küldesz, 44. gyalog ezred, Babits István közös hadseregbeli önkéntesnek.

Füttetsz e már? van e szened? vigyázz az egészségedre édes Misim, Aladár hogy van hát Valiék? üdvözlöm őket! Jegyezd fel részemre hogy a Pistának küldött pénz mennyibe jön a költségekkel együtt.

1803. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. nov. 17.]

Születésnapodra küldök száz forintot tudod hogy borunkat jól adtuk el ez évben, óhajtanám hogy valami jobb meleg ruha pótlásául szolgáljon hogy örülj rajta. Remélem Pista pénze elment, sajnos nem kapunk tőle már hetek óta semmit, szeretnélek látni és veled beszélni, hogy vagy írj kérlek szerető anyádnak.

1804. BABITS Sándor – BABITSNAK

[Berezovka, 1916. nov. 20.]
Beresowka, Zabajkalskaja Ostsibirien
20/XI. 916.

Lieber Misi! Stefan als freiw. Korporal ist seit 1. ten Nov. zwischen den freiwilligen in Beresowka. Ich konnte schon mit Ihm gesprochen. Er ist ganz gesund, sieht so aus, wie zuhause. Er hat gute, neue, warme Kleider und auch Geld. Ich helfe Ihm, was ich kann. Jetzt probiere ich (es) Ihn unter die Offizieren hereinzubringen; aber ich hoffe wenig. Die nähste Comitee

wird meine Meldung im Interesse Stefans mitbringen. Ich habe schon sie unserem Lager Kommandant über gegeben. Machet etwas in Seinem Interesse, was möglich ist. Er leistete seine Prüfung am 15 Sept. Er wurde am 5. Aug. gefangen. Seine Adresse, wie draussen steht und Baracke Nr 201.

Herzlich grüsst Dick:
Alexander.

[Címzés:]
Ungarn.
Hochwolg.
Herrn Professor Michael v. Babits
Budapest
VIII. Revitzky-utca 7.

1805. BABITS – BABITS Mihályné KELEMEN Aurórának

[Budapest, 1916. nov. 23. előtt]

[Hiányzik]

1806. BABITS Mihályné KELEMEN Auróra, BABITS Angyal és KELEMEN Ilona – BABITSNAK

[Szekszárd, 1916. nov. 23.]

Kedves Misi!

Születésnapodra minden elképzelhető jót kívánok. Már nagyon szeretném ha egyszer haza látogatnál. Nagyon örülök, hogy szerencsésen révbe futottál a VI. kerületben, de nagyon szeretném tudni hogy melyik utcában van a gimnáziumod, ha megint

írsz megírhatnád. Még egyszer minden jót kíván és szeretettel ölel

Angyus.

Vettem leveled és örültem hogy megszűnt a bizonytalanság helyzetedben, ohajtom hogy meg is légy elégedve az uj gimnáziumban valljon egészséges helyen van-e? írj kérlek erről is és mindenről, szegény Pistáról mit sem tudunk, már ismét sokat aggodom miatta, valljon megkapja-e a pénzt? tudom hogy izgalmas napok vannak a fővárosban most a király halálára, mi is meglepődtünk és szeretnőnk változást a háborus állapotokon.

Ölel csokol és imádkozik érted

szerető Anyád.

Szeretettel üdvözöl kedves ünnepnapodon és gratulál a jó állomáshoz s a fényes elégtételhez a mellyel az számára kijutott. Isten éltessen!

szeretettel a nenne

[Címzés:]
Nagys.
Babits Mihály
főgimn. tanár Ur.
Budapest.
VIII. Reviczky utca 7. sz. III.

1807. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1914–1916. körül]

Aladár írt nekem, s „pár nap múlva, valószínűleg vasárnap” itt lesz, s engem is fel fog keresni. Ha te nem jönnél ki – amit

nem hiszek –, akkor vasárnap du. 2-kor felkereslek a bandlban (Barossban) vagy otthon.

Ölel

Pali

1808. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1914–1916. körül]

Kedves Mihály,

Meister Imre, volt tanítványod, a lipótvárosi előadások ügyében keres fel téged helyettem. Én ugyanis elég komiszul vagyok, de még mindig remélem, hogy nem követlek utadon. Tegnap este kellett volna veled az igazgatóval történendő találkozást megbeszélnem, de elfelejtettem. Meisternek azonban az mondatott, hogy nem voltam tegnap nálad betegségem miatt. Előadás ára 200 K. Heti egy óra. Megbeszélheted, mikor akarod, csak valahogy az időt kell beilleszteni a tanrendbe. Az igazgatónő, Rechner Henry felkeres téged, ha akarod lakásodon, mivel az iskola nyélbeütése, beállítása folytán szeretné hamarosan elintézni.

Adj Meisternek – ha kérni meri – kéziratot magadtól – régi verset vagy akármit –, nagy autogramgyűjtő, boldoggá teszed, s igazán nagyon jó gyerek. Nem hiszem, hogy most bejutok hozzád, szeretném magam kikúrálni.

Ölel

Pali

1809. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1914–1916. körül]

Kedves Mihály,

Katóka pár napra itt van Pesten. Nálunk lesz holnap, hétfőn ebédre és du. 5-ig. Gyertek ki – ti. te meg Aladár – ebédre, ha Aladárt meg tudod keríteni. Azonban egyedül is okvetlen elvárunk (vasárnap helyett).

Ölel

Pali

1810. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1914–1916. körül]

Kedves Mihály,

1-én este megyünk Máliékhoz a megbeszélésünk szerint. 6 óra után indulunk, s így ha te nem jössz ki, érted megyünk a kávéházba (Centrál).

Ölel

Pali

1811. DIENES Pál – BABITSNAK

[Budapest, 1914–1916. körül]

Hívj fel telefonon legkésőbb holnap déltájban, egy jóravaló ügyről van szó, szeretnék találkozni veled.

Ölel

Pali

1812. BABITS – ifj. GAÁL Mózesnek

[1916. körül]

Kedves Mózsi ne haragudj hogy nem vártunk meg, holnap meg fogom magyarázni a dolgot. Viszontlátásig üdv. –

JEGYZETEK

BABITS MIHÁLY LEVELEZÉSE 1914–1916

1914. június 28-án Gavrilo Princip boszniai szerb diák Szarajevóban meggyilkolta a hadgyakorlat megszemlélésére érkező Ferenc Ferdinándot, az Osztrák–Magyar Monarchia trónörökösét és feleségét. Úgy tűnhetett, a szemben álló két katonai tömb, az antant és a központi hatalmak számára ez lesz a „casus belli". Németország azonnal kész volt a támadásra, a villámháborúra felkészült vezérkar nem kívánta elmulasztani a „történelmi pillanatot". Bécs is mozgósítani és támadni akart. A magyar miniszterelnök, Tisza István nem óhajtotta kockáztatni a Monarchiát és a dualizmus rendszerét, s attól is tartott, hogy a „nagyromán" álmokat dédelgető Románia katonai konfliktus esetén a magyarok ellen fordul, s így Erdély veszélybe kerül. A kül- és belpolitikai fejlemények azonban a Szerbiának átadandó ultimátum és a hadüzenet felé sodorták kormányunkat. Az Osztrák–Magyar Monarchia 1914. július 28-án hadiállapotot hirdetett Szerbiával. Az augusztus 1–12. között elküldött hadüzenetek révén hadviselő fél lett a Monarchia mellett Németország, az antant részéről pedig Oroszország, Franciaország, Belgium és Anglia.

Magyarországon 1914 őszén a háború melletti állásfoglalás a „haza" és a „tisztesség" ügye lett. A korábbi pacifisták, antimilitaristák, a szociáldemokrata párt és Tisza István politikai ellenfelei is „honvédő alapra" helyezkedtek. 1914 végén a központi hatalmak négymillió, az antant hatalmak hatmillió katonát küldtek a frontra. A hátországot mindkét oldalon militarizálták, a gazdaságot haditermelésre állították át. Az őszi szerbiai hadjárat azonban a Monarchia váratlan kudarcát hozta. A balkáni és az oroszországi fronton odaveszett a jól kiképzett hadosztályok nagy része. Tovább rontotta a katonai helyzetet Olaszország hadüzenete, melynek következtében 1915 tavaszától a Monarchia már három fronton kényszerült hadviselésre. 1915 októberében Bulgária hadat üzent Szerbiának, 1916 augusztusában Románia Magyarországnak. Ekkor már működött a Jugoszláv Bizottság, amelyben szerb és horvát politikusok egyesültek egy föderatív délszláv állam megteremtése érdekében. Edvard Beneš, Tomáš Masaryk és Milan R. Štefanik megszervezte a Csehszlovák Nemzeti Tanácsot. (Gergely–Izsák, 2000:9–15.)

1914. július 28-án, a hadüzenet napján Babits Szekszárdon volt. Délben

érkezett Budapestről, írta 1939-ben a *Curriculum vitae*-ben, útközben a vonaton egy francia könyvet olvasott „bizonyos sejtelmes fizikai tüneményekről, melyek esetleg kozmikus befolyások”-kal megváltoztathatják „planétánk életét [...] Ebéd után hirtelen elborult – folytatódik a leírás –, szinte egészen sötét lett, mint ítéletnapján, a fák derékban megcsavarodtak, az udvar közepén hatalmas portölcsér emelkedett, s az emeletről egy ablaktábla csörömpölve zuhant le a pázsitra. A kapu fölött magától csöngött a drótcsengő. Minden olyan volt, mintha csakugyan valami kozmikus erő ragadta volna meg a világot, s az elemek harcával jelentené be, hogy ezentúl minden máskép lesz, mint eddig volt.

Valóban minden máskép lett, s azon a napon derékba törve, kétfelé oszlik az életem, mint különben talán mindenkié, aki akkor már ember volt. [...] A biztonságérzet eltűnt a világból, az tűnt el legelőször ...

Lassan eltűnt a szellemi erőd tisztaságába vetett hit is. [...] Észre kellett vennünk, hogy senki se figyel ránk, és senki se törődik velünk [...] Minden megváltozott.” (Babits 1978 2:682–683)

Július 28-a minden kortárs emlékezetében hasonlóan idéződött. Ady Endre 1917 februárban született *Emlékezés egy nyár-éjszakára* c. versében például így:

„Különös,
Különös nyár-éjszaka volt.
Tudtuk, hogy az ember esendő
S nagyon adós a szeretettel:
Hiába, mégis furcsa volt
Fordulása élt és volt világnak.
Csúfolódóbb sohse volt a Hold:
Sohse volt még kisebb az ember,
Mint azon az éjszaka volt:
Különös,

Az 1914 júliusa és 1916 novembere közötti levelekben nem a költővé válás kérdései, az irodalom belső problémái, hanem a külső történések jelentik a vezérszólamot: a háború és a front eseményei árnyékolják be a hétköznapokat, a testvér, Babits István vagy a szekszárdi barát, Kovács László levelei közvetítik a harcolók, majd a fogságba jutottak életérzését, életértékelését; a *Játszottam a kezével* című vers miatt indított sajtóháború veszélybe hozta a Tisztviselőtelepi Gimnáziumban volt katedráját, a *Húsvét előtt* béke-óhaja pedig a politikai érdeklődés középpontjába állította Babitsot. A *Recitatív* 1916. májusi megjelenése, a kötetre vonatkozó levelek ellenpontot

képeznek e kötet anyagában. Cáfolják a régi latin mondást, miszerint „Inter arma silent musae”, jelzik továbbá, hogy a költő Babits Mihály művészete iránti érdeklődés változatlan. S azt is jelzik ezek a levelek, miként bővül az a szellemi kör, amelyik valamilyen módon számít Babits közreműködésére, kíváncsi a véleményére.

A háború

A trónörökös halála és a hadüzenet között eltelt egy hónap a Szerbia ellen felkorbácsolt „hazafias indulatok”, Ferenc József hadüzenetet bejelentő proklamációja, a szállóigévé vált „Mindent megfontoltam és meggondoltam!” kitétel, a legelső hetek katonai sikerei és a gyors befejezés reménye háborúpárti közhangulatot teremtettek az országban. Ezt erősítették a kormány és az ellenzék újságjai, továbbá a korszak jó néhány költőjének és írójának cikkei, köztük Gyóni Géza *Levél Nyugatra* című írása a Budapesti Hírlapban 1914. november 1-jén, Szemere György *Háború és irodalom* című munkája A Cél 1914. évfolyamának 11. füzetében és Oláh Gábor tanulmánya a *Háború és a háborús költészet* címmel az Új Nemzedék 1915. évi 5–7. számában.

1914 őszén az ország üdvözölte tehát a háború kitörését: „Vesszen Szerbia! Orgyilkosok országa. Rákóczi-mars, Marseillaise, kávéház a késő éjszakáig, mámor és vörösre főtt arcok. [...] künn a város, mint egy kokárdás és zászlós színpad, ázott lobogókkal, eddig nem hallott nagyszerű morajlással.” A falvakban is lelkesedett a tömeg, nemcsak a fővárosban. Az állomásokon cigányzenével búcsúztatták a vonatokon háborúba induló katonákat, ahol „ember ember hátán tolongott. Zúgott minden, mint megbolydult méhkas. Mintha az emberek meg lettek volna részegedve. Ének, rekedt ordítozás, vonatfütty, síró lányok, búcsúzkodó párok. És virág és kendőlobogtatás.” Babits Mihály szerint „sárga és vörös plakátok nyíltak az utcán, harcba hívó plakátok, sárga és vörös ablakok, amelyeken át a lelkes döbbenetű tömeg kitekint, kilát egyenest az idegen halálig.” Molnár Ferenc a katonavonatok indulásáról így számolt be: „Minden katonán van valami piros-fehér-zöld. Vagy szalag, vagy papírzászló a sapka mellett. Minden vagon nyílásán kidugva egy nemzetiszínű papírzászló ...ahogy lassan gurulnak előttünk a vonatok, minden vagon rakománya más nótát énekel. Karok, sapkák lengenek...viszi a mozdony az éjszakába ezt a félelmes vas hangszert, ezt a vágtató orgonát: a háborúba rohanó, éneklő vonatot.” Az újságokban – báró Hatvany Lajos beszámolója szerint – ilyen híreket lehetett olvasni: „Meghalt, mert nem vitték a háborúba”, vagy „hetvenhárom

éves ember jelentkezése bevonulásra". S ez a „véres és szörnyü majális" beköltözött a budapesti színházakba is. Olyan darabokat játszottak ekkor, mint például a Hegedűs–Faragó szerzőpáros tollából származó *Mindnyájunknak el kell menni*, vagy Gábor Andor: *Előre* című művét. Még Móricz is írt egy alkalmi darabot, *Megy a gőzös Szerbiába* címmel. (Király 1982:36–38.) Sokan a jobb jövőt látták a háborúban, s úgy gondolták, hogy ez a kataklizma elsöpri majd a világról a rosszat, hogy helyébe léphessen az egyetemes jó.

A háború melletti kiállás kötelezettsége összefonódott a magyar történelem vállalásával, mely ebben a megközelítésben a honfoglalástól a 19. század közepéig a harcok története, hiszen „nemzeti kultúránkat s benne a magyar irodalmat a nemzeti élet számos viszontagságai, nemcsak szellemi küzdelmei, hanem öldöklő harcai is alakították" (Gyulai 1916:4). Küldetéses küzdelemként megjelent a harc (akárcsak az oroszok háborúja Napóleon ellen vagy a II. világháború). Móricz Zsigmond az *Átokverte orosz föld* című cikkében, a Világ 1914. szeptember 13-i számában például így írt: „Európa tízmillió négyzetkilométeréből négy és félen húzódnak meg a kultúra összes országai, öt és félen terpeszkedik a barbár Oroszország [...] A mi diadalmas fegyvereink csodálatosképpen kétélűek: harcolnak a maguk életéért a barbár és szemtelen szomszéd fenyegető veszélye előtt, s harcolnak magának ennek az átokverte, szerencsétlen orosz földnek belső felszabadulhatásáért: az emberiség két nagy céljáért." „A háború első heteiben – olvasható Stefan Zweig *Búcsú a tegnaptól* című könyvében – a legjobb szándékú embereket is áthatotta a vérgőz", sokan „hirtelen meghazafiasodtak", a „partriotizmusból irredentizmus lett". Julius Bunt német kritikus „számítása szerint" 1914 szeptemberében már „másfél millióra ment a német háborús versek száma" (Sipos 2003:67).

Babits 1914. július 28-án Szekszárdon megtapasztalhatta, miként fogadta egy dunántúli kisváros a hadüzenetet. „Másnap – olvasható a *Curriculum vitae*-ben – izgatott csoportok gyűltek az utcákon, mindenki a jövőt találgatta, a katonasorban lévők már bevonulásra készülődtek, a türelmetlenek a vasúthoz gyalogoltak ki újságért. A vonat valószínűtlenül késett. A szerelvények vég nélkül vesztegeltek az állomásokon [...]" (Babits 1978 2:683). Ugyanezen a napon Komjáthy Aladár, Babits valamikori gimnáziumi tanítványa az aradi viszonyokról így számolt be: „[...] legtöbbnyire lent vagyok az utcán és nézem a tömérdek bevonulót, a sürgönyöket az üzletek ablakaiban, a tüntető lelkes tömeget. Tegnap bent voltam a várban ahol óriási tömegű katona van, alig győzik őket felszerelni. Annál inkább közelről érdekelnek az események, mert egy világháború esetén igen könnyen megtörténhetik hogy

a később sorozásra kerülő korosztályokat már előbb behívják [...]" (BML 1912–1914:137.)

A Nyugat első „háborús" száma, az összevont 16–17. szám, amelyik szeptember 1-jén jelent meg, szintén reagált az eseményekre. Ignotus *Háború* című cikkében a magyarságra veszélyes „szerb, román vagy orosz" fenyegetésre gondolva írta: ez az Osztrák–Magyar Birodalom „népeinek háborúja". Babits másként vélekedett. A *Gyermekek és háború* című írásában kétségbeesett rettenetét foglalta szavakba a „lelkes döbbenetű tömeg" láttán. Az első áldozatokról szóló hadijelentések nyomán *Fiatal katona* címmel verset írt. Egy bécsi műintézet felkérésére megírta ima-parafrázisát, a *Miatyánk*ot, melyben a „harcokban, bűnökben, szennyekben" vergődő „árva világ" nevében könyörög Istenhez.

Babits 1915 tavaszától – mint ahogyan azt Sipos Lajos írja – teoretikus problémaként és praktikus kényszerként is megélte a háborút. 1915 késő nyarán, a harctérre érkezése utáni napokban hősi halált halt Békássy Ferencről szóló írásában nyíltan elutasította a háborút. A hétköznapokban is megélte és érzékelte a háborút s annak következményét, s nem pusztán testvérének bevonulása miatt. 1915 augusztus 16-án a Nyugat hasábjain megjelent a *Játszottam a kezével* című verse. E költemény utolsó három sora miatt Babits ellen óriási hisztéria bontakozott ki. A tisztviselőtelepi gimnáziumban felfüggesztették állását, s a Budapesti vidéki Tankerületi Főigazgatóságra, irodai munkára rendelték, ahol az intézet jóindulatú igazgatója felmentette a munkavégzés alól. 1916 márciusában a Zeneakadémián maga mondta el béke utáni fohászát, a *Húsvét előtt* című versét. Ezt követően 1916 áprilisától hosszú ideig, 1917 elejéig egyáltalán nem írt verset. (Sipos 2003:67–72.)

1914 őszén a Babits család számára a háború közvetlen valóság lett. Az egyik unokatestvér, az 1886-os születésű Babits Sándor a legelső mozgósítási hullámba került (BCSL 1996:12–13.), azonnal a keleti frontra vezényelték, „október közepe óta (már) keresni kellett, mert semmi híradás nem érkezett tőle" (Buda 2005:13). Babits Mihályt és testvérét, Babits Istvánt a bevonulás veszélye ekkor nem fenyegette. Az 1912-es Véderőtörvény alapján az ekkor 31 éves költő már „túlhaladta az állításköteles kort", 19 éves öccsét pedig elméletileg csak két év múlva lehetett behívni. A sorozások és a „bevonulás lehetősége megmaradt". Tudjuk, hogy a költő először 1914. december 17-én állt a katonai bizottság elé (**1553.**, **1566.**, **1567.)**. 1915 elején még az a hír is felröppent, hogy Babits nemzetőrnek készül (**1579.**) A hír nem volt igaz, Babits 1916 novemberéig megállapított szívneurózis miatt nem került sorozásra. A családi levelekből kiderül, hogy az 1914. szeptemberi rosszullét után (**1612., 1620.**), amely megrémítette a családot, bár a leírások-

ból „a betegségre vonatkozóan nem sok tudható meg” („...kínok és álmok közt...” 2004:123). Babits Mihályné Kelemen Auróra 1914 végén többször is sürgette a kivizsgálást (**1566.**, **1567.**, **1613.**), kérve fiát, menjen el Ranschburg Pál idegorvoshoz.

Babits István katonaévei

Babits István, a költő öccse, 1895. szeptember 21-én született Kelemen Auróra-Hajnalka és id. Babits Mihály harmadik gyermekeként, egy olyan családban, melynek tagjai apai és anyai ágon egyaránt, már több generáción át, értelmiségi munkával keresték meg a kenyerüket. Istvánnak három testvére volt. 1893-ban született egy testvére, Babits Olga, azonban a kislány még István születése előtt meghalt. Másik lánytestvére az őt féltő-óvó nővére, Babits Angyal, míg a családban a legidősebb gyermek, a báty a későbbi költőóriás, Babits Mihály. (BCSL 1996:29–38.)

Babits István körbe volt véve tehetséges családtagokkal. Édesapja gyönyörűen hegedült. Édesanyja, Auróra asszony híresen jó táncos volt, szeretett korcsolyázni és úszni, imádta az irodalmat, igazi ’nagyasszony’ volt. A nagyszülők és dédszülők között is volt hasonló. A dédapa volt az első, aki Szekszárdra jött 1804-ben. Ausztriában a franciák ellen felvonuló seregben sebésznek, majd orvosnak képezte ki magát. 1817-ben nevezték ki a vármegye rendes orvosának, és az akkor alapított Ferenc-kórháznak lett az igazgatója. (Czeizel 2001:117.) „Deákos műveltségű ember lehetett.” A nagynéni, Babits Anna az általa rajzolt és hímzett posztóterítővel aranyérmet nyert. (Sipos 2003:8.)

István, a legfiatalabb gyermek élete, bár szerencsés csillagzat alatt született, mégsem a gondtalanság jegyében folytatódott. Szülei közös életüket Szekszárdon kezdték meg, a szülői házban, majd két gyermekük megszületése után előbb Budapesten, majd Pécsett telepedtek le. István születésekor már a szép dunántúli városka megbecsült tagjai, különösen az édesapa, aki ítélőtáblai bírói tisztséget töltött be itt. (BCSL 1996:29–38.) Édesapját korán, alig hároméves korában elvesztette. Az anyagi támasz nélkül maradt édesanya családjával, a legidősebb gyermek kivételével, aki gimnáziumi tanulmányainak befejezése miatt Pécsett maradt, visszaköltözött a szekszárdi szülői házba. Az apa halála után a család feje fölött szinte állandó jelleggel ott lebegett az anyagi bizonytalanság. Babits Mihály egyetlen életbiztosításon kívül semmit sem hagyott szeretteire. Özvegyének kérvényt kellett beadnia a minisztériumhoz, hogy járuljanak hozzá férje temetésének költségei-

hez. Szintén kérvényben folyamodott a nyugdíjért s a gyermekei után járó nevelési pótlék kifizetéséért. Ezek a létfenntartáshoz elengedhetetlen pénzösszegek azonban csak azután folytak be a családi kasszába, hogy az édesanyát gyermekei nagykorúságáig gyámjuknak nevezték ki. (Buda 2005:8.) A nyugdíj és a gyermekek nevelési pótléka ugyan sokat segítettek a szorult helyzetbe került családon, de ez az összeg jóval kevesebb volt az apa fizetésénél. A különbséget a család a szekszárdi szüretekből, a bortermés értékesítéséből, illetve a Kelemen-ház lakói által fizetett bérleti díjakból próbálta fedezni. (Buda 2005:9.)

Babits Istvánnak nehezen ment a tanulás, az érdemjegyei alapján jó magaviseletű, de közepes tanulónak tekinthető. A családi levelekből azt láthatjuk, hogy őt nem áldotta meg az ég semmiben sem különösebb tehetséggel, még beszélni is nehezen tanult meg (BCSL 1996:280.), bár e kijelentés tényszerűségét ma már nehéz lenne megállapítani. Elképzelhető, hogy pusztán a szülői elvárás túlzásával állunk szemben. (Buda, 2005:7.). 1906 novemberében például, amikor anyja beszámol Babits Mihálynak öccse tanulmányi eredményeiről, így ír: „...Pisti megrovást kapott a mennyiségtanbol a miben én ép nem segithetek rajta azután intést latinbol szorgalom és fegyelemből...” (BML 1890–1906:299.)

Babits Mihályt többször is megkérték, hogy buzdítsa tanulásra öccsét. István szemében, aki teljesen apa nélkül nőtt fel, Mihály s az általa bejárt életút kezdettől példakép volt. Nem pusztán bátyja ruháit örökölte meg az évek alatt, hanem könyveit is. Gimnáziumi évei alatt újságot szerkesztett s írt egymaga, sőt illusztrációkat is rajzolt a lapba. Folytatásokban közölt egy Verne ihlette regényt is, bátyja korábbi próbálkozásait követve. Levelezésük hangvételéből arra következtethetünk, hogy ez a testvéri viszony inkább kissé távolságtartó volt, mint bizalmas, ám mindenképp bátorító, buzdító jellegű. Ez valószínűleg a két fiútestvér közötti nagy korkülönbségből éppúgy adódott, mint mentalitásbeli különbözőségükből, hiszen az idősebbik fiú az édesapa, míg István inkább az édesanya lelki, szellemi és testi adottságait örökölte.

Bár István előmenetele a gimnáziumban éppúgy, mint korábban a Mayer–Arlow-féle elemi magániskolában eléggé ingadozó volt, azért 1913-ban sikeres érettségi vizsgát tett. Igaz ugyan, hogy maturája nem sikerült fényesen, de amellett, hogy a tanulás nem tartozott kedvelt időtöltései közé nagyon érdeklődött a statisztika és a társadalomtudományok iránt. Ez az érdeklődés talán egyik rokona, a statisztikus Buday László hatására ébredhetett benne, aki hívta is maga mellé a hivatalba (**1686.**). A fiatalember nem saját érdeklődési körét, hanem a családi hagyományt követte, amikor az érettségit követően a Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karára iratkozott be. Mivel

nem lakott Budapesten, csupán vizsgázni járt föl a fővárosba, ezért egyetemi dolgait – beiratkozás, jegybeíratás, aláírások megszerzése – Babits Mihály két korábbi diákja, az ez idő szerint szintén egyetemi hallgató Komjáthy Aladár és Szabó Tivadar intézték, megosztva egymás között a teendőket (**1566.**, **1567.**, **1572.**, **1577.**, **1589.**, **1592.**, **1604.**, **1605.**, **1635.**, **1636.**). Babits István indexét bátyja tartotta magánál. Hozzá fordult édesanyja is, amikor a nevelési pótlék ügyében volt szüksége annak másolatára (**1660.**, **1666.**). A család számára sorozatosan gondot jelentett István tanulmányainak finanszírozása, hiszen ahogyan gimnáziumi évei alatt sem tudott tanulmányi előmenetele miatt semmilyen ösztöndíjat igénybe venni – ebben tehát nem követte bátyja példáját –, így ez az egyetemi félévekben sem sikerült neki. Fölmerült annak lehetősége, hogy nem pusztán tanulmányai finanszírozására, hanem családja segedelmére is tanulmányai mellett munkába álljon. Édesanyja, korábbi ismeretségeit fölhasználva, a pécsi Kasselik Alapítványtól szeretett volna pénzbeli támogatást szerezni fia számára, illetve arra törekedett, hogy Budapesten az országos bírói és ügyészi internátusban helyeztesse el fiát. De fölmerült egy elfogadható állás lehetősége a statisztikai hivatalban is. (Buda 2005:10–12.) Mindebből azonban semmi sem valósult meg. Két évet végzett el a jogi karon, mint az a fentiekből kitűnik, sok-sok bizonytalanság közepette, az 1913–14-est és az 1914–15-öst. Az egyetemi tanulmányok más, speciálisabb követelményeket támasztottak Babits István elé. Ez számára jobban megfelelt, testhez állóbb volt, mint például gimnáziumi tanulási rend, de pusztán ennyit sikerült profitálnia az egyetemre járásból. A tanulmányi költség ugyanis nem csökkent, s előteremtése egyre nehezebb lett a családnak. A háború kitörésével a gondok csak fokozódtak, hiszen most már nem pusztán a tandíjért, hanem a két fiú esetleges besorozásáért is aggódniuk kellett.

1914-ben a háború kitörésekor Babits István 19 éves volt, így az 1912-es Véderőtörvény, amely kimondta, hogy az állításköteles kor 21 és 23 év közé esik, rá nem vonatkozott.1915-ben, az év elején a már említett Véderőtörvényben foglalt hadköteles korhatárt módosították, kiterjesztették a 18 és 50 éves kor közötti fegyverviselésre alkalmas férfiakra. Ez az intézkedés az állandóan tandíjproblémákkal küszködő Babits István számára – bár furcsán hangzik – bizonyos mértékben megoldást jelentett. Aki ugyanis egyetemi hallgatóként vonult be a hadseregbe, akár azért, mert elérte az éppen aktuális állításköteles kort s behívták, vagy saját elhatározásából, önkénteseként vált a regiment tagjává, az tanulmányait illetően jelentős kedvezményekre számíthatott. Miután az 1915. február 18-i napilapokban már az 1895-ben és 1896-ban születettek számára is mozgósítási felhívás jelent meg, a család

tájékozódni igyekezett a lehető legjobb s várhatóan a legkevesebb áldozattal járó megoldásról. István valamilyen honvédezredhez szeretett volna kerülni, ahol magyarul tehette volna le a tiszti vizsgát. A gyalogságot a nehéz fizikai igénybevétel miatt szerették volna elkerülni. Pisti számára a család szerint a tüzérség vagy a trén lett volna ideális, ezekhez az alakulatokhoz azonban csak összeköttetésekkel lehetett bejutni. Ráadásul a tüzérséghez ló nélkül nem volt értelme jelentkezni, de a cél érdekében a család még erre az áldozatra is hajlandónak mutatkozott volna. (**1591.**) (Buda 2005:13–14.) Bár lakhelye szerint a kaposvári kiegészítő területi parancsnokság tartozott először mégis a pozsonyi területi parancsnoksághoz adta be önkéntesi kérvényét. Az önkéntesség ekkor egyéves katonai szolgálatot jelentett, emellett a harctérre készülő egyén a törvények adta lehetőséggel élve maga dönthetett arról, hogy mely fegyvernem alakulatában kíván szolgálni. Amennyiben a sorozóbizottság előtt megfelelt az általa preferált alakulat elsősorban fizikai elvárásainak, úgy felvételt nyerhetett oda. Ez volt a dolog pozitív oldala. A negatív pedig az, hogy hamarabb be kellett vonulni, mint ahogyan azt a Véderőtörvény István korosztályának 1914-ben előírta volna. De mivel az 1915-ös év elején már az 1895-ben születettekre is vonatkozott a mozgósítás, ami eddig visszatartó erő volt – jelesül a korábbi bevonulás –, érvényét vesztette, így Babits István kérvényezte egyéves önkéntességét a pozsonyi 13. honvéd gyalogezredhez. István kétszer jelent meg a sorozóbizottság előtt. Május 14-én be kellett vonulnia a lakóhely szerinti kiegészítő parancsnokságra. Érkezett azonban egy távirat, amely néhány nappal korábbra szintén a kaposvári parancsnokságra rendelte Babits Istvánt, önkéntesi sorozásra, talán korábban beadott kérvényére reagálva. (**1604.**) Ezen a vizsgálaton rövidlátása miatt nem felelt meg, így az már május 14-e előtt bizonyossá vált, hogy a magyar honvédséghez nem jut be. Így Kaposvárott kérte felvételét a közös hadseregbe, s 1915. május 15-től a kaposvári és bécsi állomáshelyű 44-es gyalogezred kötelékébe tartozott. (**1605.**)

Babits István már kaposvári állomásozása során beszámolt családjának leveleiben a hadseregbéli viszonyokról. Nehezen szokta meg a bakasorsot, mint ahogyan ő maga írja levelében: „Hát bizony nem nagyon szeretem ezt az életet a kényelmes civil után; többnyire ¾ 6 órára kell gyülekezni a kaszárnyában, d.u. ¾ 2 órára, úgyhogy sokszor alig van időnk, ellátni rendes életszükségleteinket (Buda 2005:65.). [...] ebédre menni alig van idő, alszunk úgy hét órát, ami elég kevés. <Délután> 5 óra után gombot, szíjakat, övet, táskát, fegyvert pucolunk, s majd tanulunk katonai dolgokat, [...] Majd jön a vacsorázás s egy kis séta, vagy sakkozás, de sokszor nincs ezekre idő. Egészében véve tehát csak úgy húzzuk a nyomorult baka életünket; vegetá-

lunk, és várjuk a vasárnapot, mikor délután nincsen dolgunk, s egy kicsinyt fellélekzünk ilyenkor." (Buda 2005:73.) „Bizony sokkalta inkább szeretnék otthon lenni e gyönyörű időben; olvasgatni nyugodtan, mint aki biztosan érzi magát. De hát sajnos bele kell törődnöm e nehéz világba is, bármilyen kényelmetlen kellemetlen, lealacsonyító legyen is. És az embernek örökké rettegnie kell, hátha rosszul teljesít valamit [...]." (Buda 2005:66.) Kaposvárott magánháznál lakik, nem kaszárnyában. Szállásadónője jeles személy, Rippl-Rónai József, „a jónevű festő" rokona volt. (Buda 2005:80.). A Reichenbergbe, Csehországba, „muzsikus csehek" közé való indulás lehetősége, mint Damoklész kardja, szinte bevonulása óta ott függött István feje fölött. Biztosat azonban az indulás időpontjáról senki sem tudott, még maguk a tisztek sem. Az ebből is fakadó állandó bizonytalanság s a szülői háztól való hosszú távollét miatti szomorúság már a Kaposvárról küldött leveleiben is ott bujkált: „Igazán sajnáljuk, hogy el kell hagynunk Kaposvárt, de helyesebben azt, hogy oly messze esünk Tőletek, hazulról, távol Magyarországtól..." (Buda 2005:80.). S bár volt ideje hozzászokni a gondolathoz, hogy messzi idegenbe veti a sorsa, titkon azért remélte, hogy mégsem kell elutazniuk.

A 44-esek 1915. június 13-án, vasárnap érkeztek meg Reichenbergbe. „Az út borzasztó volt: 2 ½ napig tartott 32 szorongtunk egy kis marhaszállító kocsiban, alig fértünk. Később az alvás volt rettenetes valami; elképzelhetitek azt, mikor még ülve is alig tudunk mozogni a kemény padok közt [...] jelenleg egy tornateremfélébe vagyunk beszállásolva, ami elég kényelmes hely, már t.i. a vasúti koupéhoz képest" (Buda 2005:84.). „Szalmazsákokban fekszünk, kaptunk még pokrócot és lepedőt is [...] mindannyian egy tekenőben mosdunk, hajnali jó hideg vízben, későn bírunk csak elaludni és igen korán fölrángatnak az altisztek." (Buda 2005:83.) – írja Szekszárdra családjának. Bátyjának is beszámolt új helyzetéről: „ [...] 4 órakor felzavarnak ½ 6-tól 11-ig rukkolás, délután ismét ¾ 2-től 5-ig majd Vorschule (elméleti piszmogás) ½ 6-tól 7-ig. Reggel és délben fegyver és ruha, gomb stb. vizitálás. Az ember igazán alig szakíthat időt az étkezésre. Ó hát más valami szellemi foglalkozásra? Mély tévhitben ringattam én magamat, mikor vizsga után megkönnyebbülten sóhajtottam fel azt gondolva, hogy bőven lesz időm németül, sőt franciául is tanulni. Folytonosan mindenféle vizsgálattal rángatnak bennünket [...]" (**1610.**)

Bár kaposvári állomásozása alatt, tudva már azt, hogy messze kerül majd szeretteitől, inkább lebeszélni igyekezett a család hölgytagjait arról az elhatározásról, hogy őt külföldön meglátogassák, mondván: „Csak tegyetek le a reichenbergi utról, rém hosszú és osztrák vasutakon kell utazni, hol nincs

kedvezmény. R[eichen]berg különben gyár és kereskedőváros, de nem üdülőhely vagy fürdő. Környéke szép erdős, hegy-völgyes; de hát mire való volna ez az utazás? Fáradtságra és költekezésre." (Buda 2005:70.) Most azonban, hogy realitássá vált a családtagoktól s a hazától való távolság, maga hívja édesanyját és testvéreit, látogassák meg, sőt igyekszik kedvet csinálni nekik a kiránduláshoz: „A város rendkívül szép vidéken fekszik és maga az építkezés is választékos. A levegő is kitűnő. Igazán jó a város nyaralásra is. Van egy kis tó is itt, ahol gyakrabban szoktunk fürödni. Gyönyörű szép kirándulóhelyek, házak, paloták;[...]. Szép a régi városrész,[...]. Igazán, talán nem is oly rossz gondolat ide jönni nyaralni." (Buda 2005:89.) A látogatásra valóban sor került, s még az előtt, hogy István a gablonzi tartalékos tiszti iskolába került volna. Buda Attila a következőképpen rekonstruálta e látogatás lefolyását a fönnmaradt levelek alapján: „Hárman utaztak [...] a hölgyek július 21-én vagy 22-én indulhattak Szekszárdról, a legidősebb testvér pedig Budapesten csatlakozott hozzájuk. [...] Bécsen és Prágán utaztak keresztül. 24-én érkeztek meg Reichenbergbe ahol három egész napot, négy éjszakát töltöttek. 28-án indultak vissza. Aznap levelezőlapot írtak Prágából (**1618.)**, amelyen bécsi tartózkodás után dunai hajóúton való budapesti hazaérkezést jeleztek. A Babits-hagyatékban fennmaradt egy számla a bécsi König von Ungarn Szállodától, ez három fő részére szól, 28-ra és 29-re. A következő nap kezdődött a hajóút, és még 30-án megérkeztek Budapestre. Anya és lánya még Budapesten maradt volna egy rövid ideig, mivel azonban Halász Béláné Babits Anna július 3l-én meghalt, sürgősen hazautaztak." (**1620.**)

István augusztus másodikán kerül a közeli Gablonzba, a már említett tartalékos tiszti iskolába. (**1620.**, **1626.**, **1635.**) Itt jobban érezte magát, mint Reichenbergben, bár a koszt nem volt éppen fogára való, s a vezénylessel is akadtak gondjai, hiszen gyenge volt hozzá a hangja. A tanulás, s a sok izgalom mellett – hogy vizsgái jól sikerüljenek, s ki ne dobják onnan – azért jutott ideje arra is, hogy egyetemi tanulmányaira gondoljon, hiszen azt a háború után folytatni akarta. Bátyja segítségét kérte tehát, hogy szerezze be számára a szekszárdi városi tanács szegénységi bizonyítványát, mivel ezt csatolni kellett az egyetemi tandíjmentességi kérelemhez. S megkérte arra is, hogy Komjáthy Aladár segítségével írassák őt be a harmadik tanévre. (**1629., 1635.**) Szeptember 18-án sikeresen letette a tiszti vizsgát s így tisztjelöltté vált. (**1623.**) Az eseményt követően hamarosan felröppent a hír, hogy rövidesen kikerülnek a frontra, hiszen az önkéntesi előkészítő és a tiszti vizsga már kellő előkészítésnek számított a frontszolgálatra. A parancs, bár számítottak rá már jó ideje, mégis meglepetésként érte a katonákat. Nem azonnali hatállyal kellett elindulniuk, így mindenkinek módjában állt értesí-

teni szeretteit a közelgő eseményről. István is már karácsony előtt, december 22-én megírta övéinek, hogy alighanem újév első napján indul serege a frontra. Bátyját is tájékoztatta a fordulatról: „ [...] tegnap dec. 21. paranccsal mi tisztiiskolát végzettek valamennyien |:akik máj. 15.-én rukkoltunk be:| név szerint be vagyunk osztva a 18. [...Mar]schba, amely Ujév napján lesz marschbereit, és már [...] megy a harctérre. Váratlanul és teljesen készület[lenül ért ben]nünket ez az eset. Bár úgy beszélik, hogy a kincs[tár ad] mindenféle jó téli ruhadarabot, mégis csak több idő kellene a ruhaátalakításra és a sokféle szükséges beszerzésére. Anyikámékkal is tudattam a dolgot; [...] Mint altiszteket visznek minket harctérre, s bár avval hitegetnek hogy a Feldben kineveznek, mégis hiányzik a kadettnak járó 400 K. Azért hiszem, hogy eléggé fel tudok pakkolni, s akkor nem félek a téltől." (**1664.**) Bár a katonák úgy készültek, hogy január elsején elindulnak a frontra, ez csak 1916. január 11-én következett be. Ezrede kikerült az orosz frontra, Kelet-Galíciába. Ott nemcsak a hideggel, a hóviharokkal s a hadműveletek sikerességével vagy sikertelenségével kellett szembenézniük, hanem a betegségekkel is, melyek kialakulásának a rossz ellátás s az emberek kimerültsége is oka volt, oka lehetett. A katonák kimerültségét támasztotta alá a hadtestparancsnok intézkedése is, hiszen heti egy pihenőnapot rendelt el számukra, s létrehoztak egy tartalék zászlóaljat is az emberek „frissítésére". (Buda 2005:19.) A tavasz beköszönte a harctéren hatalmas sártengert eredményezett, amely megnehezítette a bakák sorsát. „Nálunk is tökéletesen eltűnt a hólepedő, [...] s felváltotta helyét az óriási sár. Fogalmatok sincs, mily roppant nagy a sár itt Oroszországban. Ez valami egészen más, mint az otthoni, ez úgy ragad az ember lábbelijéhez, akár csak a bogáncskóró [...]". (Buda 2005:235.) „[...] a szegény bakának éjjel szolgálat, nappal Arbeit, – rém sokat kell dolgoznia; s egyik fő része számára a harctéri szenvedéseknek. De titáni munkát űzünk, küzdünk a vízzel, a sárral, hogy ki ne öntsön odúinkból. Az árok falait vesszőfonással látjuk el, hogy be ne omoljon, árkozunk és [...] padlóval látjuk el" – írja leveleiben. (Buda 2005:230.)

Istvánt is, mint valószínűleg valamennyi társát, gyakran gyötörte az ebben a helyzetben jogos kérdés: „Hej, bizony haza kerülünk-e még valaha a Halál végtelen birodalmából? Kínzó sejtelmekkel ez a kérdés űzi itt egyre az embert." (**1725.**) S hogy mennyi ellentmondást rejt is egy katona lelke, akinek nap mint nap szembe kell néznie nem pusztán saját kételyeivel, a kétségbeeséssel, hanem esetenként a halállal is, mutatják a következő sorok: „[...] hidd el, hogy azok a panaszos hangok, melyekkel téged illettelek, természetszerűleg a harctéren küzdő katona és az otthon gondtalan élők viszonyából folynak és a hazájuktól távol sínylődő harcos lélektanához tartoznak.

Kíséreld csak meg magad beleélni a mi helyzetünkbe úgy rövid elmélkedés után csakhamar rá fogsz jutni, mik is lehetnek ennek a Halál országában megszületett pszichológiának az alapvonásai. A sors felett való keserűség; a másokéra való irigység; lemondás-beletörődés; az életnek mint a létező legfőbb jónak felismerése; egyszer lesújtó gondolatok, másszor vérmes remények táplálása. A háború pusztításai, borzalmai közepette mindenki humanus és szocialista gondolkodásúvá válik, viszont az életért való folytonos aggódásokban belátnom kell azt, hogy nekem az egész világon mindenek előtt első az „én" személyem. Így fordul itt is szembe az egoizmus az altruizmussal; – általában a harctéren küzdő katona lelke az ellentétek és ellentmondások végtelen viaskodó, izzó kohója." (**1753.**)

A tavasz a hadműveletek élénkülését is hozta. Ehhez talán az is hozzájárult, hogy változások következtek be az orosz vezérkarban, melyben eztán a délnyugati arcvonal parancsnokaként A. A. Bruszilov is szerepet kapott. Ő a korábbi terveket módosítva, támadásának fő célpontjául az Osztrák–Magyar erőket szemelte ki, mert sokkal gyengébbeknek tartotta azokat a német csapatoknál. Az „orosz gőzhenger"-nek nevezett cári hadsereg június elején indította meg tüzérségi előkészületekkel „fűszerezett" gyalogsági támadásait, melyek több hullámban, egészen augusztusig követték egymást. A harcok mindkét fél részéről hatalmas veszteségekkel jártak. Sok monarchiabéli katona esett hadifogságba, (Buda 2005:18.) köztük Babits István is. (**1767.**)

István szorgalmas levélíró volt, családját bőséggel ellátta hírekkel a frontról is. Szinte minden másnap írt szeretteinek. Minden percét, amit nem szolgálatban vagy a csatamezőn töltött, levélírásra használta fel. Leveleiben gyakran kért csomagot jóféle hazaival, süteményekkel megrakodva, de könyveket is: statisztikai, társadalomtudományi, idegen nyelvtannal foglalkozó munkákat. Kérései mellett írásai részletes beszámolókat is tartalmaznak a csatamezőn történtekről is. (**1725., 1753.**)

Augusztus elején az orosz hadsereg már negyedik általános támadását indította meg a zaloscei csatában, amely majdnem a hónap végéig tartott. E hadművelet során, annak elején esett fogságba Babits István. Édesanyja és Angyal Babits Mihály segítségét kérték István felkutatásához, s maguk is lázas kutakodásba kezdtek, ismerősöktől, katonai vezetőktől, a Vöröskereszttől igyekeztek információkat szerezni. (**1770.**, **1771.**) A család végül a fiatalember egyik volt katonatársától, Maczkó Györgytől és a család régi barátjától, Gaál Mózestől értesült arról, hogy István valóban hadifogságba esett. (**1774.**) Több elkallódott levelezőlap után végre a család hírt kap az elveszettnek hitt fiúról. Kijeven keresztül Orenburgba került sokadmagával. Szeptembertől október közepéig innen ír szeretteinek (**1798.**, **1800.**), majd

október második felében háromhetes utazás után érkezett meg Berezovkába, a Bajkál-tó környékére. Sorsát itt nagyban megkönnyítette, hogy unokabátyja, a nála korábban besorozott Babits Sándor szintén e tábor lakója volt. (**1797.**, **1804.**) Ő tiszti rangban volt, így lehetősége nyílt Babits Istvánon segíteni. Babits István ekkor még nem is sejtette, hogy ez a tábor életének elkövetkezendő majdnem öt évére ideiglenes otthonává is válik.

A háború sok barátot is elszólított otthonról. Babits gyermekkori jó barátját, a szekszárdi joghallgató, majd ügyvédjelölt Kovács Lászlót is besorozták. Édesanyja a költő testvérének, Babits Angyalnak igazgatója volt. Ő közvetített a szülőváros és Budapest között: vigasztalta az állandóan levelet váró édesanyát, figyelemmel kísérte barátja műveinek szekszárdi fogadtatását, s be is számolt neki mindenről. Mivel maga is kísérletezett az irodalommal, megmutatta munkáit Babitsnak. Észrevételeit kérte s közbenjárását a Nyugatnál (BML 1911–1912:260.) Kovács László 1915-ben került ki az olasz frontra. Sokáig nem került sor bevetésére, így – bár mostoha körülmények között élt – volt ideje és lehetősége olvasni. (**1600.**) 1918 októberében hősi halált halt az olasz fronton.

A háború miatt került fel Budapestre Fridrich András. A német–latin szakos tanár Fogarason volt Babits kollégája. (BML 1909–1911:270.) Nem küldték ki a frontra, szakaszvezető hadnagyként dolgozott a honvédelmi minisztériumban (**1593.**).

Babits másik fogarasi kollégáját, Szentirmai Imrét is magával sodorta a háború. 1916 márciusában az északi frontról küldött életjelet magáról Babitsnak (**1705.**). Szentirmai Imre a szerencsések közé tartozott. Szeptemberben sikerült hazavergődnie, s levelével nyomban fölkereste a költőt. Számos olyan följegyzést hozott magával a földi pokolból, amelyek Babitsot, a gondolkodót és a poétát egyaránt érdekelhették (**1783.**).

Zsolt Béla költő, író, újságíró, akinek első verseskötetét *Zsolt Béla Verseskönyve* címmel maga Babits válogatta, szintén írt a költőnek. 1915-ös első levelét (**1617.**) Samborból küldte. Babits Istvánhoz hasonlóan ő is a keleti fronton harcolt. E halál közelében írott levél nemcsak a Babits iránti mély tiszteletről, szeretetről, hanem egy mélyen érző ember rettegéséről is tanúskodik. (**1671.**)

Békássy Ferenc Békássy István és Bezerédj Emma gyermeke. 1911-től Cambridge-ben, a King's College-ban tanult történelmet. Az egyetem legkiválóbbjait tömörítő klubnak, az Apostolok Társaságának volt a tagja (John Maynard, a későbbi Lord Keyns, Virginia és Leonard Woolf, Ford Madox, és Wittgenstein mellett). 1913-ban elkészítette és felolvasta tanulmányát a magyar költészet utolsó két évéről. Egy magyar költői antológia kiadását

tervezte, írt eközben verseket angolul és magyarul. A történelmi kötelességtudattal élő Békássy Ferenc 1914. augusztus 11-én, egy nappal az angol hadüzenet előtt, John Maynardtól kapott kölcsönpénzen hazatért. Úgy gondolta, akárcsak Zrínyi Miklós leszármazottja, Giorgio Niccolo Solrin, be kell kapcsolódnia a küzdelembe, melyet hazája vív. Önkénteseként jelentkezett a huszárokhoz. Pápára vezényelték, ahol 1915 júniusáig kiképzésen vett részt. Ekkor nagynénje, Békássy Elemérné óbarki kúriájában találkozhatott volna személyesen Babitscsal, Szabó Ervinnel és Madzsar Józseffel. (**1587.**) Babits és Békássy találkozására a költő elfoglaltsága miatt nem kerülhetett sor. Később pedig már nem találkozhattak. Békássy Ferencet 1915 júniusában a galíciai frontra vezényelték, ahol a harmadik napon Dobronocnál, Csernovic mellett elesett. A halálhír megrendítette Babitsot. 1915 augusztusában az ő emlékére írja a *B. F huszárönkéntes: elesett az északi harctéren, 1915. június* című írását, melyben a XX. század egyik nagy költői ígéretének pusztulását írja le. Ez a gyermek, írja, még bimbajában elpusztult. Írását a barátok dicsérő szókkal illették, többek között Halász Gyula (**1646.**) és Fenyő Miksa (**1621.**) is.

A szekszárdi élet

Babits Mihály legendásan rossz levélíró volt. Ráadásul ritkán látogatott haza Szekszárdra, pedig a rokonok nagyon hiányolták (**1549., 1626., 1710., 1725.**). Különösen betegeskedő édesanyja szenvedett fia e fogyatékosságától, s szinte minden levelében hívja-várja, jöjjön, írjon, ne hagyja kétségek között gyötrődni anyai szívét amiatt, hogy gyermeke jól van-e (**1659.**, **1806.**). 1915 karácsonyán anyja és testvére, Babits Angyal pesti otthonában látogatták meg a költőt. (**1675., 1676.**). Anya és lánya viszonylag gyakran megfordultak a költő lakásában (**1744**), sőt édesanyja valószínűleg a Reviczky utcai lakásba költözésnél személyesen is segítségére volt. Hazafelé másik vonatra szállt, így Sárbogárdon kötött ki (**1727.**). Csak egynapos késéssel érkezett haza. Kelemen Auróra lányával, Babits Angyallal élt, aki az 1908–1909-es tanévtől a szekszárdi államilag segélyezett községi polgári leányiskolában először óraadóként, majd vegy- és ásványtan, egészségtan és tornatanárként dolgozott. A háború miatt az ő kötelezettségei is megszaporodtak **(1630.)**. Az 1915/1916-os tanév novemberétől márciusáig kézimunkát is tanított, és tantestületi jegyző volt. (Szekszárdi Polg. Leány. Ért. 1916) Egyik leveléből kiderül **(1634.)**, hogy szóba került áthelyezése, ám végül maradt az eredeti helyén.

A család 1914 és 1916 között írott leveleinek jelentős része Babits István-

nal foglalkozott. Az édesanya leveleiből azonban az is kiderül, hogy legnagyobb gyermeke, Babits Mihály egészsége is állandóan foglalkoztatta. Fiához írt leveleinek jelentős részét Babits egészségéért való aggódás töltötte ki (**1566.**, **1567.**, **1613.**)

Babits Mihályné rendszeresen olvasta fia írásait (**1579.**), sok levelében kér verseket a költőtől. A *Miatyánk* című költeményt különösen szerette volna megkapni, ám ezt Babits nem küldte haza. A Magyarország hirdetésében értesült róla (**1589.**, **1601.**), s ezt szemrehányóan meg is írta fiának.

Babits Mihályné és Babits Angyal leveleiből képet kapunk a szekszárdi életről. Az egyik levél alapélelmiszerek (vaj, tej, hús) hiányáról és hatalmas drágaságról számol be (**1589., 1802.**). 1914 decemberében az iskola épületét kórházzá alakították, a tanítás máshol folyt. (**1566.**) A permetezéshez nem lehetett rézgálicot kapni, mivel lefoglalta a katonaság. Babits Mihályné nem tudott felvenni a nyárra cselédet, mert munkaerőhiány volt (**1601.**). Komolyan kellett takarékoskodni. Ennek ellenére 1916-ban jó évet zártak, a költőt is jelentős összeggel tudták támogatni. (**1802.**)

1915-ben a családot a háborún kívül Halász Béláné Babits Anna halála is megrázta. Babits Angyal egy júniusi levelében (**1612**) beszámolt Anna néni egyre gyengülő állapotáról. Babits Mihály nagynénje július 31-én hunyt el, augusztus 3-án volt a temetése **(1620., 1622.)**. Babits erre nem tudott elmenni, egy részvétnyilvánító kártyát küldött unokatestvérének, Kapu Jenőné Halász Gizellának (**1622**).

Babits háborúellenes tevékenysége

A háború kitörésekor rengeteg költemény született. Július Bunt német kritikus szerint a német nyelven íródott háborús versek száma mintegy másfél millióra tehető. Gyulai Ágost *Háborús antológiájá*nak előszavában tízezer háborúval foglalkozó magyar költemény megszületéséről olvashatunk. (Sipos 2003:67.) A Nyugat íróit is megosztották a történtek. Ignotus a *Háború* című cikkében az Osztrák–Magyar Monarchia népei háborújának nevezi a harcot, mely értünk, magyarokért is zajlik. Móricz Zsigmond 1914-ben hazafias mámorban úszik, győzelmi reményeket táplál. A háborúban a nagy változás lehetőségét látja. Remélte, hogy a harc megforgatja az egész ország életét, és megszabadulunk Ausztriától. (Móricz 1953:143–4.) Babits Mihály az első perctől kezdve ellenezte a háborút. Erről írt első megnyilatkozásában (*Gyermekek és háború,* 1914. augusztus) a magyarság és az emberiség jövője iránt érzett aggodalom és a béke vágya fogalmazódott meg. A „lelkes döb-

benetű tömeg" láttán a teljes kétségbeesés kerítette hatalmába. Még ebben a hónapban megírta a *Fiatal katona* című költeményét, októberben pedig megszületett ima- parafrázisa a *Miatyánk* (Sipos 2003:67.). Szintén ebben az évben jelent meg a Nyugatban a *Magamról* című ciklus három katonaszonettje, a *Nel Mezzo..., S e zord napokban...* és *A szörnyű másnap...* című költemények. Babits az emberi egyéniség elsorvadásától, a tömegek lélektelenné válásától, a tömegek halálától rettegett. Helyzete nehéz volt, mivel a háború híre euforikus örömmel töltötte el az embereket. Sokan még az 1915. augusztus 4-től november elejéig tartó, nagy véráldozatokat kívánó isonzói harcok után is hittek a győzelemben. Gyulai Ágost „paedagogiumi tanár" (**1644.**) egy antológia összeállításán dolgozik 1915 októberében. Levelében nyoma sincs a háború miatti elkeseredettségnek, kiábrándultságnak. Német mintára akar összeállítani a magyar háborús költészet legszebb verseiből egy kötetet, ehhez kéri Babits *Fiatal katona* című versére a megjelentetési engedélyt. (A kötet 1916-ban *Háborús antológia* címmel látott napvilágot.)

Babits versei komoly hatást gyakoroltak olvasóira. Bizonyítja ezt Babits Angyal is, aki barátnője számára háborús költeményt kért a költőtől. (**1585.**) A makóiak kedvenc szavalónője, Tarnay Ilonka számára Babits többszöri felszólítás után (**1588.**, **1589.**, **1591.**) el is küldi a *Prológus* című versét. (**1592.**) Egy bécsi műintézet, a Literarisches Institut Kosmos felkérésére született meg Babits *Miatyánk* című költeménye, melyet a Vasárnapi Újságban katolikus és protestáns kiadásban, díszkötésben meg lehetett rendelni. (**1601.**) Mihó Ernő énekművész 1915 áprilisában megzenésítette a *Fiatal katona* című költeményét. (**1602.**)

A Dunántúli-ügy

1915. augusztus 16-án jelent meg a Nyugatban Babitstól a *Játszottam a kezével* című vers. Ennek a költeménynek az utolsó három sora így szól: „Nagyobb örömmel ontanám/ kis ujjáért a csobogó vért,/ mint száz királyért, lobogóért". Rákosi Jenő, aki a *Pokol* fordítását hálás köszönettel nyugtázta 1912-ben (BML 1911–1912:310.), Dunántúli álnéven támadást intézett Babits ellen. Ezzel egy fél évig tartó sajtóhadjárat vette kezdetét.

Rákosi Jenő publicista, író, 1867-től a Pesti Napló munkatársa, 1881-től a Budapesti Hírlap szerkesztője, kiadója, majd tulajdonosa. A *Holnap* antológia megjelenésekor bírálta Adyt és Babitsot (Éder 1966:163.). Ady elleni támadása 1915 szeptemberében folytatódott. Két diákjával levelet íratott a költőnek, melyben véleményét kérték ki egy Ady-epigonról, Gyóni Gé-

záról. Ady Endre válaszolt is a levélre. Véleménye szerint Gyóni Gézából soha nem lesz jó költő, még a háború sem tudja azzá tenni. Ez a válaszlevél október 14-én megjelent a Budapesti Hírlap hasábjain. A levelet Dunántúli, azaz Rákosi Jenő kommentálta. Gyóni Géza szerinte érzékletesen meg tudta énekelni a háború borzalmát, míg Ady arról a világról tudott csak képet adni, amely megcsömörlött. Az Ady elleni hajsza folytatásaként támadta meg Babitsot. Október 20-án jelent meg az őt vádoló írása. A vád szerint a költő kedvesének kisujjáért szívesen áldozná fel a királyt, a lobogót. Dunántúli megkérdőjelezi Babits hazafias tanári működését. Egy olyan ember okítja hazaszeretetre a diákokat, „aki ebben a rettenetes, hekatombák alatt nyögő időben ilyen cinikus kijelentésre hajlandó" (Téglás 1996:41.).

Éder Zoltán (Éder 1966:162–5.) pontosan leírja a vers keletkezéstörténetét. A költemény a háború előtt született szerelmi vallomás, mely a Nyugatban két másik szerelmes vers, a *Gretna Green* és a *Július* mellett jelent meg. A vers címzettje két személy is lehet. Egyik Kiss Böske. Kiss Erzsébet Babits másod- unokatestvére, hozzá íródtak a *Július és* az *Augusztus* című versek. F. J.-né M. Erzsébet elmondása szerint azonban Babits 1915-ben reménytelenül szerelmes volt az Iparművészeti Főiskola egyik gyönyörű hallgatójába, Révész Ilusba. Tőle tudjuk, hogy Révész Ilusnak gyönyörű keze volt, lehet tehát, hogy Babits a kun csodaként emlegetett lány kezéről írta a verset. Révész Ilus ekkor Dienes Barna menyasszonya volt, aki 1915-ben a fronton harcolt. A lány kitartott szerelme mellett, holott F. J.-né szerint nem volt számára közömbös a költő.

Babits így írja le a vers keletkezését: „Először megvoltam a következő sorokkal, majd az egész strófával: »Hát a körme... s hogy gyenge erejét.« Az ujja két sora gondolata megvolt az első megfogantatásban: »Minden e világon... ütközik.« Háborús vonatkozás: háború volt és így írtam be készakarva, háború elleni célzattal. Nem gondoltam, hogy botrány lesz, csak hogy dühöngeni fognak, a hazafiak. Csak egy hónap múlva tört ki a baj. Ennek két variánsa van: Lobogó vért. Ezért kétféleképpen idézem mindig.*"* (Téglás 1996:8–9.)

Ady Lajos, Ady Endre testvére, a Tanáregyesület nevében állt ki a tanárok védelmében, megkérve Dunántúlit, ne fedezzen fel minden héten egy áruló tanárt. Dunántúli minderre november kilencedikén felelt. Felháborítónak tartotta, hogy a Tanáregyesület szót emel a vers ügyében, holott ez nem műalkotás Ma, írja, mikor tele van minden szív hazaszeretettel, vitézséggel, egy költő-tanár nem teheti gúny tárgyává a király és a zászló fogalmát. Ady Lajos november 10-én kelt válaszában biztosította arról az olvasókat, hogy a Tanáregyesület soha nem pártolna egy hazaáruló tanárt, sőt a leghatározot-

tabban fellépne ellene. A tisztviselőtelepi gimnáziumban november 5-én és 6-án rendkívüli ülést tartottak, melyben felkérték Babitsot, hogy a tanári kar becsületének helyreállítása, megvédése érdekében nyilatkozzék az ügyben. A Budapesti Hírlap szerkesztőségének november első hetében írt a költő (**1649.**), s írásában leszögezte, hogy költeményeivel kapcsolatban bárkinek joga van a nemtetszésének hangot adni, de a pedagógusi pálya megrágalmazására, a tanárok hazafiasságának kétségbe vonására senkinek sincs joga.

Az írók csoportosan és egyenként is felszólaltak az ügyben. A Nyugat írói tábora az írói szabadságért, az irodalom irodalmon kívüli szempontok alapján történő értékelése ellen szállt síkra. A Világ című újság pacifista álláspontot képviselt, Rákosi támadását a fejlődő demokrácia elgáncsolásának értékelte. Ignotus *Spécik* című novemberi írása szerint Rákosi az irodalomban teljesen járatlan, aki ír a költőkről, annak illik ismerni őket. Krúdy Gyula a maga szellemes módján kifejti, Rákosi el sem tudja képzelni, hogy valaki kínálhat ennyit is egy nőnek (Éder 1966:214.). A Külügy-Hadügy című újság november 14-én az otthon ülő, „magyarul dadogó, de az isten tudja, hogy micsoda szerzet*"*-et állít szembe a fronton harcoló katonákkal. November 20-án a Magyar Kultúrában az ostoba magyarokat, így Babitsot és Adyt is kihasználó, a nemzetet elpusztítani kívánó nem magyarokról lehet olvasni. (Sipos 2003:69–70.) Dunántúli december 5-ei cikkében kifejti, hogy a tanárt és a költőt nem lehet szétválasztani.

Babitsot megrázták ezek a támadások. Ignotus biztatta, hogy reagáljon a történtekre. A Nyugat november 16-ai számában *Versek, előszavak* címmel verseket jelentetett meg, mely válaszként értelmezhető az ellene folytatott hajszára. A *Prológus*sal és a *Miatyánk*kal együtt *A „Fiamhoz"* és az *Ady Endrének* című verseket, végezetül pedig a *Vers, támadásokra* című költeményt publikálta. Ez a *Recitativ* kötetben *Pro Domo* címen szerepel (Rába 1983:121.). A *„Fiamhoz"* című költemény annak a Komjáthy Aladárnak szól, aki megértette eszmei és művészi törekvéseit. Az *Ady Endrének* című vers ezen a helyen történő megjelentetése üzenet a szintén megtámadott költőtársnak. A *Vers, támadásokra* a legerősebb írása a ciklusnak, hadüzenetként is olvasható.

December elsején a Nyugatban *Névtelen sorok* címmel egy aláírás nélküli, három csillaggal ellátott írás jelent meg. Ezt sokan Adynak tulajdonították, be is került az *Ady Endre publikácisztikai írásai* című kötetbe (Ady 1977:503–4.). Baudelaire *Albatrosz*át idézi a szöveg. A költővel játszadozni mindig is kedvelt szórakozás volt. Úgy játszanak az emberek a költővel, ahogy a matrózok az albatroszmadárral, kínozhatják, gúnyolhatják, hisz ez egy „csodás

ellenkezése az egyforma embereknek az olyannal, aki egyetlen". A szöveget egyesek Szép Ernőnek, mások magának Babitsnak tulajdonítják.

Természetesen a barátok és ismerősök is kiálltak a költő mellett. A költő, újságíró Lendvai István elsőként biztosította tiszteletéről, megbecsüléséről. (**1653.**) A demokratikusan gondolkodó főiskolások és egyetemisták ifjúsági egyesülete, a Március Kör, amely 1914-ben többször hívta Babitsot előadni, egy nyugatos irodalmi estet szervezett, így tiltakozva a Dunántúli-ügy miatt. (**1658.**)

Az ügy híre a frontra is eljutott. Babits István érdeklődik, lehet-e tudni, kit rejt a Dunántúli álnév (**1655.**). Kovács László kicsit erélyesebben írja le véleményét a kérdésről (**1667.**).

Decemberben a Petőfi Társaság megtartotta éves tagválasztó gyűlését Herczeg Ferenc elnökletével, Ferenczi Zoltán és Endrődi Sándor alelnökletével és a főtitkár Várady Antal irányításával. Az „évi tagválasztó gyűlésé"-n a jelen lévő 28 rendes tag titkos szavazással Gyóni Gézát, Móra Ferencet és Malonyay Dezsőt választották soraikba 16, 18 és 17 szavazattal. Juhász Gyula, Krüzsey Erzsike és Babits Mihály 4, 3 és 2 szavazatot kapott. (Sipos 2003:70.) Babits unokatestvére, Buday Dezső december végi levelében örömének adott hangot, hogy a költő nem lett „petőfista". (**1662.**)

1916. január 29-én szombaton délután köszönt el tanítványaitól – amint erről a Világ tudósít –, s bejelentette, hogy nem folytatja tovább tanári működését: „Tanítványai, akik mindig bámulták őt tudásáért és szerették forró jóságáért, könnyezve hallgatták tanáruk megható búcsúzó szavait, ki a mai magyaróráját már nem is tartotta meg. (...)" (Éder 1966:244.). Kedves gimnáziumát hivatalosan február elsejével hagyta oda. A Budapest-vidéki Tankerületi Főigazgatósághoz helyezték át. Szilasi Vilmos így emlékszik a történtekre: „A miniszter el volt szánva rögtöni fegyelmi lépésekre. Az áldott Wolfner József, a kiadó, Herczeg Ferencnek is kiadója és bizalmasa (...) rábírta Herczeget rögtöni közbenjárásra. Így lett Babits (...) Badics Ferenc főigazgatóhoz beosztva. Egy délelőttöt töltött az akkori Szent Király utcában, a főigazgatói irodában. Badics Ferenc művelt és előkelő humanista lélek volt, minden zárkózottsága dacára meleg szív és Babits tisztelője. Adott neki egy csendes szobát egyedül magának, és fölmentette minden kötelezettség alól. Babits nyugodtan foglalkozhatott volna avval, amivel akar. De épp ezt a csöndet, a légüres teret maga körül nem bírta el az, akit a tévedő közvélemény az elefántcsonttorony költőjének tekintett. (...) Semmi mód nem volt ahhoz, hogy az irodába, melyből búcsú nélkül szinte kilopódzott, csak még egyszer is visszatérjen." (Éder 1966:257.) 1916. március végén telt le a Budapest-vidéki Tankerületi Főigazgatáson a munkavégzés alóli mentessége.

A főigazgató felterjesztésére a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium előbb júliusig, majd október végéig betegség címén szabadságolta a költőt. Babits azonban a szabadságolási idő alatt szeretett volna mindenképp biztos gimnáziumi állást szerezni magának. Barátai, tisztelői ismét a nagy befolyással bíró Herczeg Ferencet keresték meg a problémával. Az Új Idők szerkesztője ismételten a költő segítségére sietett, levélben is igyekezett megnyugtatni őt (**1799.**). Közbenjárására, s esetleg még Kornfeld Móric iparbáró barátaira való tekintettel a minisztérium november 9-én kelt rendeletével „újból tanári szolgálatra" alkalmazta Babitsot, s szolgálattételre a VI. kerületi főgimnáziumba osztotta be, mely a Munkácsy Mihály utcában működött. (Sipos 2003:74.) A híres regényíró, Tisza István miniszterelnök bizalmasa, a Petőfi Társaság elnöke készségesen sietett a költő segítségére, ahogy ez levelezésükből is kitűnik. Mindezt oly módon tette, hogy Babits soha nem érezte magát lekötelezve. Babits ismételt tanári működését november 19-én kezdte meg, átvéve a Nagyszebenbe visszarendelt Mixich Lajos osztályfőnökségét és órarendjét (Sipos 2003:74.). Id. Babits Mihályné, aki gyakran érdeklődött állálslehetőségei felől, most lelkesen gratulált újbóli elhelyezkedéséhez (**1806.**). A költő nem sokáig maradt az intézet kötelékében. Végigtanította ugyan az 1916/1917-es tanévet és elkezdte a következőt is, de 1918-ban kérte és meg is kapta nyugállományba helyezését.

Babits nagy háborúellenes verseiben (*Fiatal katona*, *Magamról*, *Kép egy falusi csárdában*, *Játszottam a kezével*, *Húsvét előtt*, *Fortissimo*) és cikkeiben (*Itália*, *A veszedelmes világnézet*) még Adynál is vakmerőbben szállt szembe a közhangulattal. A háború kirobbanásának okaként az értelmiséget és az irracionalizmus diadalát kárhoztatta *A veszedelmes világnézet*ben. *B. F. huszárönkéntes: elesett az északi harctéren, 1915. június* című cikkében elutasítja a háborút, mely „nem természetes küzdelem", nem „az erős túlélését, a faj kiválasztódását és javulását", hanem a „legkiválóbb elem" pusztulását idézi elő. Ezeken kívül még számos cím nélküli verset írt, mind a háború borzalmai ellen. Ezek a költemények nyomtatásban akkor nem jelentek meg, „*Borzasztó a háború...*" címmel gyűjtötte őket egybe Gál István. (Babits 1982) 1915-től a területi hódítás nélküli béke mellett foglalt állást, a zimmerwaldi konferencia határozataival azonosan viselkedett. (Sipos 1979:9.) (Ez a konferencia 1915. szeptember 5–8-ig zajlott. Hét ország küldötteinek szocialista békeértekezletét Svájcban rendezték meg.)

Babits 1916. március 26-án a Zeneakadémián olvasta fel *Húsvét előtt* című költeményét. Ekkor már megfosztották tanári állásától, és nem folytathatja a Nyugat hasábjain megkezdett *Kártyavár* című regényét sem. Ezek után várható volt, hogy Babits tartózkodni fog a további nyílt kiállástól. Nem ez tör-

tént. Babits számára eszméi szentebbek voltak, mint egyéni sorsa, karrierje. (Kardos 1972:172.) A költemény egyetlen szívszorító kiáltás a békéért.

1916 áprilisában jelent meg Babits harmadik verseskötete, a *Recitativ*. A kötet régi és új alkotásokat egyaránt tartalmazott. A közönség hatalmas lelkesedéssel fogadta. A művészi kiállítású könyv fedelén Falus Elek szimbolikus, vérszín levelű fát ábrázoló rajza látható. A Nyugat irodalomtörténeti eseményként kezeli a kötet napvilágra kerülését. A június 1-jei számban három ismertetés jelenik meg róla. Schöpflin Aladár, Kosztolányi Dezső és Rozványi Vilmos méltatják a munkát. Ady Endre kritika helyett költeménnyel köszönti a költőt, a *Babits Mihály könyve* című vers a Nyugat következő számában jelenik meg. (Kardos 1972:180.) Ez a kötet egy vallomás, mely egy olyan emberi állapotra vet fényt „melyben a költőt a háború tudata és a személyes megrázkódtatások most már könnyen új útra lódítják". (Rába 1981:474.) Megvan benne a Babitsra jellemző formai virtuozitás és a témák sokoldalúsága, de megjelenik benne egy újfajta magatartás is: a közösség sorsáért felelősséget vállaló költőé. (Kardos 1972:197.)

Babits a háború kitörésekor azokkal az írókkal, költőkkel épített ki kapcsolatot, akik a béke oldalán álltak. 1916-tól már szervezett formában is kész volt szót emelni a békéért. Lakásán, a Reviczky utcában gyakori összejöveteleket rendezett. Ezeken a találkozókon megjelent Jászi Oszkár, Karinthy Frigyes, Bíró Lajos, Lengyel Menyhért, Schöpflin Aladár és még sokan mások. Hónapokig tanácskoztak, hogyan lehetne elősegíteni a háború befejezését és egy új magyar szellemi légkör megteremtését. (Sipos 1976:9.)

1916-tól antimilitarista tevékenysége határozottabb lett. Ismeretsége Szabó Ervinnel a háború közepére datálható, amikor is egy véletlen révén kerültek kapcsolatba. Szabó Ervin ezekben az években az antimilitarista mozgalom fő irányítója volt, már 1914-es cikkeiben a háború ellen szólított. (Sipos 1976:9.) Kapcsolata Babitscsal a háború végéig egyre erősebb barátsággá változott.

Szabó Ervin a kezdetektől érdeklődött Babits költészete iránt, sőt Ady mellett ő volt a kedvenc költője. Amikor Hatvany Lajos akciót indított, hogy a költőt fogarasi elszigeteltségéből kiemelje s a fővárosba hozza, Szabó Ervin felajánlotta, hogy szívesen biztosít állást Babits számára az általa igazgatott Fővárosi Könyvtárban. Babits a biztos állami szolgálatot, a szívének kedves tanárságot választotta. (Sipos 2003:50–56.) Személyesen csak a háború derekán találkoztak, Schöpflin Aladár jóvoltából, aki mindkettejüket régről ismerte, s bemutatta őket egymásnak. Schöpflin így írja le megismerkedésüket: „Egy nap estefelé együtt ültünk ketten Babitscsal a Centrál kávéházban. Egyszerre csak belépett a kávéházba egy közepesnél valamivel alacsonyabb termetű, kreolos arcszínű, bajszos úri ember. Köszöntünk egy-

másnak, mire Babits halkan megkérdezte tőlem, ki ez? Megmondtam neki: Szabó Ervin, a kitűnő társadalomtudós. Babits érdeklődve nézett fel és azt mondta: Szeretnék vele megismerkedni. (...) Szabó Ervin örömmel fogadta meghívásomat, mondta, hogy már rég szeretett volna a költővel megismerkedni. Így kerültek egymással ismeretségbe és egyúttal jó barátságba a költő és a szociológus. Ettől kezdve sűrűn, néha hetekig mindennap találkoztak. Meglepetve láttam, hogy bár a szellemi élet oly különböző területein élnek és dolgoznak, mennyi érintkezési pontot tudnak találni és milyen hamar beleelegyedtek a beszélgetésbe. Kiderült, hogy Szabó Ervin jól van tájékozódva irodalmi dolgokban is. [...] beszélgetéseik közben kiderült, hogy a szociológia Babitsnak mégsem olyan teljesen idegen terület [...]"

Szabó Ervin mint kitűnő szervező nagy szerepet játszott Budapest szellemi életében. Nemcsak mint a legnagyobb és legmodernebb budapesti könyvtár, a Fővárosi Könyvtár igazgatója, hanem mint publikációs lehetőségek irányítója is. Szabó Ervinnek három lehetősége volt ekkoriban az írók műveinek közzétételére. Szerkesztője volt a polgári radikalizmus folyóiratának, a Huszadik Századnak; kulturális rovatvezetője volt a radikális értelmiség napilapjának, a Világnak; és megszervezője volt az Új Magyarország Könyvkiadó Vállalatnak, a Népszava Nyomdával és a Lantos könyvkereskedéssel együttműködő új cégnek a háborúellenes könyvek kiadására. Természetesen valamennyi fórumot Babits rendelkezésére bocsátotta, hiszen személyében a háborúellenes költészet egyik legfontosabb képviselőjét vonhatta be közvetlen baráti társaságába. Ebbe a csoportba a polgári radikalizmus fontos képviselői tartoztak. Vasárnaponként találkozott Jászi Oszkár lakásán Szabó Ervin, Madzsar József, Jászi Aliz, Dienes Valéria, Dienes Pál és Babits Mihály. (Sipos 1979:10.)

Babits a tisztviselőtelepi gimnáziumban

A Széchenyi Gimnázium 1911 szeptemberében költözött a Tisztviselőtelepre. A Tisztviselőtelep az akkori Orczy-kert és a Népliget között épült fel. Megszervezője és első igazgatója id. Gaál Mózes volt. Az iskola épületét Kőrössy Albert és Kis Béla tervezte, az igazgató Tündérpalotának nevezte. Az iskola építése alatt felhasználták id. Gaál Mózes nyugat- európai körútján szerzett iskolaépítési és -berendezési tapasztalatait. Mivel az igazgató maximálisan figyelembe vette a használók igényeit, az iskolának tágas és napos termei voltak. Megtalálható volt benne egy tanári és ifjúsági könyvtár, olvasószoba, zeneterem, díszterem és tanulószoba is. Működött lakatos –,

vasesztergályos –, könyvkötő- és asztalosműhely. Az iskola technikai felszereltsége magas fokon állt. Bizonyítja ezt a fizikai, biológiai, kémiai, földrajzi, rajz- és ábrázoló geometriai terem. A gimnázium különös hangsúlyt fektetett az elméleti és gyakorlati oktatás párhuzamosságára. Id. Gaál Mózes fontosnak tartotta a munkára és a közösségre való nevelést. Külön figyelmet szentelt a különleges képességű és a korrepetálásra szoruló tanulóknak. Az iskolába befolyt pénzösszeget a szegény diákok megsegítésére fordította. (BML 1912–1914.) Kiváló iskolájának létrehozásához saját maga válogatta az általa legjobbnak tartott tanárokat. Így került ide Újpestről Babits Mihály és Dienes Pál is.

Babits az 1911/1912. tanévben az újpesti Magyar Királyi Állami Főgimnáziumban tanított. Szeretett volna Budapesten tanítani, elhelyezkedési terveit családja és barátai is támogatták. Az 1912/1913. tanévben egy párhuzamos osztály indítása miatt szükségessé vált új tanerők felvétele. Babits 1912. november 16-án foglalta el új állását a tisztviselőtelepi gimnáziumban. (Éder 1966:141.) Babits nagyon örült annak, hogy Gaál az igazgatója – személyes jó barátságot ápolt vele –, és hogy Dienesékhez közelebb kerül.

Az 1912/1913. tanévben magyar és latin nyelvet oktatott, emellett pedig osztályfőnöki teendőket látott el. Az 1913/1914-es tanévben szabadságot kért, de nem kapott. Tovább tanította eddigi osztályait, az V. osztályban pedig görögpótló irodalmat tanított. Az 1914/1915-ös tanévben megkapta ugyan éves szabadságát, de lemondott róla. A világháború kitörése sok tanártársát is hadba szólította. Az ő óráit az itthonmaradottaknak kellett pótolni. Babits órabeosztása is megváltozott. Szaktárgyain kívül rá hárult a történelem tanítása is. Az V. B osztályfőnöke lett, itt a latin, történelem és görögpótló órákat látta el. Az V. A-ban ugyancsak a görögpótló, a VI. A-ban a magyart és a görögpótlót, valamint a VII.-ben a történelmet, március 15-től a VI.-ban a latint tanította. Március 15-ig összesen heti 17, március 15-től heti 18 órában oktatott. Átvette továbbá az iskolai önképzőkör, a Széchenyi-kör vezetését. A kör többek között tudományos tárgyú értekezések és műfordítások készítésével foglalkozott. A tagdíjat az iskolai könyvtár bővítésére fordították. Az 1915/1916. tanévben az önképzőkör idegen népek kultúrájának és nyelvének megismerését célul tűző új szakosztállyal bővült. Nagy sikert aratott Babits Dantéról szóló előadása.

Az iskola 1915–16. évi értesítőjében a tanárok munkabeosztását feltűntető sorban már nem szerepel Babits neve. 1916. január 29-én szombaton délután köszönt el tanítványaitól, és bejelentette, hogy nem folytatja tovább tanári működését. A helyére ideiglenesen dr. Alszeghy Zsolt, a III. kerületi főgimnázium tanára került. Az ő órarendjéből lehet rekonstruálni Babits

azévi elfoglaltságait. Távozása után az önképzőkör vezetését maga az igazgató vette át.

Tanári működését 1916. november 9-én kezdhette el újra a VI. kerületi főgimnáziumban. Ez az iskola 1899-ben lett önálló gimnázium, 1905-ben alakult főgimnáziummá, 1909-ben pedig a Munkácsy utcába költözött. Babits működése idején azonban nem itt, hanem a VI. kerületi állami főreáliskola épületében, a Bulyovszky utcában folyt a tanítás. Az eredeti iskolaépületet 1914-ben katonai célokra lefoglalták. Babits Mixich Lajos helyett tanított, átvette órarendjét és osztályfőnöki teendőit. (Éder 1966:257.)

Az itthon maradt barátok

Babitson kívül 1915-ben nem sorozták be Komjáthy Aladárt sem. Komjáthy Aladárt Babits Újpesten tanította, egyik legtehetségesebb és legkedvesebb tanítványa volt. *A „Fiamhoz”* című költeményt hozzá írta, ténylegesen fiaként szerette őt. Babits Angyal segített Komjáthy Aladárnak nevelői állást szerezni (**1624.**, **1634.**) Két családnál is próbálkoztak. Egyik a Bezerédy család volt, a másik pedig egy vagyonos zsidó család, Kunfyék. Bezerédyéknek egész évre kellett volna tanító, a hatodik gimnáziumi évben kellett okítani a fiúkat (**1624.**), Kunfyéknál pedig egy első gimnazista, vagyis tízéves fiút kellett volna az első évi magánvizsgákra felkészíteni. Az állás megszerzésében Pápéné Arlow Mária, a szekszárdi polgári leányiskola német-természetrajz tanára és Wigand János is segített. Szeptemberben Babits Angyal levelében (**1634.**) a Bezerédy családról nem esik szó, csak Kunfyék vannak említve. Mivel Bezerédyéknek két jelöltjük volt, feltételezhetően a másik pályázó nyerte el az állást. Szeptemberben a Kunfy család Budapestre utazott, így módjukban állt megismerkedni Komjáthyval. Szeptember után azonban a levelek nem írnak Komjáthy állásáról, így nem tudjuk, hogy sikerült-e elhelyezkednie.

Komjáthy Aladár rendszeres szereplő a Babits család levelezésében, az ő sorozása miatt is sokat aggódtak (**1585.**, **1647.**, **1650.**, **1652.**, **1717.**). Komjáthy intézte Babits Istvánnak az egyetemi beiratásokat, a félév végi aláírásokat és egyeztetéseket (**1589.**, **1592.**, **1605.**, **1635.**). Nemcsak Babits Mihály, de az egész Babits család barátként, szinte családtagként kezelte őt. Sem az édesanya, sem Angyal, sőt még a fronton lévő István sem feledkezik meg érdeklődni hogyléte felől a költőnek írt leveleikben. Hogy Babits atyai érzéseket táplált a fiatal költő iránt, nemcsak az bizonyítja, hogy aggódott egészségéért (Komjáthynak a tüdejével voltak gondjai), hanem az is, hogy

megpróbálta őt beajánlani ismerőseihez, barátaihoz házitanítónak (**1736.**). A fiatalember 1916 januárjában már tanítóskodott egy milliomos családnál (**1683.**), s a nyarat is vidéken töltötte, házitanítóskodott egy zempléni hajdútelepülésen, Tiszalúcon (**1762.**, **1765.**).

1915-ben ifj. Gaál Mózest sem hívták be, aki a tisztviselőtelepi gimnázium igazgatójának, id. Gaál Mózesnek volt a fia, s így jól ismerte a költőt. Ifj. Gaál Mózes műfordító, író, rendező, dramaturg; a szecesszió és a szimbolizmus meseirodalmának képviselője volt. Írásait megmutatta Babitsnak. Bizonyítja ezt 1915-ös áprilisi képeslapja **(1598.)**, melyet Balatonfüredről írt. Április elején érkezett a Balatonra **(1595.)**. Mivel több lapot nem küldött, nem tudjuk, hogy itt mivel és meddig foglalkozott, ám az év folyamán egy levelében sem említi, hogy a frontra kellene mennie. A fiatalember az 1916–1917-es tanévben szándékozott elkezdeni első doktori évét az egyetemen. Nem tudjuk, hogy ifj. Gaál Mózes miért nem került ki a frontra, hiszen szinte valamennyi barátja, kortársa ott volt (**1739.**)

Babits még újpesti tanársága alatt 1912-ben ismerkedett meg Hendel Ödönnel, az Itáliáért rajongó történelemtanárral, aki szívesen időzött a Felvidéken (**1759.**); egyik levele arról tanúskodik, hogy lefotografálta Babitsot 1916 augusztusában (**1772.**).

Babits Mihály 1916 júniusában legújabb verseskötetének, a *Recitatív*nak egy példányával ajándékozta meg az Országos Széchényi Könyvtár munkatársát, egykori egyetemista barátját, az irodalom- és színháztörténész Rédey Tivadart, A Hét, az Élet és a Nyugat kritikusát. (**1736.**) Rédeyvel ez idő tájt szoros kapcsolatban volt: esküvői tanúja lett, megismerkedett sógornőjével, Hoffmann Edittel, aki a Szépművészeti Múzeumban dolgozott mint művészettörténész, a középkori magyar művészet, miniatűrfestés és grafika szakértőjeként. 1915-ben ismerkedtek meg. Babits a családi legendák alapján azt hitte, hogy a Szabóky utcai szobájában egy Borsos József festmény található. A képről hamar kiderült, hogy nem Borsos, hanem Boros Ferenc szekszárdi festő alkotása. A látogatók kétszer is visszamentek Babits lakására. Először eleredt az eső, másodszor Hoffmann Edit felejtette ott a táskáját. Másnap a költő elküldte azt Hoffmann Edit munkahelyére, a Szépművészeti Múzeumba. (BEml. 1941:210–212.)

A költőbarátok leveleinek száma nem túl jelentős. Ez valószínűleg a háborúnak tudható be. Juhász Gyula csak egyszer, egy karácsonyi üdvözlet erejéig írt barátjának (**1665.**), és a költő, műfordító, kritikus Reichardt Piroska is csak egy üdvözlőlapot küldött Diósgyőrből (**1615.**). Szintén egy karácsonyi üdvözletet küldött Komjáthy Aladár féltestvére, Szúdy Elemér is (**1669.**).

A háború alatt a Nyugatban megindult az ún. tábori posta rovat, melyet Halász Gyula írt. Halász Gyula fotóművész, grafikus 1923-tól Párizsban élt. Csatlakozott a párizsi szürrealistákhoz, festett, rajzolt, újságíróskodott. A párizsi gyermekek falrajzaiból készített albumával hívta fel a figyelmet a graffiti műfajára. 1915 szeptembere és decembere között rovata távolléte miatt szünetelt, de 1916-ban újra indult. Levelét (**1646.**) Kelet-Galíciából küldte, melyben biztosítja Babitsot barátságáról, és ígéretet tesz rovata folytatására.

Szilasi Vilmost Babits az 1910-es években ismerte meg, amikor érdeklődése a görög irodalom és filozófia felé fordult. A fiatal Szilasi 1910-ben kötetet adott közzé Platónról *Görög derű* címmel, mely annyira felkeltette az akkor Fogarason tanító Babits figyelmét, hogy ismertette azt a Nyugatban, s fölhívta a figyelmet a fiatal filozófus gondolkodásbeli merészségére. Szilasi meghatott szavakkal köszönte meg az ismertetést. Így indult ismeretségük majd barátságuk, mely csaknem három évtizeden át tartott. Szilasi a mai Somogyi Béla utcában lakott, közel Babits Reviczky utcai otthonához, így gyakran meglátogatta. A költő is gyakran volt vendége a Szilasi családnak.(**1581.**, **1681.**) Az életerős, társasági ember Szilasi a magába zárkózó Babitsot igyekezett magányából kiragadni. Így rokonok, barátnők, barátok – pl. Dienesék – társaságában gyakran kirándultak a Margitszigetre, Dobogókőre. (**1767.**) 1916 augusztusában Babits és filozófus barátja négy forró napot töltött a Balatonnál. Úsztak, eveztek, alaposan leégtek, komoly napszúrást kaptak. (**1767.**)

Babits Mihálynak régi kedves ismerőse volt a szekszárdi rokon leány, Geiger Valéria. Férjével, Dienes Pállal 1912-től közeli barátság fűzte őket a költőhöz, hiszen mindketten Gaál Mózes gimnáziumában tanítottak, közös konyháról étkeztek – Babits szinte Dieneséknél lakott a Villám utcában, csak aludni tért haza Szabóky utcai otthonába. Szívesen olvasott fel barátainak. „*Ma is látom őt Pál dolgozószobájában, a sarki bőrfotelben, és szinte hallom, amint az ő zengő, szinte éneklő orgánumával osztogatja kincseit*" (Dienes 1991:67.) – emlékszik vissza Dienes Valéria. Az a szellemi párbeszéd, mely Babitsot a Dienes házaspárhoz kötötte, már fogarasi tanársága idején elkezdődött, majd Újpesten vált élénkebbé, 1916-ra pedig meleg, nemes barátsággá formálódott. Közösen hódoltak nemcsak filozófia iránti szenvedélyüknek, hanem a detektívregényeknek is, melyeket kikapcsolódásként olvastak.(**1758.**) Dienesék igyekeztek bevonni a társasági életbe a gyakran magát kimentő, félrehúzódó költőt. Hívták, vitték magukkal barátokhoz, ismerősökhöz, rokonokhoz. (**1722.**)

A tízes években Dienes Pál Dienes Valéria és Szilasi Vilmos voltak Babits legközelebbi barátai, mindhármukkal szinte naponta összejött. Leveleik szűk-

szavúak, általában találkák megbeszélésére szorítkozóak. Leveleik pontos datálása ezért is lehetetlen feladat. (**1807.**, **1808.**, **1809.**, **1810.**, **1811.**, **1812.**)

Szilasi barátja, Fleisch Pál levelében (**1594.**) egy verses tankönyvről tesz említést. Feltételezhető, hogy annak néhány részét Babitscsal akarták megíratni. Arra vonatkozólag nincsenek információink, hogy valóban tervbe volt-e véve egy ilyen tankönyv elkészítésének az ügye, és ha igen, arra Babits hogyan reagált, ám semmi ehhez hasonló tankönyv nem jelent meg ebben ez időben.

Szabó Ervinnel a háború derekán került közelebbi kapcsolatba. Közös szórakozásra, kirándulásokra is sort kerítettek. Szívesen túráztak, tettek a közelebbi városokba hajóutakat (**1752.**, **1754.**) Szabó Ervin leveleinek egy részét egy Fejér megyei kis faluból, Sárszentágotáról keltezte, hová szívesen bújt el a világ elől (**1752.**). Különösen nagy fontosságúvá vált ez a település élete utolsó éveiben, amikor a túlfeszített munkatempó miatt legyengült szervezetét megtámadta a tüdőbaj és a spanyoljárvány. Erről a falusi rejtekhelyről szökött vissza időnként a fővárosba, hogy ügyes-bajos dolgait elintézze. Ilyenkor Jászi Oszkár nővére, Madzsar Józsefné viselte gondját gellérthegyi otthonában.

Babits lakásai

Babits az 1912/1913. tanévben a tisztviselőtelepi gimnáziumban kezdte meg tanári munkáját. A költő ekkor a rákospalotai Fő utcában lakott. A mindennapi bejárás Budapestre rengeteg idejét és energiáját emésztette volna fel. Nem csoda, hogy munkahelyének vátoztatása után azonnal megfogant benne a lakásváltás gondolata is. Gaálék és Dienesék segítségével hamar rátalált új otthonára, a Szabóky utca (ma Bíró Lajos utca) 54. számban levő lakásra. Egy földszintes, négyablakos, díszes épületben, a Haász családnál bérelt ki két szobát. Költözéséről kevesen tudtak. Ezt sokan nehezményezték, különösen Babits Mihályné Kelemen Auróra. A gyors költözés rendezetlen hivatalos ügyeket okozott, a tisztviselőtelepi első hónapi fizetését a minisztérium még az előző címére küldte. (BML 1912–1914:144.)

Babits Budapestre költözése megkönnyítette a találkozást barátaival. Ezekre a találkákra éttermekben, kávézókban került sor. Szilasival egyik kedvelt helyük a Bandl és Bodó kávéház volt. (**1609.**, **1641.**, **1648.**) A tisztviselőtelepi délutánok nagy része Dieneséknél telt. Az ebéd elfogyasztása után beszélgettek, és Babits felolvasta legújabb munkáit. (Éder 1966:147–148.)

Babits 1916 nyarán, május végén, június elején költözött a Reviczky utca

7. szám alá. Tíz évet töltött el itt, fiatal feleségét is ebbe a lakásba hozta. Babits így emlékszik vissza a környékre: „Józsefváros, a legszolidabb: de van valami benne a Belvárosból is. A város közepe; szomszédságában az életveszélyes Kálvin térnek; és mégis arisztokratikus csönd." A Mikszáth téren egy kocsma és egy könyvkereskedés állt. Nem volt itt sem üzlet, sem kávéház. Sok ciszterci pap járt erre, hiszen a Mikszáth téren volt és van mind a mai napig egy katolikus rendház. Autók nem jártak a környéken. Napos időben egy idős grófnő sétáltatta két apró kutyáját. Kéményseprőt gyakran lehetett látni. Babits ablakából a Mikszáth téri ecetfákat csodálhatta. Török Sophie visszaemlékezésében egy úri szobáról ír, ahol a falak a mennyezetig tele voltak könyvekkel. Első pillantásra nagyon tetszett neki a lakás berendezése, bőrbútorról, sezlonról és sok párnáról ír. Már csak asszonykorában ébredt rá arra, hogy milyen sok fontos, egy háztartásban nélkülözhetetlen tárgy hiányzik innen. (Török 2000:16.) A házban lift nem volt, rózsaszínű kőlépcsőn kellett felmenni Babits lakásáig. Az előszoba sötét és hosszú volt. Ebből nyílt a nagy szoba, mely szalon és ebédlő volt egyszerre. Jobbra volt a háló, balra pedig a könyvtárszoba. A nagy szobában régimódi bútorok álltak, és állandóan rendetlenség volt. Rend csak akkor lett, mikor Babits megnősült. A falon néhány barát dedikált képe függött, köztük Ady és Babits közös arcképe. Babits lakását Szabó Lőrinc is megörökítette a *Tücsökzene* című kötetének 242. darabjában, melynek címe Reviczky utca 7. Költeménye a lakásból a könyvtárszobát emeli ki. Hoffmann Edit is járt itt, levelében a festői jelzővel illeti a lakást. (**1738.**) 1916 nyarától a ház rendszeres vendégei voltak Jászi Oszkár, Karinthy Frigyes, Bíró Lajos, Lengyel Menyhért, Schöpflin Aladár és még sokan mások.

Költözésének édesanyja is örült (**1697.**) Babits már korábban is alkalmazott bejárónőt, akit Babits Mihályné rendszeresen ellenőrzött (**1676.**). Most egy házaspárt, Feketéket alkalmazta (**1744.**). Babits Mihályné sokallta azt az összeget, melyet fia fizetségnek szánt, és érdeklődött, hogy Feketéné megfelelően takarít-e. (**1744.**)

A gólyakalifa, Kártyavár

A háború ellenére is érkeztek Babits postaládájába műveivel kapcsolatos olvasói levelek. 1915-ben ezen levelek egy része *A gólyakalifa* című regényhez kapcsolódott. Babits regénye 1913. december 16-ától jelent meg folytatásokban a Nyugatban. Az egyik levél egy volt tanítványtól, Gönczi Páltól érkezett, aki a gólyakalifa szó eredetére és a mű címválasztásának okára

kérdezett rá (**1581.**). Egy másik rajongó azt szerette volna tudni, hogy a regény témája a való életből való-e, vagy sem (**1583.**).

A Nyugat 1915. szeptember 1-jei számában jelent meg Babits új regényének, a *Kártyavár*nak az első része. A regény Újpest városában szerzett benyomásainak, tapasztalatainak lenyomata, topográfiája, innen vette egyes alakjait, történéseit. (Babits 1997:623–632.) Babits augusztusban tudta meg, hogy regényét szeptembertől közli Fenyő Miksa. A Nyugat egy Barta-regényt tett félre, így kezdhette el közölni a *Kártyavár*t. (**1621.**) Babits művét értetlenség, kajánság, „beazonosítási kényszer" fogadta Újpesten. Hendel Ödön, valamikori kollégája a helyi gimnáziumban, a regényért cserébe Babitsnak szerette volna ajándékozni az újpesti városházán ma is látható Roland-szobrot (**1645.**). Mivel azonban ez nem volt megvalósítható, Babitsnak adta házának lakójegyzékét, melyet a költő beépített a regényébe. Egy másik, szintén a *Kártyavár*hoz, kapcsolódó levelet Hitel Dénes, az arad-csanádi takarékpénztár tisztviselője írt (**1631.**). Babits regényének egy apró tévedését igazította ki, mely szerint az Erzsébetfalván élő bankárt nem Hüttl, hanem Hitl Mártonnak hívták.

Babits presztízse 1916-ra – a botrányok ellenére – szépen emelkedett. Ezt jelzik a sajtótermékek képviselőinek kéziratra vágyó sorai (**1678.**, **1719.**, **1757.**) is. Sokan küldték el hozzá kézirataikat, műveiket, hogy mondjon véleményt róluk. Köztük volt Ritoók Emma is, aki 1916-ban kért kritikát és őszinte véleményt alakulófélben lévő regényéről, *A szellem kalandorai*ról, mely végső formáját csak 1919 után nyerte el, és csak 1921-ben jelent meg. (**1690.**, **1692.**, **1731.**, **1732.**). Füst Milán a *Boldogtalanok* című drámáját küldte el értékelésre Babitshoz. Babits bátorítólag válaszolt. **(1570.)**

Tisztelői között éppúgy volt neuraszténiás, boldogtalan fiatal lány (**1677.**), költői babérokra vágyó háziasszony (**1730.**), olaszos műveltségű kékharisnya hölgy (**1713.**, **1547.**), mint köztiszteletnek örvendő, fiát a háborúban elveszítő édesanya (**1729.**) s magas egyházi méltóságot betöltő férfiú (**1719.**, **1721.**) Műveivel kapcsolatban ismeretlenek is megkeresték. (**1583., 1616.**)

Babits irodalmi tevékenységét az 1915-ben kirobbant sajtóbotrány némileg visszavetette. Mint tanárt egyelőre félreállították ugyan, a világból azonban nem hátrált ki. 1915 decemberében a Petőfi Társaság nem választotta tagjai közé. Hogy Babits hogyan élte meg ezt, nem tudjuk pontosan, de tisztelői elmondták véleményüket többek között a Petőfi Társaság tagjairól is (**1682.**)

A prózaíró szempontjából az 1916. év különösen fontos volt. Babits kapcsolatban állt az első és legnagyobb hazai kiadói és nyomdai részvénytársasággal, az Athenaeummal, melynek ügyvezető igazgatója 1916-ban Ranschburg Viktor volt, s mely nemcsak a kor legfontosabb hírlapjait adta ki, hanem

szépirodalmi, szaktudományi, ismeretterjesztő munkákat is. Az Athenaeum ígéretet tett a költőnek, hogy Modern Könyvtár sorozatában megjelenteti Babits Wilde-fordításait (**1701.**). Mindez 1916. április elsején be is következett (**1709.**). Babits szerette volna, ha még ebben az évben napvilágot lát Shakespeare-fordítása és *A gólyakalifa* című regénye is. A kiadó finoman bár, de eleinte igyekezett erről lebeszélni (**1701.**, **1709.**). Áprilisban azonban már arról értesítik a költőt, hogy Shakespeare-fordításának szedésmintája elkészült (**1711.**), s decemberben a kötet már piacra is került. S bár *A gólyakalifa* megjelentetése körül adódtak gondok (**1734.**, **1746.**, **1791.**), a kiadó, ígéretét betartva, 1916-ban azt is kiadta.

Babits Mihály 1916 februárjában a Nyugat hasábjain bejelentette, hogy az 1915 szeptemberében elindított, folytatásokban közölt regénye, a *Kártyavár* félbemarad, egyelőre berekeszti a regény továbbírását. Indoklása a következő: „A mesélő elhallgat egy kicsit: Bántották, és várni kell, míg letörli könnyeit" – írja a Nyugatban. Babits az *Élet Könyvei* sorozatban szerette volna megjelentetni tanulmányait. Ez ügyben levélben folyamodott az Élet R. T.-hez, melynek nevében Szabó László, sajnálattal bár, de kérését elutasította. Arra hivatkozott, hogy a *Kártyavár*ban bizonyos erotikus dolgok nyílt tárgyalása katolikus körökben komoly visszatetszést keltett (**1704.**). A regény könyv alakban 1923-ban került a nagyközönség elé.

1916-ban a Nyugat matinéján felolvasta *Húsvét előtt* című költeményét. A verset a közönség hatalmas lelkesedéssel, vastapssal fogadta. 1916 tavaszán jelentette meg harmadik verseskötetét, a *Recitativ*ot. Nem pusztán a kortársak, hanem a tisztelők, barátok is elismerően nyilatkoztak a kötetről (**1729.**, **1730.**, **1739.**, **1757.**) Babits 1916 áprilisától 1917. január–februárjáig nem írt verset. A Nyugatban is inkább csak versfordításai jelentek meg. Wordsworth, Tennyson, Keats, Verlaine, Baudelaire (**1790.**) költeményeit fordította.

Babits művei idegen nyelven

1914 után Babits munkái iránt fordítók is érdeklődnek, hogy azokat idegen nyelven is közreadják. Versei ekkorra már megjelentek németül Horváth Henrik tolmácsolásában. Kettejük között ekkor már szoros barátság alakult ki. (**1706.**, **1707.**) 1916-ban Stefan I. Klein felajánlotta a költőnek, hogy *A gólyakalifa* című regényét németre fordítja (**1747.**), és már a kiadót is megnyerte az ügynek (**1748.**). Babits hozzájárulását adja, Klein pedig munkához lát (**1748.**, **1776.**, **1788.**)

Stefan I. Klein 1889. május 10-én született Bécsben. Apja kereskedő volt.

A család megfordult Holicson is, ahová Klein szívesen tért vissza pihenni. Sokrétű ismeretekkel rendelkezett, hallgatott jogot, történelmet, filozófiát, logikát, pszichológiát, pedagógiát, német irodalmat és színháztörténetet is. Budapesten letelepedve a Pester Lloyd, az Újság és a Világ munkatársa lett. 1916-ban beteg tüdejét Davosban gyógyíttatta, melyet szerelmi csalódásakor maga ellen fordított revolverének golyója roncsolt össze. Társa később Hermynia Zur Mühlen osztrák írónő lett, akivel főleg Frankfurt am Mainban dolgoztak. Klein műfordításból élt. A magyar irodalom német nyelvű népszerűsítését missziónak tekintette – a legnagyobb alkotásokat, legremekebb műveket akarta megmutatni a külföldnek. Ezért választotta a Nyugat nemzedék nagyjait, Kosztolányit, Krúdyt, Karinthyt, Szini Gyulát, Szép Ernőt, Füst Milánt, s természetesen Babitsot. Novelláit neves lapoknál helyezte el, esszéivel, regényeivel különböző kiadóknál kilincselt. Babits természetesen részesült a honóráriumokból is, így mind anyagi, mind szellemi megbecsülését elősegítették a német fordítások (**1747.**).

Babits 1916 nyarán levelet kapott egy nyitrai ügyvédtől, Halasi Lipóttól, aki műkedvelő fordító volt. 1911-ben például lefordította németre Babits *Két nővér* című versét, s az eredménnyel nagyon meg volt elégedve. Munkái sohasem láttak napvilágot (**1749.**).

Babits tanulmányai 1914–1916 között

1916-ban Babitsra egy irodalmi harc is várt. A Nyugat konzervatív-hivatalos részről annyira kárhoztatott „modern" nemzedékének – ahová egykor Babitsot is sorolták – már sarkát taposta egy még újabb, még modernebb írói-költői-művészi mozgalom. Eme új csoportosulás folyóirata volt a Tett, majd annak betiltása után a Ma, vezetője pedig hallgatólagosan Kassák Lajos. Nem pusztán nemzedékek harcáról volt szó. A Nyugat és a Ma iránya közti éles különbséget a két csoportnak a hagyományhoz, a korábbi magyar kultúrához való más-más viszonya magyarázta. Babits szükségesnek látta véleményt mondani az ifjakról, s tisztázni a két lap, a két „tábor" helyzetét.

1916. szeptember elsején a Nyugat hasábjain jelenik meg Babits Mihály cikke a Tett című folyóiratról és a körébe tartozó ifjú írógenerációról, *Ma, holnap, és irodalom* címmel. A tanulmányt Schöpflin Aladárnak ajánlotta. A költő magatartása fölényes, hangja kioktató. Ezt jelzi a zárójelbe tett alcím iróniája is: *Ars poetica forradalmár költők használatára*. A tanulmány azonban több ennél. Elismeri a fiatalok jogát ahhoz, hogy a soha nem volt szörnyű helyzetben soha nem volt újszerűségre törekedjenek, és minden lá-

zongásukra még a nemes művészi hagyomány iránti megvetésükre is elég mentségnek találja a háborút (Kardos 1972:200.) Mindaz, amit a költő e tanulmányában megfogalmazott a húszévesekről, arra késztetett egy debreceni fiatalembert, Babits egykori tanítványát, Juhász Gézát, hogy tollat ragadjon, s megossza nézeteit mesterével. (**1786.)**

Babits 1916-ban *A Shakespeare-ünnephez* című cikkén túl publikált egy fordítás bírálatot is. Írása november 16-án jelent meg a Nyugatban a provanszál Frédéric Mistral *Mirèio* című eposzának fordításáról, melyet Gábor Andor készített. Gábor Andor sokat fordított, Gottfried Keller, Leconte de Lisle, Storm, Verlaine, Ada Negri műveit. 1907-től dalokkal, tréfákkal a kabarészínpadon is szerepelt. Megalapítója és szerkesztője volt a Ludas Matyinak. A munkát a Dick kiadócég adta ki, kivételesen szép kötésben, formátumban. A terjedelmes mű először a Kisfaludy Társaság Évlapjában látott napvilágot, de így keveseknek volt hozzáférhető. Babits Gábor Andor munkáját a Toldihoz hasonlította, s felhívta a figyelmet a verstechnikai hiányosságokra is. Elmondta, hogy a fordítás fiatalkori mű, mely 12 évig pihent. Ezenkívül hozzáteszi: ennyi idő épp elég lett volna a hibák kijavítására, a tökéletesítésre, mert az bizonyos, hogy a mai Gábor Andor jobban meg tudná csinálni. „Gáborban a penzumos fordító mögött mindennek dacára egy – szerény – költő is lappang s mihelyt hangjának megfelelő részletek következnek, megzendül mint a hangvilla, ha rokon hangot ütnek. Az egyszerűbb, idillikusabb részek kevésbé sikerültek, de (...) jónak mondható olyan helyeken, ahol nagyobb színkavarodású leírások követik egymást." – írta a költő a szerzőről. Gábor Andor e kritika megjelenése után levélben mondott köszönetet Babitsnak észrevételeiért, s azért is, mert foglalkozott fordításával (**1801.**). Ő az első, s egyszersmind talán az utolsó is – mondja Gábor.

Babits, az előadó

A tanítás és a csendes magányban létrehozott műalkotások mellett Babits egyre gyakrabban lépett az előadói pódiumra. A népszerűség újabb felkéréseket hozott magával, nemcsak a fővárosban, hanem vidéki városokban, például Komáromban is, ahová Móriczcal közösen hívták meg. A felolvasóestet a fiatal Zsolt Béla szervezte (**1714., 1715.**) 1915-ben a Március Kör is hívta előadást tartani. Arról nem maradt adat, hogy Babits élt volna az alkalommal. (**1556.**, **1658.**)

Dienes Valéria és Pál barátai, köztük Babits Mihály is, délutánonként szívesen töltötték az időt beszélgetéssel. Ezeken az eszmecseréken Babits köz-

vetve kapcsolatba került azokkal a személyekkel is, akik különféle csoportosulásokhoz teremthettek számára szellemi kapcsolatot. Ilyen volt például a Társadalomtudományok Szabad Iskolája, mely 1906. okt. 15. és 1917 között Jászi Oszkár vezetésével működött, és formálisan független volt a Társadalomtudományi Társaságtól. Elnöke Somló Bódog, majd Ágoston Péter lett. Hat tárgyban tartottak munkástanfolyamokat, a természet- és társadalomtudományi főkollégiumok mellett választható tárgyak is voltak. A Károly körút 14.-ben, majd 1910 áprilisától az Anker köz 4.-ben béreltek termeket. Az egyes tudományágak alapjainak ismertetése mellett új, divatos kutatási ágakkal (pszichoanalízis, relativitáselmélet, örökléstan) is megismertették a hallgatókat. A fő cél a tudományos ismeretterjesztés mellett a szociológiai szempontú jogi, erkölcsi, vallási, művészeti kutatások elősegítése volt. 1916 januárjában Babitsot a Társadalomtudományok Szabad Iskolája nevében Rónai Zoltán felkérte, tartson náluk előadást Vörösmartyról (**1684.**). Mint azt a Világ című lap hírül adta, az előadásra február 24-én este hét órától került sor (**1694.**)

A Szabad Iskola munkástanfolyamait 1911-től a Galilei-kör vette át. A Galilei-kör 1908 novemberében alakult Budapesten, egyetemi hallgatókból, pályakezdő értelmiségiekből szervezte az 1905-ben létrejött, a szabadkőművesek befolyása alatt álló Szabadgondolkodók Magyarországi Egyesülete. Szoros kapcsolatban állt a Társadalomtudományi Társasággal. A kör célja a hazai viszonyok korszerűsítése volt, ezért előadásokat, vitákat, előadássorozatokat szerveztek, ezáltal széles, de nem pártjellegű platformot hoztak létre. Első elnöke Polányi Károly volt. Babits Mihály 1916. szeptember 6-án tartott volna előadást a Galilei-Körben Az új magyar irodalom címmel, este fél nyolckor **(1775.)**. Sajnos azonban megbetegedett, így nem tudott eleget tenni a meghívásnak. Helyette Bíró Lajos tolmácsolta a költő gondolatait.

*

Az első levelezéskötethez (BML 1890–1906) hasonlóan a levélközlésben az alábbi jelöléseket alkalmaztuk:

< > A kéziratban áthúzott, törölt, de olvasható szöveg kerül e két jel közé.

<...>A kéziratban áthúzott vagy törölt, olvashatatlan szöveg jelölése.

« » A kézirat olyan betűtévesztései állnak e jelek között, amelyeket a levél írója nem áthúzással javított, hanem másik betűt írt helyette.

«...» Betűtévesztés olvashatatlan javítása.

[ ] A szöveg – általában a papír megrongálódása miatt – sérült részeinek rekonstrukciós kísérlete.

[...] A kézirat sérülése miatt olvashatatlan, helyreállíthatatlan rész.
|: :| A levélíró betoldásainak, beékeléseinek jelölése.

*

A kötet munkálataihoz nyújtott segítségükért, tanácsaikért köszönetet mondunk Sipos Lajosnak és Buda Attilának, a kötet lektorának, Tóth Máténak, valamint az ELTE Modern Magyar Irodalomtörténeti Tanszék, Babits Kutatócsoport tagjainak. Köszönetet mondunk családtagjainknak és barátainknak, akik türelmükkel és megértésükkel járultak hozzá a kötet elkészültéhez.

A kötet munkálatait 2008 októberében zártuk le.

Fodor Tünde, Topolay Ágnes

JEGYZETEK A LEVELEKRŐL

1541. Kosztolányi Dezső – Babitsnak, Budapest, 1914. szept. közepe

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/779/4. – Névjegykártya. – BMKL 8123.

Megjelenés
BJKL 1959:209. (181. levél) és Kosztolányi 1996:275. (416. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Kosztolányi Dezső – Kosztolányi Dezső (1885–1936). A budapesti egyetemen kötöttek életre szóló barátságot BMlyal.
I Fehérvári út 15/a V 12. – Kosztolányi Dezső 1913 és 1916 között ezen a címen lakott feleségével.

1542. Kelemen Ilona – Babitsnak, Szekszárd, 1914. szept. 28.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1729/9. – Képeslap. – BMKL 7437.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. és tartalom alapján. Jaj...Jaj...Jönnek a magyar bakák feliratú lapon.

Magyarázatok
Kelemen Ilona – Kelemen Ilona (1860–1943), BM anyai nagynénje. A levelekben Nenne néven említik. (BCSL 1996:18.)
névünneped – Mihály-nap szeptember 29-én van.
Bimbis – Kelemen Imre (1870–1935 után), BM anyai nagybátyja, törvényszéki bíró. A család Bimbisnek hívta.
Pista – Babits István József Imre (1895–1983), BM testvére.
Anna néni – Halász Béláné Babits Anna (1847–1915), BM apai nagynénje.
Stánci tánti – Babits Konstancia (1852/1853?–1937), BM apai nagynénje.
Kovács László – Kovács László (1890–1918) joghallgató, majd ügyvédjelölt. BM földije és barátja. Írói kísérletei voltak. Az olasz fronton halt hősi halált 1918. okt. 25-én. (BCSL 1996:36.)

1543. A Nyugat – Babitsnak, Budapest, 1914. okt. 3. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1816/47. – BMKL 8912.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A NY nyomtatott fejléces levélpapírján. Keltezés a tartalom alapján. A levél előzménye az **1546.** táviratnak.

Magyarázatok
Conan Doyle – Arthur Conan Doyle (1859–1930) angol író. Az eredetileg orvosi tanulmányokat folytató Doyle a Sherlock Holmes nevű detektívfigura megalkotásával tett szert világhírnévre. Ez a figura minden későbbi mesterdetektív ősatyja.
novellát a Nyugat 16.-án megjelenő számának lefordítani – Doyle Nagy Britannia veszedelme c. írásának lefordításával bízta meg a NY BM-t. A mű azonban 1914. októberében Góth Sándor tolmácsolásában megjelent a Magyar Figyelőben, így a munka tárgytalan lett. (l. **1546**.)
főszerkesztő Urunk – Ignotus, Veigelsberg Hugó (1869–1949) újságíró, író, költő, kritikus, 1908–30 között a NY főszerkesztője.
Havas Irén – (1892–1944), a NY titkárnője, Földi Mihály felesége.

1544. A Nyugat – Babitsnak, Budapest 1914. okt. 3. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1816/48. – BMKL 8913.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A NY nyomtatott fejléces levélpapírján. Keltezés tartalom alapján, l. **1543.**

Magyarázatok
Ignotus – l. **1543.**
fordításának meglevő részét – A Conan Doyle-fordításról, l. **1543**., **1546**.
kedd – A következő kedd 1914. okt. 6-ára esett.

1545. A Nyugat – Babitsnak, 1914. okt. 3. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1816/52. – BMKL 8914.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A NY nyomtatott fejléces levélpapírján. Keltezés tartalom alapján, l. **1543.**

Magyarázatok
Ignotus – l. **1543.**
Fenyő – Fenyő Miksa (1877–1972) kritikus, a Nyugat egyik alapítója; 1908 és 1913 között Osvát Ernővel, 1913-tól 1917-ig Ady Endrével együtt szerkeszti a folyóiratot; a Gyáriparosok Országos Szövetsége (GYOSZ) titkára, majd igazgatója.
Liszt Ferenc kávéház – Budapesten, az Andrássy út 67. szám alatti kávéház, amelyet Klein Ármin vezetett.
Havas Irén – l. **1543.**

1546. A Nyugat – Babitsnak, Budapest, 1914. okt. 3.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1816/11. – Távirat. – BMKL 8909.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Conan Doyle fordítás – l. **1543.**, **1544**.
Magyar Figyelő – konzervatív irodalmi és politikai szemle (1911–1918) Tisza István alapította a NY és a Huszadik Század hatásának ellensúlyozására, bár a NY szerzői is publikáltak benne. Szerkesztője Herczeg Ferenc volt.

1547. Pál Erzsébet – Babitsnak, Budapest, 1914. okt. 9.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1827/124. – BMKL 9014.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Pál Erzsébet – BM egyik ismeretlen női tisztelője. A BMKL alapján a későbbiekben nem történt levélváltás kettejük között. Az **1548.** levél alapján Kiss Herminen keresztül juttathatta el levelét a költőhöz.
Ideák világa – Platón (Kr e. 427–374) görög filozófus rendszerének központi gondolata. Az idea minden létező ősképe, a létező abszolút valóság, míg az általunk érzékelt konkrét létezők ennek csupán halvány másai.

1548. Kiss Hermin – Babitsnak, Jászberény, 1914. okt. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1827/96. – BMKL 7602.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Előzménye az **1547.** levél.

Magyarázatok
Kiss Hermin – valószínűleg a BM-lyal rokonságban levő Kiss család tagja. Kiss István vette el feleségül BM testvérét, Babits Angyalt.
A csukott borítékban barátnőm levelét küldöm – Pál Erzsébet leveléről (l. **1547.**) lehet szó.
Erzsók – valószínűleg Pál Erzsébet (l. **1547.**).

1549. Babits Mihályné Kelemen Auróra és mások – Babitsnak, Szekszárd, 1914. okt. 15.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/63. – Levelezőlap. – BMKL 4490.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babits Mihályné Kelemen Auróra Paulina Eufrozina (1855–1945), BM édesanyja.
reánk nem gondolsz – BM utoljára 1914. aug. 16-án írt édesanyjának. (BMKL 2804.)
Angyal – Babits Angyal Irén Sarolta (1886–1935), BM húga (BCSL 1996:63.)
Imre – Kelemen Imre, l. **1542.**
Gizi – Kelemen Imréné Weininger Gizella. BM anyai nagybátyjának felesége.
Lali – Ennek a személynek nem sikerült nyomára akadnunk.
P. – Pisti. Babits István, l. **1542.**
Nenne – Kelemen Ilona, l. **1542.**

1550. A Nyugat – Babitsnak, Budapest, 1914. okt.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1816/53. – Távirat. – BMKL 8910.

Megjelenés
Kiadatlan. Keltezés fpb. és tartalom alapján.

Magyarázatok
Verset – BM-tól a NY 1914. okt. 16-i számában a Fiatal katona (347.) és a Magamról (348–9.), míg a nov. 16-i számban a Keserű órán, 1906. (457–8.), az Ünnep (459.) és a Kép egy falusi csárdában (460.) c. versek jelentek meg. A táviratban ezek valamelyikéről van szó.
Strandmagazin – Nem tudni, hogy milyen lapról lehet szó.

1551. Babits – Babits Angyalnak és Babits Istvánnak, Budapest, 1914. okt. vége

Forrás
Az **1552.** alapján. „A királyos és vöröskeresztes lev. lapokat megkaptuk, nagyon örülünk, ha írsz ezért kérlek tedd meg minél gyakrabban.”

1552. Babits Angyal és Babits István – Babitsnak, Szekszárd, 1914. okt. vége

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/165. – BMKL 4147., 4308.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés tartalom alapján.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
lev. lapokat megkaptuk – **1551.**

Dragits – Dragits Imre, Tolna vármegye főorvosa, szekszárdi járási orvos (BCSL 1996:125.)
Anyika – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
mit csinálsz a sok pénzzel? – Nem tudni, hogy milyen nagyobb összegről van szó. A levelek alapján a Literarisches Institut Kosmostól kapott 100 Korona BM egyik nagy bevétele ebben az időszakban, l. **1554.** Elképzelhető az is, hogy a Levelek Iris koszorújából kötetének második kiadásáért kapott honóráriumra utal.
az Alsó-Drina mentén visszavonultunk – A Drina a jelenlegi Montenegró, Bosznia-Hercegovina és Szerbia területén elhelyezkedő folyó, a Száva leghosszabb mellékfolyója. Az ún. 2. Drina-menti csata 1914. szept. 7-től okt. 4-ig tartott.
Félnek Olaszország ellenséges állásfoglalásától – Olaszország 1915 máj. 23-án hadat üzent az Osztrák–Magyar Monarchiának, és ezzel az antant oldalán lépett be az I. világháborúba. Ekkor még nem lehetett tudni, hogy az olaszok melyik oldalra állnak.
Bárcsak kitörne az orosz–török háború – a Török Birodalom 1914. november 12-én valóban hadat üzent Oroszországnak, ezzel újabb frontot nyitottak az oroszok a háborúban.
Az erős Dardanelláknak Anglia nem árthat – A Dardanellák és a Boszporusz szorosok lezárásával a Török Birodalom elzárta Oroszországot a szövetségeseitől.
Törökország a Transkaukazusban fényesen működhetnék – Oroszország és a Török Birodalom közti szárazföldi harc a Transzkaukázusban, azaz a Fekete- és a Kaszpi-tenger közötti, jelenleg Grúziához tartozó területeken folyt.
Hát még ha Románia és Bulgária is szerepet várnának maguknak – Bulgária 1915. szept. 6-án írta alá a szövetségi szerződést az Osztrák–Magyar Monarchiával és a Német Császársággal. Románia 1916. aug. 27-én az antant oldalán lépett be a háborúba.
Az orosz visszavonulás – Hindenburg német csapatainak az 1914. aug. 23–31. közötti tannenbergi csatában sikerült visszaszorítaniuk a Kelet-Poroszországba betörő orosz hadsereget.
Pista – Babits István, l. **1542.**

1553. Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1914. nov. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/191. – BMKL 4146., 4491.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés tartalom alapján. Nov. 5-én van Imre napja.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
A te rossz levélírásod már minket is hallgatásra szoktat – legutóbb okt. második felében történt köztük levélváltás, l. **1551.**
aggódunk sorozásod miatt – a háború kitörésekor az akkor 31 éves BM az 1912-es Véderőtörvény értelmében túlhaladta az állításköteles kort. A törvényt 1915. elején az állításköteles kort kiterjesztették minden 18 és 50 év közötti fegyverviselésre alkalmas férfira. BM-nak ezért kellett 1914. dec. 17-én megjelennie a sorozóbizottság előtt, l. **1565., 1560.**
Pistára mikor kerül sor? – Babits István (l. **1542.**) 1915. máj. 15-én a kaposvári és bécsi állomáshelyű 44-es gyalogezredbe vonult be.
Sanyi – Babits Sándor (1886–1949), Babits Sándor és Groszbauer Erzsébet életben maradt fia, a családi hagyományoknak megfelelően jogi végzettséget szerzett. Az I. világháború kitörése pályáját megszakította, bevonult katonának, a keleti harctérre került és hamarosan orosz hadifogságba esett. A berezovkai táborban találkozott Babits Istvánnal. 1918-ban hadirokkantként kicserélték a háborúzó felek, Magyarországra Európa megkerülésével tért vissza.
Az 1. honvédezred 1. zászlóaljának 1. százada – A magyar királyi IV. Károly király 1. honvéd gyalogezredének 5. tábori századának zászlósa volt Babits Sándor. A századot 1914. aug. 16-án mozgósították. Az egység Csapról indult, Uzsokon és Kalinszon keresztül Rohatyuba érkeztek.
Anna néni – Halász Béláné Babits Anna, l. **1542.**
felesége – Babits Sándor neje Keresztes Ilona.
srappel – ném. szó, lövedék, helyesen: srapnel
Imre – Kelemen Imre, l. **1542.**

Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**

1554. A Literarisches Institut Kosmos – Babitsnak, Bécs, 1914. nov. 7.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1732/9. – BMKL 8396.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Tekintetes Babits Mihály úrnak
Küldött írását folyó hó 6-án kézhez vettük, tartalmával egyetértünk. A megállapodás szerinti honoráriumot – 100 korona – a vers kézhezvétele után utaljuk. Egyúttal arra kérjük, hogy a versek elküldésével azt is igazolja, hogy ezen versek teljes és korlátlan szerzői jogát számunkra átruházza.
Kiváló tisztelettel
Dr. Klein
Literarisches Institut Kosmos Kft.” (Ford. Kövi Ádám)

Literarisches Institut Kosmos – könyvkiadással és könyvnyomtatással foglalkozó cég, amelynek Európa számos helyén volt kirendeltsége, így Bécsben is.
a versek – BM 1914-ben egy bécsi műhely által kiadott műlaphoz készítette Miatyánk című költeményét. Az emléklap katolikus és protestáns kiadásban jelent meg a „Miatyánk 1914” kiadóhivatalnál. A vers először a NY 1915. nov. 16-i számában (1249–1250.) látotr napvilágot. Német fordításban csak 1968-ban jelent meg Eva Haldimann fordításában Vaterunser címmel a Neue Zürcher Zeitungban 1968 augusztusában.

1555. Szini Gyula – Babitsnak, Budapest, 1914. nov. 17.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1243/1. – BMKL 10052.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Tintaírás, a Pesti Napló nyomtatott fejléces papírján. A verzón BM ceruzaírású grafikonja és számolásai.

Magyarázatok
Szini Gyula – Szini Gyula (1876–1932) író, újságíró. Regényeket és színműveket is írt, de főleg novellista volt. 1901-től a Pesti Napló, 1902-től a Magyar Géniusz, a Hét és a Figyelő, 1908-tól pedig a NY munkatársa.
egy ügyben – BM Barátság c. elbeszélése a Pesti Napló 1915. jan. 3. számában (2–5.) jelent meg. Valószínűsíthető, hogy ennek kapcsán kereste meg Színi BM-t.
Pesti Napló – politikai napilap (1850–1939).
Vilmos császár út – a jelenlegi Bajcsy Zsilinszky út, amely 1914 és 1945 között Vilmos császár nevét viselte. Előtte Váczi körútnak hívták.

1556. A Márciusi Kör szervezőbizottsága – Babitsnak, Budapest, 1914. nov. 19.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1902/68. – BMKL 8568.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A Március kör nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Március Kör – Főiskolásokat és egyetemistákat tömörítő szervezet.

Körünket egy előadásával megtisztelni szíveskedjék – A Magyar Hírlap (1915. márc. 20. 79. sz. 4.) hírei szerint az előadásra ápr. 3-án került sor.
Tanár urnál a gimnáziumban – BM 1912 és 1916 között a Tisztviselőtelepi gimnáziumban tanított.
Somogyi Sándor – a Márciusi Kör főtitkára.
Illés Béla – Illés Béla (1895–1974) író, esszéista, a Márciusi Kör elnöke.

1557. A Literarisches Institut Kosmos – Babitsnak, Bécs, 1914. nov. 25.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1732/10. – BMKL 8397.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A cég nyomtatott fejléces levélpapapírján.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Tekintetes Babits Mihály gimnáziumi tanár úr
Mélyen tisztelt uram!
Megkaptuk versei kéziratát, és a következő észrevételeket szeretnénk tenni: a rendelkezésünkre álló információk szerint, melyeket a magyar nyelv ismerete hiányában nem tudunk ellenőrizni, Ön a Miatyánk két verssorának beillesztéséről egyáltalán nem vett tudomást. A szöveget a mellékletben találja. Azokról a sorokról van szó, melyek a németben következőképp hangoznak: „És bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek” Ezeknek mindenképp be kell kerülniük.
Kézirata szerint a protestáns szöveg 42, a katolikus 43 soros. A német versben azonban a protestáns 40, a katolikus 38 soros. A két kimaradt sor beillesztésével és a hozzájuk jövő köztes sorokkal a terjedelem még jobban megnövekszik. Ez számunkra nem megfelelő, mert a vers ezáltal nagyobb terjedelmű lesz, és a rendelkezésünkre álló hely adott volta miatt kisebb betűkkel kell nyomtatnunk. Bele kell azonban abba törődnünk, hogy nem egyezik bele a rövidítésbe.
Arra kérjük, hogy a katolikus szöveget vagy rövidítse meg, vagy toldja meg

egy sorral. A mondat ugyanis ellentmondásos lesz, ezért szükséges, hogy a vers páros számú sorból álljon.
Kérjük, hogy ezeket a változtatásokat lehetőség szerint minél hamarább eszközölje. Noha feltételezzük, hogy van levonata a kéziratról, a mellékletben elküldünk Önnek egy általunk készítettet.
Kiváló tisztelettel
Literarisches Institut Kosmos Kft." (Ford. Kövi Ádám)

Literarisches Institut Kosmos – l.. **1554.**
A szöveget a mellékletben találja – A melléklet tartalma ismeretlen.
Azokról a sorokról van szó, amelyek a németben a következőképp hangoznak – BM kéziratában ez a két sor még nem szerepelt. Vélhetően ennek a levélnek a hatására írta át. Versébe nem pont a megadott formát vette át. A szöveg a következő: „Bocsásd meg a mi bűneinket, /miképpen mi is megbocsátunk/ ellenünk vétetteknek..."
A vers páros számú sorból álljon – a költemény 46 soros. A vers kéziratban két kiadásban jelent meg. A protestáns szöveg 42, míg a katolikus 44 soros. Az első 35 sorig a vers ugyanaz, ez után válik ketté a költemény. A végleges vers a protestáns véget őrzi meg. Katolikus vég: „de szabadíts meg a gonosztól,/ hogy a lelkünk méltó legyen/ és meg ne öljön a szégyen/ ha eljön a Te országod/ megszenteltetik a Te neved/ és megpihen fáradt világod,/ amely ma oly égve tisztul/ harcokban, bűnökben, szennyekben/ Miatyánk, ki vagy a mennyekben."

1558. Móricz Zsigmond – Babitsnak, Budapest, 1914. nov. 25.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/926/15. – BMKL 8736.

Megjelenés
Belia–Móricz 1956:672. (22. levél); Móricz 1963:102.

Megjegyzés
A levél sarka letépve, az aláírás csonka.

Magyarázatok
Móricz Zsigmond – Móricz Zsigmond (1879–1942).

hozzánk gyere be – Móriczék ekkor az Üllői út 95. sz. alatt laktak.
lesz itt vagy két fiu – nem tudni, kikről van szó.
Verseid gyönyörűek, különösen az Ünnep, de a Falusi kép is – A NY 1914. nov. 16-ai számában a Keserű órán, az Ünnep és a Kép egy falusi csárdában c. versek jelentek meg BM-tól.

1559. Ignotus – Babitsnak, Budapest, 1914. nov. 26.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/610/6. – Távirat. – BMKL 6943.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Ignotus – l. **1543.**
Figyelőt vagy cikket küldenél szombatig – nov. 26. csütörtök volt, tehát BM írásának két napon belül kellett volna megérkeznie a NY szerkesztőségébe, feltehetően a dec. 1-i szám számára, amelyben azonban nem jelent meg BM-tól írás.
Figyelő – a NY állandó rovata. 1905-től önálló lap indult ezen a címen, amely beolvadt a NY-ba.

1560. Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits István – Babitsnak, Szekszárd, 1914. nov. 26 körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/87. – BMKL 4492.

Megjelenés
Babits 1999:266 (271. levélrészlet)

Megjegyzés
A második fólió verzóján BM elfakult ceruzaírása. Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**

Babits István – l. **1542.**
A te sorozási szemléd – BM sorozásáról, l. **1553.**
A küldött fénykép – Ebből az időszakból egyetlen képet közöl a Babits ikonográfia (1983:218–9.). *Hindenburg* – Paul von Hindenburg (1847–1934). Német tábornok, a keleti front főparancsnoka. 1914 augusztusában a Mazuri-tavaknál visszaszorította a Kelet-Poroszországba betörő orosz csapatokat. 1925–1933-ig Németország köztársasági elnöke.
Kramolin Gyuszi – Babits István tiszttársa. Leszerelése után Tolna megyei tiszti főorvos.
Aladár – Komjáthy Aladár (1894–1963) költő, író. A középiskolát az újpesti gimnáziumban végezte, ahol BM tanítványa volt. Ezután a budapesti egyetemen tanult, matematikából doktorált 1923-ban. BM hozzá írta A „Fiamhoz" című versét. (BML 1911–1912:335.)
Születésed napján – BM 1883. nov. 23-án este 7 órakor született.

1561. Az Új Nemzedék – Babitsnak, Budapest, 1914. dec. 2.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/898. – BMKL 10362.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés tartalom alapján.Az Új Nemzedék nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Új Nemzedék – 1913-tól létező politikai, irodalmi és közgazdasági hetilap.
Küldjön az Új Nemzedék karácsonyi számába egy szép verset – BM-nak nem jelent meg költeménye az említett számban.
Márkus László – író, rendező, színházi szakíró, kritikus. (1882–1948) A Magyar Színház, majd az Apolló Kabaré rendezője. 1923-tól az Operaház tagja. Haláláig a Színművészeti Főiskola tanára. Az Új Nemzedék munkatársa.
Milotay István – publicista, szerkesztő (1883–1963). A jogászdoktori oklevél megszerzése után Szabolcs megyei tisztviselő. 1907-től a Budapest Hírlap munkatársa. 1914-től az Új Nemzedék főszerkesztője. 1920-tól az általa

alapított Magyarság, 1934-től az Új Magyarság felelős szerkesztője. 1947-ben Brazíliába menekült, 1956-ban Svájcban telepedett le.

1562. Ignotus – Babitsnak, Budapest, 1914. dec. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/610/7. – Távirat. – BMKL 6942.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Ignotus – l. **1543.**
Karácsonyi számból – a NY karácsonyi száma 1914. dec. 16-án jelent meg.
Írásod ki nem maradhat – BM-nak 1914 decemberétől 1915 májusáig nem jelent meg írása a NY-ban.

1563. Muskát Béla Könyvnyomdája – Babitsnak, Budapest, 1914. dec. 10.

Kézirat
Eredeti. – PIM Kézirattár**.** – BMKL 8779.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levél egy nagyobb méretű fóliára van ragasztva. Kissé sárgult.
Nyomtatott fejléces levélpapíron.

Magyarázatok
Muskát Béla – nyomdatulajdonos Budapesten.
verses-kötetét – A Levelek Iris koszorújából kötet második kiadásáról lehet szó, amely 1914-ben jelent meg a NY kiadásában.

1564. A Literarisches Institut Kosmos – Babitsnak, Bécs, 1914. dec. 14.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1732/11. – Levelezőlap. – BMKL 8398.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A cég nyomtatott fejléces levelezőlapján.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Tekintetes Babits Mihály úrnak
Elküldtünk Önnek egy írást, amelyben értesítjük, hogy Önnek a magyar Postakarékpénztáron keresztül 100 koronát utaltunk át. Kérjük, igazolja az összeg kézhezvételét. A korrektúrát elküldjük, mihelyst a vers nyomtatásba kerül.
Kiváló tisztelettel
Literarisches Institut Kosmos Kft.” (Ford. Kövi Ádám)

Literarisches Institut Kosmos – l. **1554.**
100 koronát utaltunk át – a Miatyánk c. vers után járó honorárium.
a vers – BM Miatyánk c. verse, l. **1554.**

1565. Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának és Babits Istvánnak, Budapest, 1914. dec. 17. előtt

Forrás
Az **1566.** levél alapján. „Írod hogy e hó 17 én kerülsz sorozásra...”

1566. Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits István – Babitsnak, Szekszárd, 1914. dec. 17. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/72. – BMKL 4306., 4494.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom és a **1568.** alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Babits István – l. **1542.**
Írod hogy e hó 17 én kerülsz sorozásra – BM sorozásáról l. **1553.**, **1560.**, **1566.**
A legutóbb küldött arcképeden – BM nov. 26. körül küldött haza egy fényképet saját magáról. A családnak nem tetszett a kép, l. **1560.**
Ranschburg professzor úrhoz – Ranschburg Pál egyetemi magántanár, a gyógypedagógiai tanárképző tanára, idegorvos. BM-t szívneurózissal kezelte.
nyárra tanácsolt üdülésed – BM 1914 augusztusában a fronleiteni szanatóriumba akart vonulni, de helyhiány miatt nem vették fel.
Pista – Babits István. *André* – André István (1855–1938) úri szabó, a szekszárdi ipartestület elnöke, Babitsék nála varratták ruháikat.
az igazgató úrral – id. Gaál Mózes (1863–1936) író, szerkesztő, tanár, 1904–1918 között a tisztviselőtelepi gimnázium igazgatója..
Angyal – Babits Angyal, l. **1549.**
Angyal iskolája – Babits Angyal 1908 szeptemberétől a szekszárdi polgári leányiskolában tanított.
központi egyetem – Babits István a budapesti jogi egyetem hallgatója volt.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
erről sem írtatok – az **1565.** levélről lehet szó. A többes szám miatt feltételezhető, hogy a levelet Komjáthy Aladárral együtt írták.
Kiss Pista – Kiss István (1893? 1894?–1935 után) id. Kiss Ernő és Kelemen Brigitta fia, BM távoli rokona. Második felesége Babits Angyal volt, akivel 1927-ben házasodtak össze. (BCSL 1996:19., 37.)

1567. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1914. dec. 17. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/73. – BMKL 4493.

Megjelenés
Babits 1999:279. (291. levélrészlet)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom és az **1568.** levél alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
tegnap írtam neked levelet – l. **1566.** BM megkapta a levelet.
közeledik a 17dike – BM sorozásának a napja. A sorozásról l. még **1553.**, **1560.**, **1566.**
Ranschburg – Ranschburg Pál, l. **1566.**
Ignotus – l. **1543.**
muszka – orosz.
Pista – Babits István, l. **1542.**
mikor jöhetsz haza – BM 1914-ben otthon töltötte a karácsonyi ünnepeket.

1568. Babits – Komjáthy Aladárnak, Budapest, 1914. dec. 17.

Kézirat
Eredeti. – PIM V. 5456/1/4. – Levelezőlap. – BMKL 3390.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.
Fotókópia, a levél eredetije Komjáthy Géza tulajdonában van.

Magyarázatok
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
Szabó Tivadar – Újpesten BM tanítványa, Komjáthy Aladár osztálytársa volt. Babits Istvánnal együtt végezte a jogi egyetemet, 1918-tól az újpesti járásbíróság munkatársa. (ÚjpestFőgimn.Ért. 1911:25.)
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Pisti váratlanul betoppan – Babits István érkezése az indexe aláíratása miatt volt várható, l. **1566.**, **1567.**

skrupulózus – lat. aggályoskodó, mindenből problémát csináló; túlzottan lelkiismeretes, illetve aprólékosan gondos, pontos, pedáns.
most írok neki is – l. **1569.**
Vasárnapi viszontlátásra – vasárnap, azaz 1914. dec. 20-án.

1569. Babits – Babits Istvánnak, Budapest, 1914. dec. 17.

Forrás
Az **1568.** levélben BM írja Komjáthy Aladárnak Babits István index aláíratási ügyével kapcsolatban, hogy „Egyébként most írok neki is, expressz, hogy megnyugtassam". Ezt követően az **1572.** levélben Babits Istvántól találjuk a következő utalást a levélre: „Expressz leveled csak péntek reggel érkezett". Mivel a Komjáthynak írt levél 17-én csütörtökön kelt, az expressz levél pedig már 18-án, pénteken reggel Szekszárdon volt, bizonyos, hogy az is dec. 17-én kelt.

1570. Füst Milán – Babitsnak, Budapest, 1914. dec. 19.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/469/3. – BMKL 6039.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Füst Milán – Füst Milán (1888–1967) író, költő, tanár, esztéta. Mindhárom műnemben alkotott. 1914-ben Boldogtalanok címmel írta meg első jelentős drámáját, melynek kéziratát BM-nak küldött el.
a Boldogtalanok kéziratára – Füst Milán drámáját, a Boldogtalanokat BM-nak küldte el. A dráma négy felvonása a NY 1915. első négy számában jelent meg folytatásokban.
Kereskedelmi iskola – Füst Milán a Mester utcai felsőkereskedelmi iskolában tanított.

1571. Babits – Füst Milánnak, Budapest, 1914. dec. 19. után

Kézirat
Eredeti. – PIM 4140/178/3. – BMKL 3028.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés az **1570.** levél és a tartalom alapján. Füst Milán dec. 19-én, azaz szombaton írta levelét (**1570.**), amelyet legkorábban 21-én hétfőn adhatott postára. BM viszont kedden (22-én), vagy szerdán (23-án) már elutazott, így nagy valószínűséggel csak 1915-ben keletkezett ez a levél.

Magyarázatok
Füst Milán – l. **1570.**
kéziratáról – Füst Milán Boldogtalanok c. drámájának kéziratáról van szó, amelyet Füst levélben kért vissza BM-tól. L. **1570.**
leveleit – az egyik levél bizonyosan a dec. 19-én kelt (l. **1570.**), többről nincs tudomásunk.
elutazásom előtt – BM a karácsomyi ünnepeket Szekszárdon töltötte.
Huber és az anyja – a Boldogtalanok c. Füst Milán-dráma főhőse Huber Vilmos nyomdavezető.

1572. Babits István – Babitsnak, Szekszárd, 1914. dec. 21. hétfő

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/17. – Levelezőlap. – BMKL 4307.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**

Lici – Kelemen Imréné Weininger Gizellának a gyermeke, BM unokatestvére, akit kis Licc-nek, illetve Licinek becéztek (BCSL 1996:27–29).
Lici veled Szekszárdra jönne – BM Szekszárdon töltötte a karácsonyi ünnepeket. A levelek címzése alapján az említett utazásra dec. 23-án, vagy 24-én kerülhetett sor. Babits István ezt a levelét BM-nak a Szabóky utcába címezte 21-én, amit ő 22-e előtt nem kaphatott meg. Komjáthy Aladár dec. 25-én kelt karácsonyi üdvözletét pedig már Szekszárdra címezte, így az utazás a két időpont között történhetett. BM csak jan. első napjaiban utazott vissza Budapestre.
Bimbis bácsi – Kelemen Imre, l. **1542.**
Misi – BM.
17-én sorozták – BM sorozásáról l. **1553.**, **1560.**, **1566.**, **1567.**
Expressz leveled – l. **1569.**
Pénteken reggel – dec. 18-án.
Aláíratások – Babits István indexének 1914. első félévi aláíratásával kapcsolatosan l. még **1566.**, **1567.**, **1568.**, **1569.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1573. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Budapest, 1914. dec. 25. tm

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/753/13. – Képeslap. – BMKL 7920.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Karácsonyi háborús propagandalapon. A bélyeg letépve. Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
Az orvoshoz csak az ünnepek után kerülök el – az I. világháborúban Komjáthy Aladárt hadképessége megállapítása céljából többször is orvosi vizsgálatra kötelezték. Komjáthy – BM-hoz hasonlóan – nem bizonyult alkalmasnak a fegyverviselésre.
Pisti – Babits István, l. **1542.**

1574. Babits – Móricz Zsigmondnak, Budapest, 1914. körül

Kézirat
Eredeti. – PIM Kézirattára, M. /100/52/22. – BMKL 3523.

Megjelenés
Belia-Móricz 1956:671. (19. levél) és Rádics 1983:37.

Megjegyzés
A levélen ismeretlen kéztől származó ceruzaírással a következő olvasható: /Dátum nélküli, ceruzával írt vonalas füzetlapon, egyetlen irány: Már ott kell a közelben laknia/ Még semmire se nős/. Az **1574.** és **1575.** levelek pontos keletkezési ideje ismeretlen, a kettejük közti baráti viszony és személyes hangvétel, amely kiderül az írások hangvételéből, 1914 körüli keletkezésre utal. Ezért kerültek ezek a levelek az 1914. év végére.

Magyarázatok
holnapi találkozás – nincs adat róla, hogy milyan találkozásról van szó.
nagyságos asszonyt – Móricz Zsigmondné Holics Janka (1883–1925) egy felvidéki bányatisztviselő leánya volt. Pozsonyban tanítóképzőt végzett, majd Kispesten egy magán polgári iskolában tanított. Egyik tanítványának családja révén ismerkedett meg egy jótékony célú összejövetelen Móricz Zsigmonddal Megismerkedésüket és jegyességük idejét Móricz több regényében feldolgozta. (A fáklya, Harmatos rózsa) 1905 januárjában kötöttek házasságot.

1575. Babits – Móricz Zsigmondnak, Budapest, 1914. körül

Kézirat
Eredeti. – PIM Kézirattár M/100/52/24. – BMKL 3522.

Megjelenés
Rádics 1983:38.

Megjegyzés
A lapon a budapesti Tiszviselőtelepi Főgimnázium alagsori folyosója. Bélyeg nélkül.
Keltezés az **1574.** alapján

Magyarázatok
Nagyságos Asszonynak – Móricz Zsigmondné Holics Janka, l. **1574.**

1576. Tiszay Andor – Babitsnak, Budapest, 1915. jan. 1.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l895/42. – Képeslap. – BMKL 10231.

Megjelenés
Téglás 1991:130.

Megjegyzés
Újévi képeslap.

Magyarázatok
Tiszay Andor – BM tanítványa Újpesten. Ötödikes korától tanította magyarra, az osztályfőnöke is ő volt. Tiszay hármas tanuló volt, ám Babits magyaróráin aktívan részt vett. Ő szedte össze, és szállította BM lakására a dolgozatokat. Visszaemlékezéséből tudható, hogy a diákok a költőt Bihálynak hívták. Hetedikből hívták be katonának, ún. hadiérettségit tett. Későbbiekben irodalommal foglalkozott, így kapcsolata volt tanárával megmaradt. Néhány irodalmi esten szerepeltek együtt. (Téglás 1991:131.)

1577. Babits István – Babitsnak, Szekszárd, 1915. jan. 4.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/18. – Levelezőlap. – BMKL 4309.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levél nincs aláírva.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
lapot – nem tudni, hogy milyen lap elküldésében állapodtak meg öccsével.
Dalma – Ennek a személynek nem sikerült nyomára akadnunk.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Czimmer – valószínűleg Dr. Czimmer Károly, a szegedi Felsőbb Leányiskola igazgatójának fia.
Szabó Tivadar – l. **1568.**
questura – az egyetemek, főiskolák gazdasági hivatala.

1578. Szilasi Vilmos – Babitsnak, Budapest, 1915. jan. 6.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1236/10. – Levelezőlap. – BMKL 9979.

Megjelenés
BSZL 1979:37. (18. levél)

Megjegyzés
Keltezés fpb. és tartalom alapján.

Magyarázatok
Szilasi Vilmos – (1889–1966) filozófus, Szilas Móric nyelvész fia. Husserl és Heidegger után ő vette át a freiburgi egyetem filozófiai tanszékének vezetését. Amikor BM Bp.-re költözött, akkor ismerkedtek meg, és több mint három évtizeden át igaz barátai voltak egymásnak. (BSZL 1979:3–5.)
köszönöm kedves megemlékezésed – talán egy elveszett levélről, képeslapról, karácsonyi, vagy újévi kártyáról lehet szó, amelynek létezésére nincs bizonyítékunk.
1 óra tájban benézek a Bandlhoz, ha nem találnálak ott, 1/2 3 és 3 között a Bódóban – Bandl és Bodó, étterem és kávéház a József körút és a hajdani József utca (ma Krúdy utca) sarkán. Babits a barátaival gyakran járt ide. (BSZL 1979:213.)

1579. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. jan. 8.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l79/64. – BMKL 4495.

Megjelenés
Babits 1999:266. (272. levélrészlet).

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
nemzetőrnek készülsz – 1915 elején felröppent a hír, hogy BM nemzetőrnek készül, de ez nem volt igaz. (Sipos 2003:68.)
levelező kártyának – talán egy elveszett Babits-levélről van szó, amelyre azonban nincs egyértelmű bizonyíték.
Pista – Babits István, l. **1542.**
nagyon nyugtalanítja a saját dolga – BM segített az öccsének beiratkozni az egyetem második félévére. BM-t kérte, hogy küldje el neki az indexét, l. **1579.**
Miatyánk – BM 1914. októberében, egy bécsi műintézet, a Literarisches Institut Kosmos felkérésére írt imaparafrázisa. A verset BM édesanyja már többször kérte levélben fiától, l. **1554.**
Pesti Naplóban olvastuk egy tárca cikkedet – A Pesti Napló 1915. jan. 3-i számában jelent meg BM Barátság c. írása.
Róza nénéd – Babits Rozália (1855–1930) BM nagynénje, édesapjának testvére. (BCSL 1996:13.)
Imrééknél – Kelemen Imre és családja Pesten lakott, (BCSL 1996:27.) l. **1542.**
Valiék – Dienes (Geiger) Valéria (1879–1978) filozófiai író. Matematika–fizika szakot végzett a budapesti egyetemen. Több évet töltött Párizsban, itt Bergson tanítványa lett. 1905-ben lépett házasságra Dienes Pállal, akitől 1921-ben elvált. Budapesten mozdulatművészeti iskolát vezetett. BM másodunokatestvére.
Gedeon – a Dienes házaspár kisfia, aki 1914 végén született.
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
Angyusnak hétfőn kezdődik az iskolája a zsidó iskolában – Szekszárd zsidóságának létszáma az 1850-es években ugrott meg. Az izraelita gyermekek számára 1865-ben nyílt tanoda. Az izraelita elemi népiskola 1869–1944 között működött.

1580. Szilasi Móricné – Babitsnak, Budapest, 1915. jan. 15.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1233/1. – BMKL 9968.

Megjelenés
BSZL 1979:38. (19. levél)

Magyarázatok
Szilasi Móricné – Szilasi Vilmos édesanyja.
Vili fiam – Szilasi Vilmos, l. **1578.**
pont 26 évvel ezelőtt – Szilasi Vilmos 1889. jan. 18-án született.

1581. Gönczi Pál – Babitsnak, Budapest, 1915. jan. 16.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1895/34. – BMKL 6410.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázat
Gönczi Pál – egyik gimnáziumi értesítőben sem találtuk nyomát annak, hogy Gönczi Pál tanítványa lett volna BM-nak.
Gólyakalifa c. regényét, mely a Nyugat kiadásában jelent meg – a Gólyakalifa 1913. dec. 13-án a NY-ban, 1916-ban pedig könyv alakban jelent meg az Athenaeum kiadásában.
vajjon mit jelent ez a szó a költő szerint – az első nem népmeseként, hanem írott szövegként létező európai gólyakalifa megalkotója Hauff. A kalifa át akar változni gólyává. Ezt varázslat segítségével meg is teszi, de gólyaként tiltva van neki a nevetés. Amikor azonban megpillantja a gólyák táncát, nem bírja megállni, elkacagja magát. Büntetése az lesz, hogy elfelejti az őt visszaváltoztató varázsszót. A mese végére csellel visszaszerzi azt, és ismét kalifa lesz. A mesére történő reflektálás szövegszerűen is megjelenik a műben: „Olyan volt minden, mintha már tudtam volna egyszer, és most nem jutna eszembe... Mint a mesebeli kalifa, aki gólyává változott és elfeledte a varázsszót, amitől emberré visszaváltozhatna.” (Babits 1957:48.) A regény

elején Tábory Elemér és az asztalosinas stabil identitással rendelkeznek, ám álmaikban találkoznak a másik világgal. Azonosulni akarnak álombéli önmagukkal, mindkettőjük úgy gondolja, hogy ő a másik is. Eleinte elkezdenek e szerint viselkedni, végül meggyűlölik egymást. Ellentétben Hauff kalifájával, ők nem tudnak szabadulni a számukra terhes világtól. Mint a címadó mesehőst, Tábory Elemért is a kíváncsiság sodorja kalandba. A kalifának a bagolykisasszony segítségével sikerül szabadulni, Elemér számára azonban a két malomkő közötti szétroncsolódás adatott. (Boronyák 1985:123–135.)
lenne szíves nekem felvilágosítást adni – BM esetleges válasza nem ismert.

1582. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Újpest, 1915. jan. 22.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/753/14. – Levelezőlap. – BMKL 7921.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázat
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
a megbeszélt találkozó – nem tudni, hogy milyen találkozóról lehet szó.

1583. Ismeretlen – Babitsnak, Hatvan, 1915. jan. 29.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l 827/45. – BMKL 7101.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Vajjon a „Gólyakalifa” témája a való életből van-e véve – a regényről l. **1581.**
Tábory Elemér – a Gólyakalifa főhőse, l. **1581.**

Etta – nem tudni, hogy ki az ismeretlen levélíró.
Ha méltat válaszra – BM esetleges válasza nem ismert.
Szemere Sándorné – ezzel a személlyel nem levelezett BM. Nem tudni azt sem, hogy honnan ismerhette őt a költő.

1584. Schöpflin Aladár – Babitsnak, Budapest, 1915. febr. 3.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l115/10 – BMKL 9565.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A Franklin Társulat nyomtatott fejléces levélpapírján. A verzóra a költő a következőket írta: „liget hólyag líra [?] hideg morzsa 127 tál 132. 74 Csinom Palkó 32 tréfa 37 39 Lyra [?] Cyrano
riadt hetvenhét
hólyag, proponi amoci <...> ölyv, mező, sarjú, villamos, mű út, sempitermus, aet;szaru.”

Magyarázatok
Schöpflin Aladár – (1872–1950) író, kritikus, irodalomtörténész, esztéta, esszéista, műfordító. 1902-től a Vasárnapi Újság irodalmi rovatának vezetője. A Huszadik Század és a Nyugat szerkesztője, az utóbbi társszerkesztője. A Franklin Társulat lektora.
Conan Doyle – l. **1546.**
Conan Doyle novella eredetijére, amelyet neked kellett volna lefordítanod a Nyugat számára az ősszel – l. **1546.**

1585. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. febr. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/52. – BMKL 4148.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Tarnay Ilonka – Babits Angyal barátnője. Erről a személyről többet nem sikerült kideríteni.
amit Újpesten adtál elő – BM Prológus című verséről van szó. Babits ezt a háború elején egy jótékony célú hangversenyen adta elő. (Kardos 1972:163.) BM többszöri felszólítást követően (**1588.**, **1589.**, **1591.**) elküldte a Prológus c. versét Babits Angyalnak, aki lemásolta, és továbbította azt Tarnay Ilonának (**1592.**). A Makói Újság beszámolója (1915. márc. 9. 59. sz. 2.) szerint márc. 7-én Tarnay Ilona el is szavalta a verset a vasárnapi háborús délutánon. A rendezvény díszvendége Herczeg Ferenc volt.
kuvert – tasak.
Pisti, Pista – Babits István, l. **1542.**
mikor kell vizsgáznia s kapnak- e valami kedvezményt akiknek be kell vonulniuk – 1914. évi dec. 22-ei oktatási törvény értelmében a bevonult diákoknak egy félév elengedhető a tanulmányi időből, és a végbizonyítványukat akkor is ki kell adni, ha nincs igazolva az összes kötelező tárgy.
a gimnazisták érettségi bizonyítványt a tanítóképzősök oklevelet kapnak, tehát az egyetemieknek is dukál valami – a fent említett oktatási törvény az összes közép-, ill. felsőoktatásban tanuló bevonult hallgatóra érvényes volt.
Pisti azt mondja hogy már áprilisban be kell vonulnia – Babits István 1915 májusában vonult be Kaposvárra, l. **1601.**, **1604.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Aladárnak hallom most nem kell sorozásra menni – l. **1573.**
Miatyánk – BM verse, l. **1554.**
Szilasi – Szilasi Vilmos, l. **1578.**

1586. Szakács Andor – Babitsnak, Budapest, 1915. febr. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l578/9. – BMKL 8540.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A Magyarország nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Magyarország – politikai napilap (1893–1944). Ebben az időszakban a Károlyi Mihály vezette Függetlenségi Párt lapja volt.
Szakács Andor – (1877–1942) újságíró, író; Budapesten végzett jogot. Pályáját a függetlenségi és a 48-as párti Magyarországnál kezdte. 1899–1902 között a Szegedi Napló munkatársa. 1902-ben a Szeged és vidéke, 1906–07-ben a Szegedi Újság szerkesztője. 1914–15-ben a Magyarország felelős szerkesztője. A Budapesti Hírlap és az Est munkatársa.
találka – nem tudni pontosan, hogy milyen ügyben találkoztak, BM 1915-ben nem publikált a lapban.
94–94 – az otthoni telefonszáma; címe: I. ker. Kékgolyó u. 20/a.

1587. Békássy Elemérné – Babitsnak, Budapest, 1915. febr. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/254/2. – BMKL 5040.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Békássy Elemérné – Békássy Ferenc nagynénje. A progresszív irodalmat és művészetet pártoló kúriájában, a Bicske melletti Óbarkon a kor sok fontos személyisége (Szabó Ervin, Madzsar József stb.) megfordult. A feminista mozgalom egyik jelentős képviselője. (Sipos 1999:20–21.)
egy irodalmi ügyben – Békássy Ferenc 1914 januárjában elküldte verseit BM-nak. Fordításaiból tervezte egy magyar költői antológia kiadását. Erre nem kerülhetett sor.
Békássy Feri cambridgei tanuló – Békássy Ferenc, Békássy István és Bezerédj Emma gyermeke, 1911-től Cambridge-ban, a King's College-ban tanult történelmet, ahol az Apostolok Társaságának tagja lett. Ez az egyetem legkiválóbb tagjait tömörítő klub volt. 1912-ben jelenik meg első irodalomtörténeti írása Browning, az író művész címmel. Magyar költőktől – Adytól, Babitstól – fordít verseket angolra, 1914-ben ezekből a költeményekből egy

antológia összeállítását tervezi. 1914. aug. 11-én hazautazik. Önkénteseként jelentkezik a huszárokhoz. Pápára vezénylik, ahol 1915 júniusáig kiképzésen vesz részt. Ekkor Békássy Elemérné Óbarkon levő kúriájában találkozhatott volna Babitscsal, ám ez nem történt meg. 1915-ben a galíciai frontra vezényelik, ahol a harmadik napon Dobronócnál, Csernovic mellett elesik. BM az ő emlékére írja 1915 augusztusában a B. F. huszárönkéntes: elesett az északi harctéren, 1915. június című cikkét: NY 1915. aug. 1. 15. sz. 824–828. (Sipos 1999:20–26.)
Poetry and Drama – 1912 és 1915 között működő londoni újság. Magyarországon nem forgalmazták.
Nagy Sándorék – Nagy Sándor (1868–1950) szecessziós festő, grafikus, iparművész. A század elején szocialista kiadványok illusztrátora. Kőrösfői-Kriesch Aladárral együtt a gödöllői művésztelep alapítója (1907).
Krieschék – Kőrösfői- Kriesch Aladár (1863–1920) festő, iparművész; a magyar szecesszió egyik jellegzetes alakja.
Madzsarék – Madzsar József (1876–1944) orvos, pszichológus, publicista. A század elején Szabó Ervin és Jászi Oszkár körének a tagja, aktív szerepet vitt a darwinizmus magyarországi propagálásában, és az alkoholizmus elleni mozgalomban. 1912-től a fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkatársa, majd főkönyvtárosa. A Tanácsköztársaság idején népbiztoshelyettes, a közegészségügy egyik vezetője. Felesége Jászi Alice, Jászi Oszkár húga, mozgáskultúrával, gyógytornával foglalkozott, a női testkultúra hazai úttörője.
gödöllőiek – Nagy Sándor Gödöllőn élt, az Erdő utca 506.-ban. Nem tudni, hogy a vendégseregből – rajta kívül ki volt még gödöllői.
fluidum – láthatatlan szellemi áram, amely az istenségből vagy az emberi testből árad ki.

1588. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. febr. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/53. – Levelezőlap. – BMKL 4149.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb., a tartalom és az **1585.** alapján.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
A múlt héten írtam Neked egy levelet – l. **1585.**
alkalmi verset kértem – Babits Angyal a Prológus c. verset kérte egy makói barátnője, Tarnay Ilona számára, (**1585.**). Ezt BM többszöri felszólításra (**1589.**, **1591.**) küldte csak el nekik (**1592.**).
egyszer írhatnál – BM legközelebb febr. 19-én ír levelet haza Szekszárdra. (**1590.**)
Pisti – Babits István, l. **1542.**
egyeztetést végezzétek el – BM a jogi egyetem második félévére való beiratkozásban segített öccsének, ezzel kapcsolatban kellett folyamatosan egyeztetniük..
Pisti még nem tudja, mikor lesz a sorozása – Babits István sorozására márc. 17-én került sor, ezt követően májusban vonult be katonának. L. **1585.**, **1604.**

1589. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. febr. 19.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l79/65. – BMKL 4496.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
Angyus írt neked levelet is kártyát is – l. **1587.** és **1590.**
ránk sem hederítsz – BM febr. 19-én, azaz ezen levél keletkezésével párhuzamosan írt haza legközelebb. (l. **1592.**)
Pista – Babits István, l. **1542.**
Aladárt – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Imréékhez – Kelemen Imre, l. **1542.**
Ilonához – Kelemen Ilona, l. **1542.**
Jelentkeznie kellett – Babits Istvánnak a katonasághoz kellett sürgősen jelentkeznie.
Szilassi – Szilasi Vilmos, l. **1578.**

Szeretnék Pécsre menni – Babits Mihály, BM édesapja 1898. máj. 12-én halt meg, Pécsett temették el. (BCSL 1996:15.)
Miska bácsi – Kelemen Mihály, Raácz Innocencia (BM nagymamája) testvére. (BCSL 1996:21.)
szerettem volna tőled azt a „Miatyánkot” – BM verse, amelyet édesanyja 1915. jan. 8-án kért tőle, l. **1581.**
Ángyus kérelmét teljesítetted volna – Babits Angyal a Prológus c. versét kérte el BM-tól, hogy azt elküldhesse Tarnay Ilonának szavalás céljából, l. **1585.**, **1588.**

1590. Babits – Babits Angyalnak, Budapest, 1915. febr. 19.

Forrás
Az **1591.** levél alapján. „Ma kaptam meg expressedet köszönöm szépen”

1591. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. febr. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/54. – BMKL 4150.

Megjelenés
Babits 1999:266–267. (273. levélrészlet)

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Ma kaptam meg expressedet – BM hiányzó levele (**1590.**)
A prológot – BM Prológus című versét 1914 novemberében írta. L. **1587.** Babits Angyal arra kérte, hogy küldje el neki ezt a versét, hogy továbbíthassa azt Tarnay Ilonának. BM többszöri figyelmeztetés után küldte csak el neki, l. még **1588.**, **1589.**, **1592.**
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Nem tudjuk előnyös lenne-e *neki már április elején önként bevonulni* – Babits István önkéntesként vonult be. Az 1914. évi decemberi oktatási törvény értelmében, a felsőoktatásban tanulók automatikusan kapták az ösztöndíjukat, ha önkéntesként bevonulnak. Babits István jegyei alapján tandíjat volt köteles fizetni, így azonban az egyetem ettől eltekintett. Babits István 1915 májusában vonult be Kaposvárra, l. **1604.**

trén – hadtáp. A szállítmányozást felügyelő szervezet.
Miska bácsi – Kelemen Mihály, l. **1589.**
Pistinek most nagyon rosszak a szemei – Babits István komoly szemproblémája miatt nem állhatott be a tüzérséghez, l. **1605.**
Herczeg doktor – dr. Herczeg Gyula szekszárdi belgyógyász főorvos. (BML 1911–1912:395.)
Ignotus – l. **1542.**
Szilasy – Szilasi Vilmos, l. **1578.**

1592. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. febr. 28.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/55. – BMKL 4151.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levél végén Babits István ceruzaírású két sora.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Nagyon köszönöm a prológot már el is küldtem Ilonkának – Babits Angyal a Prológus c. versét kérte el BM-tól barátnője számára, l. **1587.**
Pisti... most állja ki az egy évi önkéntességet – Babits István csak májusban vonult be, l. **1591.**
Dinócetli – valószínűleg Dienstzettel, azaz szolgálati jegy.
saját ezredéhez vagyis Fehérvárra megy – az önkéntesek Kaposvárra kerültek, így Babits Istvánt is ide sorozták be a honvéd-kiegészítőkhöz, l. **1604.**
Miska bácsi – Kelemen Mihály, l. **1589.**
Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Dragics – Dragits Imre, l. **1552.**
A héten megnézte Drágics a Pista szemét – Babits Istvánnak komoly szemproblémái voltak. Ez a sorozására is hatással volt, l. **1591.**, **1604.**
Miatyánk – BM megígérte édesanyjának, hogy elküldi neki a Miatyánk c. versét.
Buday Laci – Buday László (1873–1925) statisztikus. A Budapesti Egyete-

men végzett, jogi diplomát szerzett. A Központi Statisztikai Hivatal munkatársa, majd igazgatója, a bp.-i Műegyetem Statisztikai Tanszékének vezetője. A Magyar Statisztikai Társaság alapítója, első elnöke. A Közgazdasági Szemle szerkesztője. Több művében tárgyalta a vesztett háború társadalmi és gazdasági következményeit. BM másod-unokatestvére.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1593. Fridrich András – Babitsnak, Budapest, 1915. márc. 21.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l650/9. – Levelezőlap. – BMKL 6015.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A verzón BM ceruzaírása: „53–71 I. osztály."

Magyarázatok
Fridrich András – Friedrich András (1882 előtt–1915 után) német–latin szakos tanár. A Fogarasi Magyar Kaszinó jegyzője, a fogarasi Magyar Dalegylet tagja; BM kollégája volt Fogarason. (BML 1911–12:291.)
Newyork kávéházban – a mai Blaha Lujza téren található New York kávézó a nyugatosok kedvelt helye volt.
Szkv hadnagy – szakaszvezető hadnagy.

1594. Fleischl Pál – Babitsnak, Budapest, 1915. ápr. 4.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/451/1. – BMKL 5901.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A dán főkonzulátus nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Fleischl Pál – Fleischl Pál (1893–?) nagykereskedő. Jogot végzett. 1916–1938 között dán tb. alkonzul Budapesten. Szilasi Vilmos barátja. (BSZL 1979:212.)
Szilasi barátunk – Szilasi Vilmos, l. **1578.**
Verses tankönyv ügyét – 1915-ben nem jelent meg verses tankönyv BM közreműködésével, később egyik levél sem említi ezt a tervet.
Montág Irma – a hölgy kilétét nem sikerült kideríteni.

1595. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Balatonfüred, 1915. ápr. 6.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/476/4. – Levelezőlap. – BMKL 6073.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. Balatonfüredi lapon.

Magyarázatok
Ifj. Gaál Mózes – Gaál Mózes (1894–1929) műfordító, író, rendező, dramaturg; a szecesszió és szimbolizmus meseirodalmának képviselője. 1925-ben Az idegen című színművét a Renaissance Színház mutatta be. Édesapja Gaál Mózes, a tisztviselőtelepi gimnázium igazgatója. Itt tanított 1912–15-ig BM.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1596. Kovács Dávidné – Babitsnak, Szekszárd, 1915. ápr. 8.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/781/l. – BMKL 8146.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Kovács Dávidné Nagy Lujza – Kovács Dávidné a szekszárdi polgári leányiskola tanárnője, majd igazgatója. Fia, Kovács László BM földije és barátja (BCSL 1996:36.).
nőegylet – Az Egyesült Szekszárd Tolnamegyei Nőegylet 1861-ben alakult.
Prologját, amelyet Újpesten elszavaltak egy ilyen célú hangversenyen, mi is elszavaltassuk – BM Prológus című versét először Újpesten szavalta el egy fiatal hölgy. Másodszor maga a költő olvasta azt fel. A Szekszárd-Tolnamegyei Nőegylet háborús délutánjára 1915. ápr. 20-án került sor. (Tolnavm és Közé 1915. ápr. 22. 32. sz. 3.) Kovács László levele szerint egy kislány szavalta el a verset. L. **1600.**
ünnepekre – húsvétra.
Egy gyernek művészi hegedűjátékában fogunk gyönyörködni – Kerékjártó Gyula (1899–?) hegedűművész, gyermekkora óta számos európai hangversenykörúton vett részt. 1922-ben Amerikába ment.
Laci – Kovács László, l. **1542.**
Ő egészen jól érzi magát – Kovács Lászlót 1915-ben hívták be, az olasz fronton harcolt.

1597. Bró Károly – Babitsnak, 1915. ápr. 14.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l895/33. – Levelezőlap. – BMKL 5325.

Megjelenés
Téglás 1991:131.

Megjegyzés
Keltezés fpb alapján.

Magyaráratok
Bró Károly – BM újpesti tanítványa, osztályfőnöke, Tiszay Andor osztálytársa. 1915-ben vonult be, tüzérönkéntes lett. (Téglás 1991:132.)
Szeidl Jenő – Bró Károly osztálytársa volt Újpesten. (ÚjpestFőgimn.Ért. 1911:24.)

1598. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Balatonfüred, 1915. ápr. 15.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/476/5. – Képeslap. – BMKL 6074.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A képeslapon Balatonfüred látképe. Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Ifj. Gaál Mózes – l. **1595.**
Vicefia – Gaál „fogadott fiú” értelemben használja a kifejezést
52 – BM az 54-es számú házban lakott.

1599. Babits – Kovács Lászlónak, Budapest, 1915. ápr. 24. előtt

Forrás
Az **1600**. levél alapján. „Az írás azelőtt sem volt természeted, így nem számítottam rá, hogy soraiddal fel fogsz keresni”

1600. Kovács László – Babitsnak, 1915. ápr. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond 111/791/16. – Levelezőlap. – BMKL 8183.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Kovács László – l. **1542.**

soraiddal fel fogsz keresni – BM hiányzó levelét l. **1601.**
Egy gyönyörű kis lányka prológodat szavalta – Kovács Dávidné, Kovács László édesanyja kérte BM engedélyét, hogy Szekszárdon a nőegylet rendezvényén elszavalhassák Prológus c. versét, l. **1596.**
őrült szerencsém van a háborúban – Kovács László 1915-ben még nem került ki a frontra, csapatával egy katonai állomáson tartózkodott.
stellung – katonai állás.
kopfschutz – ném. fejvédő, sisak.

1601. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. ápr. 27.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l79/66. – BMKL 4497.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
oly rég nem írtál – BM legutolsó levele febr. 19-én kelt. (**1592.**)
Pista – Babits István, l. **1542.**
Pistát szeretném Pozsonyba kísérni – Babits István mint önkéntes Pozsonyba szeretett volna kerülni, ám szeme miatt Kaposvárra küldték 1915 májusában. L. **1604.**
Angyalka – Babits Angyal, l. **1549.**
Gyönyörködtem valaha én is a „miatyánkban Ilona megrendelte, mi csak a Magyarország hirdetésében olvashattuk a legapróbb betűvel – 1915. ápr. 25-én a Vasárnap című újságban megjelent egy hirdetés, melyben lehetőség nyílt megrendelni BM Miatyánk című versét. Az emléklap katolikus és protestáns kiadásban jelent meg a „Miatyánk 1914” kiadóhivatalnál. Lehetett kapni felhúzatlan példányban, ill. aranykeretben, üvegezéssel. A műlap kiadója a jövedelem egy részét háborúban megvakult katonák javára fordította.
Ilona – Kelemen Ilona, l. **1542.**
B Kálmán – Buday Kálmán (1863–1937) híres patológus, egyetemi tanát, az MTA tagja. Orvosi diplomája megszerzése után a bp-i kórbonctani intézetben dolgozott, majd két évig külföldi tanulmányúton vett részt. 1913-tól

a budapesti egyetemen a kórbonctan nyilvános rendes tanára volt. 1897-ben vette el Békessy Annát, öt gyermekük született. (BCSL 1996:16.)
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Hát Aladárnak sikerült kimenekülni – a Babits család levelezésében BM sorozásán kívül Komjáthy Aladár sorozásának kérdése is sokszor felmerült. Oka ugyan a levelekből nem derül ki, de Komjáthy Aladár nem vonult be, l. **1573., 1585.**
Nagyon szeretnék Pécsre menni – Pécsett temették el BM édesapját.

1602. Mihó Ernő – Babitsnak, Cegléd, 1915. ápr. 30.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/889. – BMKL 8647.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Mihó Ernő – énekművész, tanár, karnagy (1882–?) 1898-ban a kecskeméti ref. egyház, 1899-ben a budai ref. egyház karnagya. 1900-ban a ceglédi egyház karnagya s a Ceglédi Zeneiskola igazgatója. 20 évi ceglédi működés után a Nemzeti Zenede rendes tanárává s az Országos Színművészeti Akadémia hangképzés tanárává nevezték ki. Szerzeményei kari művek és műdalok.
Fiatal katona ez. versére írt dalomat – BM Fiatal katona című verse 1914-ben jelent meg. Mihó Ernőnek ez a műve nyomtatásban nem jelent meg.
D. Ugró Gyula – D. Ugró Gyula (1865–1949) Újpest város első polgármestere 1907–1913 között. 1920-tól újpesti képviselőként, majd a II világháború után ügyvédként tevékenykedett. Újpest történeti monográfiájának a szerzője.

1603. Pál Mózes – Babitsnak, Budapest, 1915. máj. 6.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/986. – Névjegykártya. – BMKL 9015.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Pál Mózes – a tisztviselőtelepi gimnázium katolikus hittantanára, BM kollégája.
iskolába – tisztviselőtelepi gimnázium.
operába – 1915. máj. 6-án este Puccini Pillangókisasszony című művét játszották.

1604. Babits István – Babitsnak, Szekszárd, 1915. máj. 8.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/19. – Levelezőlap. – BMKL 4310.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits István – BM öccse, l. **1542.**
indexem ügyében – BM és Komjáthy Aladár rendszeresen segítettek Babits Istvánnak az egyetemi ügyeket intézni.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
14.-én utazom Kaposvárra – 1915. máj. 14-ére hívták be Babits Istvánt, l. **1601.**
Pozsonyba való kérvényemre semmi feleletet nem kaptam – Babits István kérvényezte, hogy önkénteseként Pozsonyba kerülhessen, de a szeme miatt Kaposvárra küldték, l**. 1605.**

1605. Babits István – Babitsnak, Kaposvár, 1915. máj. 18.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/20. – Levelezőlap – BMKL 4311.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits István – BM öccse, l. **1542.**
kidobtak a szemem miatt – már korábban is aggódott a család amiatt, hogy Babits István nyilvánvaló szemproblémái miatt nem lehet honvéd Pozsonyban, l. **1591.**, **1592.**
Kapos – Kaposvár.
Sey Oszkár főszolgabíró úrral – kaposvári járás tiszteletbeli főszolgabírója.
„ohne Gebrechen” – testi fogyatékosság nélkül.
44. gy. ezred – a 44. gyalogezred 1859-ben alakult Kaposváron. 1914 áprilisa óta Bécsben és Kaposvárott állomásozott. A tartalékállományban levő tiszteket és legénységet Kaposvárra hívták be. Itt történt a felszerelés és a beosztás. A hadezred Kaposvárról 1915 nyarán Reichenbergbe ment.
Reichenberg – város a német–cseh határon, a mai Csehország területén; mai neve Liberec.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1606. Hendel Ödön – Babitsnak, Újpest, 1915. máj. 23.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/567/19. – Képeslap. – BMKL 6742.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az újpesti főgimnáziumot ábrázoló lapon. A bélyeg letépve.

Magyarázatok
Hendel Ödön – az újpesti gimnázium történelem–földrajz szakos tanára, BM kollégája az 1911/12-es tanévben. (Sipos 2003:55.)
Szörnyű csalódást hozott ránk e nap – Olaszország 1915. máj. 23-án üzent hadat az Osztrák–Magyar Monarchiának.

1607. Schöpflin Aladár – Babitsnak, Budapest, 1915. máj. 26. után

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l115/39. – BMKL 9566.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A Franklin Társulat nyomtatatott fejléces levélpapírján. A rektón és a verzón a költő ceruzarajza és az Egy filozófus halálára c. vers fogalmazványrészletei. Hitvány porszem = magva a drága gyöngynek/Élmény percig él, de a forma<...>/Ó ha a formákból ki tudnánk vetkőzni
Keltezés a verzón lévő verstöredék alapján.

Magyarázat
Schöpflin Aladár – l. **1584.**
Hatvany – br. Hatvany Lajos (1880–1961) író, kritikus, irodalomszervező, mecénás, a NY támogatója. Apja, Hatvany-Deutsch Sándor (1852–1913), gazdag cukorgyáros volt. Az ő vagyona tette lehetővé az irodalom, az írók pártfogását. Fia 1918-ban a Nemzeti Tanács tagja, a Vörösmarty Akadémia egyik megszervezője volt. 1919 és 1927 között bécsi emigrációban élt, majd hazatérése után sajtótevékenysége miatt bebörtönözték. 1938-ban Angliába emigrált, 1947-ben tért vissza Magyarországra.
Centrál – a Nyugatosok egyik kedvelt helye, a mai Károlyi Mihály utcában található hangulatos kávéház, mely ma is kedvelt találkozóhelye az egyetemi ifjúságnak éppúgy, mint a város értelmiségének.
Egy filozófus halálára – BM 1915-ben a hazáért meghalt heidelbergi professzor, Emil Lask emlékére írt lírai, filozófiai költeménye. (Kardos 1972:206.)

1608. Hoffmann Edit – Babitsnak, Budapest, 1915. jún. 26.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/582/1. – BMKL 6796.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A második fólió verzóján BM ceruzaírása: „VI. Szondy u. 45. III. 3. [és] Zubolymankó”.

Magyarázatok
Hoffmann Edit – Hoffmann Edit (1888–1945) művészettörténész, Rédeyné H. Mária húga. 1910-ben bölcsészdoktorátust szerzett a budapesti egyetemen. 1913-tól a Szépművészeti Múzeum munkatársa, majd a grafikai osztály vezetője. A középkori magyar művészet, miniatűrfestés és grafika szakértője.
Horváth Henrik – Horvát (1896-ig Lemberger) Henrik (1877–1947) költő, műfordító, modern magyar írók és költők műveinek német tolmácsolója, BM barátja. Magyar-német szakos diplomát, majd doktorátust szerzett Budapesten. Tanított Lippán, Nagyváradon, majd 1912-től Budapesten. Könyvtáros lett, az 1920-as években a Brassói Lapok irodalmi rovatát vezette, az 1930-as évektől műfordításból tartotta fönn magát. Zeneesztétikai munkái is jelentősek.
egy harmadik látogást is tettünk Önnél – 1915-ben Hoffmann Edit nővérével és Horváth Henrikkel látogatást tett BM-nál. BM, a családi legendák alapján, azt gondolta, hogy a lakásában levő egyik festmény Borsos József alkotása. A képet azonban Boros Ferenc festette. A festmény megtekintése után Hoffmannék elindultak, ám elkezdett esni az eső, így Babits visszahívta őket. Hoffmann Edit visszaemlékezésében leírja, hogy ekkor könyvritkaságokat mutatott nekik. Mikor elállt az eső, újra elindultak. Útban hazafelé vették csak észre, hogy Hoffmann Edit Babitsnál hagyta a kézitáskáját. Visszamenvén azonban a költőt már nem találták otthon. BM másnap elküldte a táskát H. Edit munkahelyére, a Szépművészeti Múzeumba.
Szendrei–Szentiványi – Szendrei János–Szentiványi Gyula: Magyar képzőművészek lexikona. Magyar és magyarországi vonatkozású művészek életrajzai, Budapest, 1915.
Ács Lipót – Ács Lipót a szekszárdi főgimnázium tanára.
Borsos József – Borsos József (1821–1883) festő. Borsos Márton ügyvéd és lapszerkesztő fia. A bécsi Képzőművészeti Akadémián tanult. Arcképeket, genre- és csendéletképeket festett.

1609. Horvát Henrik – Babitsnak, Budapest, 1915. jún. 26.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/599/23. – BMKL 6857.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom és az **1608.** levél alapján. A levél keletkezését a BMKL 1917 körülre teszi. Az **1608.** levéllel való összehasonlítás alapján egyértelmű, hogy jún. 26. a keletkezés pontos dátuma. A 2. fólió verzóján BM ceruzaírása: „Cours d'analyse infinitesim de 2 vols par. Th I de la Vallée – Poussin II. kiadás".

Magyarázatok
Horvát Henrik – l. **1608.**
Bodó – kávéház a József körúton, l. **1578.**
Tegnap még egyszer visszamentünk Önhöz – Hoffmann Edit egy látogatás után ottfelejtette a táskáját, l. **1608.**
Hofmann kisasszony – Hoffmann Edit, l. **1608.**
Reichard kisasszony – Reichard Piroska (1884–1943) költő, műfordító. Gimnáziumi tanárként dolgozott. A NY-ban jelentek meg első versei. 1932-ben Baumgarten-díjat kapott.
Tormay – Tormay Cécile (1876–1937) író. 1922-ben a NY ellensúlyozására adta ki a Napkelet c. irodalmi folyóiratot.
Lesznai – Lesznai Anna, Moscovitz Amália (1885–1966) költő, író, iparművész. A NY-ban rendszeresen publikált. 1919 után Bécsbe emigrált, ahonnan 1930-ban hazatért. 1939-től haláláig New Yorkban élt.
A rivederci – a viszontlátásra (ol.)
Amigo – barát (ol.)

1610. Babits István – Babitsnak, Reichenberg, 1915. júl. 28.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/21. – Levelezőlap. – BMKL 4312.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levél fakult, ceruzával íródott.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Reichenberg – l. **1605.**
Rukkolás – átpakolás.
Vorschule – előkészítő iskola a lövésben.
Protekcionizmus kiállhatatlan – a Babits család ismeretségi körében nem volt olyan ember, aki segíthetett volna Babits István katonaságban való elhelyezésében, így érthető, hogy bosszantotta őt a protekcionizmus.
A háború folyásában beállott sikeres fordulatnak – 1915. júniusában az Osztrák–Magyar Monarchia csapatai támadást indítanak az oroszok ellen. Június 3-án visszafoglalják Przemýslt, 22-én Lemberget. Az orosz hadsereg tervezett átkarolása azonban nem sikerül. Július 18 és augusztus 1. között zajlik a második isonzói csata az olasz fronton. Az olaszoknak nem sikerül áttörniük a Monarchia védelmi vonalát. Babits István mindkét eseményre utalhatott.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1611. Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának, Budapest, 1915. jún. 29.

Forrás
Az **1612**. levél alapján. „Tegnap kaptuk leveledet”

1612. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. jún. 30.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/56. – BMKL 4152.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
leveled – l. **1611.**

Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Anna néni – Halász Béláné Babits Anna, l. **1542.**
Gizi – Kapu Jenőné Halász Gizella (1875–?) BM unokatestvére, tanítónő.
Jenő – Kapu Jenő (1874–1916) 1905-ben vette feleségül Halász Gizellát.
Feri bácsiék – Dörnyei Ferenc (1842/1844?–1930) bátaszéki néptanító és felesége, Babits Róza (1855–1930), BM nagynénje. (BCSL 1996:13.)
Pisti – Babits István, l. **1542.**
augusztus. 1-ig tart az önkéntesi kiképzésük aztán megnyílik a tiszti iskola – Babits István önkéntesi kiképzése után ún. tartalékostiszt-képzésben vett részt Gablonzban. Az I. vh. alatt jött létre ez a képzési forma. A háború első évében a kéthavi újonckiképzést követően a leendő tartalékos tiszteket pótalakulatokhoz küldték, onnan háromhavi tartalékos tiszti iskola után a frontra kerültek. A tartalékos tiszti iskolák a háború végéig működtek.
Reichenberg – A mai Liberec, l. **1605.**
Gablonz – Reichenbergtől északkeletre, a lengyel–cseh határnál, a mai Csehország területén található, mai neve Jablonec.
Nenne – Kelemen Ilona, l. **1542.**
Anna és Róza néniéknek – Halász Béláné Babits Anna, l. **1542.** és Babits Rozália, l. **1579.**
Legutolsó levelében nagyon hív hogy látogassuk meg – Babits István mind Angyalnak, mind BM-nek írta, hogy menjenek el hozzá Reichenbergbe, addig, míg nem kerül tisztképzőbe. A család július végén látogatta meg Babits Istvánt, l. **1618.**

1613. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. júl. 6.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/57. – Levelezőlap. – BMKL 4153.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Anyika – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**

voltál-e Ranschburgnál? – Ranschburg Pál, l. **1566.**
Pista – Babits István, l. **1542.**
altiszti vizsga – a hivatalos tiszti rang előtt gyakornoknak kellett lenni. Ehhez altiszti vizsga letétele volt szükséges.
komándálás – vezénylés, parancsolás.
Kovács Laci – Kovács László, l. **1542.**
Mikor volna legjobb menetelünk – a Babits család Babits Istvánt készült meglátogatni Reichenbergben. Babits István ezt már leveleiben kérte, l. **1613.** A család a hónap végén meg is látogatta őt, l. **1618.**
Anna néni – Halász Béláné Babits Anna, l. **1542.**
Jenő – Kapu Jenő, l. **1612.**

1614. Babits István – Babitsnak, Reichenberg, 1915. júl. 18.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/22. – Képeslap. – BMKL 4313.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A lap a reichenbergi Radetzky Strassét ábrázolja.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Jertek – a család július végén látogatta meg Babits Istvánt, l. **1618.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
Rg – Reichenberg, l. **1605.**
Gablonz – A mai Jablonec, l. **1612.**

1615. Reichard Piroska – Babitsnak, Diósgyőr, 1915. júl. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l049/1. – Képeslap. – BMKL 9272.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A diósgyőri Vasgyár látképét ábrázoló képeslap. Írás csak a képes oldalon.

Magyarázatok
Reichard Piroska – l. **1609.**
Vasország – Álomország – Diósgyőr-Budapest. Diósgyőrben a XIX. századtól működik a Magyar Állami Vas- és Acélgyár.

1616. Ismeretlen – Babitsnak, Miskolc, 1915. júl. 22.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l827/200. – BMKL 7102.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Aláírás nélkül. A szöveg alapján BM egy női rajongója írhatta a sorokat.

Magyarázatok
Dante – Dante Alighieri (1265–1321).
„Dante" fordítója – BM fordította magyarra Dante Isteni színjáték című művét.
„Pokol" – Az Isteni színjáték három részéből BM 1913-ban fordította a Poklot, 1920-ban a Purgatóriumot és 1923-ban a Paradicsomot.
Az összes „Ujak" közül – a levél írója feltehetőleg a Nyugat első nemzedékére céloz.

1617. Zsolt Béla – Babitsnak, Sambor, 1915. júl. 27.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1408/1. – Képeslap. – BMKL 10665.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A képeslap Sambort ábrázolja, írás a képes oldalon is.

Magyarázatok
Zsolt Béla – Zsolt Béla (1895–1949), költő, író, újságíró; 1918-tól Nagyváradon, 1920-tól Budapesten élt. 1925-től a Világ, a Magyar Hírlap és az Újság munkatársa. 1944-ben hamis papírokkal jutott ki a nagyváradi gettóból, Svájcba menekítették. Költőként indult. Lírájában nyugatos, népi és avantgárd törekvések követték egymást vagy érvényesültek egyidejűleg. Budapestre járt egyetemre, első kötetének anyagát BM válogatta. Az 1915-ben megjelent verseit BM-nak ajánlotta: „Babits Mihálynak félénk szeretettel a szkepszissel felém nyújtott jobbkezéért" (Nagy 1990:15.)
Sambor – Közép- Galícia, Przemýsltől DK-re, a mai Lengyelország területe.
Csajkovszkij – Pjotr Iljics Csajkovszkij (1840–1893) orosz zeneszerző. 1863-től Anton Rubinstein növendéke az akkoriban megnyíló pétervári konzervatóriumban. 1866-tól 68-ig a moszkvai konzervatórium zeneelmélet-tanára.
északi harctér felé – Zsolt Bélát mint magyar–latin szakos egyetemistát elsők között sorozták be 1914-ben a komáromi házi ezredhez. Az orosz fronton harcolt. (Nagy 1990:16.)

1618. Babits Angyal, Babits Mihály és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babits Istvánnak, Prága, 1915. júl. 28.

Kézirat
Eredeti. – SZBMEH 82.1.1. – Képeslap. – BMKL 2756

Megjelenés
Csiszár–Vendel 1991:43–4. (6. levél)

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**

Pisti – Babits István, l. **1542.** Babits István egyéves önkéntesi kiképzését töltötte Reichenbergben, ahol a család meglátogatta. Hazafelé nézték meg Prágát.
Hradzsin – A prágai vár és a körülötte elterülő városrész neve.

1619. Kelemen Imre – Babitsnak, Budapest, 1915. júl. 29.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1485/22. – Levelezőlap. – BMKL 7493.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Kelemen Imre – l. **1542.**
jól mulattok – Babits István meglátogatása után egy estét Budapesten töltött BM édesanyja és Babits Angyal.

1620. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. aug. 4.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/58. – Levelezőlap. – BMKL 4154.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjelenés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Tegnap túlestünk a temetésen, ma pedig a rekviemen – Halász Béláné Babits Annát, BM nagynénjét, augusztus 3-án temették. (BCSL 1996:11.)
Pisti – Babits István, l. **1542.**
augusztus másodikán mennek Gablonzba tisztiiskolába – l. **1612.**
Gablonz – A mai Jablonec, l. **1612.**
Kovács Laci – Kovács László, l. **1542.**
Pápéné is ma volt nálam – Pápéné Arlow Mária a szekszárdi polgári leányis-

kola német–természetrajz szakos tanára, Babits Angyal kolléganője. (SzekszárdPolg.Leány.Ert. 1915:33.)
Reichenbergi lev. lapom vétele után – a Babits család július végén Babits Istvánt látogatta meg Reichenbergben. Innen írt levelet Babits Angyal.
Vigand – Wigand János (1876 előtt–1925 előtt) magyar–német szakos tanár, az 1896-ban alapított szekszárdi állami főgimnázium igazgatója volt.
Bezerédyék – köztiszteletben álló szekszárdi földbirtokos család. Itt valószínűleg Bezerédy Pálról (1840–1918) van szó, aki a MTA tagja volt.
Vigand mondta hogy 2 jelölt van – Komjáthy Aladárnak magántanári állást próbált szerezni a Babits család. A Bezerédy család fiát egész évben kellett volna tanítani.
Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
H Gizi – Kapu Jenőné Halász Gizella, l. **1612.**
Stanci néni – Babits Konstancia, l. **1542.**

1621. Fenyő Miksa – Babitsnak, Budapest, 1915. aug. 4.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/438/24. – BMKL 5830.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levélen a „Mintha a nagy föld zenélne...” kezdetű verstöredék ceruzaírású sorai.

Magyarázatok
Fenyő Miksa – l. **1545.**
regénye – a NY 1915. szept. 1-jei számában kezdte el közölni a Kártyavár c. BM-regényt.
A Barta regény félretételével – Barta Lajos (1878–1964) író, újságíró. 1910-től a Világ munkatársa. 1919-től emigrációban élt. Elbeszéléseket, novellákat, drámákat írt. 1915-ben regényrészlete nem jelent meg a NY-ban, viszont rendszeres munkatársa volt a Figyelő rovatnak.
B: F. czikke – B: F. huszárönkéntes: elesett az északi harctéren 1915 június, l. **1587.**

1622. Kapu Jenőné Halász Gizella – Babitsnak, Szekszárd, 1915. aug. első hete

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l729/75. – Köszönőnyomtatvány. – BMKL 7331.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Részvétet köszönő névkártya. Keltezés tartalom alapján.

Magyarázatok
Kapu Jenőné Halász Gizella – l. **1612.**
Édes Anyám elhunyta – Halász Béláné Babits Anna július 31-én hunyt el (l. **1620.**). BM részvétnyilvánító sorait köszönik meg ebben a levélben.
Stancika – Babits Konstancia, l. **1542.**

1623. Babits – Babits Angyalnak, 1915. aug. 14. előtt

Forrás
Az **1624.** alapján. „Örültünk levelednek”

1624. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. aug. 14.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/59. – Levelezőlap. – BMKL 4155.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
örültünk levelednek – BM levelét l. **1623.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Aladár miatt beszéltem Pápénéval – l. **1620.**
Pápéné – Pápéné Arlow Mária, l. **1620.**

Hazajövetelünk óta én írtam Neked már egy lapot – l. **1620.**
Vali – Dienes Valéria, l. **1579.**
Anna néni halála – Halász Béláné Babits Anna (l. **1542.**) 1915. júl. 31-én hunyt el, temetése aug. 3-án volt, l. **1620.**
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Pistiről már írtam Gablonzban van tisztiiskolában – l. **1612.**
hangja nem jó a komándáláshoz – erről Babits István panaszkodott, l. **1613.**
katonai menázsi – katonai ennivaló.
Stanci néni és Gizi – Babits Konstancia, l. **1542.**. és Kapu Jenőné Halász Gizella, l. **1612.**
Jöjj haza Bimbissel – Kelemen Imre Pesten élt, l. **1542.** BM nem ment haza, édesanyja sürgönyözött neki, hogy mégis maradjon Budapesten (**1625.**).

1625. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. aug. 22.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l79/67. – Távirat – BMKL 4498.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Szakadt. Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Maradj bpesten – valószínűleg azért kellett BM-nak Budapesten maradnia, mert Babits Angyal utazott hozzá. L. **1627.**

1626. Babits István – Babitsnak, Gablonz 1915. aug. 22.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/23. – Képeslap. – BMKL 4314.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A képeslap felirata: „Blick von dem nördlichen Teile der Talsperre auf Gablonz”. (A gablonzi völgy északi részének látképe)

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
A gablonzi üveg világhírű – Gablonz jelentőségét virágzó üvegiparának köszönhette, amelynek cikkeit exportálta Nyugatra és Keletre egyaránt. A száz különféle üveggyárban 53 üveg- és porcelánfestő és hét üvegcsiszoló működött.
Reichenberg – l. **1605.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
tisztiiskola – Babits István önkénteseként tiszti képzőbe járt. L. **1612.** Már korábbi levelében is beszámolt BM-nek az itteni körülményekről, l. **1620.**
rettegni a kidobástól – Babits Angyal írta, hogy István fél, hogy kidobják, mert a hangja nem elég jó a vezényléshez, l. **1624.**

1627. Babits Angyal – Babitsnak, Budapest, 1915. aug. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/60. – Levelezőlap. – BMKL 4156.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Ide értem – Babits Angyal Budapestre ért oda. Valószínűleg e látogatás miatt kérte BM-t édesanyja, hogy maradjon a fővárosban (l. **1625.**).
Erzsi – feltehetőleg Kiss Erzsébet (1895–1917), Kiss Ernő lánya, BM harmadfokú unokatestvére és ifjúkori szerelme. (BCSL 1996:19.)
Geyger Edit – Geiger Edit (1884–?) Dienes (Geiger) Valéria testvére, 1911-től leánygimnáziumi torna- és énektanár Győrben. (BCSL 1996:25.)
Valival – Dienes Valéria, l. **1579.**

Elzának – Landerer Elza (1886–1952) Babits Angyal szekszárdi barátnője, volt osztálytársa. (BCSL 1996:36.)
Imréénél – Kelemen Imre, l. **1542.**

1628. Babits – Szilasi Vilmosnak, Budapest, 1915. aug. 25.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/108/12. – Levelezőlap. – BMKL 3749.

Megjelenés
BSZL 1979:38. (20. levél)

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Szilasi Vilmos – l. **1578.**
K. B. – Kedves Barátom.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Tartsd nyílván az Aladárnak szánt állás ügyét – Komjáthy Aladárnak magántanári állást keresett BM. Babits Angyal leveleiből értesülhetünk arról, hogy a Bezerédy család gyermekét kellett volna tanítani, l. **1620.**

1629. Babits István – Babitsnak, Gablonz, 1915. szept. 3.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/24. – Levelezőlap. – BMKL 4315.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Gablonz – l. **1612.**
Már két lapot is menesztettem hozzád – Csak egy ilyen lapról van tudomásunk, l. **1627.** Egy lap vagy elveszett, vagy Babits István emlékszik rosszul, hiszen az **1610.** lapot még Reichenbergből írta június végén.

Te egyetlen lappal sem tiszteltél meg, csupán Angyussal együtt pár üdv. szót – Babitsék prágai üdvözlőlapjáról van szó, **1618.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
A 39.-esek – a huszárezred 1874-ben alakult, és az első világháborúban a lovag Brudermann Rudolf lovassági tábornok vezetése alatt álló 3. hadsereg kötelékében harcolt. Az I. világháborúban a keleti, a román és az olasz fronton is bevetették őket.
Be lehetne- e íratni most engem a 3. évre és ha igen, tényleg előnyös volna e – l. **1587.**, **1593.** A törvények az 1915/16-os tanévre is vonatkoztak.
Questúrában – az egyetemek gazdasági-igazgatási hivatala.
Ali beadta a tandíjmentességi kérvényemet – l. **1593.**
Ali – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Hatósági szeg. biz. kérjetek hazulról – a tandíjmentességi kérvénybenyújtásához szegénységi bizonyítványra volt szükség.
Gáspár – Ennek a személynek nem sikerült a nyomára akadni.
Nikodemusz Antal – matematikus, Komjáthy Aladár egyetemi társa.
Apolinaris – apollói.
Echauffiroz – fr. felidegesíti magát.
Vivisectio – lat. orv. élveboncolás (kísérleti célból élő állatokon).
Hakatista – az Ostmark területén lévő telepesek. Ostmark Poroszország, Lengyelország és Szilézia mint germanizációs terület.
Plesur-ground – ang. vidámpark.

1630. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. szept. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/61. – Feladóvevény. – BMKL 4157.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Pénzösszeg: 40 K-f.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
K. M. – Kedves Mihály.
Köszönettel küldöm a fenti összeget – Babits Angyal augusztus végén Budapesten járt. Ekkor kérhette a fenti összeget BM-től, l. **1627.**

megváltozott az iskolai beosztásom – Babits Angyal vegy- és ásványtant, egészségtant és tornát tanított. 1915 nov. 7-től márc. l-ig helyettesítette a kézimunka-oktatást, tantestületi jegyző lett. (SzekszárdPolg.Leány.Ért. 1915:19.)
gimnáziumban fogunk tanítani – ideiglenesen Babits Angyalék iskolája is a gimnázium épületében működött, l. **1638.**
Gönczy – Gönczy Jenő (1879–1967) jogász, közgazdász. Részt vett a polgári radikális mozgalomban. A Károlyi-kormány alatt államtitkár a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban. A kommün bukása után eltiltották a pedagógus pályától. 1915-ben a minisztérium szakirányú népoktatás ügyeivel foglalkozó ügyosztály munkatársa. (Téglás 1996:314.)
ügy elintézését – nem tudjuk, hogy milyen ügyben kellett BM-nak közbenjárni.
Pista – Babits István, l. **1542.**
Vali – Dienes Valéria, l. **1579.**

1631. Hitel Dénes – Babitsnak, Arad, 1915. szept 5.

Kézirat
Eredeti.– OSZK Fond III/l930/6.– BMKL 6780.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Hitel Dénes – Hitel Dénes (1893–1965) Aradon született, az azonos nevű MÁV főellenőr fia. Az aradi gimnázium elvégzése után jogot hallgatott. Hatalmas gyűjteményt alakított ki Kosztolányi verseinek, műfordításainak, jeleneteinek, kisebb prózai írásainak másolataiból, feltüntetve a megjelenés pontos helyét, idejét, az egyes versek változatait, művekről megjelent kritikákat, s hatalmas bibliográfiát állított össze Kosztolányival kapcsolatban.
a Nyugat legutóbbi számában megjelent regényének – A NY 1915. szept. 1-jei számban (17. sz. 927–941.) jelent meg a Kártyavár első része.
a Hitel, illetőleg Hitl (és nem Hüttl) család – a regényben a következő szerepelt: „Ez semmi –mondta –, de jártál-e már Erzsébetfalván? Tudod, hogy híjják az ottani főutcát? Hitel Márton utcának híjják – tudod miért? – mert egy Hüttl Márton nevű bankügyvéd...” Korábban azt fejtegették a szereplők, hogy Újpesten homályos üzletek nyomán váltak egyesek nagyon gazdagokká. Ez a néhány sor így utalás arra, hogy sötét üzletek folytán jutott a Hitel család jelentős vagyonhoz.
Erzsébetfalva – a Csepel-sziget északi csúcsával szemben található település. Neve Pesterzsébetre, majd Pestszenterzsébetre változott.

gróf Sina – A gödöllői uradalmat vette meg 1840-ben báró Sina György. Fia, Simon felparcellázta és 1864-ben eladta. Többen vettek tőle földterületet tovább-parcellázási céllal. Suda János ügyvéd és Hitel Márton fuvaros 1870-ben birtokuk egy részén kezdeményezői lettek Erzsébetfalva telep megalapításának, melyet hivatalosan 1870. június 14-én alapítottak meg.

1632. Székely Ferenc – Babitsnak, Budapest, 1915. szept. 6.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/2392/70. – Névjegykártya. – BMKL 9864.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Székely Ferenc – magyar királyi udvari tanácsos, a Belvárosi Takarékpénztár Rt. Elnöke. Erről a személyről többet nem sikerült megtudnunk.
Asztória –az Astoria Szálló épületében működő kávéház.

1633. Kerékjártó Béla – Babitsnak, Újpest, 1915. szept. 13.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l895/36. – BMKL 7547.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Kerékjártó Béla – Kerékjártó Béla (1898–1946) középiskolai tanulmányait az újpesti főgimnáziumban végezte, BM a tanára volt. 1916-ban beiratkozott a pesti bölcsészkarra, 1920-ban bölcsészdoktori címet szerzett, 1922-ben analízis és geometria tárgyakra szóló magántanári képesítést szerzett és a szegedi tudományegyetem magántanárává nevezték ki.
Komjáthy Győző címét – Komjáthy Győző (1883–1966) Komjáthy Jenő fia. Budapesten tanult jogot; statisztikai államvizsgát tett. Apja verseinek kozmikus távlatával ellentétben verseit a finom könnyedség és játékosság jellemzi. Költeményei gyakran egyetlen képből állnak. Címe: Budapest, Nap u. 5.

szíveskedjék azt nekem elküldeni – nem ismerünk egyetlen Kerékjártónak írt levelet sem.
Komjáthy verseskötet – valószínűleg Komjáthy Jenő kötetéről van szó (A homályból), mivel K. Győző egyetlen kötete (Áll a tenger) csak 1959-ben látott napvilágot.

1634. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. szept. 20. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/174. – BMKL 4158.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Wigand az oka – Wigand János, l. **1620.** Komjáthy Aladárt nem választották Bezerédyék magántanárnak. Egy másik, vagyonos zsidó család, Kunfyék is kerestek azonban fiuk mellé tanítót. Ezt az állást is megpróbálták megszerezni Komjáthy Aladár számára, Wigand János ebben közvetített. Komjáthy magántanári állásáról l. **1620.**, **1628.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Aladár bejárhatna az egyetemre is – Komjáthy Aladár Budapesten matematikát hallgatott.
Sürgönyzött-e Neked – nem tudunk olyan levélről, amit Kunfy küldött volna BM-nak.
A gimnáziumban van a mi iskolánk – a háború miatt a Polgári Leányiskolát a szekszárdi Állami Főgimnáziumba helyezték át. Ez az intézmény 1896 óta létezik, 1923-tól a Garay János Gimnázium nevet viseli. A mai Szent István tér 7–9. szám alatt található.
Hungária szálló – A Hungária Nagyszálló a Duna-korzón, a mai Vigadó és Petőfi tér közötti szakaszon állt.
Az én áthelyezési ügyem – Babits Angyalt nem helyezték át, maradt a polgári leányiskola tanára.

Elvállaltam a rajz tanítást – l. **1630.**
Pista – Babits István, l. **1542.**
Pisti jelentette, hogy kapott egy csillagot – Babits István a tisztképző elvégzése után karpaszományos rangot kapott. Karpaszományos: tartalékállományban potenciális tisztjelölt, érettségizett, egyéni szolgálatra kötelezett vagy jelentkezett katona a kiegyezéstől 1945-ig. Sok kedvezmény illette meg. Újonc korától egyenruhát hordott kimenőként, szabad kimenővel rendelkezett, szolgálaton kívül megjelenhetett társaságban. Alantas munkára még büntetésből sem lehetett kötelezni. Újonckiképzés után őrvezetővé lépett elő, majd 6 hónapi katonai szolgálat után tizedessé, esetleg szakaszvezetővé. Ezután zászlós tanfolyamra vezényelték, amelynek elvégzésekor hadapród őrmester, rövidesen pedig zászlós rendfokozatot kapott.
Reichenberg – A mai Liberec, l. **1605.**
Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**

1635. Babits István – Babitsnak, Röchlitz, 1915. szept. 23.

Kézirat
Eredeti.– OSZK Fond III/41/25.– Levelezőlap.– BMKL 4316.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levél nincs aláírva.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Röchlitz – Város Gablonztól kb. 70 km-nyire K felé, a mai Lengyelország területén. Mai neve Rokitnica.
A tiszti vizsgát szerencsésen letettem – Babits István tartalékos tisztképzésben vett rész, l**. 1614.**
Nyitva áll már az út a kadettségre és a tartalékos tiszti állás elnyerésére – tartalékos tisztképzést végzettek legfeljebb főhadnagy rendfokozatot érhettek el.
civil pályám – Babits István jogot hallgatott.
Ali – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
szegénységi bizonyítvány – l. **1629.**
tandíjat csak utólag kell lefizetni – l. **1591.**

1636. Kelemen József – Babitsnak, Pécs, 1915. szept.

Kézirat
Eredeti.– OSZK Fond III/l729/87.– BMKL 7506.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Kelemen József – (?–1942) BM édesanyjának az unokatestvére. Jogi tanulmányokat végzett. 1914-ben nevezték ki a pécsi ítélőtáblához bírónak. (BCSL 1996:19)
Pista öcséd – Babits István, l. **1542.**
Dr. Késmárky igazgatónál – Késmárky István jogtanár a pécsi püspöki líceumban, a jog- és államtudományok tudora, képesített egyetemi tanár. Babits István át akart iratkozni a pécsi jogi karra, ám ez a terve nem sikerült.
a hadifogságba került hallgatóknak minden valószínűség szerint elengedik a semestereket – az 1915/XIII te. 5. paragrafusa értelmében a tanintézetek tanulmányi és vizsgarendjére, valamint a tanintézeti bizonyítványok kiadására nézve az illetékes miniszterek könnyítéseket tehetnek. Az így végzett tanulmányoknak és a kiadott bizonyítványoknak ugyanaz a képesítő ereje, mint a törvény értelmében végzett tanulmányoké és az ezek alapján kiadott bizonyítványoké.
tegyen kísérletet B. Dezső útján a kecskeméti jogakadémián – Buday Dezső (1879–1919) jogász. 1906-tól Kolozsvárott egyetemi tanár. Jogbölcselettel és szociológiával foglalkozott, de regénye is jelent meg. BM unokabátyja, egyetemi magántanár, a kecskeméti jogakadémia tanára. (BCSL 1996:18.) A Tanácsköztársaság idején a Kecskeméti Munkástanács végrehajtó bizottságának vezetője, a direktórium tagja. 1919 szeptemberében letartóztatták. A vizsgálati fogságból Héjjas Iván különítménye elhurcolta, és az orgoványi erdőben meggyilkolták.

1637. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. szept 29. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/71. – Képeslap. – BMKL 4499.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. és tartalom alapján. A lapon még Angyus (Babits Angyal) tintaírású üdvözlete és aláírása. A képeslap a vihnyei turistaházat ábrázolja.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**

1638. Komjáthy Aladár – Babitsnak, 1912–15. szept. 29

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/753/55. – Képeslap. – BMKL 7922.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. BM 1912 és 1915 közötti időszakban lakott a Szabóky utcában. A képeslapon Franz Brahmstadt „Kinderbrunen” című szobra látható.

Magyarázatok
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
Mariska – nem sikerült kideríteni, hogy kiről van szó.
Komjáthy Gyuláné – Komjáthy Aladár édesanyja.
Komjáthy László – Komjáthy Aladár testvére.

1639. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. okt. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/62. – Levelezőlap. – BMKL 4159.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. A levél végén Babits Mihályné tintaírású üzenete.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Pista – Babits István, l. **1542.**
Pistától Röchlitzből hallottunk rólad – Babits István Röchlitzben állomásozott, l. **1635.** *Aladár* – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
A névnapi gratulációt meg szokás köszönni – Édesanyja névnapi gratulációja, l. **1637.**
Megkaptad-e azt a 40 k-át – Babits Angyal feladott BM-nak 40 koronát, amelyet valószínűleg még Budapesten tartózkodása alatt kapott kölcsön, l. **1630.**
káplár – legénységi hadfokozat, tizedesi rangjelzés.
Reichenberg – A mai Liberec, l. **1605.**
Hatósági szegénységi bizonyítvány – l. **1629.**
kaptad e kártyám – l. **1637.**
Pisti itthon lesz – Babits István okt. 12-én már Szekszárdról írt bátyjának, l. **1642.**
Anyád – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**

1640. Szilasi Vilmos – Babitsnak, Budapest, 1915. okt. 12. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1236/12. – Névjegykártya. – BMKL 9980.

Megjelenés
BSZL 1979:39. (23. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Szilasi Vilmos – l. **1578.**
kirándulást tervezek Dobogókőre – BM gyakran ment kirándulni Szilasiékkal, Dobogókő különösen kedvelt helyük volt, Szilasin kívül Jászi Oszkárral és baráti körével is szívesen feljárt ide. (BSZL 1979:214.)
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Mária és Boriska – valószínűleg Szilasi Vilmos családjának két tagja.
Márta – valószínűleg Verő Márta. Szilasi baráti köréhez tartozott, de semmi közelebbit nem tudunk róla.

1641. Szilasi Vilmos – Babitsnak, Budapest, 1915. okt. 12.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1236/11. – BMKL 9981.

Megjelenés
BSZL 1979:39. (22. levél)

Magyarázatok
Szilasi Vilmos – l. **1578.**
Verő Márta – l. **1640.**
szerdán este 8-kor – okt. 13-án.
Omnia mozi – BM már Szeged óta nagy mozilátogató volt. (BSZL 1979:213.) Az Omnia mozgóképpalota Budapesten a József krt. 31-ben működött.
Bodó – Bandl és Bodó, étterem és kávéház l. **1578.**

1642. Babits István – Babitsnak, Szekszárd, 1915. okt. 12.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/26. – Levelezőlap. – BMKL 4317.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Két heti szabadságot kaptam – Erről már Babits Angyal is írt október elején BM-nak, l. **1639.**
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**

1643. Babits Sándor – Babitsnak, Habarovszk, 1915. okt. 13.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/183/2. – Levelezőlap. – BMKL 4655.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Kedves Misi!
Áthelyeznek minket egy másik állomásra, a Bajkál-tó közelébe. Körülbelül egy hétig tart az utunk. A körülményekhez képest jól vagyok. Mindig egészséges voltam. Neked is gyakran írtam. Otthonról csak kevés és kurta híreket kaptam. Remélem, hogy Pista is jól van. Új címemet rögtön megsürgönyzöm a feleségemnek. Legszívélyesebben ölel a te
Sanyid.”

Nagyságos
Babits Mihály tanár úrnak
Budapest
X. Tisztviselőtelep főgimnázium
Dr. Babits Sándor
Hadifogoly magyar zászlós
Kramaja-Rjeteska
Habarovszk (Ford. Kövi Ádám)

Babits Sándor – l. **1553.**
Habarovszk – város Oroszország területén, az Amur mellett. A transzszibériai vasút fontos csomópontja, folyami kikötő. Az első világháborúban jelentős hadifogolytábor volt itt, sok ezer magyar hadifoglyot vittek ide. *Bajkál-tó* – Ázsia harmadik legnagyobb tava Kelet- Szibériában található.
Neked is gyakran írtam – Babits Sándor hadifogságából írt levelei közül ez az első, amelyről bizonyosan tudjuk, hogy BM meg is kapta.
Pista – Babits István, l. **1542.**
feleségemnek – Keresztes Ilona (?–1949) Házasságukból két gyermek születetett. (BCSL 1996:13.)
zászlós – a magyar királyi honvédségben a XI. rangosztályba sorolt tiszti rendfokozat.
Kramaja-Rjeteska – a mai Oroszország területén található egykori fogolytábor helyszíne.

1644. Gyulai Ágost – Babitsnak, Budapest, 1915. okt. 19.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond HI/1877/6. – BMKL 6581.

Megjelenés
Babits 1999:272. (279. levélrészlet)

Megjegyzés
A Paedagogium Magyar Irodalmi Szemináriuma nyomtatott fejléces papírján. Sérült, penészes. Aláírás: Dr. Gyulai Ágost

Magyarázatok
Gyulai Ágost – dr. Gyulai Ágost (1868–1957) irodalomtörténész, pedagógiai író. Több gimnáziumban tanított, majd a budai polgári iskola tanárképző tanára, később igazgatója. A debreceni egyetem magántanára, a Testnevelési Főiskola szervezője és első igazgatója. A Magyar Pedagógiai Társaság titkára. Több népiskolai és polgári iskolai magyar nyelvi és irodalmi tankönyvsorozat és antológia szerzője. A Pedagógiai Értesítő című havi lapot és a Magyar Paedagógia című folyóiratot szerkesztette.
összeállítottam a háború magyar költészetének teljes gyűjteményét – Gyulai Ágost szerkesztette a Háborús antológiát, mely az Élet irodalmi és nyomdai részvénytársaság kiadásában jelent meg Budapesten 1916-ban.

A német irodalomban eddig megjelent több mint félszáz antológia mellett – Julius Bunt német kritikus „számítása szerint” 1914 szeptemberében már „másfél millióra ment a német háborús versek száma” (Sipos 2003:67).
Fiatal katona – BM-nek ez a verse a NY 1914. okt. 16-i számában (20. sz., 347.) jelent meg. A költemény szerepel az antológiában is (44. p.).

1645. Hendel Ödön – Babitsnak, Újpest, 1915. okt. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/567/20. – BMKL 6743.

Megjelenés
Babits 1997:564., Éder 1966:109–10., Éder 2002:66–67., Kadlecovits–Sipos 1993:85,

Magyarázatok
Hendel Ödön – l. **1606.**
regényed legújabb részét – BM Kártyavár c. regényének 4–5. része. (NY 1915. okt. 16. 20. sz. 1125–1139.)
Kerboltnak és Ilonának – Kerbolt tanácsos a hajdanvolt erkölcsök egyik képviselője, a regény egyik legbonyolultabb alakja. A közéleti tisztesség megtestesítője ugyan, de Madár szabálytalan akciói ellen nem tud vétót emelni. Sejti ugyan, hogy fiatal, szeretett felesége, Ilona és a polgármester között szerelmi viszony van, ám nem hozza ezt felszínre. A regény végén öngyilkos lesz.
XII Leo pápa – XII. Leó pápa (1760–1829) VI. Pius pápai titkára és követe, 1816-ban Senigallia bíborosa lett. 1820-ban Róma fő vikáriusa. 1832-ban a konzervatív főurak támogatásával lett pápa. Csökkentette az adókat és a pápai udvar kiadásait, fellépett a titkos társaságok és a liberális eszmék ellen.
Sienkiewicz – Henryk Sienkiewicz (1793–1860) lengyel író, újságíró. Az 1905-ben megjelent Quo Vadis? c. regényéért irodalmi Nobel-díjat kapott.
Roland szobor – ez a szobor ma is látható az Újpesti városháza ormán.
bérházunk kapualjának lakójegyzékét – ezt Babits beépítette regényébe.

1646. Halász Gyula – Babitsnak, Kelet-Galícia, 1915. okt. 27.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/545/2. – Levelezőlap. – BMKL 6614.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Halász Gyula – Halász Gyula (1881–1947) földrajztudós, író, nyelvész, műfordító. A Magyar Földrajzi Társaság titkára. 1934-től a Rádió Irodalmi Osztályának lektora, Édes anyanyelvünk címmel nyelvvédő műsorok előadója. Világutazók könyveit fordította. Szerkesztette a Hat világrész és az Utazások könyvtára sorozatokat.
nemes baráti és írói Kör – NY köré gyűlt írók.
Nyugat táb. posta rovatát – a tábori posta Halász Gyula 1914-től létező rovata a NY-ban. 1915 szeptembere és decembere között nem jelent meg.
Gyönyörű volt amit B. F.-ről írt – BM B. F. huszárönkéntes elesett az északi harctéren, 1915. június c. cikke, l. **1587.**

1647. Babits István – Babitsnak, Röchlitz, 1915. okt. 28.

Kézirat
Eredeti – OSZK Fond III/41/80. – Levelezőlap. – BMKL 4318.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. Nincs aláírva.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Szerencsésen megérkeztem – Babits István kétheti szabadságot kapott, amit Szekszárdon töltött. Innen tért vissza az alakulatához.
Cselákország – a mai Csehország területe.
Zug – szakasz, alakulat
Tán már tudod, hogy visszafelé is Bimbis bácsinál aludtam – Babits István Kelemen Imrénél szállt meg egy éjszaka hazafelé menet, l. **1642.**
Bimbis – Kelemen Imre, l**. 1542.**
Csehov – Anton Pavlovics Csehov (1860–1904).
Csehov féle könyvet – nincs információnk arról, hogy Babits Angyal melyik Csehov-könyvet vitte magával Szekszárdra.

Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
Kosztolányi Anthológiája – Kosztolányi Dezső: Modern költők, Bp., 1914. az Élet kiadása
Tunnel – német irodalmi kör, 1827-ben Mg. Saphir alakította, és 1897-ig működött Berlinben.
Wells: „A marslakók”– Herbert George Kent Wells (1866–1946) angol író, újságíró, szociológus. A Marslakók a földön c. regénye 1899-ben jelent meg. A marslakók földi inváziójáról szóló mű Orson Wellesnek köszönheti a világhírt, ugyanis az általa készített rádiójáték annyira valósághű lett, hogy közvetítésekor Amerikában komolyan vették a földönkívüliek támadását és országszerte kitört a pánik.
barett – fr. lapos, kerek, ellenző nélküli sapka.
deplasszíroz – fr., ném. nem helyénvaló; rosszul, helytelenül alkalmazott.
échiquier – fr. sakktábla, politikai sakktábla 2. sakktáblaszerű elrendezés 3. Normandia egykori főtörvényszéke.
hakatista – l. **1629.**
interieur – szobát, lakásbelsőt, berendezést ábrázoló festmény, műalkotás.
intrusus – lat. erőszakosan és törvénytelenül valamely (egyházi) méltóságba helyez valakit; beférkőzik, betolakodik.
forda – vetésforgó
kacarászik – nevetgél
kraniologi – kraniológia, koponyatan
szomatológia – gör. el., biol testtan; az embertannak az élő emberi test külső alakjával foglalkozó ága.
Leibnitz tana – Leibniz 1714-ben megalkotott sajátos szubsztanciatana. Végtelenül sok szubsztancia van, ezeket monasznak nevezzük. A monasz görög szó, mely egységet jelent, vagyis azt, ami egy. A „megkülönböztető azonosság” elve szerint a világegyetemben nincs két egyforma szubsztancia.
muliné – fr. két v. több különböző színű fonalból sodrott cérna.
pőzs – m. tájszó pőzsöl fedd, dorgál.
karbid – lat. fémnek elemi szénnel alkotott vegyülete.
catachrisis – a görög catachreses szóból a szónoklattanban helytelen kifejezés használatát jelenti.
szofta – perzsa, tör. mohamedán főiskola hallgatója.
kuruc – ismeretlen eredetű. Eleinte talán kóborló, kószáló, bujdosó személy volt a jelentése, s ebből alakult ki a Thököly Imre Habsburg ellenes harcai kapcsán a labanc jelentésével ellentétes szó.
labanc – szóelvonás eredménye, ’bozontos, kócos, fésületlen’ jelentésű.

A loboncos, labancos melléknévből keletkezett. Az elnevezés alapja az lehetett, hogy a császárpártiak dús, lobogó parókát viseltek.
shoping – ang. vásárlás.
courtage – fr. tőzsdei alkuszdíj, ügynöki díj.
poor rates – ang. szegénységi ráta, adó.
sportulas – lat. illeték, mellékjövedelem.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
sorozásotok eredményéről – BM sorozásáról l. **1553.**, **1560.**, **1566.** Komjáthy Aladár sorozásáról l.**1573.**, **1585.**, **1601.**, **1651.**

1648. Babits – Szilasi Vilmosnak, Budapest, 1915 ősze

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/108/14. – BMKL 3750.

Megjelenés
BSZL 1979:38. (21. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. A boríték, valamint a levél rektóján Szilasi Vilmos datálása, a boríték verzóján pedig ceruzaírású feljegyzései.

Magyarázatok
Szilasi Vilmos – l. **1578.**
Nagyon fontos ügyben szeretnék kérdezni tőled egyetmást mint katonaügyi szakértőtől – BM édesanyja egyik levelében kéri BM-t, hogy próbáljon meg Szilasi Vilmoson keresztül segítséget kérni Babits István számára., l. **1589.** BM akár öccse, akár saját sorozása ügyében is kérhette Szilasi tanácsát, segítségét.
Bodó – Bandl és Bodó kávéház, l. **1578.**
Centrál – a Nyugatosok kedvelt kávéháza, l. **1607.**

1649. Babits – A Budapesti Hírlap szerkesztőségének, Budapest, 1915. nov. első hete

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/66. – BMKL 2963a.

Megjelenés
Téglás 1991:183–184., Téglás 1994:72., Téglás 1996:61. (16. levél), Éder 2002:107., Éder 1966

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. Gépiratmásolat aláírás nélkül.

Magyarázatok
Budapesti Hírlap – (1881–1938) konzervatív nacionalista sajtóorgánum. 1881–1925 között főszerkesztője Rákosi Jenő volt,
b. lapjában való szíves közzétételére – az írás nov. 7-én, vasárnap jelent meg a lapban.
Dunántúli – Rákosi Jenő (1842–1929) színházigazgató, rendező, író, publicista. Jogot végzett, 1867-től a *Pesti Napló* munkatársa, 1869–1875 között a *Reform* c. lap szerkesztője, 1875–81-ben a Népszínház első igazgatója. 1881-ben megindította a *Budapesti Hírlap*ot. 1869-ben a Kisfaludy Társaság tagja, 1892-ben a Magyar Tudományos Akadémia levelező, 1909-ben tiszteletbeli tagja lett.
Dunántúli név alatt ellenem intézett támadások – Rákosi Jenő 1915. okt. 20-án, a Pesti Hírlapban, az Ady elleni hajsza folytatásaként támadta meg BM-t. A vád alapját BM Játszottam a kezével című versének utolsó két sora képezte: „nagyobb örömmel ontanám/ kis ujjáért a csobogó vért, / mint száz királyért, lobogóért?” Rákosi Jenő leírja, hogy egy olyan ember oktatja hazafiasságra a diákokat „a ki ebben a rettenetes, katakombák alatt nyűgő időben ilyen cinikus kijelentésekre hajlandó.” Ezután csaknem félszáz cikk ostorozza vagy védi, és csaknem kétségbe vonják tanári pályára való alkalmasságát is. A következő év elején BM pedagógusi tevékenységét felfüggesztették alkalmasságát és a tankerületi főigazgatósághoz helyezték el. (Rába 1983:121.)

1650. Babits István – Babitsnak, Röchlitz, 1915. nov. 9.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/27. – Levelezőlap. – BMKL 4319.

Megjelenés
Babits 1999:274. (283. levélrészlet)

Magyarázatok
Babits István – Babits István, l. **1542.**
köszönöm a küldött ötven koronát – nem tudjuk, BM mikor küldött öccsének 50 koronát.
Tán befejezted a regényt? – BM a Kártyavár c. regényén dolgozott ebben az időzakban.
Ali – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Épp' a legutóbb írtam haza hogy Misi már megint nem válaszol leveleimre – Babits István 1915. nov. 7-én írta a következő sorokat: „Misi persze nem igen felel a levlapjaimra, pedig szeretném tudni, jobban van-e már." (Buda 2005:147.)
Az utalványon ígért levélnek – BM az 50 koronáról szóló utalványra írhatott pár sort öccsének, valószínűleg erre utal Babits István.
Még nem soroztak Téged és Aladárt – BM sorozásáról l. **1553.**, **1560.**, **1566.**, Komjáthyéról, l. **1573.**, **1585.**, **1601.**
diszkusszió – eszmecsere.
Röchlitz – Város a mai Lengyelország területén, mai neve Rokitnica, l. **1635.**

1651. Babits – Babits Angyalnak, 1915. nov. 10. előtt

Forrás
Az **1652.** levél alapján. „Nagyon örültünk soraidnak"

1652. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1915. nov. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/63. – Levelezőlap. – BMKL 4160.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. A verzón még Babits Mihályné Kelemen Auróra tintaírású üzenete.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**

Tudom Pistinek is örömöt szereztél – BM 50 koronát küldött öccsének, l. **1654.**
Anyika – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Aladárt sorozták-e – Komjáthy Aladár sorozásáról l. **1573.**, **1585.**, **1601.**, **1650.**
Nagyon örültünk hogy te kimenekültél – BM-t nem sorozták be. Erről a költő valószínűleg az **1651.** levélben számolt be. BM sorozásairól l. **1553.**, **1560.**, **1566.**, **1650.**

1653. Lendvai István – Babitsnak, Budapest, 1915. nov. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/831/1 – BMKL 8363.

Megjelenés
Babits 1999:275. (284. levélrészlet)

Megjegyzés
A rektón Török Sophie ceruzaírású feljegyzése: „És 3 év múlva pacifizmusáért megtámadta és feljelentette, neki köszönheti a toloncházi behívót."

Magyarázatok
Lendvai István – Lendvai István (1888–1945) költő, újságíró. 1906-ban szerzett képesítést a kalocsai tanítóképzőben. Szegedi, később fővárosi lapok munkatársa. A húszas évek második felében és a harmincas években az Új Nemzedék és a Magyarság munkatársa.
volumnis formában – terjedelmesen.
Rákosi – Rákosi Jenő, l. **1649.**
Rákosiék aljas hajszája láttán – Lendvai a Dunántúli-ügyre utal, l. **1653.**
poeta laureatus – koszorús költő, latin nyelvű kifejezés.

1654. Ignotus – Babits Mihálynak, Budapest 1915. nov. körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/610/49. – BMKL 6943.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. A Névtelen sorok megjelenése (1915. dec. 1.) előtt, de a Dunántúli ügy kirobbanása (okt. 20.) után keletkezett. Hiányos, sérült levél. Nyomtatott fejléces levélpapíron íródott. A fejléc letépve.

Magyarázatok
Ignotus – l. **1543.**
hozzászólni a Dunántúli-ügyhöz? – Dunántúli-ügyről l. **1653.** A NY 1915. dec. 1-ei számában Névtelen sorok címmel egy írás jelent meg, amelyet egyesek BM-nak tulajdonítanak. A szöveg nincs aláírva. Az írás szerzője kifejti, hogy az emberek úgy játszanak a költővel, mint matrózok az elfogott albatroszmadárral, kínozhatják, gúnyolhatják.

1655. Babits István – Babitsnak, Reichenberg, 1915. nov. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/28. – Képeslap. – BMKL 4320.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A képeslap a reichenbergi Altstädtert (óváros) ábrázolja.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
határnap – BM születésnapja, szept. 26.
Örültem, hogy kimenekültél az orosz hadjáratból – BM nem lett alkalmas a katonai szolgálatra, l. **1652.**
Ali be vált-e – Komjáthy Aladárnak (l. **1560.**) nem kellett bevonulnia, l. **1601.**
Olvastam a Budapesti Hírlapban a hazaárulással vádoló cikkeket – Az ügy kirobbanásától a levél írásáig a következő cikkek jelentek meg a Budapesti Hírlapban BM mellett és ellen: Dunántúli: Levelek (1915. okt. 20. 292. sz. 4–5.); Dunántúli: Levelek (1915. nov. 4. 307. sz. 4–5.); Dunántúli: Levelek (1915. nov. 9. 312. sz. 1–3.); Ady Lajos nyilatkozata (1915. nov. 10. 313. sz. 11.); Dunántúli: Levelek (1915. nov. 12. 315. sz. 4–6.); Királyért lobogóért (1915. nov. 14. 317. sz. 13.); Szidor: Herosztratosz-irodalom (1915. nov. 16. 319. sz. 2–3.); Pekár Gyula: Az új magyar lélek (1915. nov. 17. 320. sz. 4–5.); Her-

czegh Mihály: Irodalmi pajtás-szövetség (1915. nov. 19. 322. sz. 1.); Rend és igazság (1915. nov. 21. 324. sz. 1–2.); Dunántúli: Levelek (1915. nov. 23. 326. sz. 7–8.); A Dunántúli-ügyről l. még **1649.**
Dunántúli – Rákosi Jenő, l. **1649.**
A pénzt rögtön megköszöntem – BM 50 koronát küldött öccsének, ezt köszönte meg, l. **1650.**
Anyiék – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**

1656. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. nov. 25.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/l79/68. – Feladóvevény. – BMKL 4500.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Születésnapodon – BM nov. 26-án született.
fogyaszd egészséggel – a csomag tartalmára utal, amely Babits Mihályné dec. 17-i levele szerint „hazai” volt, l. **1660.**

1657. Kerékjártó Béla – Babitsnak, Újpest, 1915. dec. 2.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III//1683. – BMKL 7548.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. A rektón BM feljegyzései a Kártyavár c. regényhez.

Magyarázatok
Kerékjártó Béla – BM volt tanítványa, l. **1633.**
ma van-e a Tanár úr születésnapja – BM születésnapja nov. 26.**.**
Ha esetleg nem épen ma (november 28-án) volna a Tanár Úr születésnapja, bár úgy emlékszem a Révai Lexikon cikke alapján – az 1911-ben megjelent Lexikonban csak BM születésének éve van megadva, a nap nincs.
kidobták-e Aladárt a katonaságtól – Komjáthy Aladárt (l. **1560.**) 1915-ben nem sorozták be, l. **1573.**, **1585.**, **1601.**, **1650.**

1658. A Márciusi kör – Babitsnak, Budapest, 1915. dec. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/614. – Távirat. – BMKL 8565.

Megjelenés
Babits 1999:278. (288. levélrészlet)

Megjegyzés
Keltezés fpb alapján. A távirat hátoldalán olvasható BM kéziratos fogalmazványtöredéke a Márciusi körnek (BMKL 3457).

Magyarázatok
Márciusi kör – l. **1556.**
Dunántuli affér – l. **1649.**
Illés Béla – l. **1556.**
Lukács Kornel – jogász, a Márciusi kör főtitkára.

1659. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. dec. 9.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/69. – Levelezőlap. – BMKL 4501.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
2 hete annak hogy csomagot küldtünk – BM születésnapjára küldtek csomagot, l. **1656.**
Pista – Babits István, l. **1542.**
Mióta megkapta az általad küldött pénzt – BM 50 koronát küldött öccsének nov. 9. előtt, l. **1650.**
Angyal – Babits Angyal, l. **1549.**
Pista is kap szabadságot – Babits István végül nem tudott hazalátogatni 1915 karácsonyán.
Valiék – Dienes Valéria, l. **1579.**

1660. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. dec. 17.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/70. – Levelezőlap. – BMKL 4502.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Pista – Babits István, l. **1542.**
nevelési pótlék – az az összeg, amely a legalább kilenc évet és hat hónapot kitevő működési idő után tényleges szolgálatban meghalt, vagy nyugdíjazott állapotban elhunyt tisztviselő minden egyes 24. életévét még be nem töltött gyermek jogán igényelhető. Ez az özvegy nyugdíj címen kapott összegének 1/5-e. Id. Babits Mihály 1898-ban hunyt el. Tisztviselő volt, így gyermekeinek járt a nevelési pótlék.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
nem rég kártyát írtam neked – l. **1659.**

múlt hó 27-én csomagot küldtünk neked hazaiból – BM születésnapjára küldtek csomagot, l. **1656.**

1661. Babits István – Babitsnak, Röchlitz, 1915. nov. 24. és dec. 22. között

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/84. – Levelezőlap. – BMKL 4321.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542**.
A nov. elején elküldött pénzt háromszor is megköszöntem – BM nov. 9. előtt küldött 50 koronát öccsének, l. **1650.** és **1655.**
Bimbis bácsi – Kelemen Imre, l. **1542.**
barett, deplasszíroz, forda, hakatista, interieur, intruzus, karbid, kacarász, muliné, poor rates, szofta, szomatológia – a szavak jelentését Babits István okt. 28-i levelében is kérdezte, l. **1647.**
Chambré – fr. szoba
demission – (demisszió) lat. lemondás, leköszönés, lelépés.
paroxismus – gör.–lat., orv. kitörés, roham, őrjöngés tüneteinek rohamszerű megjelenése ill. súlyosbodása.
kraniologia – lat. koponyatan.
libretto – ol. opera szövegkönyve, vagy oratórium, kantáta szövege.
monadologia – Leibniz elmélete a monádokról, azaz a világ egyedi és osztthatatlan szubsztanciáiról, minden létezőnek a szülőjéről..
panganét – ném., szurony
rezon – fr. 1. ész, értelem, józanész 2. ok, ésszerűség.
tender – ang. 1. versenytárs 2. vasút vasúti szerkocsi 3. hajó kísérő segédhajó, üzemanyagszállító segédhajó.
prozodia – gör. 1. a verstannak a hangsúly, hosszúság, mérték kérdéseivel foglalkozó része 2. az időmértékes verselés szabályainak rendszere
pince-nez – valószínűleg cvikker.

strohmann – ném., nevét üzleti vállalkozáshoz adó személy.
stimulus – lat. 1. inger; a szervezet kívülről ért s visszahatást kiváltó hatás 2. belső inger; ösztökélő vágy, kívánság.
pedőrasztia – helyesen pederasztia, gör. szellemi és testi tulajdonságokon alapuló vonzalom, amellyel érett korú férfiak fiúgyermekek és ifjak iránt viseltetnek.
paraplegia – gör. el., orv. – alsó végtagok kétoldali bénulása
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Aladárt még nem tudom, besorozták-e – Komjáthy Aladárt nem sorozták be, l. **1573.**, **1585.**, **1601.**, **1650.**
Karenina Anna – Tolsztoj regénye.
Röchlitz – Város a mai Lengyelország területén, mai neve Rokitnica, l. **1635.**

1662. Buday Dezső – Babitsnak, Kecskemét, 1915. dec. 21.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/319/3. – Képeslap. – BMKL 5357.

Megjelenés
Babits 1999:279. (290. levélrészlet)

Megjegyzés
A képeslap a kecskeméti „cigányvárost” ábrázolja.

Magyarázatok
Buday Dezső – l. **1636.**
nem lettél petőfista – a Petőfi Társaság 1915. dec. 18-án tagválasztó gyűlést tartott. A jelöltek között szerepelt BM is, ám őt nem választották a társaság tagjai sorába.

1663. Zsolt Béla – Babitsnak, Hőlak, 1915, dec. 22.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1408/2. – Képeslap. – BMKL 10666.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. A képeslapon a hőlaki Budatin vára látható.

Magyarázatok
Zsolt Béla – l. **1617.**
Hőlak – község, település a mai Szlovákia területén, mai neve Trenčianska Teplá. Szlovákok és magyarok által lakott terület az egykori Trencsén vármegyében, Illava járásban.

1664. Babits István – Babitsnak, Röchlitz, 1915. dec. 22.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/29. – Levelezőlap. – BMKL 4322.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levélen nincs bélyeg és csonka.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Ali – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Mi tisztiiskolát végzettek – Babits István tartalékos tisztképzőt végzett, l. **1612.**
Marschbereit – ném. menetkész.
Anyikámékkal – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549**.
Bimbis bácsi – Kelemen Imre, l. **1542.**
Mint altisztet visznek – l. **1634.**
Feld – ném. had, hadsereg.
Hiányzik a kadettnek járó 400 K – az altiszti jutalomdíj rendfokozat szerint ment. Babits István az első rendfokozati fizetést kaphatta.

1665. Juhász Gyula – Babitsnak, Szeged, 1915. dec. 23.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/658/11. – Képeslap. – BMKL 7266.

Megjelenés
BJKL 1959:210. (184. levél), JGYÖM 1981:300. (358. levél)

Megjegyzés
A képeslap a szegedi Tisza-partot ábrázolja.

Magyarázatok
Juhász Gyula – Juhász Gyula (1883–1937).

1666. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1915. dec. 24. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/81. – Levelezőlap. – BMKL 4503.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjelenés
Keltezés fpb és a tartalom alapján. A rektón ismeretlen ceruzaírású datálás.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
vetted e előbbi kártyámat – Babits Mihályné dec. 17-i levelezőlapja, l. **1660.**
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Pisti is először van távol hazulról – Babits Istvánt és csapatát a frontra vezényelték, l. **1664.**
Valliék – Dienes Valéria, l. **1579.**

1667. Kovács László – Babitsnak, Bécs, 1915. dec. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/791/17. – Képeslap. – BMKL 8184.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb alapján. Szekfű Gyula aláírása oldalt, címe a képes oldalon is. A képeslapon A. Böcklin Toteninsel c. képe.

Magyarázatok
Kovács László – l. **1542.**
Halottak szigete – a frontra készülő Kovács László tréfálkozik a halottak szigetével, ami semmi ahhoz képest, ami rá vár.
Pistit mikor viszik – A tisztképző elvégzése után szintén 1915. decemberében kerültek ki Babits Istvánék a frontra, l. **1664.**
Bund-hírlap polémiája – talán a Dunántúli-ügyre utal, l. **1649.**
Mit csinál „kisfiú” – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Szekfű Gyula – Szekfű Gyula (1883–1955) az Eötvös Collegium tagjaként 1904-ben elvégezte a történelem–latin szakot, 1905-ben pedig bölcsészdoktori oklevelet szerzett. 1909-től a bécsi udvari levéltár tisztviselője. 1916-ban magántanári képesítést szerzett. A Magyar Szemle szerkesztője, a szellemtörténeti irányzat jelentős képviselője.
Dienesék – Dienes Pál és Dienes Valéria, l. **1579.**

1668. Polácsi János – Babitsnak, Pécs, 1915. dec. 25.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/2465. – Levelezőlap. – BMKL 9150.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Polácsi János – tanító, tankönyvíró. Két jelentős műve A gyermektanulmányozásról (1912) és A népiskolai ismereteket és alapműveket kiegészítő tanfolyamok segédkönyve (1942)
Írisz koszorújából tépett virággal – BM Levelek Iris koszorújából c. kötete 1909-ben, majd 1914-ben jelent meg a NY kiadásában.

1669. Szúdy Elemér – Babitsnak, Budapest, 1915. dec. 26.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1261/1. – Levelezőlap. – BMKL 10094.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Szúdy Elemér – Komjáthy Aladár féltestvére, az aradi napilap főszerkesztője, író. 1929-ben a miniszter sajtófőnöke. (Sipos 2003:142.)

1670. Bertalan Mária – Babitsnak, Nagybánya, 1915. dec. 26.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/279/1. – BMKL 5197.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Bertalan Mária – Bertalan Mária (1886–1960) Felsőbányán született, gyermek- és ifjúkorát Nagybányán töltötte. Több évtizedes vidéki tanárkodás után 1936-ban került az Országos Levéltárhoz, ahol a titkárságon kapott beosztást. Bertalan Máriát sok évtizedes barátság fűzte a nagybányai művészkolónia tagjaihoz, így elsősorban Ferenczy Károly korban hozzá közel álló három művészgyermekéhez.

1671. Zsolt Béla – Babitsnak, 1915 körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1408/17. – BMKL 10667.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Zsolt Béla – l. **1617.**
Három katonaszonettje – A Magamról c. ciklus három katonaszonettje: Nel Mezzo, S e zord napokban, A szörnyű másnap. (NY 1914. okt. 16. 20. sz. 348–9.)
„menj és szenvedj te is” – Utalás Balázs Béla naplójegyzeteire, amelyek a NY folyóiratban jelentek meg a világháborúról.
az ön irodalmi és személyes hatásának viseli nyomát – BM nagy hatással volt a fiatal pályakezdő Zsolt Béla művészetére, l. **1617.**
congieire – fr. bőkezűség. A római császárok pénzszórása a nép közé.

1672. Tiszay Andor – Babitsnak, Budapest, 1916. jan. 1.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/2448/20. – Képeslap. – BMKL 10232.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Újévi üdvözlőlapon. Írás a képes oldalon is.

Magyarázatok
Tiszay Andor – l. **1576.**
Tiszay Béla – Tiszay Andor testvére.

1673. Babits Mihály és mások – Kelemen Ilonának, Budapest, 1916. jan. 1.

Kézirat
Eredeti. – SZBMEH78.1.78. – Képeslap. – BMKL 3321.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. Murillo: A pásztorok imádata c. festményét ábrázoló színes lapon. Két sarka levágva.

Magyarázatok
Kelemen Ilona – l. **1542.**
Gizi – Kelemen Imréné Weininger Gizella, l. **1549.**
Aurora – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Körösztaji – Ennek a személynek nem sikerült kideríteni a kilétét.
Lincike – Kelemen Gizella, Kelemen Imre és Weininger Gizella leánya, l. **1572.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
Imre – Kelemen Imre, l. **1542.**

1674. Alexander Bernát – Babitsnak, Budapest, 1916. jan. 2.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/12/1. – Levélkártya. – BMKL 3885

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A verzón a költő ceruzaírása: „Szt. István kórház fiók kórháza Telepi u. I. em. 13."

Magyarázatok
Alexander Bernát – Alexander Bernát (1850–1927) egyetemi tanár, BM nála hallgatott egyetemi évei alatt filozófiát. Filozófiai író, esztéta, tanulmányíró, a Színművészeti Akadémia dramaturgiaprofesszora. Kant és Spinoza műveit fordította magyarra, és népszerűsítette. Gyakran írt a NY-ba is Alfa álnéven.
munkánk – Nem tudni, hogy milyen közös munkára utal.
megköszönöm a jó hírt – a sor alapján feltételezhetünk egy elveszett Babits-levelet, amelyre azonban nincsen további bizonyíték.

1675. Babits István – Babitsnak, Röchlitz, 1916. jan. 3.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/79. – Levelezőlap. – BMKL 4323.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
Anyika – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Anyikával együtt Pestre utaznak – a levelek alapján feltételezhető, hogy BM-t édesanyja és húga meglátogatták, és együtt ünnepelték az újévet a budapesti rokonokkal, l. **1677.**
Marsch – ném. menet.
Feld – ném. had. harctér.
Aladár nem vált be – Komjáthy Aladárt nem találták alkalmasnak a hadviselésre.
Ali – Komjáthy Aladár l. **1560.**
mi van az egyetemmel? – Babits István a budapesti egyetem jogi karára járt, az 1915-ös tanévre még beiratkozott.

1676. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, 1916 eleje

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/209. – Levélkártya. – BMKL 4504.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**

már négy napja itthon vagyunk – BM-t édesanyja és húga meglátogatták Budapesten, és együtt ünnepelték az újesztendőt, l. **1674.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
Gizi néni – Kelemen Imréné Weininger Gizella, l**. 1549.**
Pista 20áig még marad Röchlitzben – Babits István jan. 14-i Lvovban kelt levele alapján bizonyos, hogy nem maradtak 20-ig Röchlitzben.
A lány – feltehetően BM Szabóky utcai bejárónője.

1677. Ismeretlen – Babitsnak, Nagyvárad, 1916. jan. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1827/121. – BMKL 7103.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Materlinek – Maurice Maeterlinck (1862–1949) francia nyelven író belga-flamand költő, drámaíró. Polgári családból származott, doktorátusa után Párizsban élt. Melanie hercegnő című drámája tette ismertté, melyet házi nyomdájában ő maga nyomtatott ki és kötött be mindössze 30 példányban. Versei szimbolista indíttatásúak.
„Csönd” – Maeterlink egyik költeménye..
Wildetől – Oscar Wilde (1854–1900) ír származású angol költő, regény- és drámaíró, novellista, kritikus. Nemesi sarj. Szülei szintén írogattak. A társasági élet kedvence, a l’art pour l’art vezéralakja volt.
„A Halászlegény és a lelke” – Oscar Wilde egyik meséje.
Herceg! hátha megjön a tél is! – BM verseskötete, amely 1911-ben jelent meg a NY kiadásában. Az ismeretlen hölgy a Ballada Irisz fátyoláról c. versre gondolhat, amelynek negyedik versszaka kezdődik így.
Lemberg – város a mai Ukrajna területén, lengyel neve Lvov. Az I. világháborút megelőzően az Osztrák–Magyar Monarchiához tartozott, 1914–15-ben súlyos harcok helyszíne volt.

1678. A Nyugat – Babitsnak, Budapest, 1916 jan. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1578/10. – Távirat. – BMKL 8911.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
kézirat – BM versfordítására utalhat a távirat, (Wilde, Oscar: Ave imperatrix, NY 1916. febr. 1. 3. sz. 133–136.)

1679. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1916 jan. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/80. – BMKL 4505.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Csonka, a levél eleje hiányzik.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Halász Gizi – Kapu Jenőné Halász Gizella, l. **1612.**
Jenővel – Kapu Jenő, l. **1612.**
pesten időzésünk alatt – BM-t édesanyja és húga látogatták meg újév alkalmából, l. **1674.**

1680. Babits István – Babitsnak, Lvov, 1916. jan. 14.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/91. – Képeslap. – BMKL 4324.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A képeslap a Lebergis Smolka-emlékművet ábrázolja. Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Reichenberg – észak-Csehországi település, l. **1605.**
Königratz – cseh város Prágától keletre.
Olmütz – csehországi város Königgrätztől délkeletre.
Oderberg – Város Olmütz és Krakkó között.
Krakó – Krakkó.
Jaroslaw – kerületi székhely volt Lengyelországban a lembergi vajdaságban. Az I. világháború idején heves harcok folytak itt.
Przemýsl – lengyel település, közel a jelenlegi lengyel-ukrán határhoz.
Lemberg – Lvov, l. **1677.**
Brody – orosz határhoz közel fekvő település
Lwow – Lemberg lengyel neve. Helyesen Lvov.
Stellungok – ném. katonai állások.
Bahnhof – ném. pályaudvar, vasútállomás.
Ali – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1681. Szilasi Móricné – Babitsnak, Budapest, 1916. jan. 15.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1233/2. – Levélkártya. – BMKL 9969.

Megjelenés
BSZL:1979:39. (24. levél)

Magyarázatok
Szilasi Móricné – l. **1582.**

Szilasiék családi ünnepjén – a meghívás Szilasi Vilmos születésnapi ünnepségére szólt. Szilasi 1889. jan. 18-án született, l. **1578**.

1682. Soltész Juci – Babitsnak, Tiszafüred, 1916. jan. 16.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1827/154. – Névjegykártya. – BMKL 9686.

Megjelenés
Babits 1999:279. (292. levélrészlet)

Megjegyzés
A rektón a költő ceruzaírása „Hevesmegye".

Magyarázatok
Soltész Juci – BM ismeretlen rajongója.
Petőfi Társaság – 1876–1944 között működő irodalmi társaság, amelynek a nemzeti szellemű szépirodalom művelésén túl a Petőfi-kultusz ápolása, terjesztése volt sokáig legfőbb tevékenysége. E célból létrehozta a Petőfi Múzeumot, kiadta a Petőfi könyvtár sorozatot. Az első évek nekibuzdulása után (országjáró felolvasóestek, vándorgyűlések az irodalom népszerűsítésére, „a közízlés emelésére") a Petőfi Társaság tevékenysége alábbhagyott. 1920 után főképp a konzervatív, nacionalista írók társaságává vált. Elnökei: Jókai Mór, 1904-től Herczeg Ferenc, 1920-tól Pekár Gyula, 1937-től Császár Elemér, 1940-től Kornis Gyula.
nem került be a Petöfi társaságba – l. **1662.**

1683. Kovács László – Babitsnak, Bécs, 1916. jan. 18.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1650/36. – Képeslap. – BMKL 8185.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. és tartalom alapján. A képeslap világháborús katonákat ábrázol. Írás a képes oldalon is.

Magyarázatok
Kovács László – l. **1542.**
búcsúvacsorán – bevonulása előtt Kovács László feltehetően búcsú-összejövetelt tartott.
Pista – Babits István l. **1542.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
milliomos tanítványa van – Komjáthy Aladárnak, a Babits család segítségével sikerült magántanári állást szerezni egy jómódú családnál. Komjáthy magántanári állásáról l. **1620.**, **1628.**, **1634.**
Dieneséket – Dienes Pál és Valéria, l. **1579.**

1684. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak, Budapest, 1916. jan. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1902/97. – BMKL 10151.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Nyomtatott fejléces levélpapíron. A verzón a költő ceruzaírása: „Buday Kálmán Kórbonctani klinika Krisztina Körut 91. (Vérmezővel szemben) d .u. 4.”

Magyarázatok
Társadalomtudományok Szabad Iskolájában – 1906–1917 között Jászi Oszkár vezetésével működött iskola, amely formálisan független volt a Társadalomtudományi Társaságtól. Elnöke Somló Bódog, majd Ágoston Péter lett. Hat tárgyban tartottak munkástanfolyamokat, a természet- és társadalomtudományi főkollégiumok mellett választható tárgyak is voltak. Céljuk a tudományos ismeretterjesztés mellett a szociológiai szempontú jogi, erkölcsi, vallási, művészeti kutatások elősegítése volt. A munkástanfolyamokat 1911-től a Galilei-kör vette át, 1912-től egyre többször kerültek előtérbe aktuális, po-

litikai kérdések. A neves előadók között gyakran szerepelt a Dienes házaspár és Leopold Lajos is.
Vörösmarty címmel előadást tartani – Az előadás címe Vörösmarty volt, febr. 24-én került rá sor. BM az újságok tudósítása szerint inkább a magyar irodalom világirodalomban elfoglalt helyéről beszélt.
Rónai Zoltán – (1880–1940) ügyvéd, a magántisztviselők szakszervezeti mozgalmának vezetője. A Társadalomtudományi Társaság és a Huszadik Század munkatársa, a Tanácsköztársaság alatt igazságügyi népbiztos. Harkányi Endre 1908-as halála után ő lett a Társadalomtudományok Szabad Iskolájának titkára.

1685. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1916. jan. 27. körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/75. – BMKL 4506.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. Ismeretlen ceruzaírású datálása a rektón. A verzón (Babits Angyal) tintaírású sorai.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
már három hete hogy tőled elváltunk – BM-t édesanyja és húga meglátogatták Újévkor, l. **1673.**
Pista – Babits István l. **1542.**
Sitenszki Hajki – orosz falu.
Brodi – Brody; a település ma Ukrajnában található, Poczajewtől délre.
kivaggonirozták – vagoníroz: vagonokba helyez, rakodik.
rekvirál – háborús időben a hadsereg részére hatósági úton igénybe vesz valamit.
Besszarábiában – Az I. világháború után Romániához tartozó terület; Románia északkeleti, Ukrajna délnyugati részén fekszik. Természetes határai a Plut és a Dnyeszter folyók, nyugaton a Duna-delta .
Csemez néni – Buday Mária, Csemez József felesége. Kelemen Tekla és

Buday Béla leánya. Nagyszülei azonosak BM édesanyjának, Kelemen Aurórának nagyszüleivel.
Joska – feltehetően Csemez néni fia, BM bizonyára ismerte.
Lemberg – Lvov, l. **1677.**
Sisztóban – Kremieniec és Poczajew között, mindkettőtől kb. 15 km-re fekvő település, közel az egykori orosz–lengyel határhoz.
Kramenec és Pocajev – települések a valamikori orosz–lengyel határ közelében. Jelenleg Ukrajnában a Ternopili-terület északi részén fekszenek.
Alexander Bernát – l. **1674.**
megszabadultál e már ...munkádtól – Alexander Bernát január elején adott haladékot BM-nak egy munkára, amelyről semmit sem tudunk.
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
mint vannak Paliék – Dienes Pál, l. **1579.**

1686. Buday László – Babitsnak, Budapest, 1916. jan. 28.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/333/3. – BMKL 5374.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levél hiányos.

Magyarázatok
Buday László – l. **1592.**
valamelyik testvérem – A Buday gyerekek nyolcan voltak testvérek: Béla, Mária, Tekla, Klára, Jolán, László, Dezső, Margit.
az Írisz koszorújának második kiadása – Levelek Iris koszorújából, 2. kiadás, NY Bp. 1914. .
két ellenkező pólusán a városnak – BM ez idő szerint a VIII: kerületben, a Reviczky utcában lakott (Reviczky u. 7.), míg Buday Dezső főmérnök a IX. kerület Soroksári u. 38-ban.
Pistát szeretném már a statisztikai hivatalban látni – előzetes tervek szerint Babits István (l. **1542**.) a háború befejeződése után itt dolgozott volna Buday László mellett.

1687. Dienes Valéria – Babitsnak, Budapest, 1916. jan. 31. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/378/18. – BMKL 5541.

Megjelenés
Téglás 1982:56. (30. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. A levél akkor keletkezhetett, amikor BM és Dienes Valéria együtt tanítottak a tisztviselőtelepi gimnáziumban. BM 1916. januárjáig tanított itt.

Magyarázatok
Dienes Valéria – l. **1579.**
Dostler – Dévai (Dostler) Gábor (1888–1970) zenetudós, a bizánci zene jeles magyar specialistája.
Dostler füzete – 1909-ben lemásolta az Árpád és az Árpádok című műből Szinnyei József A magyarság eredete, nyelve és honfoglaláskori műveltsége című tanulmányát. (Téglás 1982:196.)
Kerényi György – Kerényi György (1902–1986) zeneszerző, néprajzkutató. 1933-ban figyelőt írt a Nyugatban Dostler Gábor Relativitás és egy zenei határjelenség című művéről.

1688. Móricz Zsigmondné Holics Janka – Babitsnak, Budapest, 1916. febr. 4.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/927. – Levelezőlap. – BMKL 8773.

Megjelenés
Belia–Móricz 1956:672. (23. levél)

Magyarázatok
Móricz Zsigmondné Holics Janka – l. **1574.**
Dienesék – Dienes Pál és Valéria, l. **1579.**

1689. Kovács László – Babitsnak, 1916. febr. 13.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/791/18. – Levelezőlap. – BMKL 8186.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a fbp. alapján.

Magyarázatok
Kovács László – l. **1542.**
tizenötösök ellen – 15-ös gyalogezred.

1690. Ritoók Emma – Babitsnak, Mátyásföld, 1916. febr. 16. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1080/12. – BMKL 9409.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levél eleje hiányzik, csonka. Keltezés az **1692.** levél és a tartalom alapján.

Magyarázatok
Ritoók Emma – (1868–1945) író, esztéta, műfordító. Tanulmányait Pesten, Párizsban és Berlinben végezte. 1906-ban bölcsészdoktori oklevelet szerzett. A Fővárosi Könyvtár főmunkatársa. 1905-ben tűnt fel az Új Idők regénypályázatának nyerteseként (Egyenes Úton – egyedül). A női egyenjogúság harcos híve, a Vasárnapi Kör egyik alapítója. Elsők között fordított skandináv irodalmat Magyarországon.
olvassa el regényemet – Ritoók Emma regényének címe: A szellem kalandorai. 1921-ben jelent meg először, élményanyaga a Vasárnapi Körben szerzett tapasztalatokra épít. Vezér Erzsébet szerint a regény emléket állít Zalai Bé-

lának, aki a háború első évében hunyt el. Magán viseli Ernst Bloch hatását. Sikeres kiadvány volt. BM pozitív választ adott Ritoók kérésére, l. **1691.**, **1692.**
Gólyakalifa – A gólyakalifa BM regénye, amely a NY-ban jelent meg folytatásokban 1913-ban. Ritoók Emma ezt olvashatta, hiszen a mű könyv formájában csak 1916. végén látott napvilágot a könyvpiacon.

1691. Babits – Ritoók Emmának, Budapest, 1916. febr. 16. előtt

Forrás
Az **1692.** levél alapján. „nagyon köszönöm a levelét."

1692. Ritoók Emma – Babitsnak, Mátyásföld, 1916. febr. 16.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1080/8. – BMKL 9410.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Ritoók Emma – l. **1690.**
köszönöm a levelét – l. **1691.**
kéziratot – Ritoók A szellem kalandorai c. regényének kézirata, amely végül csak 1921-ben jelenhetett meg, l. **1690.**

1693. Moholy-Nagy László – Babitsnak, 1916. febr. 17.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/904/4. – Levelezőlap. – BMKL 8683.

Megjelenés
Bodri 1972:32–33. (4. levél), Sipos 2008b:77.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Moholy-Nagy László – eredetileg: Weisz László (1895–1946), magyar fotográfus, konstruktivista festő, ipari formatervező. Szegedi gimnáziumi éveit követően 1913 őszén került a Budapesti Magyar Királyi Egyetem jogi karára. BM-lyal valószínűleg ekkor ismerkedett meg. 1915 elején vonult be, majd tiszti iskolát követően az orosz frontra vezényelték. (Sipos 2008b:74–82.)

1694. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak, Budapest, 1916. febr. 21.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1902/98. – BMKL 10152.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Nyomtatvány tintaírású kitöltéssel. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Társadalomtudományok Szabad Iskolája – l. **1684.**
előadás –. BM febr. 24-én tartott előadást Vörösmarty címmel, l. **1684.**
Rónai Zoltán – l. **1684.**

1695. Babits – Buday Dezsőnek, Budapest, 1916. febr. 26. előtt

Forrás
Az **1696.** alapján: „Soraid vétele után máig feküdtem.”

1696. Buday Dezső – Babitsnak, Kecskemét, 1916. febr. 26.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/319/4. – BMKL 5358.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A Kecskeméti Református Jogakadémia nyomtatott fejléces levélpapírján. A költő ceruzaírása a 2.fólió verzóján, Pisti 44 XV.Feldkomp.Pelp.90

Magyarázatok
Buday Dezső – l. **1636.**
tréfás gratuláció – Buday gratulált BM-nak, hogy nem került be a Petőfi Társaságba, l. **1662.**
jóleső emlékezés – utalás lehet BM hiányzó levelének (l. **1694.**) egy részletére.
soraid – l. **1695.**
meghurcolt igazság – utalás BM meghurcoltatására háborúellenes versei miatt.
nagybácsid – Buday Dezső BM édesanyjának volt unokatestvére.
Én is megint elkövettem valamit – Buday itt Hungaricus álnéven írott regényére céloz. A mű címe: A szenvedő ember. 1916-ban jelent meg az Eggenberger Könyvkiadóvállalat kiadásában. A regény megjelenésekor meghökkentette olvasóit, fenntartásokkal fogadták, a szerző sok elutasítással találkozott.
Kurdi Lujza néni – Ennek a személynek a kilétére nem sikerült fényt deríteni.

1697. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1916. márc. 1.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/76. – Levelezőlap. – BMKL 4507.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. A versón Babits Angyal tintaírású üdvözlete.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Gizi – Kelemen Imréné Weininger Gizella, l. **1549.**
lakásod is van már – BM ekkor költözött át a Reviczky utca 7.-be.
Pista már veszedelemben – Babits István, (l. **1542.**) ekkor már a frontra került.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
zárt levelező kártyát és hosszu levelet is – A legutolsó levele, amelyről tudomásunk van, 1916. jan. 27. körül kelt. L. **1685.**

1698. Babits – Bertalan Máriának

Forrás
Az **1699.** alapján: „Hosszu utazás után vettem levelét itthonn: épen jött Valaki messziről s hirtelen el is ment; nemsokára én is indultam fel a gyönyörű Csorbatóhoz. – Beteg voltam: – ugy hittem nem írok; de aztán eszembe jutott kell tudja, hogy megkaptam levelét: köszönöm.”

1699. Bertalan Mária – Babitsnak, Nagybánya, 1916. márc. 14.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/279/2. – BMKL 5198.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Monogramos levélpapíron.

Magyarázatok
Bertalan Mária – l. **1670.**
levelét – BM hiányzó levele, l. **1697.**
Csorbatóhoz – szlovákiai tó és kedvelt üdülőhely a Magas-Tátrában.

1700. Babits – az Athenaeumnak, Budapest, 1916. márc. 18. előtt

Forrás
Az **1714.** levél alapján: „hozzánk intézett szíves levelére válaszolva van szerencsénk közölni, hogy...”

1701. Az Athenaeum – Babitsnak, Budapest, 1916. márc. 18.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1437/6. – BMKL 3984.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Nyomtatott fejléces levélpapíron, sérült.

Magyarázatok
Athenaeum – Athenaeum Irodalmi és Nyomdai Rt. (1868–1948). Az első és legnagyobb hazai kiadó és nyomdai részvénytársaság.Az Athenaeum adta ki a kor legfontosabb hírlapjait (napilapokat, heti- és élclapokat egyaránt), könyvkiadói tevékenysége pedig a szépirodalom mellett kiterjedt a szaktudományokra és ismeretterjesztő munkákra is. A kiadó nagy érdemeket szerzett a modern polgári irodalom népszerűsítésében: 1916-ban az ügyvezető igazgató Ranschburg Viktor volt. Az Athenaeum Irodalmi és nyomdai Rt.-t 1948-ban államosították, A kiadó feladatkörét a Szépirodalmi Könyvkiadó vette át.
Modern Könyvtár – Modern Könyvtár (Irodalmi, művészeti tudományos gyűjtemény. – Modern írók könyvesháza) 1910–1922. Az Athenaeum nagy példányszámú irodalmi sorozata, melynek egy-két íves füzetei kezdetben 20 fillérért kerültek hetente a könyvpiacra. Népszerűsítették a kortárs magyar és külföldi irodalmat. Gömöri Jenő Tamás szerkesztésében 1915-ig 490 kötete jelent meg.
Wilde-fordítások – BM fordításkötete 1916 áprilisában jelent meg. Oscar Wilde verseiből, ford. BM. Bp., 1916. Athenaeum. (Modern könyvtár 508–509.)
A „Gólyakalifa” című b. regényének, továbbá a Shakespeare fordításnak kiadására ezuttal nem tartjuk az időt alkalmasnak – mindkét kötet megjelent 1916 végén. A gólyakalifa. Regény és néhány novella. Bp. 1916. Athenaeum

(Athenaeum könyvtár 43.); Shakespeare, William: A vihar. ford. és előszó: BM. Bp. 1916. Athenaeum.

1702. Undi Mariska – Babitsnak, Budapest, 1916. márc. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1332. – BMKL 10379.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Undi Mariska – Undi Mariska (1877–1959), festő, iparművész. Budapesten, Angliában és Párizsban végezte tanulmányait. Magyaros iparművészeti munkákat (textil- és üvegfestmény), számos arcképet és a Tabán festői városképéről akvarelleket készített. Több díjat nyert. 1918-ban gyűjteményes kiállítása volt Budapesten. 1943-ban jelent meg Magyar Kincsesláda c. rajz- és hímzésminta-gyűjteménye. Tabáni udvar c. képét a Nemzeti Galéria őrzi.
Vali – Dienes Valéria, l. **1579.**
Nemzeti Szalon – Magyar képzőművészek és műpártolók egyesülete. Budapesten alakult 1894-ben abból a célból, hogy a magyar képzőművészet erkölcsi, anyagi és kulturális érdekeinek fölkarolását, a testületi szellem fejlődését előmozdítsa, a művészek és a közönség közti érintkezést élénkebbé tegye. Az egyesület helyiségében állandó művásárcsarnokot tartott, amelyben a tagok eladandó művészeti termékeit, festményeket, szobrokat állítottak ki.
Vali arcképe – Dienes Valéria arcképe, amelyet Undi Mariska festett. A festmény a Babits-emlékház Dienes Valéria szobájában ma is látható.

1703. Babits – az Életnek, Budapest, 1916. márc. 22. előtt

Forrás
Az **1704.** levél alapján: „Élet” r. t.-hez intézett soraira van szerencsém a következőkben válaszolni.”

1704. Az Élet – Babitsnak, Budapest, 1916. márc. 22.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1165/9. – BMKL 5654.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az Est Magánügy feliratú nyomtatott fejléces levélpapíron. Ismeretlen kéztől származó ceruzajelek a levélen.

Magyarázatok
„Élet" r. t. – Az Élet c. folyóirat mellé szerveződött könyvkiadó vállalat. Az Élet (1909–1944) katolikus szépirodalmi és kritikai képes hetilap. Kezdetben a NY íróinak is teret adott.
sorai – BM hiányzó levele, l. **1703.**
Élet Könyvei – a kiadó sorozata, amelyben többek között Kosztolányi Dezső Modern költők c. antológiája is megjelent.
megállapodtunk – Tápay Szabó Lászlóval a Vörösmarty-tanulmányok kiadásában egyeztek meg és szerződtek 1913. május–június folyamán. (BML 1912–14:87–106.)
kollízió – összeütközés.
*méltóztatott a Nyugatban egy regényt kö*zölni – utalás BM Kártyavár című regényére, mely 1915-ben és 1916 elején folytatásokban jelent meg a Nyugatban. 1916-ban a költő egy nyilatkozatban adja olvasói tudtára, hogy a folytatás bizonytalan ideig szünetel, egyelőre berekeszti a regény továbbírását: „A mesélő elhallgat egy kicsit: Bántották, és várni kell, míg letörli könnyeit." (NY 1916. 1. 131–132.)
bizonyos erotikus dolgoknak ennyire nyílt tárgyalása – a Kártyavár „Mely nem mindenütt teljesen illedelmes" című fejezetére utalhat.
diametrálisan – homlokegyenest.
Galilei-körben – Galilei-kör: 1908 novemberében alakult Budapesten egyetemi hallgatókból, pályakezdő értelmiségiekből szervezte az 1905-ben létrejött, a szabadkőművesek befolyása alatt álló Szabadgondolkodók Magyarországi egyesülete. Szoros kapcsolatban állt a Társadalomtudományi Társasággal. A kör célja a hazai viszonyok korszerűsítése volt, ezért előadásokat, vitákat, előadássorozatokat szerveztek, ezáltal széles, de nem párt jellegű platformot hoztak létre. Első elnöke Polányi Károly volt. (Kiss 1993. 3–4.) Kiss Arthur: A „galileizmus" ideáinak időszerűsége. XXI. század, 1993. 3–4. 1–5.

Dr Szabó László – Tápay Szabó László (1874–1941) 1933-ig Szabó László. Újságíró, művészettörténész, író. Dolgozott a Budapesti Hírlapnál, a Pesti Hírlapnál, A Pesti Naplónál, az Esti újságnál. Az Est segédszerkesztője. Nem végzett egyetemi tanulmányokat, de engedéllyel Kolozsvárott doktorált, majd ott tanított. Szerkesztette az Élet Könyvei c. sorozatot, kiadta Jókai hátrahagyott műveit.

1705. Szentirmai Imre – Babitsnak, Észak, 1916. márc. 23.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1218/3. – Levelezőlap. – BMKL 9922.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Szentirmai Imre – dr. Szentirmai Imre (1886–1931 után), latin–történelem szakos rendes tanár. 1910-től a fogarasi állami gimnáziumban tanított, tehát az 1910/11.-es tanévben BM kollégája volt. 1916. januárjában került a frontra, ahonnan sebesülten tért haza szept. végén, l. **1783.**

1706. Buday Dezső – Babitsnak, Kecskemét, 1916. márc. 30.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/319/5. – Képeslap. – BMKL 5359.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A kecskeméti „cigányvárost” ábrázoló lapon.

Magyarázatok
K.M. – Kedves Mihály.
Buday Dezső – l. **1636.**
ki volt az a tanár aki a Te és Ady verseit fordította? – BM válaszából (**1707.**) egyértelmű, hogy Horváth Henrikről van szó, l. **1608.**

És hol lakik? – Losonczi utca 15. III. Horváth Henrik lakáscímét BM Budaynak küldött válaszleveléből (**1707.**) tudjuk.
Jövő héten megjelenik a regény – Buday Dezső Hungaricus álnéven kiadott utópisztikus regénye, A szenvedő ember, amely 1916-ban jelent meg Budapesten az Eggenberger kiadónál, l. **1696.**

1707. Babits – Buday Dezsőnek, Budapest, 1916 márc. 30. után

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/2048. – Levélkártya. – BMKL 2964.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Mellette Buday Dezső, Hungaricus: Szenvedő ember című könyve, amelyet a címzett a későbbiekben küldött el B. M.-nak. Keltezés a tartalom és az **1706**. levél alapján.

Magyarázatok
Buday Dezső – l. **1636.**
Horváth Henrik – l. **1608.**
Baudelaire – Charles Baudelaire (1821–1867), emlegetett kötete a Romlás virágai.
Könyved – Buday Szenvedő ember c. regénye, l. **1698.**

1708. Babits – az Athenaeumnak, Budapest, 1916. márc. 29.

Forrás
Az **1709.** levél alapján: „Válaszolva mult hó 29-ről kelt szíves levelére...”

1709. Az Athenaeum – Babitsnak, Budapest, 1916. ápr. 1.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1437/7. – BMKL 3985

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az Athenaeum nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Athenaeum – l. **1701.**
szíves levelére – BM hiányzó levele, l. **1708.**
Wilde-fordítások – BM fordításkötete: Oscar Wilde verseiből, l. **1701.**
Shakespeare-fordítások – Shakespeare: A vihar, l. **1701.** A kötet csak az év végén jelent meg.
„Gólyakalifa” – BM regénye, amelyet kötetben az Athenaeum jelentetett meg, l. **1701.**

1710. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. ápr. 1.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/66. – BMKL 4163.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Pisti – Babits István l. **1542.**
a „Pesti Hírlap” hétfői száma a Nyugat matinéjáról írt – Pesti Hírlap, 1916. márc. 27., hétfő. „(A Nyugat matinéja) Nagysikerű matinét rendezett a Nyugat vasárnap a Zeneakadémián. A közönség – a folyóirat hívei, gárdája – teljesen betöltötte a nézőteret s lelkesen ünnepelte a felolvasó írókat és költőket. Ignotus az irodalomról s a háborúról beszélt s az ellenfelek táborából írt támadásokkal szemben védte meg a Nyugat programját. Babits Mihályt a közönség percekig tartó tapssal fogadta. A költő egy régebbi hazafias versét mondta el, majd egy gyönyörű himnuszt a békéhez. Kéri Pál egyik hangulatos varsói emlékét elevenítette fel, Székelyhidy Ferenc pedig Ady- és Dutka-dalokat énekelt Strasser István megzenésítésében, a zeneszerző zongorakísérete mellett. Móricz Zsigmond egy nagyon bájos, érzésekben gazdag háborús novelláját olvasta fel. Ady Endre beszélt ezután a magyarságnak s a magyar költőnek a háborúban való helyzetéről. Nagy hatás mellett

mondta el néhány új versét. Karinthy Frigyes elmés humoreszkjei fejezték be a matinét.”
nem kell iskolába járnod – BM-t felfüggesztették tanári állásából a tisztviselőtelepi gimnáziumban, és a budapesti Tankerületi Főigazgatóságho nevezték ki.
jön a hurcolkodásod ideje – költözködés a Reviczky utcába.
tegnapelőtt kettő érkezett márc. 22. és 23.-ról keltezve – a leveleket közli: Buda 2005:233–237. (100. és 101. levél)
Zug – szakasz.
tüdőcsucshurut – hörghurut, bronchitis. A hörgők nyálkahártyájának gyulladása. *Feldwachkommandant* – lovassági huszárparancsnok
még most sem nevezték ki őket – Babits öccse tartalékos tisztképzésen vett részt a sorozása után, de hamarabb kikerült a frontra, mint ahogy hivatalos kinevezését megkapta volna.
Pap Gyuláné – Pap Gyuláné Szentkereszty Jolán, a szekszárdi polgári leányiskola magyar–földrajz szakos tanára.
Kovácsné – Kovács Dávidné Nagy Lujza, l. **1596.**
tanfelügyelőnk – Varasdy Lajos királyi tanfelügyelő.
Igazgatónő – Kovács Dávidné Nagy Lujza, l. **1596.**

1711. Az Athenaeum – Babitsnak, Budapest, 1916. ápr. 6.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1437/8. – BMKL 3986.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az Athenaeum nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Athenaeum – l. **1701.**
Shakespeare-fordítását – Shakespeare: A vihar, l. **1701.**

1712. Babits István – Babitsnak, Keleti hadszíntér, 1916. ápr. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/30. – Levelezőlap. – BMKL 4325.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Reichenberg – a mai Liberec, l. **1605.**
mindeddig ha egyszer írtál egy képeslapot a Népopera képével – Ez a levél nem ismert. Mivel Babits István feltételes módot használt, nem vettük fel hiányzó levélként.
Népopera – Budapest második, operajátszásra alkalmas színházát 1911-ben kezdték építeni az akkori Tisza Kálmán (jelenleg Köztársaság) téren. Állandó magyar társulat dolgozott az épületben.
Aladár – Komjáthy Aladár l. **1560.**
B. Hollweg beszédének interpretációi – Bethmann Hollweg, Theobald Theodor Fridrich Alfred von (1856–1921), német politikus, 1909 és 1917 között kancellár. Jogot végzett, később politikusi pályára lépett. 1905-től Poroszország, két évvel később a birodalom belügyminisztere lett. 1916-ban ellenezte a korlátlan tengeralattjáró-háborút, mivel látta, hogy az USA beavatkozása döntően megváltoztatná az erőviszonyokat. 1917 júliusában lemondott. Beszédei Magyarországon is nagy visszhangra találtak.
hurcolkodás – BM ekkor költözött a Reviczky utcába.
Mért váltál meg tanárságodtól? – BM-t felfüggesztették tanári állásából.
B. bácsihoz – Bimbis bácsi, Kelemen Imre, l. **1542.**

1713. Héczey Erzsébet – Babitsnak, Budapest, 1916. ápr. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1827/75. – BMKL 6669.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A 2. fólió verzóján BM ceruzaírása: „Villanyoson hirdetnek Rovarirtó”. Tel. 14–59.”

Magyarázatok
Héczey Erzsébet – BM ismeretlen rajongója.
Walt Wittmann – Walt Whitman (1819–1892) amerikai költő.
te idegen, aki itt velem szemben ülsz, miért ne beszélnél velem? és én miért ne beszélnék veled! – Az idézet Whitman To You c. verséből van, amely eredetiben így szól: „Stranger, if you passing meet me and desire to speak to me, why should you not speak to me? And why should I not speak to you?”
Con speranza! Con saluti affetnasi! – ol. Reménykedve! Szivélyes üdvözlettel!

1714. Zsolt Béla – Babitsnak, Komárom, 1916. ápr. 18. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1408/11. – BMKL 10668.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Bölcsészhallgatók Segítő Egyesületének nyomtatott fejléces levélpapírján. Keltezés a tartalom és az **1715.** levél alapján.

Magyarázatok
Zsolt Béla – l. **1617.**
felolvasó estély – nem tudunk komáromi felolvasóestről 1916 tavaszán.

1715. Zsolt Béla – Babitsnak, Komárom, 1916. ápr. 18.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1408/3. – BMKL 10669.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Zsolt Béla – l. **1617.**
a kötet sikerére – a Recitativra gondolhat, amelynek megjelenéséről először a NY ápr. 16-i száma tudósít. Április 1-jén jelent meg a Wilde Oscar verseiből c. fordításkötete is, amelynek megjelenéséről először a Ny ápr. 16-i száma tudósít.
Felbátorítva multkori érdeklődésétől – talán egy hiányzó Babits-levélre utal.
Hegel – Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770–1831), német filozófus, hivatalnokcsalád sarja. A tübingeni egyetemen tanult filozófiát és teológiát. Barátságot kötött Hölderlinnel és Schellinggel is. Az egyetem elvégzése után Bernben telepedett le, majd Frankfurt am Mainba, onnan pedig Brémába költözött. Itt doktorált és alakította ki filozófiai rendszerének körvonalait. Hegel minden idők egyik legnagyobb hatású gondolkodója volt. Négy művet adott közre: A szellem fenomenológiája (1807), A logika tudománya (1812–1816), A tudományok enciklopédiája (1817), A jog filozófiájának alapjai (1821).
Carlylet – Carlyle, Thomas (1795–1881), angol esztéta, történetíró, író. Érdeklődött a német irodalom iránt, Goethével is levelezett. Felesége, Jane Baillie Welshet a kor egyik legszellemesebb levélírónője volt. Carlylet irodalmi esszéket adott ki Dantéról, Burnsről, Goethéről. 1836-ban jelent meg filozófiai-önéletrajzi munkája Sartor resartus címmel. A harmincas években London legnépszerűbb előadója volt. Politikával is foglalkozott. Sokat dolgozott élete alkonyán is, de ezek a művek már nem váltottak ki számottevő visszhangot.
Machiavelli – Machiavelli, Niccolò (1469–1527), itáliai államférfi, politikai gondolkodó és író. Firenzében született, a kancellárián dolgozott, majd a Medici család követe lett. Nevét A fejedelem című munkája tette halhatatlanná, mely az erkölcsi opportunizmus és fondorlatosság tanításaként épült be a köztudatba. Művei közül megjelentek még levelei, követi jelentései és néhány színházi tárgyú írása is. Valamennyi munkája pápai tiltólistán szerepelt 1557-től 1850-ig.

komáromi felolvasás – Zsolt Béla előző levelében (**1714.**) felvetette egy Móricz Zsigmonddal való közös felolvasás ügyét.

1716. Babits Sándor – Babitsnak, Beresowka, 1916. ápr. 27.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/183/3. – BMKL 4656.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Német nyelvű.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Kedves Misi!
Írtam már neked néhányszor a hadifogságból; remélem, hogy ebből a nagy távolságból írt üdvözleteim közül legalább egyet megkaptál. Gondolom, hogy otthon és jól vagy. Légy oly jó és írj pár sort Pistáról és a Kiss fiúkról, mivel Pistáról jelenleg semmit sem tudok. Lennél olyan jó és tudatnád velem, hogy az új váltójogunk életbe lépett-e, illetve mikor. Remélem, hogy mindannyian jól vagytok. Sokat gondolok rád és szeretnélek már nagyon viszontlátni benneteket.
Legforróbb üdvözlettel:
Sándor”

Babits Sándor – l. **1553.**
Írtam már neked néhányszor a hadifogságból – Babits Sándortól egyetlen levelet ismerünk, amelyet a hadifogságból, Habarovszkból írt 1915. okt. 13-án, l. **1643.**
Berezovka – nevezetes kelet-szibériai hadifogolytábor az első világháborúban; kis település Oroszország távol-keleti partvidékének déli részén. Egyike volt a legnépesebb táboroknak.Itt volt hadifogoly Babits István is.
Pista – Babits István l. **1542.**
Kiss fiúk – BM távoli rokonai, l. **1566.**

1717. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, 1916. ápr. vége

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/476/36. – BMKL 6078.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A 2. fólió verzóján BM ceruzaírású magyar, francia és görög nyelvű sorai és ismeretlen ceruzaírású rájegyzése. Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Ifj. Gaál Mózes – l. **1595.**
coccus csapatok – gömb vagy golyó alakú baktériumfajta.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
bevették-e a fiút a sorozásra – Komjáthy Aladárt többször is sorozták, de nem lett katona. Komjáthy sorozásairól l. **1573.**, **1585.**, **1601.**, **1650.**
Recitativ – BM verseskötete, 1916. tavaszán jelent meg a NY kiadásában, l. **1715.**
vicefia – fogadott fia.

1718. Babits – Havas Irénnek, 1916. ápr. vége

Kézirat
Eredeti. – Balassi Bálint Múzeum Ltsz. 64. 32. 1. – BMKL 3184.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Havas Irén – l. **1545.**
Recitatív – BM verseskötete, l. **1715.**

1719. Giesswein Sándor – Babitsnak, Budapest, 1916. máj. 2.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/512. – BMKL 6386.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Giesswein Sándor – (1856–1923) nyelvész, filozófus, antropológus, vallástörténész, kanonok. 1910-ben csatlakozott az Országos Keresztény Szocialista Párthoz. Híve volt a demokratikus szabadságjogoknak, támogatta a választójogot. Országgyűlési képviselő is volt. 1910-ben a Magyar Szentkorona Országos Békeegyesületének elnöke, az MTA tagja, A Magyar Országos Eszperantó Egyesület elnöke. Támogatta a feministákat és az antimilitaristákat. Kitartott a demokrácia, a humanizmus és az igazságosság elve mellett, fellépett a fehérterror ellen. Mindezek közrejátszottak abban, hogy kizárják a pártból és kiközösítsék a katolikus közéletből. A NY-ban is írt.
azt a szép verset, amelyet ön a békéről írt – valószínűleg a Húsvét előtt című versről van szó (NY 1916. ápr. 1. 7. sz. 392–394)
M. Sz. Kor. Orsz. Békeegyesület – Magyar Szentkorona Országos Békeegyesület.
M. Sz. Életet – A Magyar Szentkorona Országos Békeegyesület lapja.
Szabad volna-e a következő számban a szép verset közölni? – a kérdés a Húsvét előtt című versre vonatkozik; a vers nem jelent meg a Giesswein által szerkesztett lapban.

1720. Babits – Giesswein Sándornak, Budapest, 1916. máj. 9. előtt

Forrás
Az **1721.** levél alapján: „Legyen szabad a b. levelében is tanusított meleg érdeklődése folytán két a kérdésre vonatkozó művecskémet tisztelettel felajánlanom.”

1721. Giesswein Sándor – Babitsnak, Budapest, 1916. máj. 9.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1796/3. – BMKL 6387.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A verzón Dienes Pál ceruzaírású levélüzenete, l. **1722.**

Magyarázatok
Giesswein Sándor – l. **1719.**
M. Sz. K. O. Békeegyesület – Magyar Szentkorona Országos Békeegyesület, l. **1719.**
b. levelében – BM hiányzó levelét l. **1720.**
két a kérdésre vonatkozó művecskémet – Nem tudjuk, hogy mely két művét küldhette el Babitsnak.

1722. Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1916. máj. 9 után

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1796/3. – BMKL6387.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A rektón Giesswein Sándor levele BM-hoz, l. **1721.** Keltezés Giesswein máj. 9-i levele alapján.

Magyarázatok
Dienes Pál – l. **1579.**
Józsiékhoz – Madzsar József és családja, l. **1587.**
Gida – Dienesék (l. **1579**.) elsőszülött fia, Dienes Gedeon.
Villanyos megálló: Szép Ilona – A jelenlegi 56-os villamos Budagyöngye megállóhelye.

1723. Szontagh Ákosné – Babitsnak, Budapest, 1916. máj. 13.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1256. – BMKL 10084.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Címjelzés a levélpapíron, VI. Gyár-utca 1.

Magyarázatok
Szontagh Ákosné – Ennek a személynek a kilétét nem sikerült kideríteni.
oktató költemény – Nem tudunk oktató költeményről.

1724. Babits – Babits Istvánnak, Budapest, 1916. máj. 17. előtt

Forrás
Az **1725.** levél alapján: „Tegnap végre, hál' Istennek, kaptam Tőled egy tábori lapot, melyet biztosan Anyika sugallmazására menesztettél a hosszú útnak, mert rajta van az ő keze-vonása is."

1725. Babits István – Babitsnak, Orosz hadszíntér, 1916. máj. 17.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/31. – Tábori zárt levél – BMKL 4326.

Megjelenés
Babits 1999:292. (303. levélrészlet)

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**
Bimbis bácsi – Kelemen Imre, l. **1542.**

Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Anyika – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Tudományos Zsebkönyvtár – Tudományok Zsebkönyvtára: a Stampfel Károly-féle tudományos zsebkönyvtár első kiadásának sorozatcíme. A sorozat több száz papírkötésű kötete a tudományok minden területét felölelte.
trén – hadtáp.
Recitatív – BM kötete, l. **1715.**
bepakkolva – becsomagolva.
expediálás – feladás.

1726. Landerer Elza – Babitsnak, Budapest, 1916. máj. 21.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/2493/4. – BMKL 8337.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Landerer Elza – l. **1627.**
Turgenyevet – Turgenyev, Alexander Ivanov (1784–1845) orosz történész, író.
Apák és fiúk – Turgenyev regénye, melyet a Füst c. regénnyel egybekötve 1904-ben jelentetett meg magyarul a Révai Testvérek Irodalmi Intézet Rt. A két regényt Ambrozovics Dezső és Szabó Endre fordították.
Bazarovval – Jevgenyij Bazarov a regény egyik szereplője, Arkagyij nihilista, tekintélyromboló, világmegvető, különc barátja. Kikezd barátja apjának feleségével, megzavarva ezzel a családi békét.
Arkagyij – Arkagyij Petrovics Krikanov, Nyikolaj Petrovics Krikanov fia, pétervári egyetemista, ki hosszas távollét után hazatér apjához.
öreg Bazarov – Jevgenyij Bazarov édesapja.
Angyus – Babits Angyal (l. **1549.**)
Lici – Kelemen Gizella, l. **1572.**
Partos lányka – Partos Adél, aki Buday Klára tanártársa volt a pécsi községi leányiskolában
Édes Anyám – Landerer Artúrné, aki BM még hajadon édesanyjával együtt választmányi tagja volt a „szegzárdi korcsolyázóegylet”-nek.
Auróra néni – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**

meddig volt itt – ebből és a 1728. levélből arra következtethetünk, hogy BM édesanyja meglátogatta fiát Pesten.

1727. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. máj. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/67. – Levelezőlap. – BMKL 4164.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
megírod a sorozásod eredményét – BM-t többször hívták be sorozásra, de mindig alkalmatlannak találták a katonáskodásra, szívneurózisa miatt, l. **1553.**, **1560.**, **1566.**, **1650.**, **1652.**
Drágics – Dragits Imre, a család szekszárdi orvosa, l. **1552.**
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**
Világ – (1910–1926) politikai napilap, a magyarországi polgári radikalizmus orgánuma. Bálint Lajos után 1913-tól felelős és. főszerkesztője Purjesz Lajos volt.

1728. Babits – Békássy Istvánnénak, Budapest, 1916. máj. 26. előtt

Forrás
A **1729.** levél alapján: „A mult hónapban volt szíves sorait, tanácsát, is meg akarom köszönni, meg azt is – ugy hiszem jól sejtek – hogy a Hungarian Review figyelmét felhívta fiam angol írásaira. (...) Azonkívül szeretnék felelni valamire ami a leveléből kihangzott.”

1729. Békássy Istvánné – Babitsnak, Sennye, 1916. máj. 26.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/255/2. – BMKL 5043.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Békássy Istvánné – Bezerédj Emma (1865–1944) Békássy István főispán felesége, Békássy Ferenc édesanyja. Több pedagógiai tárgyú cikket írt és fordított. Kiadta fia hagyatékát három kötetben : Elmerült sziget 1915, Fantáziák és gondolatok 1916, Írókról és irodalomról 1918. 1929-től a Nyugat kritikusa volt, Rosti Magdolna álnéven publikált. Elsősorban angol irodalommal foglalkozott.
Sorai – BM hiányzó levele, l. **1727.**
Hungarian Review – 1916 májusában Budapesten indult folyóirat, havonta jelent meg. Felelős szerkesztője Krisztics Alexander volt.
fiam – Békássy Ferenc, l. **1587.**
abban a bizonyos cikkben a Nyugatban – B. F. huszárönkéntes: elesett az északi harctéren 1915. június (NY 1915. aug. 1. 506–507)
Romain-Rolland – Romain Rolland (1866–1944) francia regény és drámaíró, zenetörténész. Hatása a maga korában rendkívüli, különösen az I világháborúban tanúsított bátor fellépése miatt. 1915-ben megkapta az irodalmi Nobel-díjat. 1916-ban írói csoportosulás alakult ki körülötte.
intuíczió – ösztönös megérzés, felismerés, a dolgok mélyére látás.
Le Meurtre de l'Élite – fr. Az elit meggyilkolása.
génie – zseni
Nagy Sándor – l. **1587.**
Browning essay – l. **1587.**
„Hungarian poets since 1906" – Békássy Ferenc 1913-ban elkészített tanulmányának címe, amelyben a magyar költészet utolsó hét esztendejéről értekezik. A tanulmány angol versrészlet-fordításokat tartalmaz Adytól, Kosztolányitól és Babitstól. Békássy tervezte egy magyar költői antológia kiadását angolul, és maga is verselt mindkét nyelven.
Recitatív – BM 1916-ban megjelent verseskötete, l. **1715.**

1730. Somossi Istvánné – Babitsnak, Budapest, 1916. máj. 31.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1827/156. – BMKL 9699.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Somossi Istvánné – BM ismeretlen rajongója.
Pokol – BM fordította le Dante Isteni színjátékának e részét. Dante komédiája. 1. A pokol, ford. BM, Bp. 1912, Révai.
Az életemet elhibáztam – Recitatív, Bp. 1916. 52.
Palotai est – Vasárnapi Újság, 1913. júl. 6. 27. sz. 536.
Húsvét előtt – NY 1916. ápr. 1. 7. sz. 392–394.
Játszottam a kezével – NY 1915. aug. 16. 16. sz. 884–885.
A költő életének pusztájáról – A szerelmes éneke reggel, Vasárnapi Újság, 1913. febr. 2. 5. sz. 87.
Augusztus – NY 1915. aug. 16. 16. sz. 886.
Miként szélcsendben a hajó – Egyedül...Messze... Vasárnapi Újság, 1911. máj. 21. 21. sz. 414.
Julius – NY 1915. aug. 16. 16. sz. 885.
Oly szomorú, hogy oly nehéz megélni – Örökségem, Vasárnapi Újság, 1912. ápr. 7. 14. sz. 263.
Recitativ – NY 1915 máj. 1. 9. sz. 477–478.
Laodameia – NY 1910. szept. 1. 17. sz. 1161–1183.

1731. Ritoók Emma – Babitsnak, Mátyásföld, 1916. jún. 5. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1080/16. – BMKL 9411.

Megjelenés
Kiadatlan. Keltezés a tartalom és az **1732.** levél alapján.

Magyarázatok
Ritoók Emma – l. **1691.**
kéziratot – Korábbi megállapodásuk értelmében A szellem kalandorai c. regényét küldte el BM-nak átolvasásra, l. **1691.**, **1692.**, **1694.**

1732. Ritoók Emma – Babitsnak, Mátyásföld, 1916. jún. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1080/15 – BMKL 9412.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Csonka.

Magyarázatok
Ritoók Emma – l. **1691.**
regényemen – Korábbi megállapodásuk értelmében A szellem kalandorai c. regényét küldte el BM-nak (l. **1691.**, **1692.**, **1694.**), Ritoók hosszú időre elutazott, és nem volt ideje az egyik fejezetet kijavítani. Most ezt tette meg, ezért kéri BM-t, hogy küldje vissza neki a kéziratot. (l. **1731.**)

1733. Rédey Tivadar – Babitsnak, Budapest, 1916. jún. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1043/3. – BMKL 9225.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A verzón a költő ceruzaírása.

Magyarázatok
Rédey Tivadar – Rédey Tivadar (1885–1953) irodalom- és színháztörténész, kritikus. Hoffmann Mária férje. 1909-ben bölcsészdoktorátust szerzett a bu-

dapesti egyetemen. 1910-től az OSZK munkatársa, 1925–34 között a Magyar Könyvszemle szerkesztője. 1928-tól a Napkelet színházi rovatvezetője, 1929-től az OSZK hírlaptárának vezetője, 1935-től az intézmény főigazgatóhelyettese. 1945-ben nyugállományba vonult. Dolgozott az első magyar bábszínháznak is, darabokat írt.
kedves ajánlás – A Recitatív c. kötetet ajándékozta és ajánlotta Rédeynek. Nem ismerjük az ajánlás szövegét.
ismertetés – az Életben Boros Ferenc írt ismertetést a Recitatívról, 1916. jún. 11. 24. sz. 579–580.
Élet – (1909–1944), katolikus szépirodalmi és kritikai képes hetilap. Szerkesztője 1916-ban Andor József. Kezdetben a nyugatos íróknak is teret adott, a 30-as évek második felében a modern katolikus szépirodalom második nemzedékének szócsövévé vált. Későbbi szerkesztők alatt családi lappá változott.
Hofmannsthal – Rédey fordításában jelent meg a Hétben Hugo von Hofmannstahl Élmény című vrese (Hét, 1916. máj. 28., 27. évf. 22. sz.)
Hét – (1890–1924), társadalmi, irodalmi és művészeti közlöny, 1894-től politikai és irodalmi szemle. Alapító szerkesztője Kiss József. Több alkalommal szünetelt a kiadása. A Nyugat elindulása előtt a magyar irodalom egyik legfontosabb fóruma volt, népszerűsége és olvasottsága 1908-tól csökkent. A szerkesztőség célja volt a nyugati, főleg francia irodalom megismertetése a magyar olvasóközönséggel. Új írói törekvéseknek, fiatal tehetségeknek teremtett helyet. Számos, később neves írónk első írásait ez az orgánum közölte.

1734. Az Athenaeum – Babitsnak, Budapest, 1916 jún. 7.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1437/9. – BMKL 3987.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az Athenaeum nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Athenaeum – l. **1701.**

Gólyakalifa – BM regénye, l. **1581.**
Nyugat ...számában is 2 koronáért hírdeti – A hirdetés szerint „Babits Mihály regénye, A gólyakalifa megjelent a Nyugat 1913. évi karácsonyi számában. Ára 2 korona. Kapható a Nyugat kiadóhivatalában, Budapest, IX: Lónyai-utca 18/b." (NY 1916. jún. 1.) A hirdetés még kétszer megjelent, a NY jún. 16-i és júl. 1-jei számában.

1735. Lengyel László – Babitsnak, 1916. jún. 7.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1880/2. – Levelezőlap. – BMKL 8368.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Lengyel László – Kilétét nem sikerült kideríteni.
Rozványi Vilmos – (1892–1954). író, újságíró. Pályáját költőként a NY, a Tett és a Ma munkatársaként kezdte. 1919 után csak kommersz regényeket írt, az Új Nemzedék helyettes szerkesztője és a Képes Krónika színikritikusa lett. 1945-től a Kis Újság munkatársa volt.
Nyugat IX/11 számának – Rozványi Vilmos: Recitativ (NY 1916. jún. 1. 11. sz. 638–643.) Rozványi a kötet kapcsán értékeli a Babits-életművet.

1736. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. jún. 8.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/68. – Levelezőlap. – 4165.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A verzón Babits Mihályné Kelemen Auróra sorai.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**

Pista – Babits István, l. **1542.**
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**
Aladárt milyen eredménnyel sorozták – későbbi levelekből tudható, hogy Komjáthy Aladárt (l. **1560.**) alkalmatlannak nyilvánították a katonai szolgálatra. Komjáthy soroázásáról l. **1573.**, **1585.**, **1601.**, **1650.**
Br. Schell – báró Schell József 1896-tól császári és királyi kamarás.
Bezerédyék – Komjáthy Aladárt szerették volna magántanárnak megfogadni a Babits család közvetítésével. Komjáthy magántanári állásáról l. **1620.**, **1628.**, **1634.**, **1683.**
a minisztérium elrendelte ...a magánvizsgadíjak egyenlő elosztását – Az utasítás szövege: „A magántanulókat a tanító vagy tanítótestület – rendszerint a tanév elején – köteles vizsgálatra elfogadni. Magánvizsgálatra az engedélyt a gondnokság adja meg. A magánvizsgálatokról kiállított bizonyítvány díjmentes, azonban a tanuló tartozik a felvételi díj fejében 50 fillért és 8 korona díjat fizetni. Ezen díj a vizsgázó tanítókat és az igazgató tanítót arányosan illeti."
Anyika – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**

1737. Schell József – Babitsnak, Katalin, 1916. jún. 8.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1827/144. – BMKL 9535.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Kölesd Tengelicz Katalin Tolna megye feliratú nyomtatott fejléces levélpapíron. A 3. fólió verzóján BM ceruzaírása: „Megfelelve".

Magyarázatok
Schell József – l. **1736.**
Nsg. Wigand igazgató úr – Wigand János, l. **1620.**
Bezeredjhez – A szekszárdi Bezerédy család szerette volna Komjáthy Aladárt megnyerni nevelőnek, Komjáthy magántanári állásáról l. **1620.**, **1628.**, **1634.**, **1683.**, **1734.**, **1736.**
nővére – Babits Angyal, l. **1549.**

1738. Hoffmann Edit – Babitsnak, Budapest, 1916. jún. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/2448/24. – Képeslap – BMKL 6797.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb.alapján. Dunai hajókat ábrázoló képeslapon.

Magyarázatok
Hoffmann Edit – l. **1608.**
festői otthon – BM ekkor a Reviczky utca 7. szám alatt lakott.
„Recitatív” – BM 1916-ban megjelent kötete, l. **1715.**
Három nő, egy hímnem – 1915 júniusában négy fiatal látogatta meg a költőt: Reichard Piroska, Hoffmann Mária és Edit, illetve Horváth Henrik. Az aláírás erre lehet utalás, l. **1608.**

1739. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Balatonfüred, 1916. jún. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/476/6. – Levelezőlap. – BMKL 6075.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
ifj. Gaál Mózes – l. **1595.**
Juhász Géza – Juhász Géza (1894–1968) Debrecenben született, iskoláit is ott végezte. Barátai (Dienes Barna, Dienes Kató, Szabó Lőrinc) szintén irodalmi érdeklődésűek voltak. Középiskolás, amikor eljut Babitshoz egy dolgozata Dieneséken keresztül. Érettségi után a bölcsészkarra iratkozott be. Ebben az időben legkedvesebb barátja ifj. Gaál Mózes volt. Bevonulása után

is tartotta vele a kapcsolatot, állandó levelezést folytattak mintegy öt éven át. 1929-től részt vesz az ország irodalmi életében. 1945-ben tankerületi főigazgató, magántanár, majd professzor, 1945–1964 között a hajdani KLTE (ma Debreceni Egyetem) Magyar Irodalomtörténeti Intézetének igazgatója volt.
J. G. verses regényére kíváncsi vagyok – valószínűleg *A garabantziás* című műről van szó, amely 1916-ban jelent meg Juhász tollából.
olyan Olágábor módra – Oláh Gábor (1881–1942) író, költő. Apja bérkocsis, anyja kenyérsütő volt. Szülővárosában, Debrecenben végezte iskoláit, majd 1904-től a budapesti egyetemen tanult magyar–latin szakon. Debreceni reáliskolai tanár lett. A népnemzeti hagyományok jegyében indult. Nem csatlakozott A Holnap költőihez, Rákosi Jenő szembeállította Adyval.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
vicefia – fogadott fia értelemben.

1740. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. jún. 17.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/69. – Levelezőlap. – BMKL 4166.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Kissék – Kiss Ernő és családja. **1566.**
Margitka – Kissék leánygyermeke, Kiss Margit (1900–1916)
Ernő bácsi – Kiss Ernő, l. **1566.**
Pisti 11.-én írt – Babits István (l. **1542.**) frontról írt levelét l. Buda, 2006:321–322.
Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
magán vizsgák – l. **1736.**
Br. Schell – br. Schell József, l. **1736.**
Feleltél-e Br. Schell levelére – BM valószínűleg válaszolt a báró levelére. Erre utal a költő ceruzaírása – „megfelelve” – a báró hozzá írt, jún. 8-án keltezett levelén, l. **1737.**

1741. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Balatonfüred, 1916. jún. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/476/7. – Levelezőlap. – BMKL 6076.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Ifj. Gaál Mózes – l. **1595.**
nagy kertben (herceg prímás kertje) – A hercegprímás személyét illetően csak találgatni tudunk. Balatonfüred a 17. századtól az Eszterházyak birtoka volt. Gróf Eszterházy Imre váci, veszprémi püspök és esztergomi érsek hercegprímás is volt, ő koronázta meg Mária Teréziát. A Gaál Mózes által emlegetett kert lehetett az övé is, de lehetett a kert gazdája Vaszary Kolos is, aki 1891-ben lett Magyarország hercegprímása, esztergomi érsek és valóságos belső titkos tanácsos. Hercegprímási címéről 1912-ben mondott le, ettől kezdve balatonfüredi nyaralójában élt teljes visszavonultságban 1915-ben bekövetkezett haláláig.
Aladártól – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Recitativo – Recitatív, l. **1714.**

1742. Babits István – Babitsnak, Orosz hadszíntér, 1916. jún. 28.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/32. – Levelezőlap. – BMKL 4327.

Megjelenés
Babits 1999:292. (305. levélrészlet)

Magyarázat
Babits István – l. **1542.**
Trommelfeuer – ném. pergőtűz.

Schwerék – ném. gránátok.
Sturmkolonna – ném. die Strummkolonne, rohamosztag.
Radziwiliow és Bródy – orosz települések.
Ali – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1743. Kovács László – Babitsnak, Trencsénteplic-fürdő, 1916. jún.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/791/27. – Képeslap. – BMKL 8187.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Bélyeg nélküli. Írás a képes oldalon is. A rektón még a katonaság pecsétje: „Katonai ápolási ügy Militarpflege". Keltezés a tartalom alapján. Kovács László 1916 júniusában karlövést kapott. Valószínűleg ekkor ápolták őt.

Magyarázatok
Kovács László – l. **1542.**
Trencsénteplic – a mai Szlovákiában található település. Az első világháború idején Trencsén megyéhez tartozott, fürdőiről volt nevezetes.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1744. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1916. júl. 3.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/77. – Levelezőlap. – BMKL 4509.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
majd három heti küzdelmes eggyütt lét – BM-nak édesanyja segített a költözködésben.
Fekete – BM mindenesének neve, a Reviczky utcai lakás konyhájában lakott feleségével. Civilben múzeumi altiszt volt.
Gizivel – Kelemen Imréné Weininger Gizella, l. **1549.**
Mi van a katonasággal – BM sorozásáról érdeklődik. A költő nem lett katona. BM sorozásáról l. **1553.**, **1560.**, **1566.**, **1650.**, **1652.**
Pisti mai kártyája 26.-áról van keltezve – Babits István (l. **1542.**) levelét, l. Buda 2006:333–334.
Dragits – l. **1552.**
Edit – Geiger Edit, l. **1627.**
Angyus – Babits Angyal, l. **1549.**
Vali – Dienes Valéria, l. **1579.**

1745. A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület – Babitsnak, Budapest, 1916. júl. 15.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1902/110. – BMKL 10417.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Vakokat Gyámolító Országos Egyesület – az egyesületet 1882-ben alapították, Budapesten a VII. Hermina út 7. szám alatt működött.
Frommer Rudolfné – A személy kilétét nem sikerült kideríteni. Vakok számára készített antológiáról nincsen tudomásunk.
Levelek Irisz koszorújából – BM verseskötetének címadó verse, amelyet a NY 1909 után 1914-ben újra kiadott.
Itália – BM verse, Levelek Iris koszorújából, 2. kiadás, Bp. 1914. NY 54.

Zrínyi Velencében – BM verse, Levelek Iris koszorújából, 2. kiadás, Bp. 1914. NY 53.
Braille írás – a vakok hét pontból álló, variálható, tapintható írása, melyet francia feltalálójáról neveztek el.

1746. Az Athenaeum – Babitsnak, Budapest, 1916. júl. 17.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1437/10. – BMKL 3988.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Athenaeum – l. **1701.**
bátorkodtunk már Nagyságodnak említést tenni arról – Az Athenaeum június elején már írt egy ugyanilyen tartalmú levelet BM-nak, l. **1734.**
Gólyakalifa – BM regénye, l. **1581.**
Sajnos a Nyugat legutolsó számában a hirdetés újból megjelent – A hirdetés a NY júl. 16-i számában jelent meg utoljára, ezt követően már nem.

1747. Klein, Stefan I. – Babitsnak, Holics, 1916. júl. 18.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/735/240. – BMKL 7618.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Stefan I. Klein – Stefan Isidor Klein (1889–1960) műfordító. A magyar irodalom német nyelvű népszerűsítését missziónak tekintette – a legnagyobb alkotásokat, legremekebb műveket akarta megmutatni a külföldnek. BM prózáját szinte teljes egészében ő ismertette meg a német, az osztrák és a svájci érdeklődőkkel. Kleinnel kölcsönös tiszteleten alapuló emberi kapcsolata alakult ki. Alakja Márai Sándor révén bevonult az irodalomba is, hiszen „K., a fordító” néven egyik regényében szerepelteti.

kérésemmel fordultam Önhöz – ezt a levelet nem ismerjük.
Georg Müller-cég – müncheni kiadóvállalat, amelyet a névadó személy, Georg Müller (1877–1917) könyvkiadó. alapított 1903-ban. Klasszikus és modern irodalmi művek kiadásával foglalkozott.
Gólyakalifa – BM regénye, amely németül a lipcsei Wolff cégnél jelent meg 1920-ban Stefan I. Klein fordításában.

1748. Klein, Stefan I.– Babitsnak, Holics, 1916. júl. 18. után

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/735/230. – BMKL 7619.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A versón az „Ó szégyen, örökre szégyen" kezdetű vers.

Magyarázatok
Stefan I. Klein – l. **1747.**
Davos – magaslati gyógyhely Svájcban (1550 m). Az irodalomban Thomas Mann Varázshegy című regénye folytán vált ismertté.
folytatni fogja-e a Nyugat-ban megkezdett regényt – Klein a Kártyavárra utal, melynek folytatását BM a NY-ban berekesztette 1916 elején.
Gólyakalifa – BM regénye, l. **1715.**
Georg Müller – müncheni kiadóvállalat, l. **1747.**

1749. Halasi Lipót – Babitsnak, Nyitra, 1916. júl. 19.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/540/1. – BMKL 6601.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Halasi Lipót – (1883 előtt–1918 után), nyitrai ügyvéd. Hivatása mellett foglalkozott műfordítással is, nyomtatásban azonban egyetlen Babits-fordítása sem látott napvilágot.
„Két nővér” cz. versének fordítójára – BM verse 1910 márciusában jelent meg először nyomtatásban (NY 1910. márc. 1. 5. sz. 295.)
az év nov.7iki levelében – BM 1911. nov. 7-i hiányzó levele (BML 1911–1912:54.)
Én 1911 nov.9én feleltem – Halasi levelét l. BML 1911–1912:54–55. Ebben a levelében Halasi hozzájárul, hogy BM elküldje a fordításokat a Jung Ungarn c. német lapnak. Nem tudni, hogy végül elküldte-e; A két nővér nem jelent meg németül Halasi fordításában.
Trencsénteplitz – szlovákiai falu, l. **1745.**
*legújabb verseskötet*e – Recitatív, Bp. 1916. NY
Uj Könyvekre – BM verse, Recitatív, Bp. 1916. NY 5.
Hiszek egy – BM verse, Recitatív, Bp. 1916. NY 29.
Oly szomorú, hogy oly nehéz megélni – BM verse, Recitatív, Bp. 1916. NY 49.

1750. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. júl. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/70. – Levelezőlap. – BMKL 4167.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549**.
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542**.
kidobtak a katonaságtól – a sorozáson BM-t nem találták alkalmasnak a katonai szolgálatra. BM sorozásáról l. **1553.**, **1560.**, **1566.**, **1650.**, **1652.**
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Pistitől tegnap kaptunk 3 levelet: 10, 12, és 13.-iki keltezéssel – Babits István leveleit l. Buda 2005:358–361. és 365–368.
Neményi – Neményi Imre, királyi tanácsos, aki a 6/b ügyosztályon dolgozott. Vezető ügykörébe tartozott a polgári iskolák ügye.
Anyika – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**

1751. Babits – Babits Istvánnak, Budapest, 1916. júl. 24. előtt

Forrás
Az **1753.** levél alapján: „Nagyon köszönöm, hogy magadnak egy számomra való hosszú levél megírásával oly fáradságot okoztál; bizony én is jól tudom, hogy neked robot az írás és valósággal áldozatszámba megy, azért most utólag szemrehányásokat teszek magamnak, hogy valaha is panaszkodtam hallgatásodért."

1752. Szabó Ervin – Babitsnak, Sárszentágota, 1916. júl. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1163/1. – Levélkártya – BMKL 9748.

Megjelenés
Gál 1968:1010 (1. levél), Gál 2003:602. (1. levél), SZEL 1978:574.

Magyarázatok
Szabó Ervin – Szabó Ervin (1877–1918) szociológus, könyvtáros, társadalomtudós. 1911-től a Fővárosi Könyvtár igazgatója. Széles körű művelődési hálózatot tervezett, a könyvtárt a széles néprétegek számára igyekezett hozzáférhetővé tenni. A Társadalomtudományi Társaság tagja, később alelnöke, a Huszadik Század társadalomtudományi folyóirat munkatársa.
Elszánta-e magát? – valószínűleg Dienesékkel közös utat terveztek amelynek célja ismeretlen.

1753. Babits István – Babitsnak, Orosz hadszíntér, 1916. júl. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/33. – BMKL 4328.

Megjelenés
Babits 1999:293. (306. levélrészlet)

Magyarázatok
Babits István – l. **1542.**

hosszú levél – BM hiányzó levele, l. **1751.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Stampfel füzeteket – a Stampfel Károly-féle tudományos zsebkönyvtár második kiadása. Pozsonyban jelent meg 1903-ban. Az első kiadás Tudományok Zsebkönyvtára sorozatcímen jelent meg korábban, l. **1725.**
Bimbis bácsi – Kelemen Imre, l. **1542.**
Világ – l. **1727.**
Hickmann földrajzi és statisztikai tabellák – Ghickmann, A. L. Földrajzi és statisztikai egyetemes zsebatlasza. Magyar szöveggel ellátta és a magyar viszonyokhoz átdolgozta Péter János. Pozsony-Budapest. 1897.
a tágas új lakás – BM Reviczky utcai lakása, amelybe 1916 tavaszán költözött be.
Anyika – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Recitatív – BM 1916-ban megjelent verseskötete, l. **1715.**
elismerő bírálatot olvastam Bálint Lajostól – Bálint Lajos Babits Mihály Recitatív. (Világ 1916. máj. 14. 134. sz. 20–21.) Bálint Lajos a Magyar Hírlapban is elismeréssel írt a kötetről. KÉt könyv, Magyar Hírlap, 1916. máj. 7. 7.
Nyugatban írt róla Ady Endre – Ady nem recenzálta a kötetet, hanem egy verssel fejezte ki elismerését a szerző felé: Babits Mihály könyve (Kritika helyett vers) NY 1916. júl. 16. 14. sz. 138.
a Huszadik Század junius-julius száma hozza az egész középeurópai vitát – Huszadik Század: társadalomtudományi és szociálpolitikai szemle. A Társadalomtudományi Társaság rendezte azt a vitát, mely 1916. február végétől április elejéig tartott. Hetente tartottak előadásokat és az előadások témájához kapcsolódó vitákat. E vita szerkesztett anyagát tartalmazza az emlegetett lapszám. A felszólalók között ott találjuk pl. Jászi Oszkárt (a Huszadik Század szerkesztőjét), Ignotust, Dániel Arnoldot, Szabó Ervint, Katona Sándort, Szende Pált.
transparens – lat. transzparens: feliratot, reklámot hordozó tábla; átlátszó, áttetsző
kókler – ném. szemfényvesztő, megbízhatatlan, szélhámos, handabandázó személy
strohmann – ném. ezt már kérdezte Babits István, l. **1661.**
alluzív – lat. allúzió: utalás, célozgatás, példálózás.
requisitum – lat. rekvizitum: kellék, szerszám, szerelvény, felszerelés
platform – fr., ang. párt vagy szervezet egységes álláspontjának kinyilvánítása, program. *transcendentális* – lat. a tapasztalattól függetlenül létező, Kant műszava
restringál – lat. megszorít, korlátoz.
myopusz – gör. rövidlátó.

ampelologia – gör. szőlészettan.
troika – or. trojka: hármas lovasfogat, vagy szán.
pantomim – gör. lat. némajáték, a cselekményt arcjátékkal, mozdulatokkal, tánccal kifejező színpadi mű.
embléma – gör. lat. jelvény, jelkép, jelmondat, védjegy
entresol – fr. félemelet.
empire – fr. napóleoni császárság idején jelentkező stílus.
stimulans – lat. élénkítő-serkentő szer.
kabala – héber szerencsét hozó tárgy vagy cselekedet, babonás hit valamilyen tárgyban vagy dologban.
kobold – ném. pajkos, jókedvű manó.
doornik – Doornik, Flamand város.
idioszinkrézia – gör. helyesen: idioszinkr*á*zia – az egyén veleszületett érzékenysége egyes kis molekulájú anyagokkal, gyógyszerekkel szemben; indokolatlan, ideges irtózás valamivel vagy valakivel szemben.
contremine – fr. kontremin, az árak esésére alapított tőzsdei spekuláció.
szkrisszora – nem tudjuk, hogy mely szóra gondolhatott Babits István.
szikanéria – ném. die Schikane 'bosszantás, zargatás'.
drill – ném. sulykolás, a fegyelmezés gépies, lélektelen formája; durva szövésű vászonfajta, matracok bevonására alkalmazzák.
kolleria – nem tudjuk, hogy mely szóra gondolhatott Babits István.
fauseur – helyesen fezőr fr. kétes üzletekből gyorsan meggazdagodó személy; a gazdasági élet terén forgolódó kalandor, szerencselovag.
palliativa – lat. palliatív: csak a tüneteket enyhítő és nem a baj megszüntetésére irányuló intézkedés, gyógymód.
croupier – fr. krupié: játékkaszinóban a szerencsejátékot vezető, a veszteséget beszedő, a nyereményeket kifizető alkalmazott.
skarabeus – galacsinhajtó bogár, a régi Egyiptomban szent állatként tiszteltték.
diaspora – gör. valamely vallás követőinek a szétszóródása más népek közé s ott közösségbe tömörülésük.
risorgimento – az Olaszország egyesítéséért, az osztrák elnyomás lerázásáért küzdő, haladó mozgalom kora (kb. 1840–1871).
katalektikus álom – katalepszia, gör. mozdulatlan, tetszhalottszerű állapot.
Freud gyógymódja – pszichoanalízis: az emberi magatartás fő mozgatói a tudattalan élettani ösztönök, elsősorban az elfojtott nemi ösztönök. Lélekelemzés, a lelki zavarokat az ún. tudatalatti okok feltárásával vizsgáló és gyógyító mélylélektani módszer.

1754. Szabó Ervin – Babitsnak, Budapest, 1916. júl. 24. után

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1163/12. – BMKL 9749.

Megjelenés
Gál 1968:1011. (1. levél), Gál 2003:602. (2. levél), SZEL 1978:570.

Megjegyzés
Idegen kéz is felfedezhető rajta, valószínűleg Török Sophie írása. Helyenként olvashatatlan. Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Szabó Ervin – l. **1751.**
Pali – Dienes Pál, l. **1579.**

1755. Babits – Kiss Ernőnek, Budapest, 1916. júl. 25. előtt

Forrás
A **1756.** levél alapján: „Hálásan köszönöm mindnyájunk nevében meleg hangu részvétnyilatkozatodat.”

1756. Kiss Ernő – Babitsnak, Balatonvilágos, 1916. júl. 25.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/730. – Levélkártya. – BMKL 7596.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A levélkártya válasz BM részvétnyilvánítására, melyet a középső lány, Margit halála miatt küldött a Kiss családnak.

Magyarázatok
Kiss Ernő – l. **1566.**
részvétnyilatkozat – BM hiányzó levele, l. **1755.**

1757. A Zombor és Vidéke – Babitsnak, Zombor, 1916. júl. 28.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1578/11. – BMKL 10659.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A verzón a költő német nyelvű ceruzaírású verssorai. Nehezen, alig olvasható.

Magyarázatok
Zombor és Vidéke – délvidéki politikai lap, felelős szerkesztője 1916-ban Oblat Károly volt.
Recitativ – BM 1916-ban megjelent kötete, l. **1715.**
recenziót közölni – nem tudjuk, hogy BM küldött-e példányt kötetéből, a Zombor és Vidéke nem közölt recenziót a Recitatívról.

1758. Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1916. júl. után

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/375/24. – BMKL 5512.

Megjelenés
Téglás 1982:64. (37. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Dienes Pál – l. **1579.**

Schopenhauer – Arthur Schopenhauer (1788–1860), német idealista filozófus.
Arsén Lupin – Maurice Leblanc bűnügyi regénye. BM és Dienes Pál kikapcsolódásként szívesen olvasott detektívregényeket is.

1759. Hendel Ödön – Babitsnak, Fenyőháza, 1916. aug. 2.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/567/21. – Fenyőházi képeslap. – BMKL 6744.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Hendel Ödön – l. **1606.**
liptai túró – juhtúró.
dobre ránó – szl. Jó reggelt!
Tótország – Szlovákia, Felvidék.
nirvána – A buddhista vallásban minden vágy és szenvedés megszűnése, a lélekvándorlás alóli kiszabadulás a világmindenségbe való beolvadással, az egyéni lélek megszűnése és a legnagyobb boldogság állapota; teljes megsemmisülés, a létezés ellentéte, a nemlét.

1760. Hofer Jenő Miklós – Babitsnak, Szeged, 1916. aug. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1880/4. – BMKL 6795.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Hofer Jenő Miklós – (1894–1916) a fogarasi főgimnázium tanulója volt, míg BM ott tanított.
Rátkay barátom – Ennek a személynek a kilétét nem sikerült kideríteni.

1761. Kelemen Imréné – Babitsnak, Szekszárd, 1916. aug. 10.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1729/61. – Zárt levelezőlap. – BMKL 7500.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Kelemen Imréné – Kelemen Imréné Weininger Gizella, l. **1549.**
baba – nem sikerült kideríteni a kilétét.
Ilonka – Kelemen Ilona, l. **1542**.
Auróra – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Imre – Kelemen Imre, l. **1549.**
Angyal – Babits Angyal, l. **1549.**

1762. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Tiszalúc, 1916. aug. 12.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/753/15. – Levelezőlap. – BMKL 7923.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
Tiszalúc – nagyközség Borsod-Abaúj-Zemplén megyében.
Grósz Jenő – Komjáthy szállásadója tiszalúci tartózkodása idején.
Sarkad puszta – ma is létező tanya Tiszalúc határában.

1763. Alexander Bernát – Babitsnak, Marienbad, 1916. aug. 15.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/12/2. – BMKL 3886.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Alexander Bernát – l. **1674.**
Marienbad – népszerű fürdőhely Csehországban.
Athenaeum – l. **1701.**
kézirat – az Athenaeumnál a következő kötet, amely megjelent BM-tól, Shakespeare: A vihar c. drámájának fordítása volt.
à conto – előleg

1764. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. aug. 15.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/71. – Levelezőlap. – BMKL 4168.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Zalosce – Kelet-galíciai település Brody környékén.
Pistiről egyáltalán semmi hír – augusztus óta nem kapott a család hírt Babits Istvánról (l. **1542.**), hadifogságba esett, de ez csak később, hosszas kutatás és levelezés után derült ki.
Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
Tudakozódó iroda – Hadifoglyokat gyámolító és tudósító hivatal, amelyet a Vöröskereszt működtetett.

1765. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Tiszalúc, 1916. aug. 18.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/753/54. – Levelezőlap. – BMKL 7924.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a fpb. alapján.

Magyarázatok
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
első lapom – l. **1764.**
dunai út – A Szabó Ervin leveleiben emlegetett hajóútról lehet szó, l. **1751.**, **1753.**
iniciatíva – kezdeményezés, vállalkozó kedv.
Pisti – Babits István, l. **1542.**

1766. Babits és Szilasi Vilmos – Komjáthy Aladárnak, Balaton, 1916. nyár

Forrás
Az **1767.** levél alapján. „Szilasival 4 napot töltöttünk a Balaton mellett. Egész nap usztunk és eveztünk és ugy leégtünk, hogy mindaketten lázt kaptunk és égési sebeket. Egyébként nagyon szép volt. – Küldtünk neked egy képeslapot – nem kaptad meg?”

1767. Babits – Komjáthy Aladárnak, Budapest, 1916. aug. 15. után

Kézirat
Eredeti. – MTA Ms 10.506/21. – BMKL 3393.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom, az **1761.** és az **1764.** levél alapján.

Magyarázatok
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
Kedves fiam – BM „lélek szerinti" gyermekének tekintette egykori újpesti tanítványát.
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Zalosce – l. **1764.**
Szilasi – Szilasi Vilmos, l. **1578.**
elküldött könyvek – Babits István kérésére a Tudományos zsebkönyvtár köteteit küldték el neki a frontra.
„Vermutlich in russischen Gefangenschaft" – ném. valószínűleg orosz fogságban.
édes anyám – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
képeslap – BM hiányzó levele, l. **1766.**
állásom ügyében – A Dunántuli ügy miatt (l. **1649.**) BM-t eltávolították a tisztviselőtelepi gimnáziumból, s irodai munkára osztották be a Budapest-vidéki Tankerületi Főigazgatóságon. BM újra tanári állásért folyamodott, amelyhez 1916 novemberében, Herczeg Ferenc segítségével sikerül is hozzájutnia.
Tett – A Tett 1915–1916 között kéthetente megjelenő irodalmi folyóirat. Kiadója és szerkesztője Kassák Lajos volt. A magyar avantgárd képviselői publikáltak benne.
Tett kritika – Ma, holnap és irodalom, NY 1916. szept. 1. 17. sz. 328–340. A tanulmány a Tett c. folyóiratról és a körébe tartozó írókról szól.
Gaal Mózsitól – id. Gaál Mózes, a tisztviselőtelepi gimnázium igazgatója, l. **1566.** BM jó barátja.
Dienesék szept. elejére várják a Nr. 2-őt – A Dienes család második gyermeke, Dienes Zoltán.
kik ott a környezeted... – Komjáthy ekkor Tiszalúcon tartózkodik. Nevelőként foglalkoztatják, de nem tudható biztosan, hogy kiknek a szolgálatában áll.
Jászi Oszkár – Jászi Oszkár (1875–1957) társadalomtudós, politikus, a Társadalomtudományi Társaság főtitkára (1907–1918), a Huszadik Század főszerkesztője (1906–1919), az Országos Polgári Radikális Párt egyik alapítója, elnöke (1914–1919).
Szabó Ervin – l. **1752.**
zsenírozz – feszélyez.

1768. Babits István – Babitsnak, 1916. aug. 18.

Kézirat
Babits István tulajdonában. A BMKL nem közli.

Megjelenés
Buda 2005:393–394. (194. levél)

Megjegyzés
Német nyelvű.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Kedves Bátyám!
Augusztus 5-én sértetlenül fogságba estem. Jól érzem magam. Most Moszkvába való átszállítás közben vagyok.
A szerencsés viszontlátásig csókol szerető
Pistád”

Babits István – l. **1542.**
Augusztus 5-én fogságba estem – Babits István a Zalosce környéki harcokban esett hadifogságba. Később a berezovkai fogolytáborba került, ahol találkozott Babits Sándorral.
Moszkvába való átszállítás – A hadifoglyokat két irányba szállították hadifogságba. A Lengyelországban, Észak-Galíciában elfogottakat Moszkvába, a máshol fogságba jutottakat Kijev környékére vagy Kijevbe vitték. (Buda 2005:25.)

1769. Alexander Bernát – Babitsnak, Tátrafüred, 1916. aug. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/12/3. – Levelezőlap. – BMKL 3887.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Alexander Bernát – l. **1674.**
befejezni a tanulmányt – nem tudjuk, hogy milyen tanulmányról van szó, l. **1674.**

1770. Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának, Budapest, 1916. aug. 21.

Kézirat
Eredeti. – SZBMEH 82.1.2. – BMKL 2805.

Megjelenés
Csiszár-Vendel 1991:44–45. (7. levél)

Megegyzés
Keltezés fpb. és tartalom alapján.

Magyarázatok
Babits Mihály Kelemen Auróra – l. **1549.**
állásom ügyében – BM álláskereséséről, l. **1767.**
Pisti utáni tudakozódást – Babits István (l. **1542.**) augusztusban egy időre eltűnt a világháborúban. Nem érkezett hír felőle, így megpróbáltak érdeklődni utána a Vöröskeresztnél. BM e levele válasz Angyal augusztus 15-én kelt írására, melyben arról tudósít, hogy öccsükről, aki az orosz fronton teljesít szolgálatot a hónap eleje óta nincs hírük. Babits István aug. 18-án kelt levele (l. **1769.**) még nem érkezett meg.
Szilasy – Szilasi Vilmos, l. **1578**.

1771. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. aug. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/72. – Levelezőlap. – BMKL 4169.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Tegnap kaptuk lapodat – l. **1770.**
Troscianec – település Galíciában.
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**

1772. Hendel Ödön – Babitsnak, Újpest, 1916. aug. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/567/22. – Névjegykártya. – BMKL 6745.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Hendel Ödön – l. **1606.**
Gyuri – nem ismerjük a személy kilétét, talán Hendel közeli hozzátartozója.
fényképed – nem ismerjük ezt a BM-ról készült felvételt.

1773. Schöpflin Aladár – Babitsnak, Budapest, 1916. aug. 30.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1115/11. – BMKL 9567.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Hátuljára írva: Croix Rouge danoise
agence des pris de guerre
Kopenhága
Dán vöröskereszt, Háborús hírügynökség, Koppenhága
A verzón továbbá a költő ceruzaírása: „Forogni kell, másképp (!) a földre hull”.

Magyarázatok
Schöpflin Aladár – l. **1584.**
czikked korrekturáját már nem bírták utánad küldeni – Schöpflin valószínűleg a Ma, holnap, és irodalom című, a Nyugat 1916. szeptember 1-i számában megjelent tanulmányra utal, melyet BM a Tett folyóiratról és a körébe tartozó fiatal írógenerációról írt, s Schöpflin Aladárnak ajánlott. BM ekkor Szekszárdon tartózkodott, ezért oda kellett volna a korrektúrát küldeni.

1774. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak, Badacsonyszöllőhegy, 1916. aug. 30.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/476/15. – BMKL 6082.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Nem háborús propagandalapon íródott (BMKL szerint igen); fejjel lefelé az egyik oldal tetején olvasható: „- Nincs levélpapírom –”

Magyarázatok
ifj. Gaál Mózes – l. **1595.**
Gyuszi barátom, Papi,Béla hadnagy – Ezen személyek kilétét nem sikerült kideríteni.
Babits Pista – Babits István, l. **1542.**
Brusilov – Bruszilov, Alekszej Alekszejevics (1853–1926) orosz katonai vezető. 1916-ban a délnyugati front hadseregeinek főparancsnoka. Ő készítette elő 1916 nyarán az I. világháború legnagyobb orosz hadműveletét, a Bruszilov-offenzívát, amelynek során Babits István is fogságba esett.
Most küldök a Nyugatnak egy novellát – A fiatal doktor úr – ifj. Gaál Mózes nem publikált ezzel a címmel novellát a NYban 1916-ban.

1775. Galilei-kör – Babitsnak, Budapest, 1916. aug. 31.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/486. – BMKL 6145.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Nyomtatott fejléces levélpapíron. A versón B.M. ceruzaírása: „1. Petronius/ 2. Patkányfogó/ 3. The Álomhoz/ 4. La belle dance/ 5. Pogány imája/ 6. Vízesés/ 7. Spleen/ 8. Kísértet/ 9. Un grand/ 10. á clyn/ 11. Oc. nox/ 12. Dante/ 13. The days that are/ 14. Maud."

Magyarázatok
Galilei Kör – l. **1703.**
szept. 6-án tartandó előadására – a Népszava 1916. szept. 5-én arról adott hírt, hogy BM másnap este fél nyolckor Az új magyar irodalom címmel tart előadást. BM nem tudta megtartani ezt az előadást, mert megbetegedett. Helyette Bíró Lajos beszélt az új magyar irodalomról, miután bevezetésében BM művészi tevékenységét méltatta. A Galilei-kör rendezvényéről a Világ 1916. szept. 7-ei száma számolt be.

1776. Klein, Stefan I.– Babitsnak Holics, 1916. szept. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/735/233. – BMKL 7620.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Stefan I. Klein – l. **1747.**
Gólyakalifa – Stefan I. Klein fordította németre A gólyakalifát, l. **1747.**

1777. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Tiszalúc, 1916. szept. 5.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/753/16. – Távirat. – BMKL 7925.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
Miskolcon vasútnál – BM a Tátrába utazott néhány napra, a Tiszalúcon nevelősködő Komjáthyval útközben a miskolci állomáson találkoztak.

1778. Babits – Szilasi Vilmosnak, Poprád, 1916. szept. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/108/17. – Képeslap. – BMKL 3754

Megjelenés
Közölt, közli: BSZL 1979:42. (28. levél)

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. A képeslap tátrai tájat ábrázol. Felirata: „Kilátás a jégtói völgybe a poprádi tó felől". A lapon Szilasi Vilmos tintaírású datálása.

Magyarázatok
Szilasi Vilmos – l. **1578.**
Tátrából üdvözöl – BM néhány napot a Magas-Tátrában töltött pihenés céljából.

1779. Babits – Hendel Ödönnek, Poprád Felka, 1916. szept. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Levelestár/4. – Képeslap. – BMKL 3196.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Ragasztása elengedett, a préselt lapok szétestek: a képes oldala elveszett, csak a középső merevítő lap és az írott oldal maradt meg.

Magyarázatok
Hendel Ödön – l. **1606.**
A Tátrából – BM néhány napot a Magas-Tátrában töltött 1916. szept. elején.

1780. Babits – Osvát Ernőnek, Budapest, 1916. szept. 16. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK 253/708/29. – Névjegykártya. – BMKL 3589.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. A rektón ismeretlen ceruzaírású datálása.

Magyarázatok
Osvát Ernő – Osvát Ernő (1876–1929) szerkesztő, kritikus, író. A Magyar Kritika, a Budapesti Hírlap, az Új Magyar Szemle, a Hét munkatársa. Szerkesztette a NY-ot, a Magyar Géniuszt és a Figyelőt. Lánya halálakor öngyilkos lett. Írói arcképeivel tünt fel. Szerkesztősége alatt a NY a modern magyar irodalom európai szintű folyóirata lett.
vers – 1916 őszén BM-tól csak versfordítások jelentek meg a NY-ban.

1781. Kapu Jenő és Kapu Jenőné Halász Gizella – Babitsnak, Miskolc, 1916. szept. 23.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1729/74. – Képeslap. – BMKL 7332.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján. A miskolci Népkertet ábrázoló lapon.

Magyarázatok
Kapu Jenőné Halász Gizella – l. **1612.**
névnapodon – szept. 29.
Gizi és Jenő – Kapu Jenőné Halász Gizella és férje, l. **1612.**

1782. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. szept. 24.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/73. – Levelezőlap. – BMKL 4170.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
késés nélkül haza érkeztem – Babits Angyal meglátogatta testvérét Budapesten.
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**
Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**
dolgod elintézését – utalás BM tanári állásából való felfüggesztésére. A család aggódva várta, hogy a költő visszakapja állását, l. **1767.**

1783. Szentirmai Imre – Babitsnak, Budapest, 1916. szept. 26.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1218/2. – Levelezőlap. – BMKL 9923.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Szentirmai Imre – l. **1705.**

nyolchónapnyi számkivetettség – az I. világháborúban harcolt Szentirmai nyolc hónapig, míg meg nem sebesült.
Radetzky kórház, Pálffy tér Budapest – a jelenlegi Fő utca és Bem rakpart által közrefogott terület az I. kerületben. A tér neve 1938-ig Pálffy-tér volt.

1784. Komjáthy Aladár – Babitsnak, Újpest, 1916. szept. 29.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/753/17. – Képeslap. – BMKL 7926.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A lapon Paul Müller hegyi tájat ábrázoló festménye. Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Komjáthy Aladár – l. **1560.**
névnapodra – Mihály-nap, szept. 29.

1785. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. okt. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/74. – BMKL 4171.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A 2. fólió verzóján a költő ceruzaírású jegyzete: „Megyercsi Béla Ref. ifj. Egyesület, Sándor u. 26.b.”

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
Pisti – Babits István, l. **1542.**
Anyi – Babits Mihályné Kelemen Auróra, l. **1549.**

Stockholmi Hilfscommité – hadifoglyokat segítő szervezet, amely kapcsolatban állt a Vöröskereszttel
Keresztény Ifjúsági Egyesület – Keresztény Ifjúsági Egylet (KIE). 1883–1950-ig, majd 1989-től újjáalakuló szervezet. 1914–1920-ig a hadifoglyok és a katonák érdekében végeztek szolgálatot. A KIE kereteiben indult el Magyarországon a cserkészmozgalom.
Főherceg Sándor utca – a mai Bródy Sándor utca a VIII. kerületben.
Szilasy – Szilasi Vilmos, l. **1578.**
Gizi néni – Kelemen Imréné Weininger Gizella, l. **1549.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1786. Juhász Géza – Babitsnak, Litvánia, 1916. okt. 11.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/655/1. – BMKL 7199.

Megjelenés
Babits 1999:293. (307. levélrészlet)

Magyarázatok
Juhász Géza – l. **1739.**
verses regényem – A garabontzás. Juhász Géza verses regénye.
megírjam azt a szegény történetet – utalás Juhász Métely című, 1914-ben megjelent regényére, mely nem aratott sikert.
amit a generációnkról mondott – BM a Tett folyóiratról írt Ma, holnap és irodalom c. cikkében (l. **1767.**) a korabeli huszonéves generációról is kritikát mondott, Juhász Géza magára vette BM szavait, és állításaira reagál ebben a levélben.
A Nyugat könyvtár kis Ady-füzete – Ady Endrétől a Vér és arany (3. kiadás, Bp. 1910.) és a Szeretném ha szeretnének (2. kiadás, Bp. 1910.) c. kötetek jelentek meg a Nyugat könyvei sorozatban.
Szabad Iskola – Társadalomtudományok Szabad Iskolája, l. **1684.**
Dienes Barna – (1895–1950) Dienes Pál öccse, a debreceni református gimnáziumba járt, majd teológiát végzett. Az I. világháború alatt Dél-Franciaországban volt internálótáborban, majd 1921-től az Egyesült Államokban dolgozott lelkipásztorként.
Tett – l. **1767.**
az Ön szeptemberi cikke – Ma, holnap és irodalom, l. **1767.**

nehány verset küldtem be a Nyugatnak – Juhász Gézától 1929-ig egyetlen vers sem jelent meg a NY-ban.

1787. Babits – Klein, Stefan I.-nek, Budapest, 1916. okt. 13. előtt

Forrás
Az **1788.** levél alapján: „csak tegnap érkeztem ide, ahol már napok óta várt levele."

1788. Klein, Stefan I. – Babitsnak, Davos – Platz, 1916. okt. 13.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/735/1. – BMKL 7621.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az 1. fólió rektóján ismeretlen ceruzaírású datálása, valamint a 2. fólió verzóján a költő ceruzaírása: „Oltai, Bresztovszky, Bárdy, Műegyetem, Cholnoky."

Magyarázatok
Stefan I. Klein – l. **1747.**
levele – BM hiányzó levele, l. **1787.**
a munka – A gólyakalifa fordítása, l. **1747.**
„Nyugat" azon számát, mely a regényt tartalmazza – A gólyakalifa NY 1913. dec. 16. 24. sz. 805–907.
levélbefejezés – BM levele Móricz Zsigmondhoz, amely azonos a XI., Az író levele fejezettel.

1789. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak, Budapest, 1916. okt. 13.

Kézirat
Eredeti. – MTA Ms 4703/ 279. – BMKL 10153

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A Társadalomtudományok Szabad Iskolája nyomtatott fejléces levélpapírján. A verzón A literátor c. színmű ceruzaírású vázlata.

Magyarázatok
Társadalomtudományok Szabad Iskolája – l. **1684.**
A modern dráma – Nem találtunk utalást arra, hogy BM megtartotta-e előadását.

1790. Babits – Osvát Ernőnek, Budapest, 1916. okt. 16. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond 253/708/26. – BMKL 3590.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Osvát Ernő – l. **1780.**
három műfordítás korrektúrája – A NY 1916. okt. 16. 20. számában közölték BM versfordításait Idegen versek c. alatt: Wordsworth: Az álomhoz, 545.; Maud, 545–546.; Tennyson: The Days that are no More. The Princess. IV. 546–547.; Keats: La belle dame sans merci, 547–548.; Verlaine, Paul: Un grand sommeil noir... 548–549.; A Clymene, 549.; Baudelaire: A szökőkút, 550.

Rosetti – Rosetti, Dante Gabriel (1828–1882) angol költő, költő, fordító. Egyetlen verse sem jelent meg a NY-ban BM fordításában.

1791. Az Athenaeum – Babitsnak, Budapest, 1916. okt. 18.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1437/11. – BMKL 3989.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az Athenaeum nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Athenaeum – l. **1701.**
a Nyugat kiadóhivatala nem hirdeti többé a Gólyakalifát – A NY 1913-ban teljes terjedelmében megjelentette BM A gólyakalifa c. regényét, amelyet később hirdetett is. Az Athenaeum a regény kiadására készülve nem vette jó néven a NY hirdetéseit, és kétszer is felszólította BM-t, hogy vetesse ki ezt a hirdetést a lapból, l. **1734.**, **1746.** Július 16-án jelent meg utoljára a hirdetés. A gólyakalifa megjelent az Athenaeumnál 1916-ban, l. **1701.**

1792. Babits – Az Új Időknek, Budapest, 1916. okt. 19.

Forrás
Az **1793.** levél alapján: „Folyó hó 19-iki szíves levele folytán kérem...”

1793. Az Új Idők – Babitsnak, Budapest, 1916. okt. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/1390/1. – BMKL 10349.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az Új Idők nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Új Idők – (1894–1949) szépirodalmi hetilap, Herczeg Ferenc szerkesztette, és a Singer és Wolfner Kiadóvállalat adta ki. A középosztálynak és a hivatalnokrétegnek készült szórakoztató lap, amely rendkívül népszerű volt. A kor számos jelentős írója publikált benne. Folytatásos regényeket, novellákat, verseket, ismeretterjesztő cikkeket, útirajzokat közölt. Családi és gyermekrovata is volt. 1945 után azonos címmel, de megváltozott tartalommal jelent meg. Kassák, Benedek Marcell és Fodor József szerkesztette.
Wolfner József – Wolfner József (1856–1932) könyvkiadó és kereskedő. Aradon és Budapesten tanult. Jogot végzett. Alapítója, majd egyedüli tulajdonosa a Singer és Wolfner Kiadóvállalatnak. Olcsó és nagy példányszámú sorozataik, sikeres lapjaik révén cégük a századforduló egyik legnagyobb kiadójává fejlődött.

1794. Babits Angyal – Babitsnak, Szekszárd, 1916. okt. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/35/75. – Levelezőlap. – BMKL 4172.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Angyal – l. **1549.**
expressz ajánlott levelet – l. **1785.**
Pisti – Babits István, l. **1542.**
„Russisches Hilfscommiteé” Stockholm, Hotel Continental – ezen a címen lehetett az orosz hadifoglyokhoz eljuttatni a hozzátartozóik küldeményeit.
elexpediálni – elküldeni.

1795. Ismeretlen – Babitsnak, Budapest, 1916. okt. 23.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/2448/35. – Levelezőlap. – BMKL 7104.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babus – nem sikerült kideríteni a kilétét. A tegezés alapján családtagot vagy régi ismerőst sejthetünk a név mögött.
Ferenczy – Ferenczy József (1855–1928) irodalomtörténet-író. A műegyetemen a magyar nyelv és irodalom tanára volt. Főbb munkái: A magyar hírlapirodalom (1887), Irodalmi dolgozatok (1898).

1796. Kassák Lajos – Babitsnak, 1916. nov. 1. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/857. – BMKL 7402.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
A Ma Kiadóbizottsága nyomtatott fejléces levélpapírján. Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Kassák Lajos – Kassák Lajos (1887–1967) író, költő. Az avantgárd európai történetében is maradandó szerepet játszó alkotó és szerkesztő az izmusok magyarországi kibontakozásának egyik legjelentősebb kezdeményezője és szervezője.
Ma – irodalmi és művészeti folyóirat (1916–1925). Kassák Lajos 1915-ben indította el A Tett című folyóiratát. Ezt egy év múlva betiltották, de ő Ma néven újraindította.
Sziveskedjék a lapunkat alapítók sorába lépni – Kassák 1908-tól kísérte figyelemmel BM működését. BM-ban az új költői magatartást tisztelte, költői hangjának újdonsága vonzotta főleg a Recitativ című kötetben. Emiatt kérhette fel őt alapítónak.

1797. Babits Sándor – Babitsnak, Berezovka, 1916. nov. 4.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/183/4. – Levelezőlap. – BMKL 4657.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Kedves Mihály! Pista e hónap elsejétől itt van Berezrovkában a legénységi táborban mint egyéves önkéntes. Egészséges. Augusztus 5-én esett fogságba. Találkozni fogok vele. Már írt nekem. Van pénze, küldtem neki. Gondoskodni fogok róla, amennyire csak tudok. Azt mondja, hogy augusztus 3-án kadétjelöltté léptették elő. Te és Bimbis legyetek olyan jók és érdeklődjétek meg, mikor léptették elő kadétjelöltté, és írjátok ezt meg többször a neki és a nekem szóló levelekben, hogy amennyiben másképp nem megy, ilyen módon áthozhassam a tiszti táborba. Talán a minisztériummal vagy egy Vöröskeresztes bizottsággal tudnátok ezt hitelesíttetni. A címe mint a borítékon a ..... számú barakk. Szívélyes üdvözlettel:
Sándor”
Babits Sándor – l. **1553.**
Berezovka – l. **1716.**
Pista – Babits István, l. **1542.**
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**
Érdeklődjétek meg, mikor léptették elő – Kelemen Imre Budapesten többször járt a Vöröskeresztnél, mivel a család sokáig nem kapott hírt Babits Istvánról. A család Maczkó György leveléből értesült a hírről, hogy Babits Istvánt Zugführerré (tényleges tizedes, szakaszvezető) léptették elő augusztus 5-én vagy 7-én. (BCSL 1996:350.)
kadét – az osztrák–magyar hadseregben azoknak a katonai egységeknek volt a neve, akik a tényleges tiszti rang elnyeréséhez szükséges elméleti és gyakorlati vizsgát letették. Babits István 1915 szeptemberében tette le a tiszti-iskola előkészítő vizsgáját. Ezután léptethették elő kadétjelöltté.
... *számú barakk* – a barakkok számát a levelekben a cenzúra törölte.

1798. Babits István – Babitsnak, Berezovka, 1916. nov. 6.

Kézirat
Babits István tulajdonában.

Megjelenés
Buda 2005:410–411 (207. levél).

Megjegyzés
Cári címeres postai levelezőlapon.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Kedves Bátyám!
Elhagytuk Orenburgot és egy húsznapos utazást követően ide érkeztünk. Berezovka a Bajkál-tó közelében egy szép völgyben fekszik. Nagy örömömre értesültem arról, hogy unokabátyám, Babits Sándor is az itteni táborban van, sajnos még nem beszélhettem vele, mert a tisztek szigorúan el vannak különítve. Remélhetőleg kínálkozni fog még erre alkalom. Egyelőre ne küldj se pénzt, se csomagot, mert esetleg nem maradunk itt tartósan. Az Orenburgba címzett küldeményeket utánunk fogják küldeni. A Vöröskereszt meleg téli ruháival jól el vagyunk látva, az itteni szigorú tél miatt nem kell aggódnunk. Én – hála Istennek –, egészséges vagyok, és remélem, Ti hasonlóképpen.
Csókol szerető öcséd
Pista”

Babits István – l. **1542.**
Orenburg – város a mai Oroszország területén, az Ural folyó mellett.
Berezovka – l. **1716.**
Sándor – Babits Sándor – l. **1553.**

1799. Herczeg Ferenc – Babitsnak, Budapest, 1916. nov. 8.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/568/1. – BMKL 6759.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Az Országos Hadsegélyező Bizottság III. sz. (kórházi) albizottságának nyomtatott fejléces levélpapírján.

Magyarázatok
Herczeg Ferenc – (1863–1954) író. Bánsági német polgárcsaládból származott. Iskoláit Temesváron, Szegeden és Budapesten végezte. Ügyvéd volt, de írogatott is. Publikált a Pesti Hírlapban, a Budapesti Hírlapban, a Hétben. Első regényét pályázatra írta (Fenn és lenn, 1890.). Nevét országszerte Mutamur című novelláskötetének megjelenése után ismerték meg. 1894-től az Új Idők szerkesztője, Tisza István híve és befolyásos barátja volt. Az ország írófejedelmének számított.
az első tanári szék, amely Budapesten üres, az Öné lesz – A Dunántuli-ügyet követően BM ideiglenesen állás nélkül maradt. Herczeg Ferenc komoly segítséget nyújtott abban, hogy újra taníthasson. Az ő közbenjárására került BM a VI. kerületi gimnáziumba 1916 novemberében.

1800. Babits István – Babitsnak, Berezovka, 1916. nov. 13.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/41/34. – Levelezőlap. – BMKL 4329.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Kedves testvér
Egy hónapja hagytuk el Orenburgot, és az új táborban két hete tartózkodunk. Berezovka a Bajkál-tó közelében fekszik egy gyönyörű völgyben, ám a tél meglehetősen kemény. Mégsem kell aggódnunk, mivel a Vöröskereszt mindenféle téli ruhával bőségesen ellátott. Szerencsés véletlen folytán találkoztam Sándor kuzinommal, van módja mindaddig támogatni, amíg meg nem érkezik a pénzem. Kár, hogy a tisztekkel való kapcsolat itt nagyon körülményes. Nagyon kérlek, nézz utána, hogy augusztusban előléptettek-e. Pozitív válasz esetén kérlek, hogy egy hivatalos okirattal vagy a Vöröskereszt bizottságán keresztül értesíts erről. Kérlek tégy meg mindent, hogy a fogságbeli helyzetem kedvezőbbé váljék. És kérlek, min-

den hónapban küldjél otthonról 20 rubelt (orosz pénzben). Sok üdvözlettel és csókkal:
Szerető testvéred: István”

Babits István – l. **1542**.
Orenburg – l. **1798.**
Berezovka – l. **1716.**
Sándor kuzinom – Babits Sándor l. **1553.**
augusztusban előléptettek-e – Babits István előléptetéséről sikerült hivatalos igazolást szerezni, így átkerülhetett a tiszti táborba.

1801. Gábor Andor – Babitsnak, Budapest, 1916. nov. 16. után

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/479. – BMKL 6115.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Gábor Andor – (1884–1953) költő, író, publicista, műfordító. Édesapja szatócs, alkalmi munkás volt. 1907-től dalokkal, tréfákkal a kabarészínpadon is szerepelt. Megalapítója és szerkesztője volt a Ludas Matyinak
aki a Meréio fordítással komolyan foglalkozik – Gábor Andor 1916-ban jelentette meg a provanszál Frédéric Mistral Mirèio c. eposzának fordítását, melyről BM közölt kritikát. (Miréio NY 1916. nov. 16. 22. sz. 718–722.)

1802. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1916. nov. 17. előtt

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/74. – BMKL 4510.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
mielőtt ismét elkezdenéd a régi munkát – BM 1916. nov. 19-én kezdte meg a „régi munkát” a tanítást a VI. kerületi főgimnáziumban.
elutazom Imréékkel – Kelemen Imrével és feleségével, Weininger Gizellával (l. **1542.** és **1549.**). Feltehetően egy fürdőhelyet kerestek fel, ahol BM édesanyja orvosi rendeletre szénsavas fürdőket vehetett.
Pisti – Babits István, l. **1542.**
írja is legutóbbi kártyáján a mit okt.4-én írt – Babits István levelét l. Buda 2005: 408–409 (205. levél).
expedikál – elküld.
Orenburgból tovább viszik őket – Babits István 1916 nyarán orosz hadifogságba esett. Orenburgból a berezovkai fogolytáborba került, a Bajkál-tó környékére.
Stockholm felé küldött pénzt – A hadifoglyoknak egy stockholmi címen keresztül juttatott el küldeményeket a Vöröskereszt.
Bimbis – Kelemen Imre, l. **1542.**
Aladár – Komjáthy Aladár l. **1560**.
Vali – Dienes Valéria, l. **1579**.

1803. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak, Szekszárd, 1916. nov. 17.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/78. – Feladóvevény. – BMKL 4511.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés fpb. alapján.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Születésnapodra – nov. 26. BM 33. születésnapja volt ebben az évben.
borunkat jól adtuk el az idén – 1916-ban nagyon jó áron sikerült a család bortermését értékesíteni. Édesanyjának Kelemen Imre, Bimbis bácsi volt segítségére az üzlet lebonyolításában.
Pista – Babits István, l. **1542.**
Pista pénze – a család BM-lyal küldetett öccse számára pénzt a hadifogolytáborba.

1804. Babits Sándor – Babitsnak, Berezovka, 1916. nov. 20.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/183/5. – Levelezőlap. – BMKL 4658.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
A levél fordítása:
„Kedves Misi! István önkéntes tizedesként november elseje óta az önkéntesek között Berezovkában van. Sikerült beszélnem vele. Teljesen egészséges, úgy néz ki mint otthon. Van jó, új meleg ruhája és pénze is. Segítek neki, amiben csak tudok. Jelenleg igyekszem őt a tisztek közé bejuttatni, de kevés reményt fűzök hozzá. A következő bizottság viszi magával István érdekében tett jelentésemet. Már átadtam a táborparancsnoknak. Tegyetek meg minden lehetségest az érdekében. Vizsgáját szeptember 15-én tette le. Augusztus 5-én esett fogságba. Címe mint a címzésen, barakkszám 201-es.
Szivélyesen üdvözöl
Sándor”

Babits Sándor – l. **1553.**
Berezovka – l. **1716.**
István – Babits István l. **1542.**

1805. Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának, Budapest, 1916. nov. 23. előtt

Forrás
Az **1806.** levél alapján: „Vettem leveled és örültem hogy megszűnt a bizonytalanság helyzetedben...”

1806. Babits Mihályné Kelemen Auróra, Babits Angyal és Kelemen Ilona – Babitsnak, Szekszárd, 1916. nov. 23.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/179/79. – Levelezőlap. – BMKL 4512., 4173.

Megjelenés
Kiadatlan.

Magyarázatok
Babits Mihályné Kelemen Auróra – l. **1549.**
Babits Angyal – l. **1549.**
Kelemen Ilona – l. **1542.**
révbe futottál a VI. kerületben – BM 1916. november 19-én került újra tanári állásba a VI. kerületi főgimnáziumban, Mixich Lajos helyére, l. **1767.**, **1771.**, **1789.**
Melyik utcában van a gimnázium – A gimnázium eredetileg a Munkácsy utcában volt. BM működése idején azonban a VI. Ker. Áll. Főreáliskola épületében (Bulyovszky utca) folyt a tanítás, mert a gimnázium épületét 1914-ben katonai célokra foglalták le. (Éder 1966:257.)
Vettem leveled – BM hiányzó levelét l. **1805.**
Pista – Babits István, l. **1542.**
A király halála – Ferenc József osztrák császár és magyar király 1916. nov. 21-én halt meg.
nenne – Kelemen Ilona, l. **1542.**

1807. Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1914–16. körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/375/22. – BMKL 5514.

Megjelenés
Téglás 1982:62. (35. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. Nem tudjuk, hogy 1914–16 között pontosan mikor keletkezhetett, ezért közöljük a kötet végén.

Magyarázatok
Dienes Pál – l. **1579.**
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**
Bándlban – Bandl és Bodó kávéház és étterem, l. **1578.**

1808. Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1914–16.

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/375/23. – BMKL 5515.

Megjelenés
Téglás 1982:58–59. (32. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. Nem tudjuk, hogy 1914–16 között pontosan mikor keletkezhetett, ezért közöljük a kötet végén.

Magyarázatok
Dienes Pál – l. **1576.**
Meister Imre – a tisztviselőtelepi gimnázium tanulója, az 1912–13-as tanévben tanította BM.
lipótvárosi előadások ügye – nem tudjuk, hogy milyen előadások ügyében kereste Meister BM-t.
Rechner Henry – ennek a személynek nem sikerült kideríteni a kilétét.

1809. Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1914–16. körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/375/29. – BMKL 5516.

Megjelenés
Téglás 1982:61.(34. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. Nem tudjuk, hogy 1914–16 között pontosan mikor keletkezhetett, ezért közöljük a kötet végén.

Magyarázatok
Dienes Pál – l. **1579.**
Katóka – Dienes Kató (1900–1979), Dienes Pál húga.
Aladár – Komjáthy Aladár, l. **1560.**

1810. Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1914–16. körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/375/31. – BMKL 5517.

Megjelenés
Téglás 1982:60. (33. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. Nem tudjuk, hogy 1914–16 között pontosan mikor keletkezhetett, ezért közöljük a kötet végén. Török Sophie jegyzetei a levélen.

Magyarázatok
Dienes Pál – l. **1579.**
Máli – Lesznai Anna (1855–1966) költő, író, iparművész és festő. 1913-tól 1918-ig Jászi Oszkár felesége volt. Meleg barátság fűzte a magyar progresszió legjelentősebb képviselőihez, a NY és a Huszadik Század körének több tagjához. 1939-ben az USA-ba költözött. Édesapjának. Moskovitz Geyza földbirtokos körtvélyesi (ma: Hrusov) birtokán gyakran megfordultak a kor híres művészei, írói.
Centrál – Centrál kávéház.

1811. Dienes Pál – Babitsnak, Budapest, 1914–16. körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/375/27. – Névjegykártya. – BMKL 5518.

Megjelenés
Téglás 1982:63. (36. levél)

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. Nem tudjuk, hogy 1914–16 között pontosan mikor keletkezhetett, ezért közöljük a kötet végén.

Magyarázatok
Dienes Pál – l. **1579.**

1812. Babits – Ifj. Gaál Mózesnek, Budapest, 1916 körül

Kézirat
Eredeti. – OSZK Fond III/74. – Névjegykártya. – BMKL 3034.

Megjelenés
Kiadatlan.

Megjegyzés
Keltezés a tartalom alapján. Aláírás helyett a nyomtatott név. A rektón a nyomtatott név alatt Komjáthy Aladár aláírása.

Magyarázatok
Ifj. Gaál Mózes – l. **1595.**

SZAKIRODALMI RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Ady 1977	ADY Endre publicisztikai írásai, III. kötet, Bp., 1977.
Babits 1978	BABITS Mihály, *Esszék, tanulmányok I–II.*, szerk. BELIA György, Bp., 1978.
Babits 1982	BABITS Mihály, *Borzasztó a háború. Babits Mihály háború ellenes versei*, szerk. GÁL István, Bp., 1982.
Babits 1997	BABITS Mihály, *A gólyakalifa*, s. a. r. ÉDER Zoltán, *Kártyavár*, s. a. r. Babits Kutatócsoport, Bp., 1997.
Babits 1999	*„Engem nem látott senki még." Babits olvasókönyv*. I. kötet. szerk. SIPOS Lajos, Bp., 1999.
Babits ikonográfia 1983	*„...külön tér ... külön idő..." Babits Mihály fényképei, Ikonográfia*, összeáll. W. SOMOGYI Ágnes, Bp., 1983.
BCSL 1996	*A Babits család levelezése*, szerk. BUDA Attila, Bp., 1996.
Belia–Móricz 1956	BELIA György, MÓRICZ Virág, *Babits Mihály és Móricz Zsigmond levelezése*, Csillag, 1956/4, 661–693.
BEml 1941	*Babits emlékkönyv*, szerk. ILLYÉS Gyula, Bp., 1941.
BJKL 1959	*Babits–Juhász–Kosztolányi levelezése*, szerk. BELIA György, Bp., 1959.
BMKL	*Babits Mihály kéziratai és levelezése (katalógus)*, összeáll. CSÉVE Anna, KELEVÉZ Ágnes, MELCZER Tibor, NEMESKÉRI Erika, PAPP Mária, Bp., 1993.
BML 1890–1906	*Babits Mihály levelezése 1890–1906*, s. a. r. ZSOLDOS Sándor, Bp., 1998.
BML 1907–1909	*Babits Mihály levelezése 1907–1909*, s. a. r. SZŐKE Mária, Bp., 2005.

BML 1909–1911	*Babits Mihály levelezése 1909–1911*, s. a. r. SÁLI Erika, TÓTH Máté, Bp., 2005.
BML 1911–1912	*Babits Mihály levelezése 1911–1912*, s. a. r. SÁLI Erika, Bp., 2003.
BML 1912–1914	*Babits Mihály levelezése 1912–1914*, s. a. r. PETHES Nóra, VILCSEK Andrea, Bp., 2007.
Bodri 1972	BODRI Ferenc, Moholy-Nagy László levelei Babits Mihályhoz, Tiszatáj, 1972/8, 29–34.
Boronyák 1985	BORONYÁK Rita, *A gólyakalifa*, „...igévé vált". Tanulmánygyűjtemény az ELTE XX. Századi Magyar Irodalomtörténeti Tanszéke által hirdetett Babits Mihály életműve hallgatói pályázatra beadott dolgozatokból, szerk. SIPOS Lajos, Bp., 1985.
BSZL 1979	*Babits–Szilasi levelezés*, szerk. GÁL István, Bp., 1979.
Buda 2005	*„Áll az idő és máll a tér" Babits István levelei a keleti frontról és a hadifogságból, 1915–1920*, szerk. BUDA Attila, Bp., 2005.
Csiszár–Vendel 1991	*Dallá ringott bennem a kétség és a láz. Babits Mihály (és Török Sophie) szekszárdi levelei*, szerk. CSISZÁR Mirella, VENDEL MOHAY Lajosné, Szekszárd, 1991.
Czeizel 2001	CZEIZEL Endre, *Aki költő akar lenni, pokolra kell annak menni? Magyar költő-géniuszok testi és lelki betegségei*, Bp., 2001.
Dienes 1991	*Dienes Valéria*, szerk. TÖTTŐS Gábor, Szekszárd, 1991.
Éder 1966	ÉDER Zoltán, *Babits a katedrán*, Bp., 1966.
Éder 2002	ÉDER Zoltán, *Régi napok illata. Babits–tanulmányok*, Bp., 2002.
Gál 1968	GÁL István, *Babits és Szabó Ervin barátsága. Dokumentumok a Babits-hagyatékból*, Jelenkor, 1968/11, 1008–1013.
Gál 2003	GÁL István, *Babits Mihály. Tanulmányok, szövegközlések, széljegyzetek*, Bp., 2003.
Gergely–Izsák 2000	GERGELY Jenő, IZSÁK Lajos, *A huszadik század története*, Bp., 2000.
Gyulai 1916	GYULAI Ágost, *Háborús antológia*, Bp., 1916.

Hatvany 1985	*Hatvany Lajos levelei*, jegyz. HATVANY Lajos, ROZSICS István, Bp., 1985.
Hatvanyné 1967	*Levelek Hatvany Lajoshoz*, szerk. HATVANY Lajosné, Bp., 1967.
JGYÖM 1981	*Juhász Gyula Összes Művei, Levelezés I. 1900–1922.*, s. a. r., jegyz. BELIA György, Bp., 1981.
Kadlecovits–Sipos 1993	*Újpest: írások a település történetéből*, szerk. KADLECOVITS Géza, SIPOS Lajos, Bp., 1993.
Kardos 1972	KARDOS Pál, *Babits Mihály*, Bp., 1972.
„...kínok és álmok közt..." 2004	*„...kínok és álmok közt..." Czeizel Endre, Gyenes György, Harmati Lídia, Németh Attila, Rihmer Zoltán, Sipos Lajos, Szállási Árpád Babitsról,* szerk. SIPOS Lajos, Bp., 2004.
Király 1982	KIRÁLY István, *Intés az őrzőkhöz. Ady Endre költészete a világháború éveiben 1914–1919*, Bp., 1982.
Móricz 1953	MÓRICZ Virág, *Apám regénye*, Bp., 1953.
Móricz 1963	*Móricz Zsigmond levelei,* s. a. r., jegyz. F. CSANAK Dóra, Bp., 1963, I. (Új Magyar Múzeum 7.)
Nagy 1990	NAGY Sz. Péter, *Zsolt Béla*, Bp., 1990.
Rába 1981	RÁBA György, Babits Mihály költészete: 1903–1920, Bp., 1981.
Rába 1983	RÁBA György, *Babits Mihály*, Bp., 1983.
Rádics 1983	RÁDICS Károly, *Hogy vagyunk meg nélküled? Babits Mihály levelei Móricz Zsigmondhoz*, Dunatáj, 1983/4, 29–39.
Sipos 1976	SIPOS Lajos, *Babits Mihály és a forradalmak kora*, Bp., 1976.
Sipos 1979	SIPOS Lajos, *Babits és 1919*, Kortárs, 1979/3, 481–483.
Sipos 1999	SIPOS Lajos, *Babits és a Békássyak*, Irodalomismeret, 1999/1, 20–26.
Sipos 2003	SIPOS Lajos, *Babits Mihály*, Bp., 2003.
Sipos 2008a	SIPOS Lajos, *Babits Mihály,* Szekszárd, 2008.
Sipos 2008b	SIPOS Lajos, Babits Mihály és Moholy-Nagy László „találkozásai", Tiszatáj, 2008/11, 74–82.
SZEL 1978	*Szabó Ervin levelezése*, szerk. LITVÁN György, SZÜCS László, Bp., 1978.

SzekszárdPolg.Leány.Ért. 1915 — *A szekszárdi államilag segélyezett községi polgári leányiskola XXIV. Értesítője az 1914–15. tanévről*, szerk. KOVÁCSNÉ NAGY Lujza, Szekszárd, 1915.

Szentes–Hargittay 1998 — SZENTES Éva, HARGITTAY Emil, *Irodalmi kávéházak Pesten és Budán*, Bp., 1998.

Téglás 1982 — *Dienesék levelei Babitshoz*, szerk. TÉGLÁS János. Bp., 1982.

Téglás 1991 — *Haza a telepre. (Néhány dokumentum a költő tisztviselőtelepi éveiről)*, szerk. TÉGLÁS János, Bp., 1991.

Téglás 1994 — *A vádlott: három Babits-verssor, egy irodalmi per aktáiból*, szerk., vál., jegyz. TÉGLÁS János, Bp., 1994.

Téglás 1996 — *A vádlott: Babits Mihály, Dokumentumok 1915–1920.*, szerk., vál., jegyz. TÉGLÁS János, Bp., 1996.

Tolnavm és Közé — *Tolnavármegye és a Közérdek*

Török 2000 — *„most én vagyok hang helyetted...” Török Sophie Babits Mihályról*, szerk. TÉGLÁS János, Bp., 2000.

ÚjpestFőgimn.Ért. 1911 — *Az újpesti Magyar Királyi Állami Főgimnázium értesítője az 1910–1911. tanévről,* szerk. KLIMA Lajos, Újpest, 1911.

MUTATÓK

LEVÉLMUTATÓ

Az első szám a levél, a második a rá vonatkozó jegyzet lapszáma.

1914

1541.	Kosztolányi Dezső – Babitsnak Budapest, 1914. szept. közepe	7	261
1542.	Kelemen Ilona – Babitsnak Szekszárd, 1914. szept. 28.	7	261
1543.	A Nyugat – Babitsnak Budapest, 1914. okt. 3. előtt	8	262
1544.	A Nyugat – Babitsnak Budapest, 1914. okt. 3. előtt	8	263
1545.	A Nyugat – Babitsnak Budapest, 1914. okt. 3. előtt	9	263
1546.	A Nyugat – Babitsnak Budapest, 1914. okt. 3.	9	264
1547.	Pál Erzsébet – Babitsnak Budapest, 1916. okt. 9.	10	264
1548.	Kiss Hermin – Babitsnak Jászberény, 1914. okt. 10.	11	264
1549.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és mások – Babitsnak Szekszárd, 1914. okt. 15.	12	265
1550.	A Nyugat – Babitsnak Budapest, 1914. okt.	13	266
1551.	Babits – Babits Angyalnak és Babits Istvánnak Budapest, 1914. okt. vége	13	266
1552.	Babits Angyal és Babits István – Babitsnak Szekszárd, 1914. okt. vége	14	266
1553.	Babits Angyal és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1914. nov. 5.	15	268

1554.	A Literarisches Institut Kosmos – Babitsnak Bécs, 1914. nov. 7.	16	269
1555.	Szini Gyula – Babitsnak Budapest, 1914. nov. 17.	17	270
1556.	A Márciusi Kör Szervezőbizottsága – Babitsnak Budapest, 1914. nov. 19.	17	270
1557.	A Literarisches Institut Kosmos – Babitsnak Bécs, 1914. nov. 25.	18	271
1558.	Móricz Zsigmond – Babitsnak Budapest, 1914. nov. 25.	19	272
1559.	Ignotus – Babitsnak Budapest, 1914. nov. 26.	20	273
1560.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits István – Babitsnak 1914. nov. 26. körül	20	273
1561.	Az Új Nemzedék – Babitsnak Budapest, 1914. dec. 2.	22	274
1562.	Ignotus – Babitsnak Budapest, 1914. dec.10.	22	275
1563.	Muskát Béla Könyvnyomdája – Babitsnak Budapest, 1914. dec. 10.	23	275
1564.	A Literarisches Institut Kosmos – Babitsnak Bécs, 1914. dec. 14.	23	276
1565.	Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának Budapest, 1914. dec. 17. előtt	24	276
1566.	Babits Mihályné Kelemen Auróra és Babits István – Babitsnak Szekszárd, 1914. dec. 17. előtt	24	276
1567.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1914. dec. 17. előtt	26	277
1568.	Babits – Komjáthy Aladárnak Budapest, 1914. dec. 17.	27	278
1569.	Babits – Babits Istvánnak Budapest, 1914. dec. 17.	27	279
1570.	Füst Milán – Babitsnak Budapest, 1914. dec. 19.	28	279
1571.	Babits – Füst Milánnak 1914. dec. 19. után	28	280

1572.	Babits István – Babitsnak Szekszárd, 1914. dec. 21.	29	280
1573.	Komjáthy Aladár – Babitsnak Budapest, 1914. dec. 25.	30	281
1574.	Babits – Móricz Zsigmondnak Budapest, 1914. körül	31	282
1575.	Babits – Móricz Zsigmondnak Budapest, 1914. körül	31	282

1915

1576.	Tiszay Andor – Babitsnak Budapest, 1915. jan. 1.	32	283
1577.	Babits István – Babitsnak Szekszárd, 1915. jan. 4.	32	283
1578.	Szilasi Vilmos – Babitsnak Budapest, 1915. jan. 6.	33	284
1579.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1915. jan. 8.	34	285
1580.	Szilasi Móricné – Babitsnak Budapest, 1915. jan. 15.	35	286
1581.	Gönczi Pál – Babitsnak Budapest, 1915. jan. 16.	35	286
1582.	Komjáthy Aladár – Babitsnak Újpest, 1915. jan. 22.	36	287
1583.	Ismeretlen – Babitsnak Hatvan, 1915. jan. 29.	37	287
1584.	Schöpflin Aladár – Babitsnak Budapest, 1915. febr. 3.	38	288
1585.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. febr. 5.	38	288
1586.	Szakács Andor – Babitsnak Budapest, 1915. febr. 10.	40	289
1587.	Békássy Elemérné – Babitsnak Budapest, 1915. febr.10.	40	290
1588.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. febr. 11.	41	291

1589.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1915. febr. 19.	42	292
1590.	Babits – Babits Angyalnak Budapest, 1915. febr. 19.	43	293
1591.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. febr. 20.	44	293
1592.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. febr. 28.	45	294
1593.	Fridrich András – Babitsnak Budapest, 1915. márc. 21.	46	295
1594.	Fleischl Pál – Babitsnak Budapest, 1915. ápr. 4.	47	295
1595.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Balatonfüred, 1915. ápr. 6.	48	296
1596.	Kovács Dávidné – Babitsnak Szekszárd, 1915. ápr. 8.	49	296
1597.	Bró Károly – Babitsnak 1915. ápr. 14.	50	297
1598.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Balatonfüred, 1915. ápr. 15.	50	298
1599.	Babits – Kovács Lászlónak Budapest, 1915. ápr. 24. előtt	51	298
1600.	Kovács László – Babitsnak 1915. ápr. 24.	51	298
1601.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1915. ápr. 27.	52	299
1602.	Mihó Ernő – Babitsnak Cegléd, 1915. ápr. 30.	53	300
1603.	Pál Mózes – Babitsnak Budapest, 1915. máj. 6.	54	300
1604.	Babits István – Babitsnak Szekszárd, 1915. máj. 8.	54	301
1605.	Babits István – Babitsnak Kaposvár, 1915. máj. 18.	55	301
1606.	Hendel Ödön – Babitsnak Újpest, 1915. május. 23.	57	302
1607.	Schöpflin Aladár – Babitsnak Budapest, 1915. máj. 26. után	57	303

1608.	Hoffmann Edit – Babitsnak Budapest, 1915. jún. 26.	58	303
1609.	Horvát Henrik – Babitsnak Budapest, 1915. jún. 26.	59	305
1610.	Babits István – Babitsnak Reichenberg, 1915. jún. 28.	60	305
1611.	Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának Budapest, 1915. jún. 30. előtt	61	306
1612.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. jún. 30.	61	306
1613.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. júl. 6.	63	307
1614.	Babits István – Babitsnak Reichenberg, 1915. júl. 18.	64	308
1615.	Reichard Piroska – Babitsnak Diósgyőr, 1915. júl. 20.	64	308
1616.	Ismeretlen – Babitsnak Miskolc, 1915. júl. 22.	65	309
1617.	Zsolt Béla – Babitsnak Sambor, 1915. jul. 27.	66	309
1618.	Babits Angyal, Babits Mihály és Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babits Istvánnak Prága, 1915. júl. 28.	67	310
1619.	Kelemen Imre – Babits Mihálynak Budapest, 1915. júl. 29.	67	311
1620.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. aug. 4.	68	311
1621.	Fenyő Miksa – Babitsnak Budapest, 1915. aug. 4.	69	312
1622.	Kapu Jenőné Halász Gizella – Babitsnak Szekszárd, 1915. aug. első hete	70	313
1623.	Babits – Babits Angyalnak Budapest, 1915. aug. 14. előtt	70	313
1624.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. aug. 14.	70	313
1625.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1915. aug. 22.	71	314
1626.	Babits István – Babitsnak Gablonz, 1915. aug. 22.	72	314

1627.	Babits Angyal – Babitsnak Budapest, 1915. aug. 24.	73	315
1628.	Babits – Szilasi Vilmosnak Budapest, 1915. aug. 25.	73	316
1629.	Babits István – Babitsnak Gablonz, 1915. szept. 3.	74	316
1630.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. szept. 5.	75	317
1631.	Hitel Dénes – Babitsnak Arad, 1915. szept. 5.	76	318
1632.	Székely Ferenc – Babitsnak Budapest, 1915. szept. 6.	77	319
1633.	Kerékjártó Béla – Babitsnak Újpest, 1915. szept. 13.	78	319
1634.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. szept. 20. előtt	79	320
1635.	Babits István – Babitsnak Röchlitz, 1915. szept. 23.	80	321
1636.	Kelemen József – Babitsnak Pécs, 1915. szept.	81	322
1637.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1915. szept. 29. előtt	82	323
1638.	Komjáthy Aladár – Babitsnak 1912–1915. szept. 29.	82	323
1639.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1915. okt. 5.	83	324
1640.	Szilasi Vilmos – Babitsnak Budapest, 1915. okt. 12. előtt	84	324
1641.	Szilasi Vilmos – Babitsnak Budapest, 1915. okt. 12.	85	325
1642.	Babits István – Babitsnak Szekszárd, 1915. okt. 12.	85	325
1643.	Babits Sándor – Babitsnak Habarovszk, 1915. okt. 13.	86	326
1644.	Gyulai Ágost – Babitsnak Budapest, 1915. okt. 19.	87	327
1645.	Hendel Ödön – Babitsnak Újpest, 1915. okt. 24.	88	328

1646. Halász Gyula – Babitsnak
Kelet-Galícia, 1915. okt. 27. 89 328
1647. Babits István – Babitsnak
Röchlitz, 1915. okt. 28. 90 329
1648. Babits – Szilasi Vilmosnak
Budapest, 1915 ősze 92 331
1649. Babits – A Budapesti Hírlap Szerkesztőségének
1915. nov. első hete 92 331
1650. Babits István – Babitsnak
Röchlitz, 1915. nov. 9. 93 332
1651. Babits – Babits Angyalnak
Budapest, 1915. nov. 10. előtt 94 333
1652. Babits Angyal – Babitsnak
Szekszárd, 1915. nov. 10. 94 333
1653. Lendvai István – Babitsnak
Budapest, 1915. nov. 11. 95 334
1654. Ignotus – Babitsnak
Budapest, 1915. nov. körül 96 334
1655. Babits István – Babitsnak
Reichenberg, 1915. nov. 24. 96 335
1656. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1915. nov. 25. 97 336
1657. Kerékjártó Béla – Babitsnak
Újpest, 1915. dec. 2. 97 336
1658. A Márciusi Kör – Babitsnak
Budapest, 1915. dec. 5. után 99 337
1659. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1915. dec. 9. 99 337
1660. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1915. dec. 17. 100 338
1661. Babits István – Babitsnak
Röchlitz, 1915. nov. 24. és dec. 22. között 101 339
1662. Buday Dezső – Babitsnak
Kecskemét, 1915. dec. 21. 102 340
1663. Zsolt Béla – Babitsnak
Hőlak, 1915. dec. 22. 103 340
1664. Babits István – Babitsnak
Röchlitz, 1915. dec. 22. 103 341

1665. Juhász Gyula – Babitsnak
Szeged, 1915. dec. 23. 104 341
1666. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1915. dec. 24. előtt 105 342
1667. Kovács László – Babitsnak
Bécs, 1915. dec. 24. 106 342
1668. Polácsi János – Babitsnak
Pécs, 1915. dec. 25. 107 343
1669. Szúdy Elemér – Babitsnak
Budapest, 1915. dec. 26. 107 344
1670. Bertalan Mária – Babitsnak
Nagybánya, 1915. dec. 26. 108 344
1671. Zsolt Béla – Babitsnak
1915. körül 109 344

1916

1672. Tiszay Andor – Babitsnak
Budapest, 1916. jan. 1. 110 345
1673. Babits és mások – Kelemen Ilonának
Budapest, 1916. jan. 1. 111 345
1674. Alexander Bernát – Babitsnak
Budapest, 1916. jan. 2. 111 346
1675. Babits István – Babitsnak
Röhlitz, 1916. jan. 3. 112 347
1676. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1916. jan. eleje 113 347
1677. Ismeretlen – Babitsnak
Nagyvárad, 1916. jan. 10. 113 348
1678. A Nyugat – Babitsnak
Budapest, 1916. jan. 11. 116 349
1679. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1916. jan. 11. 117 349
1680. Babits István – Babitsnak
Lvov, 1916. jan. 14. 117 350
1681. Szilasi Móricné – Babitsnak
Budapest, 1916. jan. 15. 118 350
1682. Soltész Juci – Babitsnak
Tiszafüred, 1916. jan.16. 118 351

1683. Kovács László – Babitsnak
Bécs, 1916. jan. 18. 119 351
1684. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak
Budapest, 1916. jan. 20. 119 352
1685. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1916. jan. 27. körül 120 353
1686. Buday László – Babitsnak
Budapest, 1916. jan. 28. 122 354
1687. Dienes Valéria – Babitsnak
Budapest, 1916. jan. 31. előtt 123 355
1688. Móricz Zsigmondné Holics Janka – Babitsnak
Budapest, 1916. febr. 4. 123 355
1689. Kovács László – Babitsnak
1916. febr. 13. 124 356
1690. Ritoók Emma – Babitsnak
Mátyásföld, 1916. febr. 16 előtt 124 356
1691. Babits – Ritoók Emmának
Budapest, 1916. febr. 16. előtt 125 357
1692. Ritoók Emma – Babitsnak
Mátyásföld, 1916. febr. 16. 126 357
1693. Moholy-Nagy László – Babitsnak
1916. febr. 17. 126 357
1694. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak
Budapest, 1916. febr. 21. 127 358
1695. Babits – Buday Dezsőnek
Budapest, 1916. febr. 26. előtt 127 358
1696. Buday Dezső – Babitsnak
Kecskemét, 1916. febr. 26. 128 359
1697. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1916. márc. 1. 129 359
1698. Babits – Bertalan Máriának
Budapest, 1916. márc. 14. előtt 130 360
1699. Bertalan Mária – Babitsnak
Nagybánya, 1916. márc. 14. 130 360
1700. Babits – Az Athenaeumnak
Budapest, 1916. márc. 18. előtt 130 361
1701. Az Atheneaum – Babitsnak
Budapest, 1916. márc. 18. 131 361

1702.	Undi Mariska – Babitsnak Budapest, 1916. márc. 20.	132	362
1703.	Babits – Az Életnek Budapest, 1916. márc. 22. előtt	132	362
1704.	Az Élet – Babitsnak Budapest, 1916. márc. 22.	132	363
1705.	Szentirmai Imre – Babitsnak 1916. márc. 23.	134	364
1706.	Buday Dezső – Babitsnak Kecskemét, 1916. márc. 30.	135	364
1707.	Babits – Buday Dezsőnek Budapest, 1916. márc. 30. után	135	365
1708.	Babits – Az Athenaeumnak Budapest, 1916. márc. 29.	136	365
1709.	Az Athenaeum – Babitsnak Budapest, 1916. ápr. 1.	136	365
1710.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1916. ápr. 1.	137	366
1711.	Az Athenaeum – Babitsnak Budapest, 1916. ápr. 6.	139	367
1712.	Babits István – Babitsnak Keleti hadszíntér, 1916. ápr. 11.	140	368
1713.	Héczey Erzsébet – Babitsnak Budapest, 1916. ápr. 11.	141	368
1714.	Zsolt Béla – Babitsnak Komárom, 1916. ápr. 18. előtt	142	369
1715.	Zsolt Béla – Babitsnak Komárom, 1916. ápr. 18.	143	370
1716.	Babits Sándor – Babitsnak Berezovka, 1916. ápr. 27.	144	371
1717.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak 1916. ápr. vége	145	372
1718.	Babits – Havas Irénnek 1916. ápr. vége	146	372
1719.	Giesswein Sándor – Babitsnak Budapest, 1916. máj. 2.	146	373
1720.	Babits – Giesswein Sándornak Budapest, 1916. máj. 9. előtt	147	373

1721.	Giesswein Sándor – Babitsnak Budapest, 1916. máj. 9.	147	374
1722.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1916. máj. 9. után	147	374
1723.	Szontagh Ákosné – Babitsnak Budapest, 1916. máj. 13.	148	375
1724.	Babits – Babits Istvánnak Budapest, 1916. máj. 17. előtt	148	375
1725.	Babits István – Babitsnak Orosz hadszíntér, 1916. máj. 17.	149	375
1726.	Landerer Elza – Babitsnak Budapest, 1916. máj. 21.	151	376
1727.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1916. máj. 24.	152	377
1728.	Babits – Békássy Istvánnénak Budapest, 1916. máj. 26. előtt	153	377
1729.	Békássy Istvánné – Babitsnak Sennye, 1916. máj. 26.	153	378
1730.	Somossi Istvánné – Babitsnak Budapest, 1916. máj. 31.	156	379
1731.	Ritoók Emma – Babitsnak Mátyásföld, 1916. jún. 5. előtt	157	379
1732.	Ritoók Emma – Babitsnak Mátyásföld, 1916. jún. 5.	158	380
1733.	Rédey Tivadar – Babitsnak Budapest, 1916. jún. 5.	159	380
1734.	Az Athenaeum – Babitsnak Budapest, 1916. jún. 7.	159	381
1735.	Lengyel László – Babitsnak 1916. jún. 7.	160	382
1736.	Babits Angyal – Babitsnak Szekszárd, 1916. jún. 8.	161	382
1737.	Schell József – Babitsnak Katalin, 1916. jún. 8.	162	383
1738.	Hoffmann Edit – Babitsnak Budapest, 1916. jún. 10.	163	384
1739.	Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak Balatonfüred, 1916. jún. 10.	164	384

1740. Babits Angyal – Babitsnak
Szekszárd, 1916. jún. 17. 164 385
1741. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak
Balatonfüred, 1916. jún. 20. 165 386
1742. Babits István – Babitsnak
Orosz hadszíntér, 1916. jún. 28. 166 386
1743. Kovács László – Babitsnak
Trencsénteplic-fürdő, 1916. jún. után 167 387
1744. Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak
Szekszárd, 1916. júl. 3. 168 387
1745. A Vakokat Gyámolító Országos Egyesület – Babitsnak
Budapest, 1916. júl. 15. 169 388
1746. Az Athenaeum – Babitsnak
Budapest, 1916. júl. 17. 170 389
1747. Klein, Stefan I. – Babitsnak
Holics, 1916. júl. 18. 171 389
1748. Klein, Stefan I. – Babitsnak
Holics, 1916. júl. 18. után 172 390
1749. Halasi Lipót – Babitsnak
Nyitra, 1916. júl. 19. 173 390
1750. Babits Angyal – Babitsnak
Szekszárd, 1916. júl. 20. 174 391
1751. Babits – Babits Istvánnak
Budapest, 1916. júl. 24. előtt 175 392
1752. Szabó Ervin – Babitsnak
Sárszentágota, 1916. júl. 24. 175 392
1753. Babits István – Babitsnak
Orosz hadszíntér, 1916. júl. 24. 175 392
1754. Szabó Ervin – Babitsnak
Budapest, 1916. júl. 24. után 178 395
1755. Babits – Kiss Ernőnek
Budapest, 1916. júl. 25. előtt 178 395
1756. Kiss Ernő – Babitsnak
Balatonvilágos, 1916. július 25. 179 395
1757. A Zombor és Vidéke – Babitsnak
Zombor, 1916. júl. 28. 179 396
1758. Dienes Pál – Babitsnak
Budapest, 1916. júl. után 180 396

1759. Hendel Ödön – Babitsnak
Fenyőháza, 1916. aug. 2. 180 397
1760. Hofer Jenő Miklós – Babitsnak
Szeged, 1916. aug. 5. 181 397
1761. Kelemen Imréné – Babitsnak
Szekszárd, 1916. aug. 10. 182 398
1762. Komjáthy Aladár – Babitsnak
Tiszalúc, 1916. aug. 12. 183 398
1763. Alexander Bernát – Babitsnak
Marienbad, 1916. aug. 15. 183 399
1764. Babits Angyal – Babitsnak
Szekszárd, 1916. aug. 15. 184 399
1765. Komjáthy Aladár – Babitsnak
Tiszalúc, 1916. aug. 18. 184 400
1766. Babits és Szilasi Vilmos – Komjáthy Aladárnak
Balaton, 1916. nyár 185 400
1767. Babits – Komjáthy Aladárnak
Budapest, 1916. aug. 10. után 186 400
1768. Babits István – Babitsnak
Darnicza, 1916. aug. 18. 188 402
1769. Alexander Bernát – Babitsnak
Tátrafüred, 1916. aug. 20. 188 402
1770. Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának
Budapest, 1916. aug. 21. 189 403
1771. Babits Angyal – Babitsnak
Szekszárd, 1916. aug. 24. 190 403
1772. Hendel Ödön – Babitsnak
Újpest, 1916. aug. 24. 191 404
1773. Schöpflin Aladár – Babitsnak
Budapest, 1916. aug. 30. 191 404
1774. Ifj. Gaál Mózes – Babitsnak
Badacsonyszöllőhegy, 1916. aug. 30. 192 405
1775. A Galilei-Kör – Babitsnak
Budapest, 1916. aug. 31. 193 405
1776. Klein, Stefan I. – Babitsnak
Holics, 1916. szept. előtt 193 406
1777. Komjáthy Aladár – Babitsnak
Tiszalúc, 1916. szept. 5. 194 406

1778. Babits – Szilasi Vilmosnak
Poprád Felka, 1916. szept. 11. 194 407
1779. Babits – Hendel Ödönnek
Poprád Felka, 1916. szept. 11. 194 407
1780. Babits – Osvát Ernőnek
Budapest, 1916. szept. 16. előtt 195 408
1781. Kapu Jenő és Kapu Jenőné Halász Gizella – Babitsnak
Miskolc, 19l6. szept. 23. 195 408
1782. Babits Angyal – Babitsnak
Szekszárd, 1916. szept. 24. 196 409
1783. Szentirmai Imre – Babitsnak
Budapest, 1916. szept. 26. 197 409
1784. Komjáthy Aladár – Babitsnak
Újpest, 1916. szept. 29. 198 410
1785. Babits Angyal – Babitsnak
Szekszárd, 1916. okt. 11. 198 410
1786. Juhász Géza – Babitsnak
Litvánia, 1916. okt. 11. 199 411
1787. Babits – Klein, Stefan I.-nek
Budapest, 1916. okt. 13. előtt 203 412
1788. Klein, Stefan I. – Babitsnak
Davos-Platz, 1916. okt. 13. 203 412
1789. A Társadalomtudományok Szabad Iskolája – Babitsnak
Budapest, 1916. okt. 13. 204 413
1790. Babits – Osvát Ernőnek
Budapest, 1916. okt. 16. előtt 205 413
1791. Az Athenaeum – Babitsnak
Budapest, 1916. okt. 18. 206 414
1792. Babits – Az Új Időknek
Budapest, 1916. okt. 19. 207 414
1793. Az Új Idők – Babitsnak
Budapest, 1916. okt. 20. 207 414
1794. Babits Angyal – Babitsnak
Szekszárd, 1916. okt. 20. 208 415
1795. Ismeretlen – Babitsnak
Budapest, 1916. okt. 23. 209 415

1796.	Kassák Lajos – Babitsnak Budapest, 1916. nov. 1. után	209	416
1797.	Babits Sándor – Babitsnak Berezovka, 1916. nov. 4.	210	417
1798.	Babits István – Babitsnak Berezovka, 1916. nov. 6.	211	418
1799.	Herczeg Ferenc – Babitsnak Budapest, 1916. nov. 8.	212	418
1800.	Babits István – Babitsnak Berezovka, 1916. nov. 13.	212	419
1801.	Gábor Andor – Babitsnak Budapest, 1916. nov. 16. után	213	420
1802.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1916. nov. 17. előtt	214	420
1803.	Babits Mihályné Kelemen Auróra – Babitsnak Szekszárd, 1916. nov. 17.	216	421
1804.	Babits Sándor – Babitsnak Berezovka, 1916. nov. 20.	216	422
1805.	Babits – Babits Mihályné Kelemen Aurórának Budapest, 1916. nov. 23. előtt	217	423
1806.	Babits Mihályné Kelemen Auróra, Babits Angyal és Kelemen Ilona – Babitsnak Szekszárd, 1916. nov. 23.	217	423
1807.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1914–1916. körül	218	423
1808.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1914–1916. körül	219	424
1809.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1914–1916. körül	220	424
1810.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1914–1916. körül	220	425
1811.	Dienes Pál – Babitsnak Budapest, 1914–1916. körül	221	426
1812.	Babits – ifj. Gaál Mózesnek 1916. körül	221	426

A LEVELEK ÍRÓI

A számok a levelek sorszámát jelölik;
ha egy levelet többen is írtak, mindegyik névnél szerepelnek.

Alexander Bernát 1674, 1763, 1769
Athenaeum 1701, 1709, 1711, 1734, 1746, 1791
Az Élet 1704
Babits Angyal 1552, 1553, 1585, 1588, 1591, 1592, 1612, 1613, 1618, 1620, 1624, 1627, 1630, 1634, 1639, 1652, 1710, 1727, 1736, 1740, 1750, 1764, 1771, 1782, 1785, 1794, 1806
Babits és mások 1673
Babits István 1552, 1560, 1566, 1572, 1577, 1604, 1605 1610, 1614, 1626, 1629, 1635, 1642, 1647, 1650, 1655, 1661, 1664, 1675, 1680, 1712, 1725, 1742, 1753, 1768, 1798, 1800
Babits Mihály 1551, 1565, 1568, 1569, 1571, 1574, 1575, 1590, 1599, 1611, 1618, 1623, 1628, 1648, 1649, 1651, 1673, 1691, 1695, 1698, 1700, 1703, 1707, 1708, 1718, 1720, 1724, 1728, 1751, 1755, 1767, 1766, 1770, 1778, 1779, 1780, 1787, 1790, 1792, 1805, 1812
Babits Mihályné Kelemen Auróra 1560, 1553, 1566, 1567, 1579, 1589, 1601, 1618, 1625, 1637, 1656, 1659, 1660, 1666, 1676, 1679, 1685, 1697, 1744, 1802, 1803, 1806
Babits Mihályné Kelemen Auróra és mások 1549
Babits Sándor 1643, 1716, 1797, 1804
Békássy Elemérné 1587
Békássy Istvánné 1729
Bertalan Mária 1699, 1670
Bró Károly 1597
Buday Dezső 1662, 1696, 1706
Buday László 1686
Dienes Pál 1722, 1758, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811
Dienes Valéria 1687
Fenyő Miksa 1621
Fleischl Pál 1594
Fridrich András 1593
Füst Milán 1570
Gaál Mózes, ifj. 1595, 1598, 1717, 1739, 1741, 1774
Gábor Andor 1801
Galilei-Kör 1775
Giesswein Sándor 1719, 1721
Gönczi Pál 1581
Gyulai Ágost 1644
Halasi Lipót 1749
Halász Gyula 1646
Héczey Erzsébet 1713

Hendel Ödön 1606, 1645, 1759, 1772
Herczeg Ferenc 1799
Hitel Dénes 1631
Hofer Jenő Miklós 1760
Hoffmann Edit 1608, 1738
Horvát Henrik 1609
Ignotus 1559, 1562, 1654
Ismeretlen 1583, 1616, 1677, 1795
Juhász Géza 1786
Juhász Gyula 1665
Kapu Jenő 1781
Kapu Jenőné Halász Gizella 1622, 1781
Kassák Lajos 1796
Kelemen Ilona 1542, 1806
Kelemen Imre 1619
Kelemen Imréné 1761
Kelemen József 1636
Kerékjártó Béla 1633, 1657
Kiss Ernő 1756
Kiss Hermin 1548
Klein, Stefan I. 1747, 1748, 1776, 1788
Komjáthy Aladár 1573, 1582, 1638, 1762, 1765, 1777, 1784
Kosztolányi Dezső 1541
Kovács Dávidné 1596
Kovács László 1600, 1667, 1683, 1689, 1743
Landerer Elza 1726
Lendvai István 1653
Lengyel László 1735
Literarisches Institut Kosmos 1554, 1557, 1564
Márciusi Kör 1658
Márciusi Kör Szervezőbizottsága 1556
Mihó Ernő 1602
Moholy-Nagy László 1693
Móricz Zsigmond 1558
Móricz Zsigmondné Holics Janka 1688
Muskát Béla Könyvnyomdája 1563
A Nyugat 1543, 1544, 1546, 1550, 1678
Pál Erzsébet 1547
Pál Mózes 1603
Polácsi János 1668
Rédey Tivadar 1733
Reichard Piroska 1615
Ritoók Emma 1690, 1692, 1731, 1732
Schell József 1737
Schöpflin Aladár 1584, 1607, 1773
Soltész Juci 1682
Somossi Istvánné 1730
Szabó Ervin 1752, 1754
Szakács Andor 1586
Székely Ferenc 1632
Szentirmai Imre 1705, 1783
Szilasi Móricné 1580, 1681
Szilasi Vilmos 1578, 1640, 1641, 1766
Szini Gyula 1555
Szontagh Ákosné 1723
Szúdy Elemér 1669
Társadalomtudományok Szabad Iskolája 1684, 1694, 1789
Tiszay Andor 1576, 1672
Új Idők 1793
Új Nemzedék 1561
Undi Mariska 1702
Vakokat Gyámolító Országos Egyesület 1745
Zombor és Vidéke 1757
Zsolt Béla 1617, 1663, 1671, 1714, 1715

A LEVELEK CÍMZETTJEI

A számok a levelek sorszámát jelölik.

Athenaeum 1700, 1708
Az Élet 1703
Babits Angyal 1551, 1590, 1623, 1651
Babits István 1551, 1569, 1618, 1724, 1751
Babits Mihály 1541–1550, 1552–1564, 1566, 1567, 1570, 1572, 1573, 1576–1589, 1591–1598, 1600–1610, 1612–1617, 1619–1622, 1624–1627, 1629–1647, 1650, 1652–1659, 1660–1672, 1674–1690, 1692–1694, 1696, 1697, 1699, 1701, 1702, 1704–1706, 1709–1717, 1719, 1721–1723, 1725–1727, 1729–1750, 1752–1754, 1756–1765, 1768, 1769, 1771–1777, 1781–1786, 1788, 1789, 1791, 1793–1804, 1806–1811
Babits Mihályné Kelemen Auróra 1565, 1611, 1770, 1805
Békássy Istvánné 1728
Bertalan Mária 1698
Budapesti Hírlap Szerkesztősége 1649
Buday Dezső 1695, 1707
Füst Milán 1571
Gaál Mózes, ifj. 1812
Giesswein Sándor 1720
Havas Irén 1718
Hendel Ödön 1779
Kelemen Ilona 1673
Kiss Ernő 1755
Klein, Stefan I. 1787
Komjáthy Aladár 1568, 1766, 1767
Kovács László 1599
Móricz Zsigmond 1574, 1575
Osvát Ernő 1780, 1790
Ritoók Emma 1691
Szilasi Vilmos 1628, 1648, 1778
Új Idők 1792

A MŰVEK MUTATÓJA

A számok a lapszámot jelölik.

Ady Endre

Vers
Babits Mihály könyve 177, 246, 393
Emlékezés egy nyár-éjszakára 226

Verseskötet
Szeretném, ha szeretnének 411
Vér és arany 411

Ambrozovics Dezső

Fordítás
Turgenyev, Alexander Ivanov
Apák és fiúk 376

Babits Mihály

Vers
Ady Endrének 243
A „Fiamhoz” 243, 249, 274
A költő életének pusztájáról 157, 379
A szörnyű másnap... 109, 241, 345
Augusztus 157, 242, 379
Az életemet elhibáztam 156, 379
Ballada Iris fátyoláról 114–116, 348
Egy filozófus halálára 303
Fiatal katona 54, 88, 229, 241, 245, 266, 300, 328
Fortissimo 245
Gretna Green 242
Hiszekegy 391
Húsvét előtt 146, 156, 226, 229, 245, 255, 373, 379
Itália 170, 388
Játszottam a kezével 93, 157, 226, 241, 242, 245, 229, 332
Július 157, 242, 379
Kép egy falusi csárdában 19, 245, 266, 273
Két nőver 173, 256, 391
Keserű órán 19, 266, 273
Magamról 109, 241, 245, 266, 345
Miatyánk 18, 19, 23, 39, 43, 53, 229, 240, 241, 243, 269, 271, 272, 276, 289, 293, 299
Miként szélcsöndben a hajó 157, 379
Nel Mezzo... 109, 241, 345
Oly szomorú, hogy oly nehéz megélni 157, 173, 379, 391
Palotai est 156, 379
Prológus 38, 39, 41, 42, 44, 45, 49, 51, 241, 243, 289, 292–294, 297, 299
Recitativ 157, 379
S e zord napokban... 109, 241, 345
Új könyvekre 173, 391
Ünnep 19, 266, 273
Pro Domo 243
Zrínyi Velencében 170, 389

Verseskötet
Herceg, hátha megjön a tél is! 348
Levelek Iris koszorújából 23, 107, 122, 267, 275, 343, 354, 388, 389
Recitativ 143, 145, 146, 154, 155, 160, 163, 166, 170, 173, 177, 179, 226, 246, 255, 370, 372, 376, 378, 381, 382, 384, 386, 388, 391, 393, 396, 416

Fordítás
Baudelaire, Charles
A szökőkút 413
Egy pogány imája 406
Kísértet 406
Spleen 406
Dante Alighieri
Paradicsom 309
Pokol 65, 156, 241, 309, 379, 406
Purgatórium 309
Goethe, Wolfgang Amadeus
A patkányfogó 406
Keats, John
La belle dame sans merci 406, 413
Petronius, Arbiter Gaius
A hitves és a fizetés 406
Richepin, Jean
Oceano Nox 406
Shakespeare, William
A vihar 131, 136, 137, 139, 361, 362, 366, 367, 399
Tennyson, Alfred
Maud 406, 413
The days that are no more 406, 413
Verlaine, Paul
A Clymene 406, 413
Un grand sommeil noir 406, 413
Wilde, Oscar
Ave imperatrix 350
Wordsworth, William
Az álomhoz 406, 413

Fordításkötet
Wilde Oscar verseiből 131, 136, 137, 361, 366, 370

Próza, dráma
A férfi Vörösmarty 133, 363
A gólyakalifa 35, 36, 37, 126, 131, 136, 137, 159, 160, 170, 171, 172, 193, 203, 206, 253, 255, 286, 287, 357, 361, 362, 366, 382, 389, 406, 412, 414
A literátor 413
A Shakespeare ünnephez 257
A veszedelmes világnézet 245
Az ifjú Vörösmarty 133, 363
Barátság 270
B. F. huszárönkéntes, elesett az északi harctéren, 1915. június 69, 90, 229, 239, 245, 291, 312, 329, 378
Curriculum Vitae 226, 228
Gyermekek és háború 229, 240
Itália 245
Kártyavár 69, 76, 77, 88, 89, 93, 133, 245, 253–255, 312, 318, 319, 328, 333, 336, 363
Laodameia 157, 379
Ma, holnap és irodalom 187, 191, 200–202, 256, 399, 405, 411
Mirèio 213, 214, 257, 419
Névtelen sorok 243, 335

Baudelaire, Charles

Vers
Az albatrosz 243

Verseskötet
A romlás virágai 365

Békássy Ferenc

Próza
Browning, az író művész 155, 290, 378
Elmerült sziget 378
Fantáziák és gondolatok 378
Hungarian Poets since 1906 155, 378
Írókról és irodalomról 378

Buday Dezső

Próza
A szenvedő ember 135, 359, 365

Carlyle, Thomas

Próza
Sartor re startus 370

Dostler Gábor

Próza
Relativitás és egy zenei határjelenség 355

Faragó Jenő – Hegedűs Gyula

Dráma
Mindnyájunknak el kell menni 228

Ferenczy József

Próza
A magyar hírlapirodalom 416
Irodalmi dolgozatok 416

Füst Milán

Dráma
Boldogtalanok 28, 254, 279, 280

Gaál Mózes (ifj)

Próza, dráma
A fiatal doktor úr 192, 405
Az idegen 296

Gábor Andor

Dráma
Előre 228

Fordítás
Mistral, Frédéric
Mirèio 213, 214, 419,

Gyóni Géza

Próza
Levél Nyugatra 227

Gyulai Ágost

Verseskötet
Háborús antológia 87, 88, 240, 241, 327

Haldimann, Eva

Fordítás
Babits Mihály
Vaterunser 269

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich

Próza
A szellem fenomenológiája 370
A logika tudománya 370
A tudományok enciklopédiája 370
A jog filozófiájának alapjai 370

Herczeg Ferenc

Próza
Fenn és lenn 419
Mutamur 419

Ignotus

Próza
Háború 229, 240
Spécik 242

Juhász Géza

Vers
A garabontziás 164, 199, 385, 411

Próza
Métely 200, 411

Komjáthy Győző

Verseskötet
Áll a tenger 320

Komjáthy Jenő

Verseskötet
A homályból 78, 320

Kosztolányi Dezső

Fordításkötet
Modern költők 90, 330, 363

Leblanc, Maurice

Próza
Arsén Lupin 180, 397

Macchiavelli, Niccolo

Próza
A fejedelem 370

Maeterlinck, Maurice

Vers
Csönd 114, 348

Dráma
Melanie hercegnő 348

Mann, Thomas

Próza
A varázshegy 390

Mistral, Frédéric

Vers
Mirèio 213, 214, 419

Móricz Zsigmond

Próza, dráma
A Fáklya 282
Átokverte orosz föld 228
Harmatos rózsa 282
Megy a gőzös Szerbiába 228

Oláh Gábor

Próza
Háború és a háborús költészet 227

Rédey Tivadar

Fordítás
Hofmannstahl, Hugo von
Élmény 381

Ritoók Emma

Próza
A szellem kalandorai 254, 356, 357, 380
Egyenes úton – egyedül 356

Sienkievich, Henryk

Próza
Quo Vadis? 89, 328

Szabó Endre

Fordítás
Turgenyev, Alexander Ivanov
Füst 376

Szemere György

Próza
Háború és irodalom 227

Szilasi Vilmos

Próza
Görög derű 251

Szinnyei József

Próza
A magyarság eredete, nyelve és honfoglaláskori műveltsége 355

Turgenyev, Alexander Ivanov

Próza
Apák és fiúk 151, 376
Füst 376

Wells, Herbert George Kent

Próza
Marslakók a földön 90, 330

Whitman, Walt

Vers
To You 369

Wilde, Oscar

Próza
A halászlegény és a lelke 114, 348

Zweig, Stefan

Próza
Búcsú a tegnaptól 228

Zsolt Béla

Verseskötet
Zsolt Béla verseskönyve 238

NÉVMUTATÓ

A számok a lapszámot jelölik.

ÁCS Lipót 58, 304
ADY Endre 40, 135, 177, 201, 226, 241–246, 253, 263, 290, 332, 335, 364, 366, 378, 385, 393, 411, 427, 429
ADY Lajos 242, 335
ÁGOSTON Péter 258, 352
ALEXANDER Bernát 111, 121, 183, 188, 346, 354, 399, 402–403
ALSZEGHY Zsolt 248
AMBROZOVICS Dezső 376
ANDOR József 381
ANDRÉ István 25, 277
ARANY János 65
ARLOW Mária → PÁPÉNÉ ARLOW Mária

B. Dezső → BUDAY Dezső
B. Kálmán → BUDAY Kálmán
BABITS Angyal (Angéla, KISS Istvánné) 12–15, 25, 34, 38–39, 41–46, 53, 61–64, 67–71, 73–76, 79–84, 90, 94, 99, 112–113, 129, 137, 139, 151–152, 161, 164–165, 169, 174, 182, 184, 190, 196, 198–199, 208, 217–218, 230, 237–241, 249, 265–266, 268–269, 277, 285, 288–289, 291–294, 299, 306–308, 310–318, 320, 323–324, 326, 330, 333, 338, 346–348, 353, 360, 366, 376–377, 382–383, 385, 388, 391, 398–399, 403–404, 409–410, 415, 423
BABITS Anna → HALÁSZ Béláné
BABITS István 7, 12, 14–15, 20, 24–27, 29, 32, 34, 39, 42, 45–46, 52–56, 60, 62–64, 67, 72, 74–75, 80, 83–86, 90, 93–94, 96, 99–101, 103–105, 112–113, 117, 119–122, 129, 140, 144, 148–150, 161, 166–168, 175, 178, 188, 192, 210–212, 215–216, 218, 226, 229–233, 237–239, 244–245, 249, 262, 267, 268, 273–274, 276–281, 283–285, 289, 292, 294, 299, 301–302, 305–308, 310–312, 314–316, 318, 321–327, 329, 331–333, 335, 338–339, 341–343, 347–348, 350, 352–354, 360, 366, 368, 371, 375, 377, 383, 385–386, 388, 391–394, 400–405, 410, 415, 417–423, 427–428
BABITS Konstancia (Stanci néni) 7, 69–70, 262, 312–314
BABITS Mihály, id. 230
BABITS Mihályné KELEMEN Auróra 12, 15, 20–21, 24–26, 34, 42–45, 52–53, 61, 67, 69, 71, 81–82, 95, 97, 99–100, 105, 113,

117, 120, 129, 151, 161, 168–169, 174, 182, 186, 189, 214–218, 230, 235, 239–240, 249, 252, 254, 265, 267–268, 273, 276–278, 285, 292, 294, 299, 306–307, 310, 312, 314, 321, 323–324, 333–334, 336–338, 341–342, 346–347, 349, 353–354, 359–360, 376, 382–383, 385, 387–388, 391, 393, 398–399, 401, 403, 409–410, 420–423
BABITS Mihályné TANNER Ilona → TÖRÖK Sophie
BABITS Olga 230
BABITS Rozália → DÖRNYEI Ferencné
BABITS Sándor, id. 268
BABITS Sándor, ifj, 15, 86, 212, 268, 326, 419
BABITS Sándorné, id., GROSZBAUER Erzsébet 268
BABITS Sándorné, ifj., KERESZTES Ilona 15, 268, 327
BABUS, BM ismerőse 209
BADICS Ferenc 244
BALÁZS Béla 345
BÁLINT Lajos 177, 377, 393
BARTA Lajos 69, 254, 312
BAUDELAIRE, Charles 135, 201, 205, 243, 255, 365, 413
BAUM Ilona 170
BÉKÁSSY Elemérné 40–41, 239, 290–291, 429
BÉKÁSSY Ferenc 40, 229, 238–239, 290, 378, 429
BÉKÁSSY István 238–239, 429
BÉKÁSSY Istvánné 153–155, 238, 290, 377–378, 429
BÉKESSY Anna → BUDAY Kálmánné BÉKESSY Anna 299
Béla hadnagy, ifj. Gaál Mózes ismerőse 192, 405
BELIA György 272, 282, 355, 427, 429
BENEDEK Marcell 415
BENEŠ, Edvard 225
BERTALAN Mária 108, 130, 344, 360
BETHMANN HOLLWEG, Theobald Theodor Fridrich Alfred von 140, 368
BEZERÉDJ Emma → BÉKÁSSY Istvánné
BEZERÉDY család 162, 312, 383
BEZERÉDY Pál 68, 312
BÍRÓ Lajos 246, 252–253, 258, 406
BLOCH, Ernst 357
BODRI Ferenc 357, 428
BORISKA, feltehetőleg a Szilasi-család tagja 84, 325
BORONYÁK Rita 287, 428
BOROS Ferenc 58, 250, 304, 381
BOROS Nepomuk János 58
BORSOS József 58, 250, 304
BORSOS Márton 304
BÖCKLIN, Arnold 343
BRAHMSTADT, Franz 323
BRASSAI → HALÁSZ Gyula
BRÓ Károly 50, 297
BROWNING, Robert 155, 290
BRUDERMANN Rudolf 317
BRUSZILOV, Alekszej Alekszejevics 237, 405
BUDA Attila 229, 231–237, 259, 333, 367, 388, 391, 402, 418, 421, 427–428
BUDAY Béla 354
BUDAY Dezső (Dedi) 81, 102,

127–128, 135, 244, 322, 340, 354, 358–359, 364–365
BUDAY Jolán 354
BUDAY Kálmán 53, 299, 352
BUDAY Kálmánné BÉKESSY Anna 300
BUDAY Klára 354, 376
BUDAY László 46, 122, 231, 294–295, 354
BUDAY Margit 354
BUDAY Mária → CSEMEZ Józsefné
BUDAY Tekla 354
BUNT, Julius 228, 240, 328
BURNS, Robert 370

CARLYLE, Thomas 143, 370
CZEIZEL Endre 230, 428–429
CZIMMER Károly 32, 284

CSAJKOVSZKIJ, Pjotr Iljics 66, 310
CSANAK Dóra, F. 429
CSÁSZÁR Elemér 351
CSEHOV, Anton Pavlovics 90, 329
CSEMEZ Józsefné BUDAY Mária 120, 353–354
CSÉVE Anna 427
CSISZÁR Mirella 310, 403, 428
CSOKONAI VITÉZ Mihály 65, 209

DALMA, BM útitársa 32, 284
DÁNIEL Arnold 393
DANTE, Alighieri 65–66, 109, 248, 309, 370, 379, 406
DÉVAI (DOSTLER) Gábor 123, 355
DIENES Barna 201, 242, 384, 411
DIENES Gedeon 34, 147, 285, 374
DIENES Kató (Katóka) 220, 384, 425
DIENES Pál 147, 178, 180, 218–221, 247–248, 251, 257, 285, 343, 352, 354–355, 374, 395–397, 411, 423–426
DIENES (GEIGER) Valéria (Vali, Valli) 34, 71, 73, 76, 100, 105, 123, 132, 169, 216, 247, 251, 257, 285, 314–315, 318, 338, 342–343, 352, 355, 362, 388, 421, 428
DIENES Zoltán 401
DIENESÉK (Dienes Pál, Valéria és Gedeon) 106, 119, 123, 187, 248, 251–252, 343, 352–353, 355, 374, 384, 392, 401, 430
DOYLE, Sir Arthur Conan 8–9, 38, 262–264, 288
DÖRNYEI Ferenc (Feri bácsi) 61, 307
DÖRNYEI Ferencné BABITS Rozália (Róza néni) 34, 62, 285, 307
DRAGITS Imre (Drágics, Dragics) 14, 46, 152, 169, 267, 294, 377, 388
DUTKA Ákos 366

ÉDER Zoltán 241–244, 248–249, 252, 268, 328, 332, 423, 427–428
ENDRŐDI Sándor 244
ESZTERHÁZY Imre, gr. 386
ETTA, BM-nek szóló olvasói levél írója 37, 288

FALUS Elek 246
FARAGÓ Jenő 228
FEKETE, BM mindenese, múzeumi altiszt 168, 253, 388
FENYŐ Miksa 9, 69, 239, 254, 263, 312
Ferenc Ferdinánd, HABSBURG-LOTHARINGIAI, fhg 225

Ferenc József, I., osztrák császár, magyar király 227, 423
FERENCZI Zoltán 244
FERENCZY József 209, 416
FERENCZY Károly 344
FLEISCHL Pál 47–48, 295–296
FODOR József 415
FODOR Tünde 2–4, 223–259, 415
FORD, Ford Madox 238
FÖLDI Mihály 262
FREUD, Sigmund 178, 394
FRIDRICH András 46–47, 238, 295, 368
FRIED, a Galilei-kör megbízottja 193
FROMMER Rudolfné 169, 388
FÜST Milán 28–29, 254, 256, 279–280

GAÁL Mózes, id. 247–248, 251–252, 277, 401
GAÁL Mózes, ifj. 48, 50, 145, 164–166, 187, 192, 221, 237, 250, 252, 296, 298, 372, 384, 386, 401, 405, 426
GÁBOR Andor 213–214, 228, 257, 420
GÁL István 245, 427–428
GEIGER Edit (Geyger) 73, 169, 315, 388
GEIGER Valéria → DIENES Valéria
GERGELY Jenő 225, 428
GHICKMANN, A. L. 177, 393
GIESSWEIN Sándor 146–147, 373–374
GOETHE, Johann Wolfgang von 370
GÓTH Sándor 262
GÖMÖRI Jenő Tamás 361
GÖNCZI Pál 35–36, 253, 286
GÖNCZY Jenő (Göncy) 75, 318
GRÓSZ Jenő 183, 185, 398

GYENES György 429
GYÓNI Géza 227, 241–242, 244
GYULAI Ágost 87–88, 228, 240–241, 327, 428
Gyuri, Hendel Ödön közeli hozzátartozója 191, 404
Gyuszi, ifj. Gaál Mózes ismerőse 192, 405

HALASI Lipót 173, 390–391
HALÁSZ Béláné BABITS Anna (Anna néni) 7, 15, 61–63, 71, 230, 235, 240, 262, 268, 307–308, 311, 313–314
HALÁSZ Gizella → KAPU Jenőné HALÁSZ Gizella
HALÁSZ Gyula (BRASSAI) 89–90, 239, 251, 328–329
HALDIMANN, Eva 269
HARGITTAY Emil 430
HARKÁNYI Endre 353
HARMATI Lídia 429
HATVANY Lajos, br. 57, 227, 246, 303, 429
HATVANY-DEUTSCH Sándor 303
HAUFF, Wilhelm 286–287
HAVAS Irén 8–9, 146, 262–263, 372
HÉCZEY Erzsébet 141–142, 368–369
HEGEDŰS Gyula 228
HEGEL, Georg Wilhelm Friedrich 143, 370
HEIDEGGER, Martin 284
HÉJJAS Iván 322
HENDEL Ödön 57–58, 88, 180,

191, 194–195, 250, 254, 302, 328, 397, 404, 407–408
HERCEGH dr., orvos 44
HERCZEG Ferenc 212, 244–245, 264, 289, 294, 351, 415, 418–419
HERCZEG Gyula 294
HERCZEG Mihály 335–336
HICKMANN → GHICKMANN
HINDENBURG, Paul von 21, 267, 274
HITEL Dénes 77, 254, 318–319
HITEL Márton 319
HOFER Jenő Miklós 181, 397
HOFFMANN Edit 58–59, 163, 250, 253, 303–305, 384
HOFFMANN Mária → RÉDEY Tivadarné HOFFMANN Mária
HOFMANNSTHAL, Hugo von 159, 381
HOLLWEG → BETHMANN Hollweg
HORVÁT Henrik 58–59, 135, 255, 304–305, 364–365, 385
HORVÁTH Ignác → HORVÁT Henrik
HÖLDERLIN, Johann Christian Friedrich 370
HUNGARICUS → BUDAY Dezső
HUSSERL, Edmund 284

IGNOTUS (VEIGELSBERG Hugó) 8–9, 20, 22, 26, 45, 96, 229, 240, 243, 262–263, 273, 275, 278, 294, 334–335, 366, 393
ILLÉS Béla 17, 99, 271, 337
ILLYÉS Gyula 427
IZSÁK Lajos 225, 428

JÁSZI Aliz, MADZSAR Józsefné 247
JÁSZI Oszkár 187, 246–247, 252–253, 258, 291, 325, 352, 393
JÓKAI Mór 351, 364
JUHÁSZ Géza 164, 199, 202, 257, 384–385, 411–412
JUHÁSZ Gyula 104–105, 244, 250, 341–342, 427, 429

KADLECOVITS Géza 328, 429
KANT, Immanuel 346
KAPU Jenő 61, 63, 117, 195, 307–308, 409
KAPU Jenőné HALÁSZ Gizella (Gizi) 61, 69–71, 117, 195, 240, 307, 312–314, 349, 408–409
KARDOS Pál 246, 257, 289, 429
KARINTHY Frigyes 246, 253, 256, 367
KASSÁK Lajos 209–210, 256, 401, 415–416
KATONA Sándor 393
KAZINCZY Ferenc 160
KEATS, John 255, 413
KELEMEN Béla 91
KELEMEN Brigitta → id. KISS Ernőné
KELEMEN Gizella (Lincike, Lici) 29, 111, 151, 281, 346, 376
KELEMEN Ilona (Nenne) 7, 13, 53, 62, 71, 88, 111, 182, 217–218, 261–262, 265, 292, 299, 307, 345–346, 398, 423
KELEMEN Imre (Bimbis) 7, 12, 15, 29, 68, 71, 85, 90, 101, 104, 111, 121, 149, 152, 161, 174, 177, 182, 190, 196, 210, 215, 262, 269, 281, 314, 326, 329,

341, 346, 354, 368, 375, 377, 383, 391, 393, 398, 404, 409, 417, 421–422
KELEMEN Imréné WEININGER Gizella (Gizi néni) 12, 111, 113, 129, 168, 182, 199, 265, 346, 348, 411, 346, 348, 360, 388, 398, 411, 421
KELEMEN József 81, 322
KELEMEN Mihály (Miska bácsi) 43–45, 293–294
KELEMEN Tekla 353–354
KELEVÉZ Ágnes 427
KELLER, Gottfried 257
KERÉKJÁRTÓ Béla 78, 97–98, 101, 297, 319–320, 336–337
KERÉKJÁRTÓ Gyula 297
KERÉNYI György 123, 355
KÉRI Pál 366
KÉSMÁRKY István 81, 322
KIRÁLY István 228, 429
KIS Béla 247
KISS Arthur 363
KISS Ernő, id. 277
KISS Ernő, ifj. 164–165, 178–179, 277, 315, 371, 385, 395–396
KISS Ernőné, id., KELEMEN Brigitta 277
KISS Erzsébet (Böske, Erzsi) 73, 242, 315
KISS Hermin 11–12, 264
KISS István (Pista) 25, 265, 277, 371
KISS Istvánné BABITS Angyal → BABITS Angyal
KISS József 381
KISS Margit (Margitka) 165, 385, 395
KLEIN, dr., Literarisches Institut Kosmos Kft. munkatársa 16, 269
KLEIN Ármin 263
KLEIN, Stefan Isidor 171–172, 193, 203–204, 255–263, 389–390, 406
KLIMA Lajos 430
KOMJÁTHY Aladár (Ali) 21, 25, 27, 29–30, 32, 36, 39, 42, 46, 48, 53–54, 56, 60, 64, 68, 70, 72–75, 79–80, 82–84, 91, 93–94, 96, 98, 100–101, 103, 112, 119, 121, 129, 140, 145, 149–150, 152, 161–162, 165, 167–168, 176–177, 183–187, 194, 198, 199, 216, 218, 220, 228, 232, 235, 243, 246, 249–250, 253, 256, 274, 277–279, 281, 284, 287, 289, 292, 295–296, 300–303, 306, 308, 312–313, 315–317, 320–321, 323–325, 331, 333–335, 337–338, 340–341, 343–344, 347, 350, 352, 354, 360, 368, 372, 376–377, 383, 385–387, 393, 398, 400–401, 404–407, 410–411, 421, 424–426
KOMJÁTHY Géza 278
KOMJÁTHY Győző 78, 319–320
KOMJÁTHY Gyuláné 83, 323
KOMJÁTHY Jenő 319–320
KOMJÁTHY László 83, 323
KORNFELD Móric 245
KORNIS Gyula 351
KOSZTOLÁNYI Dezső 7, 90, 246, 256, 261, 330, 363, 378, 427
KOVÁCS Dávidné NAGY Lujza 49, 138, 296–297, 299, 367, 430
KOVÁCS László 49, 51–52, 63, 68, 106, 119, 124, 167, 226, 238,

244, 262, 297–299, 308, 311, 342–343, 351–352, 356, 387
KŐRÖSFŐI-KRIESCH Aladár 41, 291
KŐRÖSSY Albert 247
KÖVI Ádám 269, 272, 276, 326
KRAMOLIN Gyula 21, 274
KRISZTICS Alexander 378
KRÚDY Gyula 243, 256
KRÜZSEY Erzsike 244
KUNFY család 79, 249
KURDI Lujza 128, 359

Lali, Babits-család ismerőse 12, 265
LANDERER Artúrné 151, 376
LANDERER Elza 73, 151, 316, 376
LEBLANC, Maurice 397
LEOPOLD Lajos 353
LESZNAI Anna (MOSCOVITZ Amália, Máli) 59, 220, 305, 425
LASK, Emil 303
LECONTE DE LISLE, Charles Marie René 257
LEIBNIZ, Gottfried Wilhelm 91, 330, 339
LENDVAI István 95, 244, 334
LENGYEL László 160, 382
LENGYEL Menyhért 246
Leó pápa, XII., pápa 88, 328
LITVÁN György 429
LUKÁCS Kornél 99, 337

MACHIAVELLI, Niccolò 143
MACZKÓ György 237, 417
MADZSAR család 41
MADZSAR József 41, 239, 247, 252, 290–291, 374
MAETERLINCK, Maurice 114, 348
MALONYAY Dezső 244
MÁRAI Sándor 389
Mária, feltehetőleg a Szilasi-család tagja 84, 325
Mária Terézia, magyar és cseh királynő, német-római császárnő 386
Mariska, Komjáthy Aladár ismerőse 82, 323
MÁRKUS László 22, 274
MASARYK, Tomáš 225
MAYNARD, John (Lord KEYNES) 238
MEISTER Imre 219, 424
MELCZER Tibor 427
MIHÓ Ernő 53–54, 241, 300
MILOTAY István 22, 274
MISTRAL, Frédéric 257, 420
MIXICH Lajos 245, 249, 423
MOHOLY-NAGY László 126, 357–358, 428–429
MOLNÁR Ferenc 227
MONTAG Irma 47, 296
MÓRA Ferenc 244
MÓRICZ Virág 272, 355, 427, 429
MÓRICZ Zsigmond 19, 31, 54, 123, 142, 193, 228, 240, 257, 272–273, 282–283, 355, 366, 371, 412, 427, 429
MÓRICZ Zsigmondné HOLICS Janka (Eugénia) 123, 282–283, 355
MOSKOVITZ Geyza 425
MURILLO, Bartolomé Esteban 346
MUSKÁT Béla 23, 275
MÜHLEN, Hermynia zur 256
MÜLLER, Georg 390
MÜLLER, Paul 410

NAGY László →
MOHOLY-NAGY László
NAGY Sz. Péter 429
NAGY Sándor 41, 291, 378
NEGRI, Ada 257
NEMÉNYI Imre 174, 391
NEMESKÉRI Erika 427
NÉMETH Attila 429
Nenne → KELEMEN Ilona
NIKODEMUSZ Antal 75, 317

OBLAT Károly 396
OLÁH Gábor 164, 227, 385
OSVÁT Ernő 195, 205, 263, 408, 413

PÁL Erzsébet 10–11, 264–265
PÁL Mózes 54, 300–301
PAP Gyuláné SZENTKERESZTY Jolán 138, 367
PÁPÉNÉ ARLOW Mária 68, 249, 311, 313
Papi, ifj. GAÁL Mózes ismerőse 192, 405
PAPP Mária 427
PARTOS Adél 151, 376
PEKÁR Gyula 335, 351
PÉTER János 393
PETHES Nóra 428
PETŐFI Sándor 351
Pius, VI., pápa
PLATÓN 251, 264
POLÁCSI János 107, 343
POLÁNYI Károly 258, 363
PRINCIP, Gavrilo 225
PUCCINI, Giacomo 300
PURJESZ Lajos 377

RAÁCZ Innocencia 293
RÁBA György 243, 246, 332, 429
RÁDICS Károly 282, 429
RÁKOSI Jenő 95, 241–243, 332, 334, 336, 385
RANSCHBURG Pál 24–26, 63, 230, 277–278, 308
RANSCHBURG Viktor 254, 361
RÁTKAY, Hofer Jenő Miklós barátja 181, 397
RECHNER Henry 219, 424
RÉDEY Tivadar 159, 250, 304, 380–381
RÉDEY Tivadarné HOFFMANN Mária 304, 380, 384
REICHARD Piroska 59, 64, 250, 305, 308, 384
RÉVÉSZ Ilus 242
RIHMER Zoltán 429
RIPPL-RÓNAI József 234
RITOÓK Emma 124–126, 157–158, 254, 356–357, 379–380
ROLLAND, Roman 153
RÓNAI Zoltán 119–120, 127, 258, 353, 358
ROSETTI, Dante Gabriel 205, 414
ROSTI Magdolna →
BÉKÁSSY Istvánné
ROZSICS István 429
ROZVÁNYI Vilmos 160, 246, 382
RUBINSTEIN, Anton 310

SÁLI Erika 428
SCHELL József, br. 161–163, 165, 383, 385
SCHELLING, Friedrich Wilhelm Joseph von 370
SCHOPENHAUER, Arthur 180, 397
SCHÖPFLIN Aladár 37, 57–58, 191, 246, 253, 256, 288, 303, 404–405
SEY Oszkár 56, 302

SHAKESPEARE, William 131, 136–137, 139, 255, 257, 361–362, 366–367, 399
SIENKIEWICZ, Henryk 89, 328
SINA György, br. 319
SINA Simon, br. 76, 318–319
SIPOS Lajos 228–230, 241, 243–247, 259, 285, 290–291, 302, 328, 344, 357–358, 427–429
SOLRIN, Giorgio Niccolo 239
SOLTÉSZ Juci 118, 351
SOMLÓ Bódog 258, 352
SOMOGYI Ágnes, W. 427
SOMOGYI Sándor 17, 271
SOMOSSI Istvánné 156–157, 379
SPINOZA, Baruch 346
STAMPFEL Károly 176, 376, 379
ŠTEFANIK, Milan R. 225
STORM, Theodor 257
STRASSER István 366
SUDA János 319

SZABÓ Endre 376
SZABÓ Ervin 175, 178, 187, 239, 246–247, 252, 290–291, 392–393, 395, 400–401, 428–429
SZABÓ László → TÁPAY SZABÓ László
SZABÓ Lőrinc 253, 384
SZABÓ Tivadar 27, 32, 232, 278, 284
SZAKÁCS Andor 40, 289–290
SZÁLLÁSI Árpád 429
SZEIDL Jenő 50, 297
SZÉKELY Ferenc 77–78, 319, 366
SZÉKELYHIDY Ferenc 366
SZEKFŰ Gyula 343
SZEMERE György 227
SZEMERE Sándorné 38, 288
SZENDE Pál 393
SZENDREI János 58, 304
SZENTES Éva 430
SZENTIRMAI Imre 134, 197, 238, 364, 409–410
SZENTIVÁNYI Gyula 58, 304
SZÉP Ernő 244, 256
SZILASI Móricné 35, 118, 286, 350
SZILASI Vilmos (Szilasy, Szilassi) 33, 35, 39, 45, 47, 73–74, 84–85, 92, 92, 118, 185–186, 189, 194, 199, 244, 251–252, 284, 286, 289, 292, 294, 296, 316, 324, 325, 331, 351, 400, 401, 403, 407, 411, 428
SZINI Gyula 17, 256, 270
SZINNYEI József 355
SZITOVSZKY János 58
SZONTAGH Ákosné 148, 375
SZŐKE Mária 427
SZÚDY Elemér 107, 250, 344
SZÜCS László 429

TÁBORY Elemér 37
TANNER Ilona → TÖRÖK Sophie
TÁPAY SZABÓ László 132–134, 255, 363–364
TARNAY Ilona 38–39, 241, 289, 292–293
TÉGLÁS János 242, 283, 297, 318, 332, 355, 396, 424–426, 430
TENNYSON, Alfred 255, 413
THÖKÖLY Imre 330
TISZA István 225, 419
TISZAY Andor 32, 110, 281, 297, 345
TISZAY Béla 110
TOLSZTOJ, Lev Nyikolajevics 340
TOPOLAY Ágnes 2–4, 223–259

TORMAY Cécile 59, 305
TÓTH Máté 259, 428
TÖRÖK Sophie (BABITS Mihályné TANNER Ilona) 253, 334, 395, 425, 428, 430
TÖTTŐS Gábor 428
TURGENYEV, Ivan Szergejevics 151, 376

UGRÓ Gyula, D. 54, 300
UNDI Mariska 132, 362

VÁRADY Antal 244
VARASDY Lajos 367
VASZARY Kolos 386
VENDEL MOHAY Lajosné 310, 403, 428
VERLAINE, Paul 205, 255, 257, 413
VERNE, Jules 231
VERŐ Márta 85, 325
VEZÉR Erzsébet 356
VIGAND → WIGAND János
VILCSEK Andrea 428
VÖRÖSMARTY Mihály 119, 127, 258, 353, 358, 363

WELLES, Orson 330
WELLS, Herbert George 90, 330
WELSHET, Jane Baillie 370
WIGAND János (Vigand, Wiegand) 68, 79, 162, 249, 312, 320, 383
WILDE, Oscar 114, 131, 136, 255, 348–349, 361, 366, 370
WITTGENSTEIN, Ludwig 238
WHITMANN, Walt 141, 369
WOLF, szekszárdi milliomos 79
WOLFNER József 207, 244, 415
WOOLF, Leonard 238
WOOLF, Virginia 238
WORDSWORTH, William 205, 255, 413

ZALAI Béla 356–357
ZRÍNYI Miklós 239
ZWEIG, Stefan 228

ZSOLDOS Sándor 427
ZSOLT Béla 66, 103, 109–110, 142–144, 238, 257, 309–310, 340–341, 344–345, 369–371, 429

TARTALOM

LEVELEK 5
JEGYZETEK 223
Babits Mihály levelezése 1914–1916 225
A háború 227
Babits István katonaévei 230
A szekszárdi élet 239
Babits háborúellenes tevékenysége 240
A Dunántúli-ügy 241
Babits a tisztviselőtelepi gimnáziumban 247
Az itthon maradt barátok 249
Babits lakásai 252
A gólyakalifa, Kártyavár 253
Babits művei idegen nyelven 255
Babits tanulmányai 1914–1916 között 256
Babits, az előadó 257
Jegyzetek a levelekről 261
Szakirodalmi rövidítések jegyzéke 427

MUTATÓK
Levélmutató 433
A levelek írói 448
A levelek címzettjei 450
A művek mutatója 451
Névmutató 457

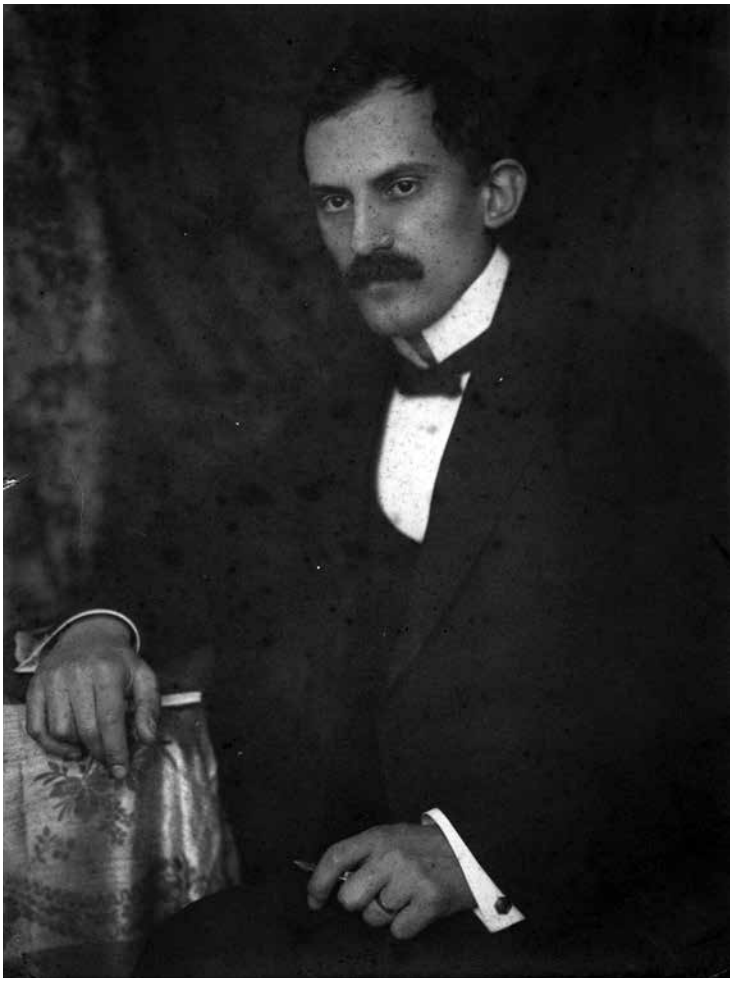

Babits Mihály 1914-ben

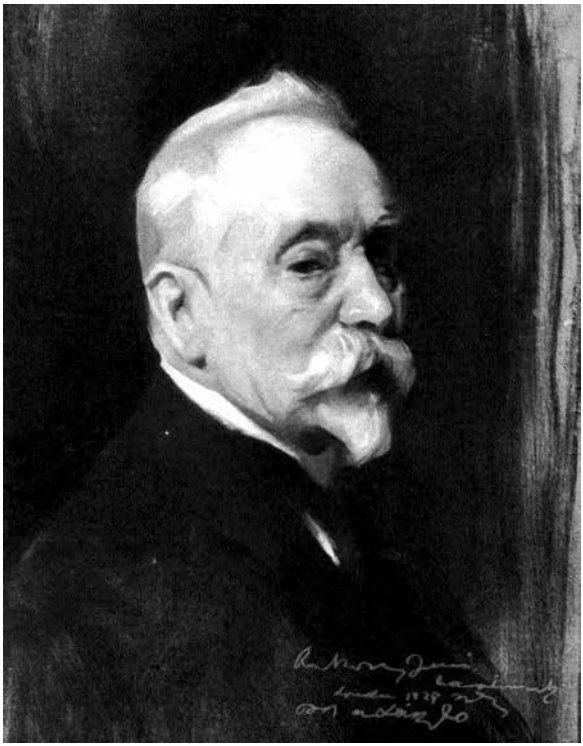

Rákosi Jenő portréja

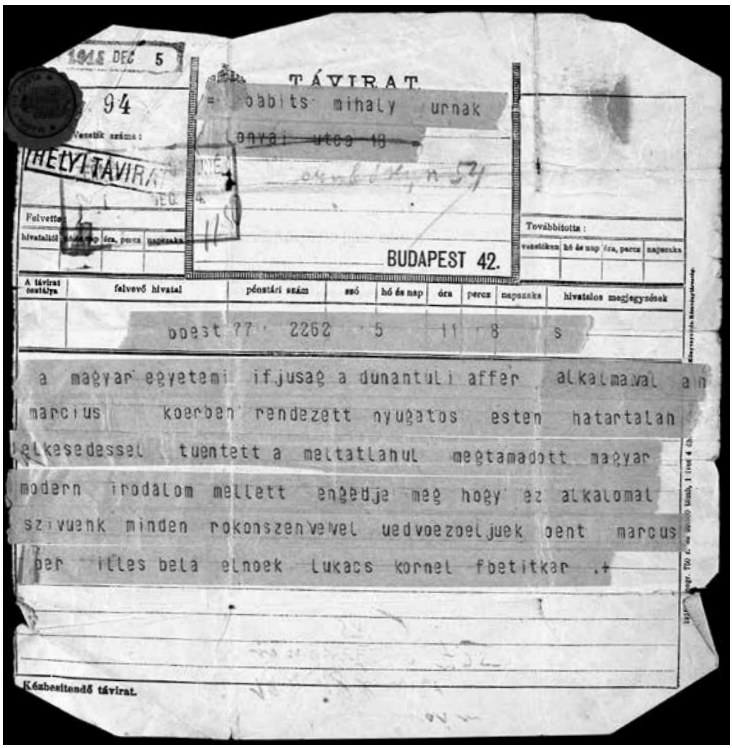

1915 DEC 5

94

Vezetik száma:

HELYI TÁVIRAT

DEC 4

Felvette

hivatalból | hó és nap | óra, perc | napszaka

TÁVIRAT

babits mihaly urnak

onyai utca 18

BUDAPEST 42.

Továbbította:

vezetéken | hó és nap | óra, perc | napszaka

A távirat osztálya	felvevő hivatal	pénztári szám	szó	hó és nap	óra	perc	napszaka	hivatalos megjegyzések
	bpest	77	2262	5	11	8	s	

a magyar egyetemi ifjusag a dunantuli affer alkalmaval an marcius koerben rendezett nyugatos esten hatartalan elkesedessel tuentett a meltatlanul megtamadott magyar modern irodalom mellett engedje meg hogy ez alkalomal szivuenk minden rokonszenvevel uedvoezoeljuek bent marcus per illes bela elnoek lukacs kornel fbetitkar .+

Kézbesitendő távirat.

A Márciusi kör távirata

Háborús propagandalap 1.

Háborús propagandalap 2.

Reichenbergi képeslap 1.

Reichenbergi képeslap 2.

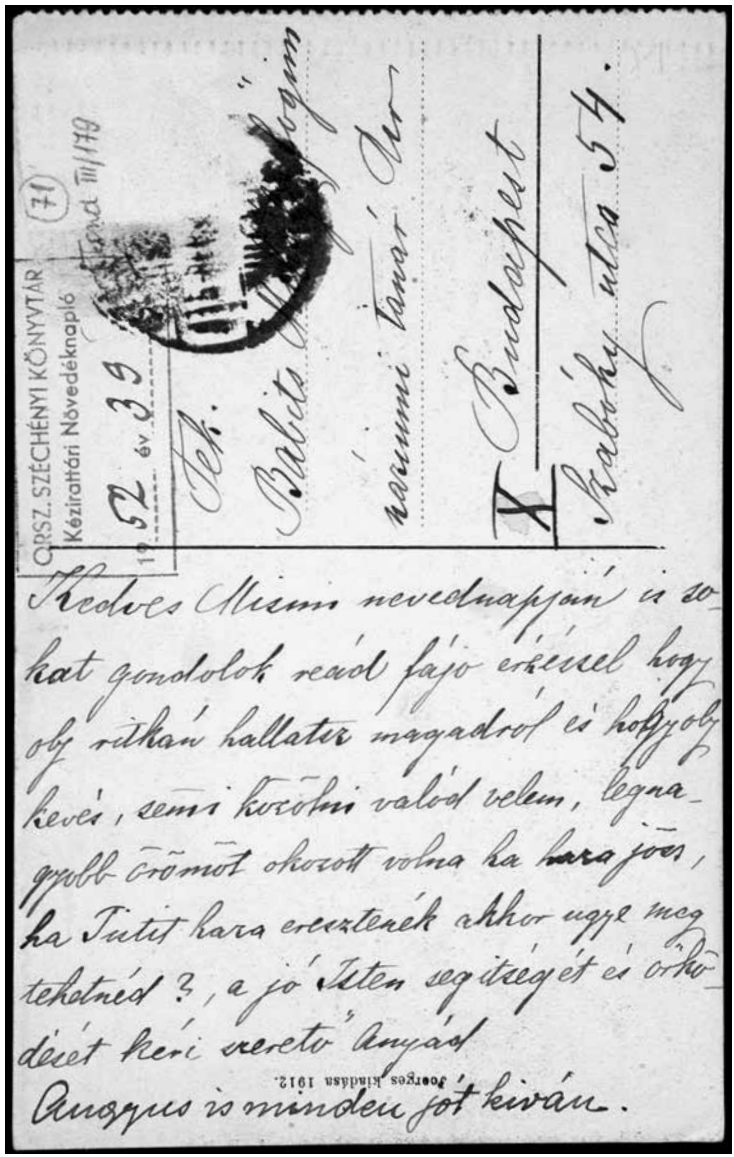

ORSZ. SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
Kézirattári Növedéknapló
1952 év 39
Tesz. III/179
(71)

Tek.
Babits Mihály Úrnak
nézimi tanár Úr
X Budapest
Szabóky utca 54.

Kedves Mismi nevednapján is sokat gondolok reád fájó érzéssel hogy oly ritkán hallatsz magadról és hogy oly kevés, semi közölni valód velem, legnagyobb örömöt okozott volna ha haza jöss, ha Tutit haza eresztenék akkor ugye meg tehetnéd?, a jó Isten segitségét és örködését kéri szerető Anyád

Augyus is minden jót kiván.

Joerges kiadása 1912.

Névnapi üdvözlet

(A)

Ferd. Hess' Hotel „König von Ungarn"

Wien, I., Schulerstrasse 10 (nächst dem Stefansdom).

TELEPHON Nr. 860. TELEPHON Nr. 860.

Moderner Komfort, elektr. Licht, Bäder, Lesesalon, Restaurant, bestrenommierte Küche. Pensions-Arrangements. Festsaal für Hochzeiten und Banketts.

Weinhandlung. Man bittet, Preisblatt für den Versand zu verlangen.

Gleichfalls unter persönlicher Leitung desselben Besitzers Ferd. Hess' Hotel „Österreichischer Hof" Wien, I., Fleischmarkt 10.

Hochwohlgeboren Herrn / Frau Herrn Babitz

Nr. 22 25

Personenzahl 3

Es wird höflichst ersucht, die Rechnungen alle acht Tage zu begleichen. Etwaige Reklamationen oder Beschwerden bitte ich an mich selbst zu richten.

		Kronenwährung	
LOGIS vom 28. bis 30. Juli 15.	2 TAGE (jours) à	9.–	18.–
Für elektrisches Licht und Service wird nichts berechnet / On ne compte rien pour éclairage et service	2 Tage N:22	6.–	12.–
HILFSBETT / Lit supplément			
FRÜHSTÜCK / Déjeuners			
SPEISEN / Diners et Soupers			
GETRÄNKE / Boissons			
BÄDER / Bains			
HEIZUNG / Chauffage			
		K 30.–	

Pour acquit
pr. FERD. HESS
der Zimmer-Oberkellner

Hochachtungsvoll **FERD. HESS.**

Folgende **auswärtige Hotels** bestens empfohlen:

SALZBURG: Hotel Österreichischer Hof
MÜNCHEN: Hotel Englischer Hof
PRAG: Hotel de Saxe
DRESDEN: Palast Hotel Weber
SEMMERING: Hotel Panhans
GRAZ: Grand Hotel Wiesler
BUDAPEST: Hotel Königin von England
BUKAREST: Hotel de Boulevard

M. SALZER IN WIEN.

Babits Mihály bécsi szállodaszámlája

LITERARISCHES INSTITUT
KOSMOS
GESELLSCHAFT M.B.H.
WIEN,
III/2. WEISSGÄRBERLÄNDE 44-46

LEIPZIG, KÖNIGSSTRASSE 9/11.

BUDAPEST, VIHAJÓS UTCZA 23 SZ. I. EM.

POLIO ..... Bei Korrespondenzen und Zahlungen gefl. anzuführen.

KORRESP.-NR. .....

WIEN ..... 7. November 1914.

Wohlgeboren

Herrn Babics Mihaly,

Budapest.

Wir bestätigen den Empfang Ihres gesch. Schreibens vom 6.ds.Mts. und sind mit dem Inhalte desselben einverstanden. Das vereinbarte Honorar von K. 100.- werden wir Ihnen nach Empfang des Gedichtes überweisen. Wir bitten Si- uns gleichzeitig mit der Uebersendung des Gedichtes zu bestätigen, dass Sie uns die volle und unbeschränkte Ausübung des Urneberrechtes an diesem Gedichte übertragen.

Hochachtungsvoll

LITERARISCHES INSTITUT KOSMOS
Gesellschaft m. b. H.

A Literarisches Institut Kosmos levele

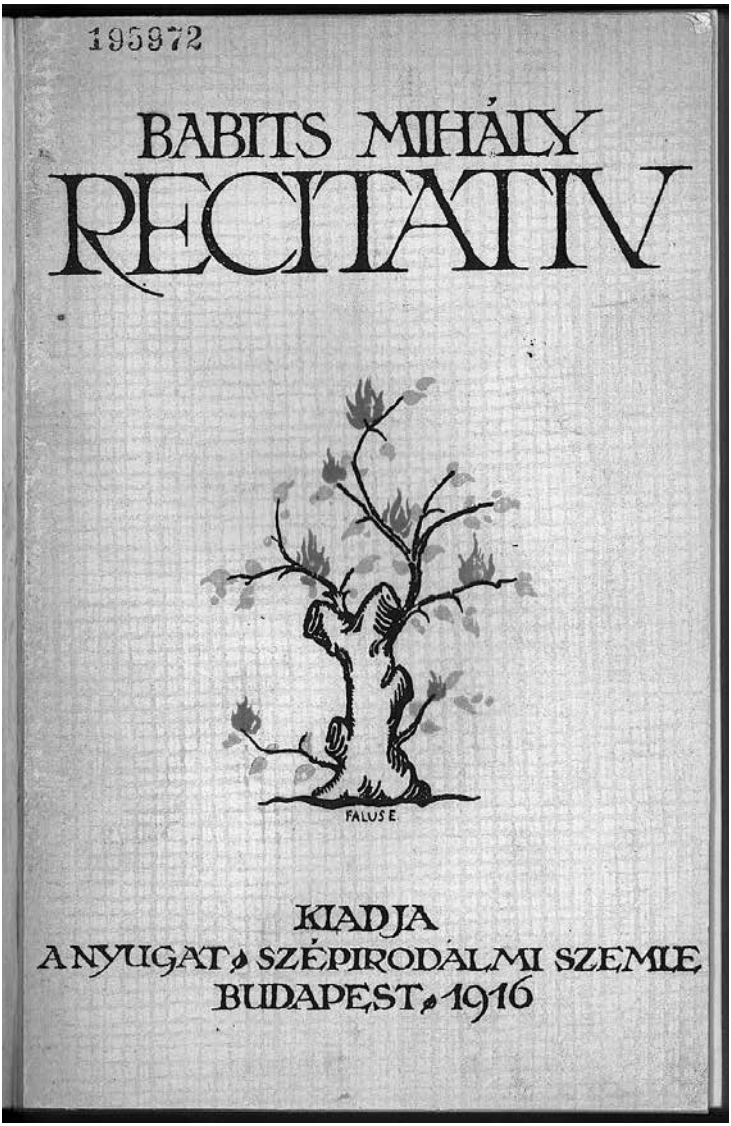

A Recitatív címoldala

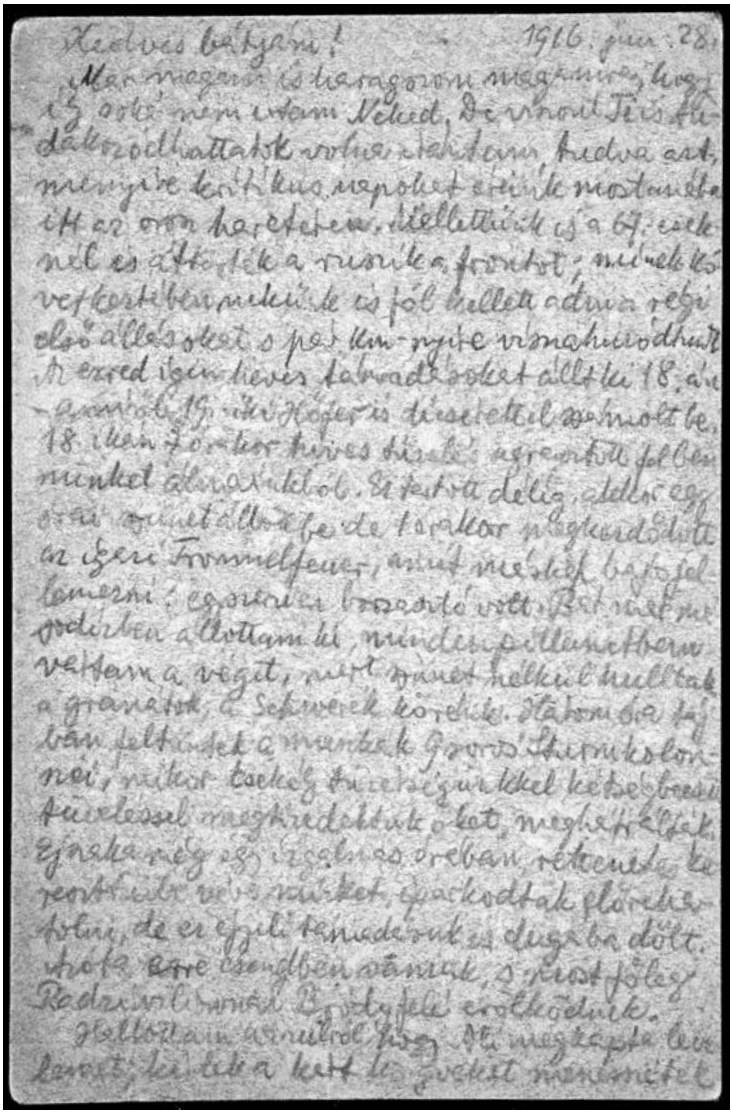

Kedves bátyám! 1916. jun. 28.

Már magam is haragszom magamra, hogy
ily sokáig nem írtam Neked. De vissont Te is tu-
dakozódhattatok volna irántam, tudva azt,
mennyire kritikus napokat érünk most ná-
ba itt az orosz háretéren. Mellettünk is a 67. ezek-
nél is áttörték a ruszik a frontot; minek kö-
vetkeztében nekünk is fél kellett adnia régi
első állásokat s pár km-nyire visnahuzódtunk.
Az ezred igen heves támadásokat állt ki 18. án
-annál 19. iki Höfer is dicsérettel számolt be.
18. ikán 7 órakor hives tüzelés ugrasztott fel ben-
minket álmainkból. Ez tartott délig, akkor egy
órai szünet állott be de 1 órakor megkezdődött
az igazi Trommelfeuer, amit másképp bajos jel-
lemezni; egyszerre az borsasztó volt. Bár mint mé-
sodízben állottam ki, minden pillanatban
vártam a végit, mert szünet nélkül hullták
a granátok, a Schwerek köréink. Három óra táj-
ban feltüntek a munkák Gsoros Sturmkolon-
nai, mikor tsekély tüzérségünkkel kétségbeesett
tüzelessel megtizedeltük őket, meghátráltak.
Ejnaka még egy izgalmas órában rekeneta ke-
resztrűbe véve minket, ipackodtak előrehá-
tolni, de ez ejjeli támadásuk is dugába dőlt.
Azóta erre csendben vannak, s most főleg
Radziwilinnai Brödyfelé erőlködnek.
Hallottam azonról hogy Ali megkapta le-
velemet; kérlek a kart kis gyakat menessétek

Babits István levele a keleti frontról 1.

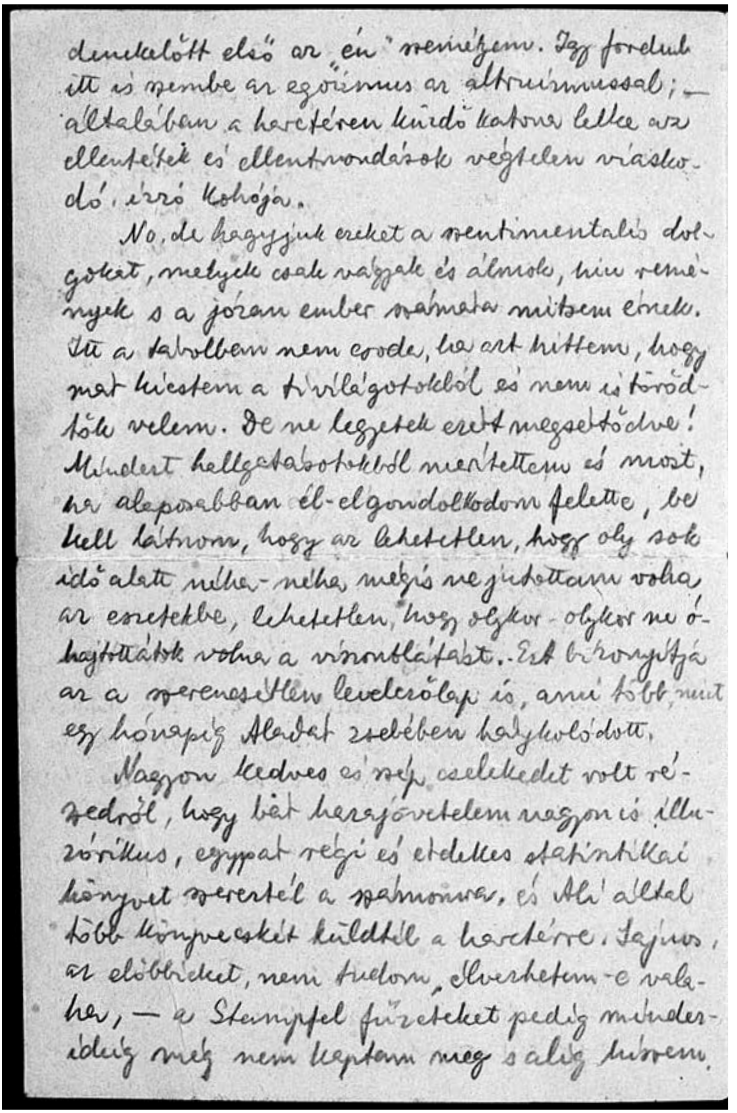

denekelőtt első az „én" személyem. Így fordul itt is szembe az egoizmus az altruizmussal; — általában a harctéren küzdő katona lelke az ellentétek és ellentmondások végtelen viaskodó, izzó kohója.

No, de hagyjuk ezeket a szentimentalis dolgokat, melyek csak vágyak és álmok, hiu remények s a józan ember számára mitsem érnek. Itt a távolban nem csoda, ha azt hittem, hogy mát kicstem a tivilágotokból és nem is törődtök velem. De ne legyetek ezért megsértődve! Mindezt hallgatásotokból merítettem és most, ha alaposabban él-elgondolkodom felette, be kell látnom, hogy az lehetetlen, hogy oly sok idő alatt néha-néha mégis ne jutottam volna az eszetekbe, lehetetlen, hogy olykor-olykor ne óhajtottátok volna a viszontlátást. Ezt bizonyítja az a szerencsétlen levelezőlap is, ami több, mint egy hónapig Aladár zsebében hátykolódott.

Nagyon kedves és szép cselekedet volt részedről, hogy bár hazajövetelem nagyon is illuzórikus, egypár régi és érdekes statisztikai könyvet szerezték a számomra, és Ali által több könyvecskét küldtél a harctérre. Sajnos, az előbbicket, nem tudom, élvezhetem-e valaha, — a Stampfel füzeteket pedig mindezideig még nem kaptam meg s alig hiszem.

Babits István levele a keleti frontról 2.

hogy kézbesítik még valaha. Tudósítsatok róla kérlek, vajon Aladár tényleg postára adta e könyvküldeményeket, s ha igen, mikor volt az? Alinak tegnap írtam már pár sort, megérkezett-e? Nagyon sajnálnám azt is, ha az ő mindenesetre érdekes levele velük együtt elveszett volna. Különben a ti levelezéstekben megvan az a közös hiba, hogy a datumot mindig elfelejtitek kiírni és sosem értesítetek arról, hogy megkapjátok-e az én leveleimet és lapjaimat. Bimbis bácsival állandó levelezésben vagyok, s a „Világ" vasárnapi számait megszokta nekem küldeni, tegnap pedig jött egy kis Tud. Zsebkönyvtári könyv tőle: Hickmann: földrajzi és statisztikai tabellák.

Igaz, köszönöm a tágas új lakcsiba való meghívást és ha valamikor az egyetemre ismét visszakerülhetek, nem is fogom visszautasítani.

Legjobban örülök annak, hogy végre kidobtak a katonaságtól! Én jól tudom, hogy egy intelligens, munkás embernek mily rossz a léha katona-élet és mily kellemetlen, lealázó pillanatokban van része a kiképzésnél. Aztán a nagy strapa éppen nem volna jó a te szívnervozisodnak. Anyika így írta, de te szívbajról számoltál be, és most aggódom miattad, mert akit manapság nem vesznek be katonának, annak már igazán nagyobb betegségének kell lenni. Nyugtass

Babits István lapja a hadifogságból

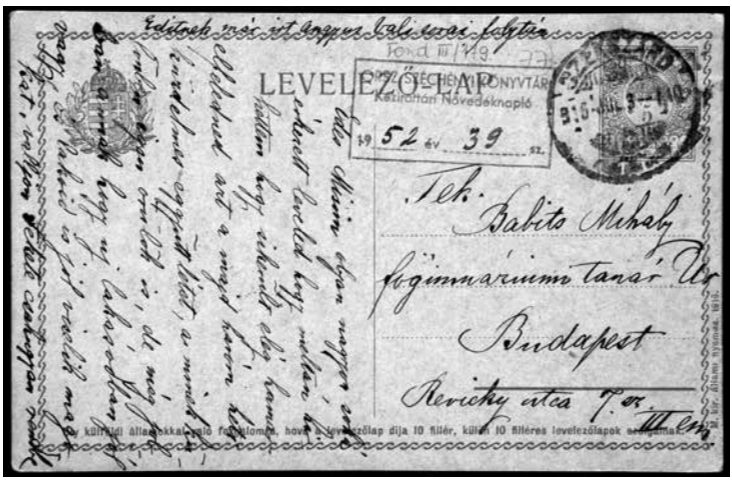

Babits Mihályné Kelemen Auróra lapja

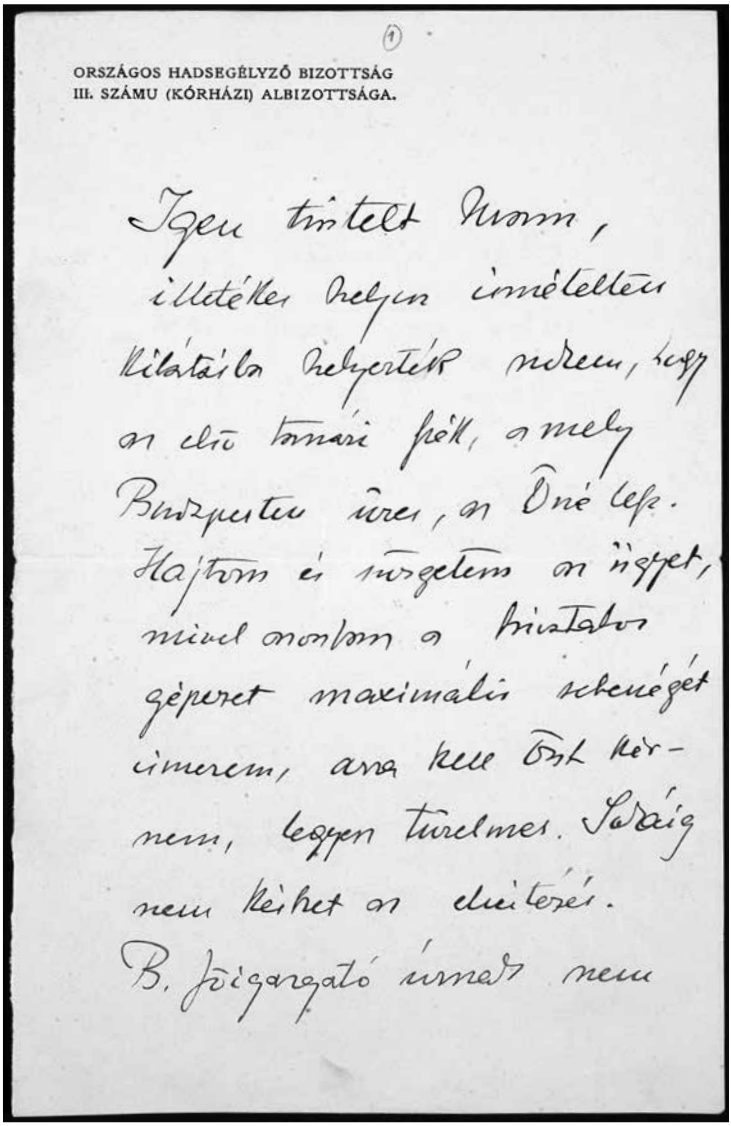

(1)

ORSZÁGOS HADSEGÉLYZŐ BIZOTTSÁG
III. SZÁMU (KÓRHÁZI) ALBIZOTTSÁGA.

Igen tisztelt Uram,
illetékes helyen ismételten
kilátásba helyezték nekem, hogy
az első tornási fiék, a mely
Budapesten üres, az Önné lesz.
Hajtom és sürgetem az ügyet,
mivel azonban a hivatalos
gépezet maximális sebességét
ismerem, arra kell Önt kér-
nem, legyen türelmes. Sokáig
nem késhet az elintézés.
B. Jóigazgató úrnak nem

Herczeg Ferenc levele 1916 őszén